

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

วาสนา ศรีนวลใย

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

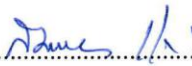
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

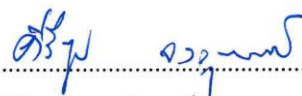
คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณนิพนธ์ของ วาสนา ศรีนวลโย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชติ มาพุทธ)

คณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์

..... ประธาน
(ดร.คีรีบุญ จงวุฒิเวศย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชติ มาพุทธ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีพร อนุศาสนนันท์)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 18 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ ที่ปรึกษาร่วม ด้วยความเมตตา กรุณา ดูแล เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางการทำคุษฎีนิพนธ์ อย่างสม่ำเสมอ คอยแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างจัดทำ โดยเฉพาะการกำกับ ควบคุม ให้ได้เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์สูงสุดในการศึกษาวิจัย และกรุณาลงพื้นที่เพื่อร่วม ศึกษาวิจัย จากความเมตตากรุณาที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการ สอบคุษฎีนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความรู้ชี้แนะแนวทางคุษฎีนิพนธ์มีคุณค่าทางวิชาการและทำให้เกิดความสมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือ ให้คำแนะนำและ การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ อันเป็นประโยชน์ของเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ชรรมาภรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร พงศ์วัชร รองศาสตราจารย์ ประภาศรี อึ้งกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส ในการให้ความเมตตา กรุณา จุดประกายเส้นทางด้านการศึกษา และอุปถัมภ์ ใส่ใจดูแลด้วยความห่วงใยเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัว พี่ชาย พี่สาว น้องสาว และกัลยาณมิตรทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจตลอดมา และขอขอบคุณความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและการให้ข้อมูล ของบุคคลใน 5 พื้นที่ 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย หัวหน้า หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานองค์กรอิสระ ทำให้งานวิจัยมีคุณค่า สามารถไปปรับใช้ ได้จริง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จากสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแก่เวทิตาแต่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จในชีวิต

วาสนา ศรีนวลใย

55810114: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; ปร.ด. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์/ การพัฒนา/ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย/ ฝั่งอันดามัน

วาสนา ศรีนวลโย: ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน (PROPOSALS FOR STRATEGIES TO DEVELOP URAKLAWOI ETHNIC GROUP, ANDAMAN COAST) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: สมหมาย แจ่มกระจ่าง, Ph.D., จันทรชิตี มาพุทธ, ค.ศ. 224 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน และศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มเอกชน และกลุ่มองค์กรอิสระ เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ ใช้วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า

สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ ได้แก่ ด้านสังคม ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน การมีส่วนร่วมและความสามัคคี ผู้นำชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพเพื่อยังชีพผู้การค้าขาย การประกอบอาชีพดั้งเดิมสู่การประกอบอาชีพใหม่ ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย ประเพณี การแสดง ภาษา การแต่งกาย อาหาร ศาสนา เครื่องมือในการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญา ด้านการเมือง ประกอบด้วย นโยบาย กฎหมาย และด้านสุขอนามัยระดับบุคคลและชุมชน

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม ได้แก่ 1.1) การสร้างความตระหนักทางการศึกษา 1.2) การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ 1.3) การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพ 1.4) การทำงานแบบบูรณาการ 1.5) การสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสม 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ 2.1) การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ 2.2) การเสริมความรู้ด้านอาชีพที่เหมาะสม 2.3) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ 2.3.1) การจัดทำพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ 2.3.2) การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน 2.3.3) จัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมชุมชน 2.4) ด้านการเมือง ได้แก่ การจัดทำนโยบาย กฎหมาย ข้อกำหนด ที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ การทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เป็นระบบและต่อเนื่อง การทำงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมกันปรับปรุงแก้ไข) และ 2.5) ด้านสุขอนามัย ได้แก่ การพัฒนาบุคคลและชุมชน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2.5.1) ควรจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ 2.5.2) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ 2.5.3) ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต 2.5.4) ควรจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ และ 5) ควรมีนโยบาย กฎหมาย ข้อกำหนดที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 5.1) การจัดโครงการสอดคล้องกับบริบทชุมชน 5.2) ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

55810114: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; Ph.D. (EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: STRATEGIES/ DEVELOPMENT/ URAKLAWOI ETHNIC GROUP/ ANDAMAN REGION
 WASANA SRINUALYAI: PROPOSALS FOR STRATEGIES TO DEVELOP URAKLAWOI ETHNIC GROUP, ANDAMAN COAST. ADVISORY COMMITTEE: SOMMAI JAMKRAJANG, Ph.D., CHANTRCHALEE MAPUTH, Ph.D. 224 P. 2018.

The proposals of this study were to 1. Study the changes, impacts and developments of Urak-lawoi ethnic group, 2. study the proposals for strategies to develop Urak-lawoi Ethnic Andaman coast. The research was a multisite studies and implemented a qualitative method for data collection by means of documentation analysis and structured interviews with 4 key informant groups consisted of Urak-lawoi ethnic group, public and private sectors, and non-government organization (NGO). In-depth interviews and non-participation observations were also used to supplement the contents analysis.

The research findings included the changes and impacts were 1) social: the relationships of families and communities, the participation and encouragement of community, and the changes of community leaders, 2) economy: occupation for survival to trading, 3) cultural: tradition, performance, language, dress, food, religion, occupational tools, and wisdom, 4) political: policies and laws, and 5) personal and community hygiene.

The proposal of development strategies for the Urak-lawoi ethnic group on the Andaman coast which highlighted on 5 aspects consisted 1) social: encouraging to awareness of the importance of education, managing education to the way of life, such as short-term career courses, integrated working in all stakeholders, the creation of attitude and belief, 2) economy: encouraging new occupations and enhancing knowledge comply with their way of life, 3) cultural: preparation of special culture areas, the management of community cultural tourism, and the preparation of community cultural database, 4) political: development of policies, laws, and regulations that facilitate the livelihoods of ethnic groups, the operation of government sector: working systematically and continuously, collaborating of public sectors and ethnic groups (thinking, doing, planning, and improving), 5) the development of personal and community hygiene. Research recommendations included 1) policy recommendations: arranging special areas, budgeting for developing the ethnic groups, developing a strategic plan for improving the quality of life, specializing education for the ethnic groups, and providing policies, laws, regulations facilitating to ethnic groups, 2) practical recommendations: organizing projects in accordance with the community context, operating systematically, and preparing the community for new society.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง.....	22
ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว.....	31
แนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน.....	62
ตอนที่ 2 ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนา มุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	72
สรุปสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมอง ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	130
ตอนที่ 2 ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	140
สรุปภาพรวมการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ในมุมมองของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	160
ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน	165
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	183
สรุปผลการวิจัย.....	183
อภิปรายผล.....	191
ข้อเสนอแนะ.....	203
บรรณานุกรม.....	205
ภาคผนวก.....	213
ภาคผนวก ก.....	214
ภาคผนวก ข.....	216
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	224

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 แผนที่แสดงกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	8
3 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนบ้านเกาะสิเหร่.....	73
4 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนหาดราไวย์.....	75
5 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนบ้านสะป๋า.....	77
6 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่.....	80
7 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ บ้านเกาะหลีเป๊ะ ต.เกาะสาหร่าย.....	83
8 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จเยี่ยมชาวเลหมู่บ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต.....	87
9 ลักษณะบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	100
10 แสดงการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	104
11 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	119
12 ความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	129
13 แสดงสรุปการศึกษาวิจัย ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ กลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน.....	139
14 การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	159
15 การพัฒนาในมุมมองกลุ่มชาติพันธุ์ และมุมมองหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	164

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมที่มีการพัฒนาเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ส่งผลให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์และการอยู่ร่วมกันกับกลุ่มสังคมอื่น สังคมใหญ่มีบทบาทและหน้าที่ในการชี้นำ และสร้างบรรทัดฐานให้คนกลุ่มน้อยปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ในประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของกลุ่มสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มคนส่วนน้อยจะมีการปรับตัวเข้าหาคนกลุ่มใหญ่ หรือการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพราะความไม่เท่าเทียมของกลุ่มคนในสังคม ทั้งที่เกิดจากการความเหลื่อมล้ำ การขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม โอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี ทั้งระหว่างภูมิภาคและกลุ่มสังคม โดยเฉพาะเด็ก สตรี คนพิการ คนสูงอายุ และชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ กระทั่งกลายเป็นคนชายขอบ หรือกลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่ชายขอบ เช่น ชาวป่า ชาวเขา ชาวดอย ชาวเล เป็นต้น (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 67-122)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล หรือชาวน้ำในประเทศไทย มี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมอแกน มอแกลน และกลุ่มอูรักลาโว้ย ลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์นี้คล้ายชาวมองโกลและคล้ายคลึงกับชาวมลายู ชาวน้ำอาศัยอยู่เป็นอิสระไม่ชอบคบค้าสมาคมกับชนกลุ่มอื่น อพยพเคลื่อนย้ายทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง ชาวน้ำเป็นคนยากจนหาเช้ากินค่ำ มีแบบแผนประเพณีและภาษาเป็นของตนเอง มีหัวหน้าปกครองและเป็นพี่เลี้ยงของคนในกลุ่ม ในอดีตชาวน้ำอาศัยอยู่ในเรือ บางคราวก็ขึ้นมาพักแรมบนชายหาดได้เพียงชั่วคราว ต่อมามีการตั้งหลักแหล่งเป็นหมู่บ้านตามชายทะเลในพื้นที่ฝั่งอันดามัน ก่อนที่คนพื้นเมืองในปัจจุบันจะเข้าไปอาศัยอยู่ ลักษณะบ้านเรือนในอดีตจะเป็นลักษณะเรือนยกพื้น หรือเป็นกระท่อมเพื่อเป็นที่กำบังแดด ฝน ลม และสร้างที่อาศัยเป็นกลุ่มก้อน ปัจจุบันสร้างบ้านเรือนที่แข็งแรงตามสมัยนิยม ที่ดินทำกินที่รัฐจัดสรรให้ชาวเลมักมีการละทิ้งหรือขายให้กับคนเมือง ทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัย ลักษณะของครอบครัวชาวนั้นจะเป็นครอบครัวขยาย สามมีมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาจะเป็นใหญ่ในครอบครัว หน้าที่สำคัญของบุคคลในครอบครัวคือการให้การศึกษาอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้รู้จักประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพหลักของชาวน้ำคืออาชีพทางทะเล การตกเบ็ด หาปลา ฆมหอย รับจ้างโดยใช้เครื่องมือง่าย ๆ ลักษณะการแต่งกายผู้ชายชอบนุ่งผ้าเตี่ยว ไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงชอบนุ่งผ้ากระโจมอกคลุมถึงหัวเข่า การแต่งกายในปัจจุบันได้เลียนแบบคนพื้นเมือง สุขภาวะอนามัยในอดีตนับว่าไม่ดี เนื่องจาก

ขาดคำแนะนำ ปัจจุบันมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ด้านการให้การศึกษาแก่สมาชิกในครอบครัวนั้น จะเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและคนหนุ่มสาว และสามารถรักษาประเพณีวัฒนธรรม แบบแผนดั้งเดิมไว้ได้มาก เนื่องจากไม่มีอิทธิพลภายนอกเข้ามา ปัจจุบันชาวเลจะส่งบุตรหลานให้เข้าศึกษาในโรงเรียน ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ และเกิดการนำความรู้มาพัฒนาอาชีพ รู้จักคิดแปลงแบบแผนประเพณีให้กลมกลืนกับคนเมือง เดิมนั้นชาวน้ำจะมีความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผี นับถือบรรพบุรุษ มีไสยศาสตร์ ภาษาที่สื่อสารกันมีภาษาพูดเป็นของตัวเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน ขนบธรรมเนียมและประเพณี และแบบแผนนั้น มีพิธีเลือกคู่ การสู่ขอ และการหมั้น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีการลอยเรือประจำปี ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะไม่เหมือนแบบคนเมือง แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคนพื้นเมือง และเกิดจากการเรียนรู้และปรับปรุงอยู่เสมอ

จากสภาพที่กล่าวมา ชาวเล (Chao le) มีความแตกต่างจากสังคมเมืองทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม ทำให้รัฐบาลรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในอดีต ลงความเห็นว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มล้าหลังและยังไม่พัฒนา (นฤมล อรุโณทัย, 2554, หน้า 13-28) อาศัยทางชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณตอนใต้ของพม่า ตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล และเขตแดนประเทศมาเลเซีย (ประสิทธิ์ เอื้อตระกูลวิทย์, 2534, หน้า 19) ในประเทศไทยมีชาวเล 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มมอแกน กลุ่มมอแกน และกลุ่มอุรักลาโว้ย ในจังหวัดภูเก็ตมีกลุ่มอุรักลาโว้ยมากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นทางฝั่งอันดามัน และอาศัยร่วมกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยเชื้อสายพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยลิกซ์เชื้อสายอินเดีย (ชาย นครชัย, 2553, หน้า 42) สำหรับอุรักลาโว้ย มีความแตกต่างด้านอัตลักษณ์อย่างชัดเจน ทั้งวิถี ชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม การย้ายที่อยู่อาศัยจากทะเลสู่พื้นราบและการอาศัยร่วมกับกลุ่มคนในสังคมเมือง มีการปรับเปลี่ยนและการปรับตัว ตั้งแต่วิถีคิดสู่วิถีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มชาวเลที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูง ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

อุรักลาโว้ย (Urak Lawoi) ในพื้นที่ 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต อาศัยบริเวณ 3 พื้นที่ ได้แก่ หาดราไวย์ หาดสะปำ และเกาะสิเหร่หรือแหลมตุ๊กแก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีชาวเลอาศัยอยู่มากที่สุดและเป็นชุมชนเก่าแก่ที่สุด (พิมพ์ไธ ตั้งเมธากุล, 2529, หน้า 19-20) จังหวัดกระบี่ อาศัยบริเวณเกาะพีพี (แหลมตง) เกาะจำ เกาะปู้ เกาะลันตาใหญ่และจังหวัดสตูล อาศัยบริเวณเกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ เกาะราวี (อาภรณ์ อุภยณัน, 2532, หน้า 99) สำหรับชาวเลอุรักลาโว้ย มีวัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะ มีภูมิปัญญาซึ่งเรียนรู้และเข้าใจจากธรรมชาติ

มีการสืบทอดวิถีชีวิต มีความสัมพันธ์ในระบบ “สิทธิชุมชน” เคารพศักดิ์ศรีร่วมกัน มีอุดมการณ์ของชุมชนด้านการสร้างสรรค์พัฒนาทางจิตสำนึก เพื่อกำกับและยึดเหนี่ยวจิตใจสมาชิกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เกิดความกลมเกลียว การช่วยเหลือ แสดงออกผ่านประเพณี พิธีกรรมสำคัญ ตั้งแต่แรกเกิดกระทั่งเสียชีวิต และยังคงสืบทอดถึงปัจจุบัน สะท้อนถึงความเข้มแข็งอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขัดเกลา ควบคุม ปลูกฝังให้ปฏิบัติอยู่ในกฎเกณฑ์ของชุมชน (ประทีป ชุมพล, 2514; มุลนิธิชุมชนไท, 2555) ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสังคมเมือง การอพยพย้ายถิ่นและความต้องการในการอาศัยร่วมกับสังคมใหญ่ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเจริญ ความทันสมัย และความเป็นเมืองแห่งอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ส่งผลกระทบต่ออุรุกรลาไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาและการเปิดกว้างทางสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมใหญ่ เป็นปัจจัยหรือผลกระทบที่กลุ่มชาวเลได้รับ ทั้งจากการพัฒนาตามโครงการของรัฐเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ในขณะที่สถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาวเล ถูกบีบจากสังคมและการพัฒนาไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ (ศิริรัตน์ กัตัญชลิกุล, 2552) กระบวนการพัฒนาที่กำหนดนโยบาย โดยภาครัฐเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญเติบโตของเมือง หรือการพัฒนาด้านท่องเที่ยว ส่งผลให้วัฒนธรรมใหม่เข้ามาและค่านิยมเดิมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ทำให้ประสบกับความยากลำบากด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกินจนถึงปัจจุบัน ผลจากการพัฒนาที่ปราศจากการคำนึงถึงนิเวศวัฒนธรรม การละเลยวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นสาเหตุหลักที่ชาวอุรุกรลาไว้อาจต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อความอยู่รอด (เมธิรา ไกรนที, 2552, หน้า 206-209; ปิยนุช แก้วหนู, 2551)

ผลกระทบด้านวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นตัวตนและเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดและเกิดกับชาวเลทุกกลุ่ม ประสบปัญหาลักษณะเดียวกัน การสูญเสียเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณี แบบแผน กฎระเบียบ ความเชื่อที่เคยปฏิบัติ มีการปรับเปลี่ยนและให้ความสำคัญน้อยลง บางอย่างสูญหาย พิธีกรรมที่ยังคงปฏิบัติมีการสืบทอดน้อยลง ขาดผู้นำทางจิตวิญญาณ การลอกเลียนแบบคนพื้นเมือง การผสมผสานร่วมกับกลุ่มชนชาวพุทธ ชาวมุสลิม ขาดการเคารพต่อธรรมชาติและผู้อาวุโส กฎระเบียบเสื่อมถอย การนำค่านิยมใหม่มาปรับใช้ ชาวอุรุกรลาไว้อุ่นใหม่ใช้ภาษาถิ่นได้แทนการใช้ภาษาหลักของตน ภาษาของชาวมอแกนสูญหายไม่ได้รับการสืบทอด ชุมชนแตกสลาย สาเหตุการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยว การกว้านซื้อที่ดินจากนายทุน การผลักดันชาวเลออกจากพื้นที่ การพัฒนาของภาครัฐ จากนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรม การเรียนการสอนที่ใช้

หลักสูตรสากลเพื่อเชิดชูความเป็นไทย ทำให้วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นลดบทบาทลง การขาดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2532; จรัส ทองจีน, 2536; นฤมล ขุนวิช่วย, 2553; เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ, 2556; นฤมล อรุโณทัย, 2558) ผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนา ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้ชาวอุรกลาไว้อและชาวเลกลุ่มอื่นมีการเรียนรู้ มีการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อ ผังอันดามัน ส่งผลให้วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมถึงความเป็นชุมชนค่อย ๆ เปลี่ยนไป ดังนั้นจึงต้องเรียนรู้ ปรับตัวและนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ดังที่ประเวศ วะสี (2546, หน้า 20-22) และฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2545, หน้า 38-78) กล่าวว่า การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง ความรู้ทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญา คือ ความรู้ดั้งเดิม เพราะมีการถ่ายทอดตั้งแต่ดั้งเดิม วิถีชีวิตจะต้องบูรณาการเพื่อความสมดุลและยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ การพัฒนาต้องมองประวัติศาสตร์ชุมชน มองวิถีคิด ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม เพราะมีพลังและระบบคุณค่า ระบบชาวบ้าน ระบบคิดที่มีการพัฒนามายาวนาน เมื่อมีระบบบริโภคนิยมครอบงำ ทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาถูกทำลาย ดังนั้นการนำวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างชาติและเศรษฐกิจ จะต้องคิดและนำไปสู่แผนปฏิบัติได้จริง พิธีกรรม จารีต ประเพณีเป็นเรื่องใหญ่ของความเป็นชุมชน ความเป็นชาติพันธุ์ ซึ่งต้องคิดที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยให้ชุมชนกำหนดทิศทางเอง เช่นเดียวกับ (วารุณี โรมรัตนพันธ์, 2548; เสรี พงศ์พิส, 2553; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคง คือ ความเป็นชุมชนของผู้คนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มและเครือข่าย ผ่านความสัมพันธ์ที่เอื้ออาทรต่อกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน คือ การจัด การความรู้ และคือหัวใจของทุนทางสังคมและการพัฒนาคน นำพื้นที่เป็นตัวตั้ง พัฒนาแบบ “ล่างขึ้นบน” (Bottom up) ไม่ใช่ “บนลงล่าง” (Top down) เน้นกระบวนการ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลทั้งปัญหา ความต้องการและ “ทุนท้องถิ่น” ทุนทรัพยากร ทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา ตลอดจนสถานภาพของชุมชน ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ดีต้องมาจากการใช้กระบวนการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวิจัย ร่วมทำ ร่วมร่าง ร่วมเสนอ ปฏิรูปประเทศไทยต้องทำยุทธศาสตร์ใหม่ที่มี “การเรียนรู้ คือ หัวใจ เป้าหมาย คือ การพึ่งตนเอง” ชุมชนชนบทจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรับกับเงื่อนไขใหม่ของโลก คือ การสร้างภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งเน้นสนับสนุนชุมชน ไปสู่การพึ่งพาตนเอง

การพัฒนาบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชนหรือสังคมหนึ่งสังคมใดเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ นั้น รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาที่นำมาใช้ย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสภาพของกลุ่มสังคม สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อ ผังอันดามัน ซึ่งเป็นกลุ่มชนบรรพกาล และมีความเปราะบางในทุกด้านเมื่อเทียบกับสังคมอื่นทั่วไป ทั้งวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็น

เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพ การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบหลายประการ ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขับเคลื่อนนโยบายจากระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น การผลักดันพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผังอันดามัน ให้มีศักยภาพและเป็นพื้นที่นำร่องของเทคโนโลยีและความทันสมัย เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุหรือ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยตระหนักและ เห็นความสำคัญจำเป็นที่จะศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน โดยเป็นการศึกษาที่จะทำให้เห็นสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบและ ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้าง ความตระหนักรู้ การเสริมสร้างคุณค่า และนำมาสู่การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ด้วยวิธีการ เรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ต่อยอดองค์ความรู้สู่การนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ การแก้ไข และการป้องกัน ตลอดจนเพื่อนำไปสู่การดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน มิให้สูญหายไป

คำถามการวิจัย

1. กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน มีสภาพการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนา อย่างไร
2. ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

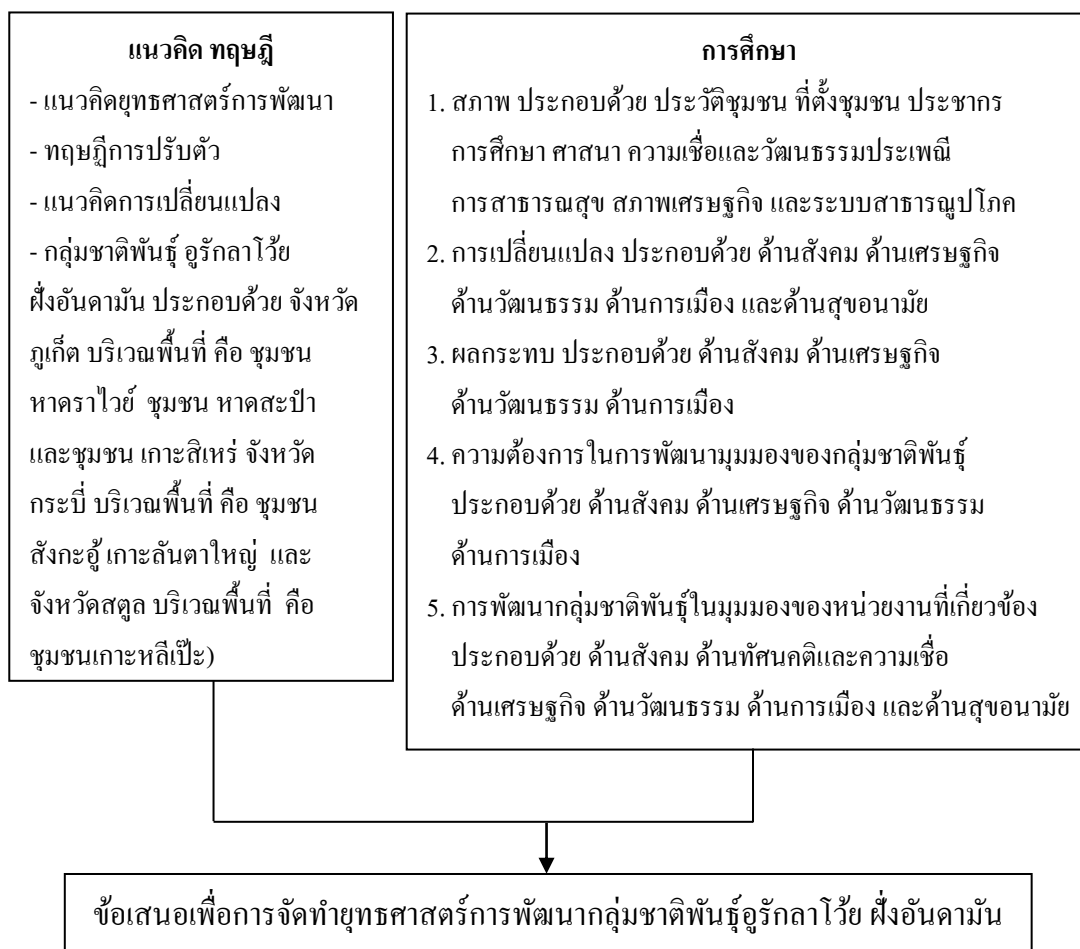
ประโยชน์ที่ได้รับ

1. องค์ความรู้จากการศึกษา ช่วยกระตุ้นให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ได้ตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อูร์กลาไว้อยู่ ฝั่งอันดามัน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านสุขอนามัย นอกจากนี้จะเป็น การเตรียมความพร้อมให้ชุมชนแล้ว หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผล การศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนา นโยบาย เพื่อช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวอูร์กลาไว้อยู่สามารถดำรงอยู่ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อูร์กลาไว้อยู่ ฝั่งอันดามัน มีการศึกษาลักษณะทางกายภาพ ประกอบด้วย ประวัติชุมชน ที่ตั้งชุมชน ประชากร การศึกษา ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี การสาธารณสุข สภาพเศรษฐกิจ และระบบ สาธารณูปโภค แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยได้นำ ข้อเสนอของนักวิชาการและนักวิจัยมานำเสนอ ดังนี้ นิเทศ ดินณะกุล (2546) จินตวิรี เกษมสุข (2554) อมรา พงสาพิชญ์ (2554) และทฤษฎีการปรับตัวของ พัชรินทร์ สิริสมุท (2556) ซึ่งให้ ข้อเสนอว่า ทุกระบบของสังคมจะทำหน้าที่เพื่อให้เกิดความอยู่รอด คือ การปรับตัว (Adaptation) Lazarus (1969) กล่าวถึงการปรับตัวว่าเกิดจากแรงผลักดัน 2 ลักษณะ 1) การปรับตัวภายใน (Internal demands) เกิดจากความต้องการเพื่อสามารถดำรงอยู่เกิดจากสภาวะทางจิตที่มาจากการเรียนรู้และ 2) การปรับตัวภายนอกชุมชน (External demands) เกิดจากการอยู่กับสภาพแวดล้อมและการอยู่ ร่วมกับผู้อื่น จึงต้องปรับตัวให้กับสภาพแวดล้อมและสังคม ประกอบด้วย Linda (2013, pp. 86-92) ให้แนวคิดว่าการปรับตัวมี 4 ประการ คือ 1) สิ่งล่อใจทางเศรษฐกิจ (The economic lures) 2) ข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย (The legal constraints) 3) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) 4) บุคคลและการเมืองที่เป็นแรงจูงใจ (Personal and political motives) และการศึกษายุทธศาสตร์ การพัฒนา โดยนำแนวคิดของเจเลียว บูร์กักดี, เสรี พงศ์พิศ รวมถึงเมตต์ เมตต์การุณ ซึ่งมีการสรุปล องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 3 ประการ คือ 1) หลักการ 2) วิธีการ และ 3) เป้าหมาย โดยในการศึกษาวิจัยนี้ ได้สร้างกรอบแนวคิดจากทฤษฎีและแนวคิดข้างต้น ดังต่อไปนี้

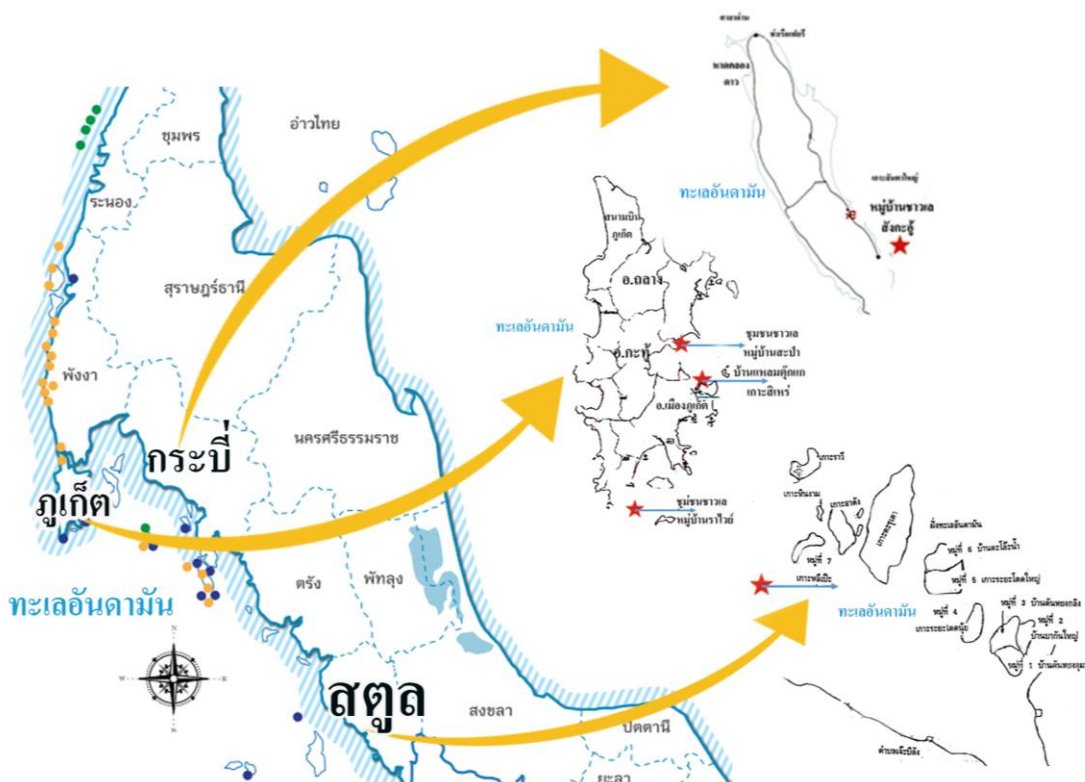
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอูร์กลาไว้อยู่อาศัยใน 5 พื้นที่ 3 จังหวัด ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 1) จังหวัดภูเก็ต บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะป่า และชุมชนเกาะสิเหร่ 2) จังหวัดกระบี่ บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนสังกะอู๋ เกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

กลุ่มจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

2. เนื้อหาการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน มีเนื้อหาในการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

2.2 ศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

3. ระยะเวลาการวิจัย

ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตามช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับสภาพบริบทพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ อาศัยในพื้นที่ 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวระดับโลก และเป็นพื้นที่ที่มีสภาพ การปรับเปลี่ยนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูล โดยพิจารณาจาก

ช่วงเวลาที่บ่งบอกถึงปรากฏการณ์สำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ฤดูกาลแห่งการท่องเที่ยว คือ ช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-เมษายน หรือเรียกว่า High season และฤดูกาลที่มีการท่องเที่ยวน้อย คือ ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน หรือเรียกว่า Low season โดยช่วงฤดูกาลดังกล่าว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดำเนินชีวิต เป็นต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษารวบรวมข้อมูลตามช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความละเอียดรอบคอบ ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย และทำให้งานวิจัยมีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

สำหรับระยะเวลาในการศึกษา เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีการศึกษาหลายประเด็น ประกอบด้วย การศึกษาสภาพ ได้แก่ ประวัติชุมชน ที่ตั้งชุมชน ประชากร การศึกษา ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี การสาธารณสุข สภาพเศรษฐกิจ ระบบสาทรณูปโภค การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสุขอนามัย การศึกษาความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ และการศึกษาการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเอกชน และด้านสุขอนามัย โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงใช้เวลานาน ซึ่งการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาระหว่างเดือนสิงหาคม 2560- มีนาคม 2561 รวมระยะเวลา 8 เดือน

4. ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยฝั่งอันดามัน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 1) จังหวัดภูเก็ต บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะสิเหร่ 2) จังหวัดกระบี่ บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย จำนวน 19 คน ประกอบด้วย 1.1) ผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 3 คน 1.2) ผู้นำตามธรรมชาติ จำนวน 4 คน 1.3) ผู้นำกลุ่มในชุมชน จำนวน 8 คน 1.4) ชาวบ้านอุรักลาโว้ย จำนวน 4 คน 2) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย 2.1) รองผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 1 คน 2.2) นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 1 คน 2.3) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน 2.4) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน 2.5) นักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน 2.6) นายอำเภอ

จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารหน่วยภาคเอกชน จำนวน 2 คน ประกอบด้วย นายกและอดีตนายกสมาคมธุรกิจโรงแรมภาคใต้ และ 4) ผู้ประสานงานหน่วยงานองค์กรอิสระ จำนวน 6 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง วิธีการที่ใช้เป็นการเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญหลัก และจะต้องหาวิธีการที่ไม่เหมือนใคร เพื่อนำไปปฏิบัติสู่เป้าหมายที่เหมาะสม โดยมีองค์ประกอบยุทธศาสตร์การพัฒนา 3 ประการ คือ 1) หลักการ 2) วิธีการ และ 3) เป้าหมาย ซึ่งการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน เป็นการหาวิธีการพัฒนาในด้านการพัฒนามิติต่าง ๆ 5 ด้านการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านสุขอนามัย โดยนำประเด็นการพัฒนาในแต่ละด้านสู่การหารือประกอบตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะให้เห็นข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย และนำไปสู่แนวทางการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การปรับตัว (Adaptation) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลหรือสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ที่มีการปรับตัวภายในชุมชนและการปรับตัวภายนอกชุมชน เช่น การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อการอยู่รอดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงและเพื่อสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาให้สามารถอยู่ได้ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

3. กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีสมาชิก มีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษายุคเดียวกัน มีอุดมการณ์ที่มีความเชื่อจากบรรพบุรุษ มีอัตลักษณ์ มีการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น และความเป็นชาติพันธุ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ คือ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน

4. อุรักลาโว้ย (Urak Lawoi) หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่มีภาษาพูดเฉพาะแตกต่างจากมอแกน และมอแกลน เป็นกลุ่มที่อาศัยตามเกาะต่างๆ ในจังหวัดสตูล จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ มีประชากรประมาณ 6,200 คน มีวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษ ตลอดจนมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

5. ผังอันดามัน หมายถึง พื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยอาศัยอยู่ ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดทางฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล โดยจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะสิเหร่ จังหวัดกระบี่ คือ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และในจังหวัดสตูล คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

6. สภาพการเปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพที่กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มีการเคลื่อนไหวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตามช่วงเวลาต่าง ๆ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านสุขอนามัย และสะท้อนให้เห็นถึงผลด้านบวกและด้านลบของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

7. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านสุขอนามัย ทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

8. พหุศึกษากรณีหลายพื้นที่ หมายถึง การดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ได้ดำเนินการศึกษาในหลายพื้นที่ โดยในทุกพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษามีกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์อาศัยอยู่ ประกอบด้วย พื้นที่ 3 จังหวัด 5 พื้นที่ทางผังอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล โดยจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะลิเهر จังหวัดกระบี่ คือ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และในจังหวัดสตูล คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุ้งลาไวย ผังอันดามัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละประเด็นเพื่อนำมาประกอบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ได้ทำการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว
5. ความหมายและองค์ประกอบเกี่ยวกับยุทธศาสตร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ความหมายของชาติพันธุ์

พจนานุกรมบัณฑิตยสถาน (2525, หน้า 266) ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงออกเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติ สัญชาติเข้าด้วยกัน

นิติ ภาวิครพันธุ์ (2558, หน้า 32-34) “ชาติพันธุ์” ในภาษาไทย หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน แปลมาจากคำว่า “Ethnos” ความหมายของชาติพันธุ์มีนัยรวมถึงเชื้อชาติและสัญชาติในคำเดียวกัน แตกต่างจากความหมายในภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้คำว่า “Ethnicity” มีรากศัพท์มาจาก “Ethnos” ในภาษากรีก หมายถึง ชาติ (Nation) หมายถึง ผู้คนที่มีสายเลือดร่วมกันหรือสืบเชื้อสายเดียวกัน ในภาษาอังกฤษ คำว่า “Ethnic” มีความหมายเดิมในภาษากรีกที่หมายถึง “ชาติ”

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) หมายถึง กลุ่มคนที่สมาชิกของกลุ่มสำนักว่าเป็นกลุ่มเดียวกันและกลุ่มของตน มีความแตกต่างจากกลุ่มคนอื่น ๆ โดยมีมรดก (Heritage) บางอย่างร่วมกัน เช่น ภาษาหรือวัฒนธรรมเดียวกันและอุดมการณ์ (Ideology) ที่เน้นความเชื่อที่ว่ามิมบรรพบุรุษร่วมกัน (Common ancestry) หรือการแต่งงานในเผ่าเดียวกัน (Endogamy) กระบวนการแห่งการสร้างสำนึกในอัตลักษณ์ของตน เรียกว่า “จุดกำเนิดแห่งชาติพันธุ์” (Ethnogenesis)

อมรา พงศาพิชญ์ (2547, หน้า 135) “ชาติพันธุ์” มีความหมายว่าเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน คำว่า “ชาติพันธุ์” ใช้เปรียบเทียบกับคำว่า “เชื้อชาติ” แต่มีข้อแตกต่าง คือ กลุ่มเชื้อชาติมีความความต่างทางกายภาพ คือ ลักษณะภายนอก และกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ปรับรับซึ่งกันและกันได้ ความเป็นชาติพันธุ์จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน

สุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์ (2549, หน้า 2) กล่าวว่า ชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง เบ้าหลอมจากทุนสังคม มีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาของบรรพชนและภูมิปัญญาที่ผ่านกระบวนการสังคม วิเคราะห์ สร้างเป็นนวัตกรรม หรือประดิษฐ์ใหม่ ถ่ายทอดสู่ชุมชน ด้วยการปฏิบัติซ้ำ พิสูจน์ซ้ำ และคัดสรรเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ชาติพันธุ์เก่าได้ขยายเป็นชาติพันธุ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง บุคคลจึงมีหลายชาติพันธุ์

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชาติพันธุ์

นฤพนธ์ คิ้วงวิเศษ และคณะ (2558, หน้า 16-33) “ชาติพันธุ์” มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

1. โลกเสรีนิยมใหม่สร้างความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ผลประโยชน์กระจุกตัวอยู่กับนายทุน การผูกขาดของนายทุนและรัฐ
2. การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน รัฐบาล กลุ่มคนท้องถิ่นในชุมชนจะเกิดการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างคนที่มีฐานะกับกลุ่มคนที่ยากจน ตัวอย่าง กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในจีน ที่กลายเป็นเครื่องมือของระบบทุนนิยม
3. การไม่ยอมรับความเป็นพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ การทำให้คนบางกลุ่มกลายเป็นคนไร้รัฐและผิดกฎหมาย
4. การท่องเที่ยวเปลี่ยนวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ การถูกแย่งชิงทรัพยากรระหว่างคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว การเปิดรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ
5. การปรับตัวของคนท้องถิ่น วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่มาพร้อมกับนักท่องเที่ยว
6. การสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ ที่มีความแตกต่าง ท่ามกลางการดำรงอยู่ของผู้สูงวัยที่เป็นตัวแทนของเวลาที่ผ่านเลยและความล้ำสมัยกับเยาวชนรุ่นใหม่ ที่อยู่กับความเสถียร การทำทนาย สิ่งล่อแหลม ความไม่หยุดยั้งที่หรือเสรีนิยมที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและปรับ รับของใหม่เข้ามา

สุริชัย หวันแก้ว (2550, หน้า 62-68) กล่าวถึงกระบวนการทำให้เป็นคนชายขอบว่า ปัจจัยด้านนโยบายการพัฒนาที่มุ่งทะยานสู่ความทันสมัย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเป็น

ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (INCs) โลกาภิวัตน์ที่ชี้นำมิติทางเศรษฐกิจและการตลาด เป็นกระบวนการที่ทำให้กลุ่มชนกลายเป็นคนชายขอบ ซึ่งสามารถมองในบริบทการพัฒนาและบริบทโลกาภิวัตน์ และ “คนข้ามชาติ” นโยบายการพัฒนา โครงการพัฒนาของรัฐ ทั้งส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2547, หน้า 200-205) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีและความขัดแย้ง การลดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การให้อิสระในการแสดงออกทางวัฒนธรรม และการสร้างสำนึกทางวัฒนธรรม มีปัจจัยดังนี้

1. การมองความหลากหลายทางชาติพันธุ์ด้วยทัศนชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย เป็นการมองเชิงอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยจะเป็นความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับนโยบายและการใช้อำนาจของรัฐบาลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย

2. กระบวนการโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่หลากหลาย รัฐบาลต้องสร้างทัศนคติที่ดี ยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และให้การส่งเสริมและหาทางเลือก รูปแบบของความสัมพันธ์ที่ดี

3. นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เนื่องจากวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกัน วิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่างกัน ภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์ จึงควรพิจารณาวิธีการจัดการเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพื้นที่

4. การแพร่กระจายของวัฒนธรรมสากล ทำให้เกิดกระบวนการเรียกหารากเหง้าของบรรพบุรุษ เพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัว จึงต้องยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยอมรับคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคลและกลุ่มคน และแก้ปัญหาความขัดแย้ง

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่ (ม.ป.ป.) ปัจจัยที่เป็นปัญหาทางสังคมของพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย มีดังนี้

1. ปัจจัยการเรียกร้องสิทธิทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในชาติ
2. ปัจจัยความขัดแย้งกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนท้องถิ่นดั้งเดิม จากการบังคับใช้กฎหมายที่ละเลย และการมองข้ามความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ชาวลาโวและชาวมลาปริในภาคเหนือ และชาวเลภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมกลุ่มแรกของแหลมมลายู เป็นต้น

3. ปัจจัยความไม่เท่าเทียม ที่เกิดจากปัญหาการเมือง อัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่น สิทธิมนุษยชน การเคารพสิทธิของความเป็นคนที่เท่าเทียมกัน

4. ปัจจัยจากความขัดแย้งและอคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต (Life style) ที่แตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มคนต่าง ๆ และวัฒนธรรมของเพศที่สาม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ชชาติพันธุ์หรือกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นลักษณะกลุ่มคนที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มเดียวกัน มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ มีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน มีอุดมการณ์ที่มีความเชื่อจากบรรพบุรุษ มีอัตลักษณ์ มีการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น และความเป็นชาติพันธุ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ สำหรับปัจจัยหรือสาเหตุที่สามารถส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีทั้งปัจจัยจากภายในกลุ่มชาติพันธุ์ และปัจจัยภายนอกกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น นโยบายการพัฒนาของรัฐ ความเป็นโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารที่มีความเชื่อมถึงกัน การยอมรับสิ่งใหม่ การเข้ามาของวัฒนธรรมสากล การขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากรัฐบาลและคนท้องถิ่น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อคติทางชาติพันธุ์ ดังนั้นการศึกษาข้อเสนอเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน จึงจำเป็นต้องศึกษาความหมายของชาติพันธุ์เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะความเป็นชาติพันธุ์ ประกอบกับในการศึกษาประเด็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางหรือข้อเสนอเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน ต่อไปได้

แนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (2512, หน้า 6225-6226) ชาวเลเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายูที่ยังเหลืออยู่โดยไม่กลาย เป็นพวกมลายู ชนพวกนี้อพยพอยู่ในแหลมมลายูในสมัยศึกดำบรรพ์ ก่อนที่ชาวเลเข้ามาอยู่อาศัยอยู่ ชาวมลายูเรียกชาวเลว่า “โอรังละอูด” (Orang-Laut) แปลว่า คนทะเล (โอรัง แปลว่า คน, ละอูด แปลว่า ทะเล) เชื่อว่าชาวเลอยู่อาศัยพร้อมกับชนอีกพวกหนึ่ง คือ โอรังบูกิต (Orang-Bukit) แปลว่า คนเขา (บูกิต แปลว่า เขา) ชาวพม่าเรียกว่า “ฉलग” ไทยเพี้ยนมาเป็น ฉलग ชาวอังกฤษเรียกว่า Sea Gypsy และ Chaonam (ชาวน้ำ) ซึ่งชาวอังกฤษเห็นว่า ชาวเลเคลื่อนที่อพยพเร่ร่อนท่ามกลางน้ำไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีที่ทำกินของตนเองแน่นอนคล้ายกับยิปซี ที่อพยพเร่ร่อนไปในทวีปยุโรป ส่วนชาวเลอพยพเร่ร่อนอยู่ในทะเลอาศัยตามเกาะจึงเรียกว่า Sea Gypsy

ฉันทิต ทองช่วย (2519, หน้า 1-2) ชาวน้ำหรือคำพื้นเดิมในภาษาเรียกว่า “ชาวเล” เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม อาศัยอยู่ในแหลมมลายูมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ปัจจุบันชาวเลส่วนหนึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย (Minority) ทางภาคใต้ของประเทศไทย อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดีย แถบอำเภอภูเก็ตและทะเลอันดามัน เร่ร่อนหากินในบริเวณตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล

พิมพลัด ตั้งเมธาภุค (2529, หน้า 20) ชาวเลที่อยู่ในประเทศไทย มีอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มมอเก็น (Moken) กลุ่มมอเกลิน (Moklen) กลุ่มมาซิง (สิงห์) และกลุ่มอุรักลาไวย์ (Urak-Lawai) การจัดแบ่งกลุ่ม เป็นการจัดแบ่งตามสำเนียงการออกเสียงในภาษาพูดของชาวเล โดยแต่ละกลุ่มพูดภาษาถิ่นย่อย (Sub-dialect)

อาภรณ์ อุภุชณ์ (2532, หน้า 15) ได้กล่าวถึงการแบ่ง กลุ่มชาวเลในประเทศไทยว่า ชาวเลกลุ่มต่างนั้นจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองในแต่ละกลุ่ม มีความแตกต่างกันทางด้านชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน ชาวเลด้วยกันต่างมีชื่อเรียกกลุ่มของตนและชาวเลกลุ่มอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วยแตกต่างกันออกไป เช่น ชาวเลที่เรียกตนเองว่า มอเก็น แบ่งย่อยเป็น มอเก็นปูเลา และมอเก็นตามับ และชาวเลมอเก็นปูเลาเรียกว่า กลุ่มชาวเล “อุรักลาไวย์” ว่า “ออรัง ลอนตา (Orang lonta) หรือเรียกว่า “ออรังปาแป๊ะ” หมายถึง คนครึ่งบนครึ่งน้ำ ส่วนชาวเลอุรักลาไวย์ ด้วยจะเรียกชาวมอเก็นว่า “อุรักบาไล” หรือ “ออรังบาไล” (Orang balai) หมายถึง คนที่อาศัยทางทิศตะวันตก จากที่กล่าวมากลุ่มชาวเลในประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ตามแนวคิดชนวิทยาโดยอาศัยตำนานของชาวเล

ชาวเลกลุ่มมอเก็น (Moken) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1. มอเก็นปูเลา (Moken Pulau) หมายถึง มอเก็นเกาะ หรือเรียกว่า สิงห์ทะเล อาศัยเร่ร่อน บริเวณเกาะเซนเมทิว (เกาะย่านเชือก) ในเขตพม่าลงมาถึงบริเวณเกาะช้าง เกาะพยาม จังหวัดระนอง เกาะสุรินทร์ เกาะระ เกาะบอน เกาะพระทอง และหมู่เกาะสมิถัน จังหวัดพังงา รวมทั้งพวกที่แต่งงานกับกลุ่มอุรักลาไวย์ และตั้งถิ่นฐานบนหาดราไวย์จังหวัดภูเก็ต และเกาะพีพี (แหลมตง) จังหวัดกระบี่

2. มอเก็นตามับ (Moken tamub) หมายถึง มอเก็นบก หรือ เรียกว่า มอเก็นขละหรือ สิงห์บก ตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่งทะเลบนเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงาและชายฝั่งทะเลตั้งแต่ บ้านทุ่งน้ำดำ อำเภอตะกั่วป่า ลงไปจนถึงบ้านขนิมและบ้านลำปี อำเภอย้ายเหมือง จังหวัดพังงาและตำบลท่าฉัตรไชย อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์ (Urak lawoi) ชาวเลกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานบนเกาะสิเหร่ หาดราไวย์ แหลมหลา บ้านเหนือ และบ้านสะป่า จังหวัดภูเก็ต เกาะพีพี (แหลมตง) เกาะจำ เกาะปู เกาะไหง และ เกาะลันตาใหญ่ ซึ่งกระจายกันอยู่บริเวณบ้านคลองดาว บ้านโนไร่ บ้านป่อแหน บ้านหัวแหลม จังหวัดกระบี่ลงไปจนถึงเกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ และเกาะราวี จังหวัดสตูล ชาวเลกลุ่มนี้ใช้ภาษาอุรักลาไวย์ เป็นภาษาพูด

ประสิทธิ์ เอื้อตระกูลวิทย์ (2534, หน้า 19) ชนชาวน้ำ หรือชาวเล (Chao Le) เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย กลุ่มชาวเลอาศัยอยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันตก หรือชายฝั่ง

ทะเลอันดามันทางภาคใต้ของประเทศไทย อยู่บริเวณชายฝั่งทะเล และตามหมู่เกาะต่าง ๆ บริเวณฝั่งตะวันตก ตั้งแต่บริเวณตอนใต้ของพม่า จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรังและสตูล ไปจนถึงเขตแดนประเทศมาเลเซีย

ประเทือง เครือหงส์ (2541, หน้า 1-3) ประเทศไทยเป็นประเทศขนาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายไทย แต่มีชนกลุ่มน้อยจำนวนหนึ่งที่อพยพเร่ร่อน ทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง อาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามชายแดนที่ติดต่อกับประเทศข้างเคียง ตามป่า เขา และตามเกาะต่าง ๆ ประชากรเหล่านี้มีสภาพแวดล้อม ชีวิตและความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม แบบแผน ที่แตกต่างไปจากคนไทยส่วนใหญ่ ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ในภาคต่าง ๆ ได้แก่ ชาวเขาหรือชาวไทยภูเขา ซึ่งแบ่งออกเป็นเผ่าใหญ่ ๆ 5 เผ่า คือ กระเหรี่ยง (Karen) แม้ว (Miao) อีเก้อ (Akha) ลีซอ (Lissu) เย้า (Yao) นอกจากนี้ยังมีเผ่าอื่น ๆ ได้แก่ ลัวะ หรือละว้า (Lawa) มูเซอร์ (Musso) ฉาน (Shan) ในแถบภูเขาทางภาคเหนือและภาคตะวันตก เขมร (Khmer) ส่วย (Soai) ทางภาคตะวันออก ภูไท (Phuthai) และญวนอพยพ (Yuan) ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มอญ (Mon) ในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ไทยอิสลาม (Thai Islam) เซมัง (Semang) ผีตองเหลือง (Phi Tong Luang-Spirits of the Yellow Leaves) ทางภาคใต้และชาวน้ำ (The Chaonam or Orang Laut or Sea Gypsies-Gipsies) ซึ่งอยู่ตามชายฝั่ง และเกาะต่าง ๆ ทางด้านตะวันตก ชาวน้ำเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดียแถบอ่าวภูเก็ต ทะเลอันดามัน ชาวน้ำอพยพเคลื่อนย้าย เร่ร่อน ทำมาหากินอยู่ในบริเวณจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล

นฤมล อรุโณทัยและคณะ (2549, หน้า 11-12) ชาวเล เป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามเกาะและบริเวณริมฝั่งทะเลในประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์นี้คุ้นเคยและคลุกคลีอยู่กับทะเล เกิดและตายในทะเล อดีตใช้เรือเป็นที่อยู่อาศัย เดินทางไปตามชายฝั่งทะเลและเกาะ ทำให้คนภายนอกและคนยุโรปเรียกว่า ยิปซีทะเล (Sea gypsies) เนื่องจากวิถีชีวิตอพยพโยกย้ายไปเรื่อย ๆ อยู่ไม่ติดที่ แต่ละกลุ่มมีรายละเอียดของวัฒนธรรมและภาษาแตกต่างกัน ชาวเลในประเทศไทยพูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน ชาวเลสามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม คือ มอแกน มอเกลน และอูรักลาไวย์

สมเกียรติ สัจจารักษ์ (2554, หน้า 83) ได้กล่าวถึงชาวเลในประเทศไทยว่า การแบ่งกลุ่มชาวเลในประเทศไทยนั้น นักมานุษยวิทยาและนักวิชาการได้แบ่งกลุ่มชาวเลไว้ตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งหลักเกณฑ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน การใช้ภาษา ชาติพันธุ์วรรณา แตกต่างกันไป สามารถแบ่งกลุ่มชาวเลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ มอแกน (Moken) มอเกลน (Moklen) และอูรักลาไวย์ (Urak Lawoi) มอแกนและมอเกลนมีภาษาใกล้เคียงกันมาก ส่วนภาษาอูรักลาไวย์นั้นแม้จะเป็นภาษาตระกูลออสโตรนีเซียนเหมือนกัน แต่พูดกับกลุ่มมอแกนและมอเกลนไม่รู้ความ เพราะมีศัพท์และ

สำเนียงต่างกัน อูรักลาโว้ยและมอแกนตั้งหลักแหล่งค่อนข้างถาวรและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปค่อนข้างมาก จนกลายเป็นคนไทย และมักถูกเรียกว่า “ชาวไทยใหม่”

ปรีดา คงแป้น (2555, หน้า 10) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของชายฝั่งทะเลอันดามัน อาศัยและหากินกับทะเลอันดามันมาเป็นเวลานาน จากงานศึกษาวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน รวมทั้งการร่วมกันทำฝั่งตระกูลของชาวเล พบว่าวิถีที่สืบทอดกันมายาวนานนี้ไม่ต่ำกว่า 300 ปี และเป็นกลุ่มที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย หากินกับธรรมชาติ ไม่สะสม มีบุคลิกลักษณะรักอิสระ สันโดษ เคารพธรรมชาติ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบรรพบุรุษ ขาดความรู้และความเข้าใจในสิทธิ และเข้าไม่ถึงข้อมูลความรู้ทางกฎหมายและมักถูกเอาเปรียบจากคนอื่น

ชาย นครชัย (2557, หน้า 62) ประเทศไทยมีชาวเลอยู่หลายกลุ่มแต่สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) มอแกน (แยกย่อยเป็นมอแกนเกาะ และมอแกนบกหรือมอแกน) และ 2) อูรักลาโว้ย โดย ชาวมอแกนนั้นถือได้ว่าเป็นที่คุ้นหูกันโดยทั่วไป ต่างจาก “อูรักลาโว้ย” ที่ผู้คนรู้จักน้อยกว่า มีภาษา วัฒนธรรมของตัวเองที่สืบต่อกันมา โดยเฉพาะภาษาที่ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

นฤมล อรุโณทัย และคณะ (2557, หน้า 29) ประเทศไทยสามารถแบ่งชาวเลออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย อูรักลาโว้ย (Urak Lawoi) มอแกน (Moklen) และมอแกน (Moken) ตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่งทะเลหรือเกาะต่าง ๆ หรือในบริเวณที่ไม่ห่างไปจากฝั่งทะเลมากนัก ตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล มีประชากรรวมราว 12,000 คน ประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อชาติไทย แต่ยังมีชนกลุ่มน้อยที่อพยพเร่ร่อน ทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง อาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามชายแดนที่ติดต่อกับประเทศข้างเคียงตามป่า เขา เกาะเป็นจำนวนไม่น้อย ประชากรเหล่านี้มีสภาพแวดล้อม ชีวิตและความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม แบบแผนที่แตกต่างกันไปจากคนไทยส่วนใหญ่อยู่มาก

ชาวเลเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งทางใต้ของประเทศไทย อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดียบริเวณอำเภอภูเก็ตและทะเลอันดามัน ชาวเลอพยพเคลื่อนย้าย เร่ร่อนอยู่ในบริเวณจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่และสตูล แต่ด้วยชาวเลมีอยู่เพียงจำนวนน้อย กระจายอยู่หลายแห่ง ไม่มีปัญหาทางด้านการเมืองและการปกครอง จึงไม่เป็นที่รู้จักและได้รับความเอาใจใส่หรือการช่วยเหลือจากโลกภายนอกเท่าที่ควร ชาวเลจึงอาศัยอยู่โดดเดี่ยว มีความสัมพันธ์และติดต่อกับคนพื้นเมืองเท่านั้น

สรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิม ในอดีตอาศัยการเลี้ยงชีพด้วยทรัพยากรในทะเล มีการอพยพเร่ร่อนไปบนท้องทะเล เรียกว่า Sea Gypsy ต่อมาเริ่มตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่ง ในประเทศไทยมีชาวเลอาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน 5 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนองและสตูล มีประชากรรวมราว 12,000 คน โดยชาติพันธุ์ชาวเลนั้น

มีการแบ่งกลุ่มตามลักษณะความแตกต่างกันทางด้านชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และมีความแตกต่างจากสังคมเมือง คือ กลุ่มมอแกน (Moken) กลุ่มมอเกลน (Moklen) และ กลุ่มอุรักลาไว (Uraklawoi)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลฝั่งอันดามัน

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย พบการกระจายตัวและอาศัยอยู่ใน 5 จังหวัด ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดระนองและจังหวัดสตูล โดยในแต่ละจังหวัดจะมีกลุ่มชาวเล อาศัยตามพื้นที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประเทือง เครือหงส์ (2519, หน้า 3) ชวน้ำเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งทางใต้ของประเทศ ไทย อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดียแถบอ่าวภูเก็ตและทะเลอันดามัน ชวน้ำอพยพ เคลื่อนย้าย เร่รอนทำมาหากินอยู่ในบริเวณนับแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่และสตูล แต่เนื่องจากชวน้ำมีอยู่เพียงจำนวนน้อย กระจายอยู่หลายแห่ง ไม่มีปัญหาทางการเมืองและการปกครอง จึงไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและได้รับการสนใจ เอาใจใส่ และได้รับการช่วยเหลือจากโลก ภายนอกเท่าที่ควร ชวน้ำจึงอาศัยอยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง มีความสัมพันธ์และติดต่อกับคนพื้นเมือง เท่านั้น ชาวพื้นเมืองเรียกชวน้ำว่า “ชาวทะเล” หรือ “ชาวเล” ตามสำเนียงของชาวพื้นเมืองทางภาคใต้ บางแห่งนิยมเรียก “ไทยใหม่” ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของชวน้ำชาวมลายูเรียกชวน้ำว่า “โอรังละอูต Orang-laut” แปลว่า คนทะเล (โอรัง-คน, ละอูต-ทะเล) ตามประวัติศาสตร์ ถือว่า ชนพวกนี้เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายูที่ยังเหลืออยู่โดยไม่ได้กลายเป็นพวก มลายู ชนพวกนี้อพยพมาอยู่ในแหลมมลายู สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนที่ชาวมลายูจะเข้ามาอาศัยอยู่ คนทะเลเข้ามาอาศัย อยู่พร้อมๆ กับชนอีกพวกหนึ่ง คือ โอรังบูกิต แปลว่า คนเขา โอรัง - คน, บูกิต - เขา ชาวพม่าเรียก ชวน้ำว่า “ฉलग” ไทยเพี้ยนมาเป็น ฉलग ชาวอังกฤษเรียกชวน้ำว่า “Sea Gypsy (Gipsy)” แปลว่า ยิปซีทะเล บางทีเรียกทับศัพท์ว่า “Chao nam” หรือเรียกว่า “Sea Dyak” ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน ชาราวัค ประเทศอินโดนีเซีย ชวน้ำผสมเรียกตัวเองว่า “โอรังละวู้” แปลว่า คนทะเล การกระจาย ตามเกาะและชายฝั่งทะเลในจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

จังหวัดสตูล อาศัยอยู่ในหมู่เกาะอาดัง ตำบลสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล ประกอบด้วย หมู่เกาะใหญ่น้อย 24 เกาะ โดยเฉพาะในเกาะหลีเป๊ะ (หลีเป๊ะ - แบน, ราบ) มีชวน้ำอาศัยอยู่มาก นอกจากนี้อาศัยอยู่ในเกาะตง เกาะเหล็ก เกาะหินจาน เกาะบุโหล่นอก เกาะดาหลัง เกาะอุเสิน และ เกาะสาหร่าย รวมกันประมาณ 62 ครอบครัว จำนวนประชากร 587 คน

จังหวัดกระบี่ อาศัยอยู่ในเกาะลันตาใหญ่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ 2 แห่ง คือ ณ หมู่บ้าน ห้วยแหลมสุด (สังกะอู) บ้านห้วยแหลมกลางแห่งหนึ่งกับหมู่บ้านศาลาด่าน (แหลมคอกวาง, คลองควา และบ่อแห่น) แยกอยู่หัวเกาะและท้ายเกาะ ประมาณ 110 ครอบครัว 500 คน อำเภอเมืองกระบี่ อาศัย

อยู่ ณ เกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง เกาะจำ (เกาะปู) ตำบลเกาะศรีบอยา ประมาณ 36 ครอบครั้ว จำนวน ประชากร 170 คน

จังหวัดภูเก็ต อาศัยอยู่ ณ เกาะสิเหร่ หาดราไวย์ หาดสุรินทร์ มีอยู่ประมาณ 134 ครอบครั้ว จำนวนประชากร 700 คน

จังหวัดพังงา อาศัยอยู่ ณ หาดบางคลี (ป่าไต่บาศรี) หรือ บ้านไทยใหม่ ตำบลบางคลี อำเภอท้ายเหมือง ประมาณ 50 ครอบครั้ว จำนวนประชากร 300 คน

อร กุ้งแก้ว (2522, หน้า 1) ได้กล่าวถึงชาวเลที่อาศัยในประเทศไทยว่า ชาวเลในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 พวก คือ ชาวเลกลุ่มมะริด พวกมาซิงหรือสิงห์ เป็นชาวเลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดพังงาและระนอง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นชาวเลทั่ว ๆ ไป อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ สตูล

พิมพิไล ตั้งเมธากุล (2529, หน้า 19) ชาวเลทั้งหมดที่พบว่ามีอยู่ในประเทศไทยนั้น ตั้งถิ่นฐานกระจายกันอยู่ตั้งแต่ภาคใต้ตอนบน ลงไปจนถึงภาคใต้ตอนล่าง ดังนี้

จังหวัดระนอง พวกกลุ่มมอเก็น (Moken) กลุ่มหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะสินไห้ และเกาะลูกหลัด ในเขตจังหวัดระนอง

จังหวัดพังงา พวกกลุ่มมอเกลิน (MoKlen) กลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่บนเกาะพระทอง เกาะสุรินทร์ และเกาะใกล้เคียง ซึ่งห่างจากชายฝั่งทะเลอันดามันประมาณ 30 ไมล์ในเขต อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา และกระจัดกระจายลงมาตามชายฝั่งทะเลตั้งแต่บ้านทุ่งน้ำดำ อำเภอตะกั่วป่า มาจนถึงบ้านหาดบางคลี ตำบลบางคลี และบ้านจำปี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

จังหวัดภูเก็ต มีการกระจายตัวของชาวเล ดังนี้

1. กลุ่มหาดราไวย์ เป็นพวกมาซิงหรือสิงห์ ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง
2. กลุ่มแหลมหลา เป็นพวกมอเกลิน อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง
3. กลุ่มบ้านเหนือ เป็นพวกมอเกลิน อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง
4. กลุ่มหาดสะปำ เป็นพวกอูร์กลาไวย์ อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง
5. กลุ่มเกาะสิเหร่หรือแหลมตุ๊กแก เป็นพวกอูร์กลาไวย์ อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง เป็นกลุ่มที่มีจำนวนชาวเลอาศัยอยู่มากที่สุดและเป็นชุมชนที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต

จังหวัดกระบี่ พบการกระจายตัวของชาวเลทางใต้ของเกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง เกาะจำ (เกาะปู) ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และหมู่บ้านหัวแหลมสุด (สังกะฮู้) บ้านหัวแหลมกลาง บ้านศาลาด่าน (แหลมคอกวางคลองดาวและบ่อแหน) ตำบลเกาะตันตาใหญ่ อำเภอตันตา จังหวัดกระบี่

จังหวัดสตูล พบกลุ่มชาวเลอาศัยอยู่ในหมู่เกาะอาดัง ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง ประกอบด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อย 24 เกาะ โดยเฉพาะในเกาะหลีเป๊ะ เกาะตง เกาะเหล็ก เกาะหินจาน เกาะปูโละนอก เกาะคาหลัง เกาะอุเล็น เกาะบุลุน เกาะอาดัง เกาะสาหร่าย และเกาะราวี

อาภรณ์ อุภยพันธ์ (2532, หน้า 16) ชาวเลกลุ่มอูรักลาโว้ย ตั้งถิ่นฐานบนเกาะสิเหร่ หาดราไวย์ แหลมหลา บ้านเหนือ และบ้านสะพาน จังหวัดภูเก็ต เกาะพีพี (แหลมตง) เกาะจำ เกาะปู เกาะโขง และเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งกระจายกันอยู่บริเวณบ้านคลองควา บ้านโนไร่ บ้านห่อแหน บ้านหัวแหลม จังหวัดกระบี่ลงไปจนถึงเกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ และเกาะราวี จังหวัดสตูล ชาวเลกลุ่มนี้ใช้ภาษา อูรักลาโว้ย เป็นภาษาพูด

นฤมล อรุโณทัย (2549, หน้า 11) ชาวเลในประเทศไทยพูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน บ่งชี้ถึงประวัติศาสตร์ของชนเผ่าว่ามาจากด้านใต้ของแหลมมลายูหรืออพยพโยกย้ายภายในบริเวณที่กว้างใหญ่แถบชายฝั่งทะเล สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มมอแกน 2) กลุ่มมอเกลน และ 3) กลุ่มอูรักลาโว้ย สำหรับการแบ่งแยกกลุ่มมอแกนออกจากกลุ่มมอเกลนนั้น เนื่องจากมอแกน เกาะและมอแกนบก จะมีภาษาและวิถีที่คล้ายคลึงกัน แต่ประวัติศาสตร์ของ 2 กลุ่มแยกออกจากกันอย่างชัดเจน สันนิษฐานว่า ต้นกำเนิดของมอเกลน เกี่ยวโยงกับระบบทาส ชาวมอเกลนถูกนำไปเป็นทาสแรงงานในกระสร้างวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่นครศรีธรรมราช (โอลิเวียร์ และคณะ 2548 , หน้า 103) เมื่อมอเกลนขึ้นมาเป็นประชากรที่อยู่อาศัยบนบกจึง มีการติดต่อกับคนในท้องถิ่นและรับอิทธิพลด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมของคนท้องถิ่น สำหรับชาวมอแกน เป็นชาวเลกลุ่มที่รักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้มากที่สุด ชาวมอแกนอาศัยอยู่ ณ เกาะเหลา เกาะพยามและเกาะสินไห จังหวัดระนอง หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ส่วนหมู่เกาะมะริดในประเทศพม่า ส่วนชาวอูรักลาโว้ย ตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนใหญ่อยู่ ณ บ้านสะพาน เกาะสิเหร่ และหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ณ เกาะจำ เกาะลันตา และเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ณ เกาะบุโหลน เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง จังหวัดสตูล

สรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อาศัยในกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน คือ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดระนอง จังหวัดสตูล และจังหวัดภูเก็ต มี 3 กลุ่มหลัก ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันไปตามที่มาประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประกอบด้วย กลุ่มมอแกน (Moken) กลุ่มมอเกลน (Moklen) และกลุ่มอูรักลาโว้ย (Urak-Lawai) สำหรับอูรักลาโว้ยเป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดใน 3 กลุ่ม โดยลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีการปรับปรุง และพัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ฝั่งอันดามัน จึงได้มีความเปลี่ยนแปลงและได้รับผลกระทบในหลายด้าน เมื่อเทียบกับกลุ่มสังคมอื่นทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

ความหมายการเปลี่ยนแปลง

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2556, หน้า 233-234) การเปลี่ยนแปลง (Change) หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ และดำรงอยู่ของหน่วยทางสังคมนั้น (Social unite) มีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมหนึ่ง ปัจจัยเรื่องเวลา และการดำรงอยู่ของสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) หมายถึง สภาพความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของสังคม โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบของสังคม องค์กร ตลอดจนความสัมพันธ์ของคน หรือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural change) หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ระบบอุดมการณ์ ระเบียบ แบบแผน ธรรมเนียม ประเพณีหรือแนวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

ตัณญา ตัณญาวิวัฒน์ (2546, หน้า 5) การเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความแตกต่างของสิ่งนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลา การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดที่ลักษณะ (Shape) หน้าที่ (Function) โดยทั่วไปไปมักจะเปลี่ยนแปลงทั้งรูปร่างลักษณะและหน้าที่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดขององค์การสังคม ลักษณะ สถานภาพและบทบาท หรือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จะเกิดการเปลี่ยนแปลง 3 รูป คือ ความคิด ได้แก่ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ การกระทำ ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคมซึ่งมีวิถีประชา จารีตประเพณีและกฎหมาย วัตถุ ได้แก่ ส่วนที่เป็นวัตถุของวัฒนธรรม เช่น บ้านเรือน เครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องประดับ เป็นต้น ทั้งนี้ มีประเภทของการเปลี่ยนแปลง คือ การเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง และการเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน โดยมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง คือ สาเหตุจากภายใน เช่น ปัจจัยธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางวัฒนธรรม ส่วนสาเหตุภายนอก เช่น การติดต่อสื่อสาร การท่องเที่ยว การค้าขาย การศึกษา การเผยแพร่ศาสนา เป็นต้น

นิเทศ ดินณะกุล (2546, หน้า 1-3) การเปลี่ยนแปลง พิจารณาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Process) ความก้าวหน้าทางการเปลี่ยนแปลง (Progress) วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลง (Evolution) หรือ การพัฒนาการเปลี่ยนแปลง (Development) การเปลี่ยนแปลงอาจพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงในรูปการจัดลำดับขั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง เป็นต้น กรณีการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถระบุลักษณะของการเปลี่ยนแปลง ระดับการเปลี่ยนแปลง ความสำคัญ ทิศทาง สาเหตุและผลที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

จินตวีร์ เกษมสุข (2554, หน้า 8-9) การเปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพะของการเคลื่อนไหว ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จากเวลาหนึ่งถึงเวลาหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงสะท้อนให้เห็นถึงผล

ทางด้านบวก และด้านลบ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่าง ประกอบด้วย ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป เป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราว มีการวางแผนให้เป็นที่ไปหรือเป็นที่ไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือโทษ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีองค์ประกอบของสังคม ได้แก่ ประชากร วัฒนธรรม การจัดระเบียบทางสังคม เทคโนโลยี เป็นต้น

สิริรัตน์ แอดสกุล (2555, หน้า 212-213) การเปลี่ยนแปลง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ เวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนสภาพจากที่เป็นอยู่ไปสู่อีกสภาพหนึ่ง ปกติเมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงจะมองถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คู่กันเสมอ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมก็เปลี่ยนตามหรือเมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนสังคมก็เปลี่ยนแปลงตามเช่นเดียวกัน จึงเป็นการยากในการแยกสังคมออกจากวัฒนธรรม เพราะมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนพฤติกรรม เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยฝั่งอันดามัน ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถสรุป ได้ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546, หน้า 7-8) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสามารถแบ่งเป็น

2 กลุ่ม โดยยึดเอาความสัมพันธ์กับสังคมเป็นหลัก คือ สาเหตุจากภายใน และสาเหตุจากภายนอก

1. สาเหตุภายใน (Causes from within) สิ่งต่าง ๆ ภายในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยธรรมชาติ ทั้งยามปกติ เป็นความอุดมสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ของธรรมชาติ และยามไม่ปกติ เช่น ภัยพิบัติ อุทกภัย ไฟป่า เป็นต้น

1.2 ปัจจัยทางสังคม เช่น การเพิ่ม-ลด ของประชากร การขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือ รูปแบบต่าง ๆ ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของพลเมือง เป็นต้น

1.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพ ความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้าและบริการ

1.4 ปัจจัยทางการเมือง การออกกฎหมาย การบริหาร การทหาร

1.5 ปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา อุดมการณ์ เทคโนโลยี เป็นต้น

2. สาเหตุจากภายนอก (Causes from without) ได้แก่

2.1 ในยามสงบ มีการติดต่อระหว่างสังคมหลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวระหว่างกัน การค้าขาย การศึกษา การอบรมระหว่างกัน การเผยแพร่ศาสนาระหว่างกัน เป็นต้น

2.2 ในยามสงคราม มีการกระทบกระทั่งระหว่างสังคม ตั้งแต่การขัดแย้งชายแดน ระหว่างสองประเทศ ความไม่สงบระหว่างประเทศ ไปจนถึงสงครามแบบต่าง ๆ ตลอดจน มหาสงคราม ล้วนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552, หน้า 57-59) การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นในระบบ สังคมหนึ่ง ๆ สามารถพิจารณาสาเหตุได้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายในของระบบสังคม

การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบเองไม่มีพลังภายนอกเข้ามา บีบบังคับ และตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1.1 การประดิษฐ์คิดค้น (Invention) ในสังคมการประดิษฐ์คิดค้นนี้เป็นการนำเอา เทคนิควิธีการหรือความคิดที่มีอยู่เดิมมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ ๆ เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิม แล้วสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา การประดิษฐ์คิดค้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงแบบ ค่อยเป็นค่อยไป คือ มีการผสมผสานปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกัน การประดิษฐ์คิดค้นจำแนกได้ 2 ประการ คือ การประดิษฐ์คิดค้นทางวัตถุ (Technological invention) ได้แก่ รถยนต์ โทรทัศน์ เครื่องบิน หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการประดิษฐ์คิดค้นทางสังคม (Social invention) ได้แก่ การคิดสร้างกฎหมายใหม่ ขนบประเพณีหรือธรรมเนียมใหม่ ๆ ลัทธิศาสนา ใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไป

1.2 การอบรมสั่งสอนสมาชิกของสังคมอย่างไม่ครบถ้วน (Imperfect socialization) การอบรมสั่งสอนสมาชิกผู้เยาว์ของสังคมนี้ แต่เดิมมาเป็นหน้าที่ครอบครัวโดยเฉพาะแต่ในปัจจุบัน ได้มีสถาบันการศึกษารับช่วงไปอบรมสั่งสอนอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันได้ทำให้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น จึงต้องให้คนแก่ คนรับใช้ และโรงเรียน อบรมสั่งสอน สำหรับกรณีโรงเรียนนั้นสถาบันการศึกษาอันเป็นที่หวังของ พ่อแม่ได้ละเลยหน้าที่นี้ ก็ย่อมทำให้ผู้เยาว์ที่จะเป็นสมาชิกของสังคมต่อไปขาดความรู้ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมของสังคม อันมีผลต่อพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้

2. การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกระบบสังคม

การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากภายนอกระบบสังคมนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการ ติดต่อกันอันเป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับ ทั้งนี้เพราะปกติจะมีการปะทะสังสรรค์กัน ระหว่างวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่เข้ามาติดต่อกัน การเปลี่ยนแปลงจากสาเหตุนี้ ปรากฏให้เกิด หลายรูปแบบ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ประการ คือ

2.1 การแพร่กระจาย (Diffusion) การแพร่กระจาย หมายถึง การที่วัฒนธรรมจากสังคม หนึ่งกระจายไปสู่สังคมอื่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่จะมาจากการแพร่กระจาย เช่น

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก ด้านการแต่งกาย สวมเสื้อนอก ผูกเนคไท สวมกระโปรง หรือการที่คนไทยรับเอาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอินเดียในด้านพระพุทธศาสนา รับเอา ค่านิยมในด้านความขยันอดทน การเอาประโยชน์จากคนอื่นจากวัฒนธรรมจีน เป็นต้น

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมีทั้งในด้านวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ การที่วัฒนธรรม แตกต่างกันมาปะทะกัน จะเกิดการเปรียบเทียบและวัฒนธรรมเด่นก็จะแผ่กระจายออกไป เมื่อคน ส่วนใหญ่เห็นว่าดีก็จะรับเอามาปฏิบัติเฉพาะ วัฒนธรรมทางวัตถุนั้นง่ายกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ นอกจากนี้การสื่อสาร การคมนาคม ที่สะดวกรวดเร็วในปัจจุบันมีส่วนช่วยทำให้การแพร่กระจาย เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.2 การยืมวัฒนธรรม (Cultural borrowing) ในปัจจุบันได้มีการขอยืมกันทางวัฒนธรรม ระหว่างมิตรประเทศ การยืมวัฒนธรรมนี้จะมีลักษณะของการแลกเปลี่ยน (Exchange) เมื่อมีการยืม แล้วก็จะมีการนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของสังคมนั้น สังคมไทยยืมวัฒนธรรม ตะวันตกมาปรับใช้ ทั้งภาษาพูด การแต่งกาย ทัศนคติ ค่านิยม ลัทธิการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น ความเจริญทางเทคโนโลยี ระบบวิชาการที่ก้าวหน้า วัฒนธรรมที่เด่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ประโยชน์ทางวิชาการ ได้ดีมาก อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมเด่นสมัยหนึ่งอาจเป็นวัฒนธรรมด้อยอีกสมัยหนึ่งได้

คูสิต หวันเหลียม (2550, หน้า 92-94) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมย่อมนำมาซึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมยังเป็นกลไกที่กำหนดความเร็วและทิศทางของ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผลงานที่เกิดจากศักยภาพของมนุษย์เกี่ยวกับเทคโนโลยี ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมาก ในการเปลี่ยนแปลงสังคม
3. ปัจจัยทางชีววิทยา มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ศักยภาพของ ประชากรเกี่ยวกับพันธุกรรม
4. ปัจจัยทางประชากร การเปลี่ยนแปลงในคุณภาพและขนาดของประชากร มีผลกระทบ ต่อองค์การทางสังคม รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ความหนาแน่นเชิงพื้นที่ต่อหน่วยของ การตั้งถิ่นฐาน อาจทำให้เกิดจารีต ประเพณี สถาบันและการอยู่รวมกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป การเพิ่มและการลดประชากร มีผลต่อระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

5. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นสังคมขนาดใหญ่ที่มีสังคมเล็ก ๆ อยู่ในฐานะวัฒนธรรม วัฒนธรรมจะมีความสอดคล้องและปรับเปลี่ยนตามสิ่งแวดล้อมการแต่งกาย

6. ปัจจัยทางจารีตดั้งเดิม เนื่องจากสังคมยึดถือในระบบจารีตเป็นหลักในการดำเนินชีวิต คำสอน ประเพณีดั้งเดิมที่มีการถ่ายทอดปลูกฝังอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนจารีตประเพณีถือว่าผิดจารีต การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกัน

จินตวิรุ์ เกษมสุข (2554, หน้า 12) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถสรุปสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

1. ความต้องการปรุงแต่งวัฒนธรรมและสังคมให้เจริญงอกงามขึ้น มีการปรับวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร

2. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่น ซึ่งเกิดจากความเจริญในด้านการสื่อสารที่อำนวยความสะดวกถึงกันอย่างสะดวกรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่น จึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง

3. ความต้องการของมนุษย์ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมนุษย์มีแนวโน้มที่ต้องแสวงหาสิ่งตอบแทนหรือสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางสังคม เนื่องจากประชากรมีจำนวนมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกันสูง เกิดความขัดแย้ง (Conflict) มากขึ้น อันเป็นปัญหาที่มนุษย์ต้องหาวิธีการสร้างระเบียบ เพื่อแก้ไขความยุ่งยากดังกล่าว ดังนั้น วัฒนธรรมของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หลายประการดังต่อไปนี้

การแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเป็นการให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ตนเอง การแสวงหาความรู้หรือการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น กระบวนการผลิตสมัยใหม่ต้องการกำลังคนที่ผ่านการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะฝีมือและความรู้ ความชำนาญมาแล้วอย่างดี เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในสังคม ในด้านของการใช้ชีวิตบุคคลที่เคยใช้ชีวิตแบบเฉื่อยชาหรือเฉยเมยต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ต้องเปลี่ยนมาเป็นการกระตือรือร้น แสวงหาและติดตามข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลง

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ การมองถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความสำคัญของการพัฒนาได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คนในสังคมจะต้องยกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นไปของสังคมด้วย

การยกระดับตนเอง เป็นการมุ่งการเติบโตของเศรษฐกิจ โดยเชื่อว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจจะนำมาซึ่งการกระจายรายได้ ความทันสมัยและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งทางสังคมและวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคล โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มขยายระดับรายได้ของบุคคล เนื่องจากประชาชนมีความต้องการรายได้ เพราะเหตุว่ารายได้ทำให้สามารถเป็นเจ้าของสินค้าและบริการต่างๆ ที่ต้องการบริโภคได้ ยิ่งมีรายได้มากก็ยิ่งแสวงหาสินค้าและบริการได้มากขึ้น ดังนั้นการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการ ย่อมเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่ทำให้คนสามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ นอกจากนี้ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วในปัจจุบัน มีส่วนช่วยทำให้การพัฒนาที่มีการแพร่กระจายเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคลรวดเร็วยิ่งขึ้นตามไปด้วย

การเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การปรับตัว (Adaptation) หมายถึง กระบวนการที่สิ่งมีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนบางประการให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจะอำนวยความสะดวกแก่ชีวิตในแง่ของการอยู่รอดต่อไปได้หรือหมายถึงการแก้ปัญหาเพื่อให้ชีวิตมีความสุข เช่น การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การทำให้ทันสมัย (Modernization) เป็นการพัฒนาประเทศให้มีความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย แนวคิดนี้แพร่หลายในสังคมไทยเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลัง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เกิดการอพยพ เคลื่อนย้ายถิ่นฐานผู้คนจากเขตชนบทมาสู่เมือง การเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงาน เนื่องจากสมาชิกของสังคมเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตแบบเก่าไปเป็นแบบใหม่ เช่น มีค่านิยมด้านเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบาย ความเจริญทางด้านวัตถุ สินค้า ตลอดจนสภาพของเมืองที่มีอยู่อาศัยและอาคารสำนักงานที่ใหญ่โตโอ้อ่า เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เอง ได้ส่งผลให้จำนวนประชากรและแรงงานในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ของภูมิภาคต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งภาครัฐต้องมีนโยบายชะลอหรือหยุดการเคลื่อนย้าย โดยเร่งพัฒนาชนบทให้สามารถสร้างงานและรายได้ด้วยตนเอง

การทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) เป็นการพยายามเปลี่ยนสภาพของสังคมและเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมไปเป็นอุตสาหกรรม (เสถียร เขยประทับ, 2531) กล่าวได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้สังคมเกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรมไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรม ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization)

ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงานมนุษย์ไปสู่การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกลและส่งผลให้เกิดความเป็นเมือง (Urbanization) เพราะมีการอพยพแรงงานจากชนบทเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของอุตสาหกรรมก่อให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมที่นำทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศมาผลิตสินค้าประเภทต่างๆ ทำให้เกิดย่านอุตสาหกรรมและย่านพาณิชยกรรมขึ้นตามเมืองต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีทั้งการย้ายจากถิ่นหนึ่งไปอีกถิ่นหนึ่ง เช่น ในภาคอีสานไปอยู่ทางภาคกลางและภาคใต้ เป็นต้น กับการย้ายจากท้องถิ่นในชนบทเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือทำงานเป็นกรรมกรในเมือง ซึ่งการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานดังกล่าวนี้มีผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในชนบทและในเมือง ในสังคมชนบทนั้นแต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณีที่มีจารีตและขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุม ปัจจุบันเมื่อคนรุ่นหนุ่มสาวย้ายออกไปทำงานที่อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ป็นหัวหน้าครอบครัวขาดหายไปเป็นเวลาหลาย ๆ เดือน ทำให้สภาพครอบครัวขาดความสมบูรณ์ในขณะที่คนรุ่นใหม่ก็หมดความเชื่อถือในความรู้ความสามารถต่อการเป็นผู้นำของคนรุ่นก่อน เพราะตนได้เล่าเรียนความรู้ใหม่ ๆ จากในเมือง มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ จึงทำให้หมดความเลื่อมใสและเชื่อถือในสิ่งที่ป็นจารีตและประเพณีของท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทในการสร้างและควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม

นอกจากนี้ การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชนบทหรือต่างจังหวัด ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาในเขตชนบทในแง่การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาที่ตามมาจากการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การขาดความเข้าใจและความตระหนักถึงผลกระทบของมลภาวะที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมนี้ ได้ส่งผลให้เกิดมลภาวะต่อประชาชนโดยรวม เช่น น้ำเสีย อากาศเสีย มลภาวะทางเสียง หากขาดมาตรการควบคุมที่เหมาะสม ก็จะส่งผลที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

การทำให้เป็นแบบตะวันตก (Westernization) ปัจจัยภายนอกสังคมประการหนึ่งที่ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง คือ อิทธิพลจากประเทศตะวันตก ประเทศไทยได้รับค่านิยม วัฒนธรรม พฤติกรรม วิธีคิดจากเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้คนในสังคมเกิดค่านิยมแบบตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของความทันสมัย (Modernization) หลาย ๆ คนมีวิถีคิดแบบอเมริกัน มีการดำเนินชีวิตแบบคนอังกฤษ สิ่งเหล่านี้ล้วนติดมากับเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งจากภาพยนตร์ ข่าว เพลง วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ นอกจากนี้ สังคมไทยยังได้รับเอาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องเกี่ยวกับการแต่งกาย สวมเสื้อนอก ผูกเนคไท เหล่านี้ล้วนเป็นการพยายามเปลี่ยนสภาพของสังคมที่ด้อยพัฒนาให้เป็นลักษณะเดียวกับตะวันตกทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง

สังคม และวัฒนธรรม (เสถียร เชยประทับ, 2531) ค่านิยมเหล่านี้ ได้แก่ การนิยมสินค้า แฟชั่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุหรือแม้แต่การเลียนแบบกิริยาท่าทาง เป็นต้น ซึ่งส่วนที่ได้รับอิทธิพลนี้มากที่สุดก็คือ เขตเมือง โดยเฉพาะเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางในการแพร่กระจายวัฒนธรรมตะวันตกในรูปแบบต่าง ๆ ไปสู่เมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2555, หน้า 217-220) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เกิดจากหลายปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยปกติจะเกิดการเปลี่ยนแปลงช้า แต่กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงจะได้รับผลกระทบมาก การเปลี่ยนแปลงของดินแดนที่เป็นทะเลสู่การเปลี่ยนสภาพเป็นทะเลทราย ทำให้มีน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคค่อนข้างน้อยส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง ซึ่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไป สาเหตุเพราะการกระทำของมนุษย์

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population change) ขนาดของประชากร การกระจายตัวของประชากร มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเพิ่มจำนวนประชากร ทำให้มีผลกระทบต่อทรัพยากร เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย การอพยพของประชากรที่อยู่ในชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง ส่งผลต่อการเกิดปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการปรับตัว เป็นต้น

ปัจจัยการอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and contact) สังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ติดต่อกับสังคมอื่น สังคมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยหรือช้า ส่วนสังคมที่มีการติดต่อกับสังคมอื่นอยู่เสมอหรือตลอดเวลา (สังคมเปิด) สังคมนั้นย่อมมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงมากหรือเร็ว

ปัจจัยโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม (Structure of society and culture) โครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น สังคมที่มีลักษณะความเป็นเนื้อเดียวกัน (Homogeneous) และมีความผูกพันกันสูง เช่น สังคมประเพณีหรือสังคมชนบท สังคมประเภทดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงช้าหรือค่อนข้างจะคงที่ ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เช่น อาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ในขณะที่สังคมเมืองหรือสังคมใหญ่ ซึ่งมีผู้คนมากมาย มีความหลากหลายอาชีพ เชื้อชาติต่างกัน ชั้นต่างกัน มีลักษณะความเป็นอยู่ที่ไม่อยู่ในเนื้อเดียวกัน (Heterogeneous) มีความผูกพันค่อนข้างน้อย สังคมประเภทนี้มักจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและเร็ว เพราะสังคมมีความหลากหลาย มีอนุวัฒนธรรมมากมาย (Subculture)

ปัจจัยทัศนคติและค่านิยม (Attitude and values) ในแต่ละสังคมจะมีทัศนคติ ค่านิยมต่อการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน บางสังคมมองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติธรรมดา สามารถยอมรับได้ สำหรับประเทศที่เจริญแล้ว บางสังคมไม่มีความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงเลยเพราะ

ยึดมั่นกับอดีต ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี จึงเป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ยากและช้า เช่น พวกชาวเกาะบางเผ่าตามชายฝั่งนิวกินี เป็นต้น

ปัจจัยการรับรู้ความจำเป็น (Perceive needs) อัตราและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นอยู่กับความจำเป็น ถ้าคนในสังคมเล็งเห็น การเปลี่ยนแปลงในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่ความจริง จะเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลง การขยายเมือง เป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการสาธารณสุข การคมนาคม ระบบสาธารณสุขโลก การเพิ่มจำนวนประชากร ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด การมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย จำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุมดูแล

ปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture base) พื้นฐานทางวัฒนธรรมสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจริญ สามารถทำให้การเพิ่มจำนวนของสิ่งประดิษฐ์ และการค้นพบเป็นไปได้อย่างยิ่ง ยุคสมัยที่ต่างกันจะส่งผลต่อความเจริญ เทคโนโลยีไม่เจริญ การประดิษฐ์เครื่องจักรเครื่องยนต์ย่อมทำได้น้อย นักประดิษฐ์รุ่นหลังคิดประดิษฐ์ได้สำเร็จ เพราะความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงมีปัจจัย 2 ส่วนที่มากกระทบ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือปัจจัยที่มาจากภายใน และปัจจัยที่มาจากภายนอก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นและมีการนำมาใช้ทดแทนของเก่า การอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม การยืมวัฒนธรรม ความต้องการปรับปรุงหรือปรุงแต่งให้ดีขึ้น การแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเทคโนโลยี การแสวงหาความรู้ใหม่ การยกระดับตนเอง การเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การทำให้ทันสมัย การทำให้เป็นอุตสาหกรรม การทำให้เป็นตะวันตก การเปลี่ยนแปลงของประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน ทศนคติและค่านิยม ความต้องการจำเป็น และการเปลี่ยนแปลง โดยแต่ละมิติมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ถ้าระบบใดได้รับผลกระทบจากเหตุและปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่ง ด้านอื่นจะได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน การศึกษาวิทยาศาสตร์การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ผู้วิจัยจึงศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะช่วยให้มีทิศทางและเห็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการนำเสนอ เพื่อให้เกิดการปรับใช้ได้จริง ในระดับนโยบายและผู้มีความเกี่ยวข้อง ได้นำแนวทางที่ได้ดังกล่าวนี้ ไปปรับใช้ต่อไปได้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

ความหมายการปรับตัว

การปรับตัว (Adaptation) จะเกิดขึ้นกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และสังคมโลก โดยมีหลายองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการปรับตัวทั้งภายในและภายนอก มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตหรือเกิดการเรียนรู้ของบุคคลเกี่ยวกับพัฒนาการ วิวัฒนาการ การขัดเกลาทางสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การลอกเลียนแบบ การประดิษฐ์คิดค้นทางด้านเทคโนโลยีและระบบความเชื่อใหม่ ๆ ตลอดจนโลกาภิวัตน์ และนำมาซึ่งการปรับตัวเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ ปรับเปลี่ยนหรือเพื่อการผสมผสาน นำสู่ความอยู่รอดและสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลจนถึงสังคมโลก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองทางด้านวัตถุและจิตใจ

สุภางค์ จันทวานิช (2551, หน้า 166) กล่าวว่า “ระบบสังคม” และ “หน้าที่” ว่า หน้าที่ คือ กลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม ซึ่งมีหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ หนึ่งในนั้นประกอบด้วยเรื่องของการปรับตัว (Adaptation) คือ การที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว เช่น สังคมต้องการให้มีการจัดการศึกษาให้สมาชิกของสังคม แต่สิ่งที่เรียกว่าโรงเรียนให้ความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตแก่ผู้เรียน ได้ให้สิ่งที่เป็นการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่จะสอนว่าเด็กจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนแบบไหน และมีทัศนคติ/ ค่านิยมแบบใด หน้าที่พื้นฐานของระบบก็ต้องเกิดการปรับตัว (Adaptation) ซึ่งอาจปรากฏออกมาในรูปของการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุน่าต่อไปนี้ เราสอนคนหรือเยาวชนในสังคมให้เขาเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติด้านทัศนคติหรือค่านิยมแบบใด การปรับตัวเป็นหน้าที่พื้นฐานที่จะทำให้ระบบสังคมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สามารถดำเนินต่อไปได้

สุชา จันทรเอม (2536, หน้า 135) การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมาย มีการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ และตอบสนองต่อความต้องการทั้งกาย จิตใจ และสังคม ในการปรับตัวของบุคคลมีแรงผลักดันจากภายนอก ส่งผลต่อสภาวะจิตใจ ทำให้เกิดแรงกระตุ้น มีการไตร่ตรองและการเลือกสรร เพื่อตอบสนองความปรารถนาและความต้องการต่อตนเอง

เสรี พงศ์พิศ (2536, หน้า 184) การปรับตัวของชุมชนเกิดจากการคิดค้นเทคโนโลยีอย่างง่าย ใช้ทุนน้อยเพื่อใช้เอง มุ่งลดความยากลำบากในการทำงาน เป็นทางเลือกบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักสภาพจริง รู้จักระบบรองรับของธรรมชาติและสภาพนิเวศของชุมชน การปรับตัวลักษณะนี้ทำให้ชุมชนสามารถควบคุมทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2538, หน้า 219) การปรับตัวชุมชนเกิดจากการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพจริง ทำให้รู้ปัญหา เกิดแนวคิดช่วยเหลือกัน

วัตินิกา ฉลากบง (2542, หน้า 3-19) คนที่ปรับตัวได้ดีจะถูกมองว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีศิลปะในการดำรงชีวิต การปรับตัวจึงเป็นสิ่งบ่งชี้คุณภาพชีวิต การปรับตัวมุ่งเน้นไปที่การนำไปปฏิบัติ เช่น การทำความเข้าใจตนเอง การเข้าใจคนอื่น การใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนทั้งกับตนเองและเพื่อนบ้าน การปรับตัวเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของชีวิต สามารถจำแนกการปรับตัวได้ 3 ชนิด คือ 1) การปรับตัวทางชีววิทยาหรือการปรับตัวของร่างกาย 2) การปรับตัวทางสังคม และ 3) การปรับตัวให้เข้ากับตนเอง ชีวิตเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำให้ตนเองสมบูรณ์ มีเกณฑ์ต่าง ๆ ไปใช้ตัดสินการปรับตัว แต่สิ่งสำคัญในการพิจารณาเรื่องการปรับตัวที่คึกคักขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลยึดถือ เกณฑ์ที่ถูกนำไปใช้พิจารณาตัดสินการปรับตัวที่ดีในปัจจุบันคือ การประสบความสำเร็จด้านส่วนตัวและด้านสังคม

อมรา พงศาพิชญ์ (2545, หน้า 35) การปรับตัวเกิดจากการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในจุดพอดีของชุมชน เนื่องจากความสัมพันธ์ของสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในขั้นตอนของพัฒนาการมนุษย์ ทำให้เกิดแนวคิดวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการสร้างสมความรู้ ประสบการณ์ เกิดเป็นภูมิปัญญา ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ความสอดคล้องของวัฒนธรรมพื้นบ้านและวิถีชาวบ้านต่อสภาพแวดล้อม จะอยู่จนกว่ามีวัฒนธรรมใหม่เข้ามา สมาชิกจะมีการตอบรับหรือปฏิเสธ

นิเทศ ดินณะกุล (2546, หน้า 26) ระบบย่อยของสังคม ทั้งระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบสังคม และสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่าง เช่น ครอบครัว ศาสนา ในขณะที่สังคมมีวิวัฒนาการ หรืออยู่ในกระบวนการที่มีการเพิ่มสมรรถนะในการปรับตัว จะมีการแยกย่อยของหน้าที่เพื่อความอยู่รอดของระบบ 4 อย่าง คือ 1) การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 2) การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้โดยผ่านทาง การจัดนำทรัพยากรมาใช้ 3) การผสมผสานกันของระบบย่อย ๆ ที่จะบรรลุเป้าหมาย 4) การผดุงรักษาไว้ซึ่งแบบแผนที่มีอยู่ในระบบสังคมนั้น อันเกี่ยวข้องกับการรักษาแบบแผนของค่านิยมในสังคม

ศรีสมพร สุขวงศา (2551, หน้า 20) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้น อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลโดยตรงต่อการปรับตัวของบุคคล บุคคลมีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมให้สอดคล้องและกลมกลืนกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วย การปรับตัวจึงหมายถึง การประนีประนอม ยืดหยุ่น บางครั้งก็ยินยอมเพื่อให้

สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเป็นที่ยอมรับระหว่างบุคคลและกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม สังคมหนึ่ง เพื่อสามารถดำรงชีวิตเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่โดยไม่เกิดปัญหา มีความมั่นคง ต่อชีวิต

จินตวีร์ เกษมสุข (2554, หน้า 19) กระบวนการที่สิ่งมีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับ ลักษณะบางประการให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจะอำนวยความสะดวกแก่ชีวิตในแง่ของการอยู่รอดต่อไปได้ หรือหมายถึง การแก้ปัญหาเพื่อให้ชีวิตมีความสุข และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2556, หน้า 248) หน้าทีในการจัดการปัญหา มี 4 ประการ ดังนี้

1. หน้าทีในการปรับตัว หมายถึง หน้าทีของโครงสร้างสังคมที่ตอบสนองความต้องการ การอยู่รอดของสมาชิก เช่น สถาบันเศรษฐกิจ

2. หน้าทีที่จัดปัญหาเกี่ยวกับเป้าหมายของสังคม หมายถึง หน้าทีในการวางเป้าหมาย ตลอดจนการกระทำให้บรรลุเป้าหมายของสังคม

3. หน้าทีเกี่ยวกับปัญหาการบูรณาการ หมายถึง หน้าทีซึ่งเกี่ยวข้องกับการตกลงร่วมกัน และความสอดคล้องของสมาชิกในสังคม เช่น สถาบันศาลยุติธรรม พรรคการเมือง

4. หน้าทีเกี่ยวกับการรักษาแบบแผนของสังคมและขจัดความขัดแย้ง หมายถึง หน้าที รักษาความสงบสุขอบรมจริยธรรม คุณธรรม เช่น สถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา เป็นต้น

Lazarus (1969, หน้า 18) จุดเริ่มต้นเกี่ยวกับการปรับตัวมาจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า Adaptation เป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน ที่เชื่อว่า เผ่าพันธุ์ที่ แข็งแรง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและดำรงเผ่าพันธุ์ได้ และการปรับตัวนั้นเกิดจาก แรงผลักดัน 2 ลักษณะ คือ

1. แรงผลักดันจากภายนอก (External demands) เกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลาง สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันและต้องผูกพันกับผู้อื่น จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและ สังคม ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

2. แรงผลักดันจากภายใน (Internal demands) เกิดจากความต้องการ เพื่อสามารถดำรงอยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิตเป็นผลจากการเรียนรู้ เช่น ความต้องการความอบอุ่น ความต้องการ การยอมรับของสังคมและความสำเร็จ

Linda (2013, pp. 86-92) นำเสนอทฤษฎีการปรับตัว ซึ่งอธิบายถึงเหตุผลที่ต้องมีการปรับตัว เกิดจากปัจจัยดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ (The economic) เช่น ความนิยมชมชอบของคนในสังคม และนำ ความชมชอบมาสู่การสร้างรายได้ และสร้างฐานเศรษฐกิจของตนเอง ทั้งการสร้างร่วมมือ

การหาหนทางขยายกลุ่มเป้าหมาย หาเครือข่ายการทำงาน เนื่องจากไม่สามารถทำงานได้เพียงคนเดียวได้

2. ด้านกฎหมาย (The legal constraints) ต้องมีการเรียนรู้ข้อจำกัดของกฎหมาย

3. ด้านทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบชนชั้น ระบบการรับรู้ จะต้องทำให้ได้รับการยอมรับหรือเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

4. ด้านบุคคล การเมืองที่เป็นแรงจูงใจ (Personal and political motives) การปรับตัวของบุคคลแต่ละคน จะมีเหตุผลของตนเอง เพื่อที่จะใช้ปรับเปลี่ยนและเลือกในการเปลี่ยนแปลงนั้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว

วัลนิกา ฉลาดบาง (2542, หน้า 58-98) ได้กล่าวถึงภัยคุกคามที่นำไปสู่การปรับตัวว่าการปรับตัวของปัจเจกบุคคลไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตสำนึกแต่มีผลต่อพฤติกรรมและความเต็มใจที่จะกระทำพฤติกรรม ภัยคุกคามที่จะนำไปสู่การปรับตัว มีดังต่อไปนี้

1. ความคับข้องใจ (Frustration) หมายถึง บุคคลที่ถูกขัดขวางและไม่สามารถทำให้เป้าหมายสำคัญในชีวิตบรรลุความสำเร็จ เป้าหมายสำคัญในชีวิตอาจเกี่ยวกับอาชีพ การสมรส สถานภาพหรือความพึงพอใจต่างๆ

2. ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง การดำรงอยู่ของเป้าหมายที่ไม่สัมพันธ์กัน สังคมปัจจุบันความขัดแย้งใจส่วนใหญ่เกี่ยวกับค่านิยม ความต้องการ กล่าวได้ว่ามนุษย์ต้องเผชิญกับความขัดแย้งใจหลากหลายแบบ และในช่วงเวลาที่บุคคลเกิดความขัดแย้งใจไม่ได้เกิดความเครียด แต่ถ้าสามารถตัดสินใจโดยไม่ลังเล พอใจในการตัดสินใจของตน ความเครียดจะลดลงและหายไป

3. ความกดดัน (Pressure) เกิดจากตัวบุคคล ได้แก่ ระดับความคาดหวังของตนเอง ระดับความคาดหวังจากคนอื่น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและความกดดันที่เกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพสมาชิกในสังคมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการปรับตัว

4. อันตราย (Danger) ซึ่งอาจหมายรวมถึง การเปลี่ยนแปลงเป็นอันตรายอย่างหนึ่ง เช่น การเปลี่ยนอาชีพไปสู่อาชีพใหม่ ย่อมเกิดความไม่สบายใจ เกิดการต่อต้านกระบวนการทำงาน ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร เป็นต้น เมื่อมีผู้ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมต้องมีผู้ที่ชอบการเปลี่ยน ซึ่งอาจมองว่า การเปลี่ยนแปลงคือความท้าทาย

5. ความกังวลหรือการติดค้างในใจ หมายถึง การหวั่นใจในบุคคลอื่น ทรัพย์สินในชีวิตของตนหรือกังวลในสถานการณ์ ห่วงสังคมและห่วงอนาคต ซึ่งทำให้เกิดความกังวลใจ เมื่อกังวลมากย่อมมีสิ่งติดค้างในใจมาก เกิดอาการเครียด ส่งผลต่อการเกิดโรคร้ายทางร่างกาย

6. การไม่ปรับตัวหรือการไม่ยอมรับความจริง เนื่องจากยอมมีสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ถ้ายอมรับสิ่งใหม่หรือความเปลี่ยนแปลงยอมเป็นสุข แต่ถ้าไม่สามารถรับได้ มีการหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธความจริง อาจจะทำให้เกิดความเครียด ดังนั้นถ้ามีการเตรียมตัวที่จะปรับให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงความเครียดก็จะลดลง

7. ความเครียด (Stress) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ส่งผลให้เกิดความเครียด ความเครียดเป็นสภาวะที่ร่างกายและจิตใจ มีการตอบสนองหรือตื่นตัวต่อสิ่งเร้าที่จู่โจมเข้ามา ซึ่งทำให้ร่างกายเกิดการปรับตัว เพื่อเตรียมรับการความกดดันนั้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2547, หน้า 95-135) ได้กล่าวถึงอุดมการณ์การพัฒนาและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมว่า สาเหตุในการปรับตัวประการหนึ่ง คือ การพัฒนาและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่ความทันสมัย ประการที่สอง คืออุดมการณ์ของรัฐไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ประการที่สาม การสื่อสารเรื่องความคิดเรื่องอุดมการณ์จากรัฐสู่ประชาชนทำได้ยาก เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมการพัฒนากับวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการปรับตัวของชาวชนบทน้อยกว่าชาวเมือง เพราะการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในวงจำกัด ระบบการสื่อสารล่าช้า รัฐเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลและเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมสู่ชนบท ทำให้เกิดการปรับตัว ในหลายมิติที่น่าสนใจ ต่อไปนี้

1. การตอบสนองนโยบายพัฒนาของรัฐ เช่น กรณีการตอบสนองนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐและการพัฒนาด้านประมง ตัวอย่างการพัฒนาในเขตภาคตะวันออก ในการหันเข้าสู่อาชีพประมงและท่องเที่ยว การพัฒนากิจการเชิงพาณิชย์ และอุตสาหกรรมเกษตร การเปลี่ยนแปลงจากการใช้เทคโนโลยีแบบโบราณมาเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการนำอุปกรณ์หรือเครื่องมือการประมงที่ทันสมัยมาใช้ในการจับสัตว์น้ำ เช่น อวนดำหรืออวนลาก แทนการตกเบ็ด การแปรสภาพวัตถุดิบปลาด้วยการสร้างโรงงานแปรรูปปลาสดเป็นปลาแห้ง เป็นต้น

2. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการขายธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมเพื่อรักษาความเป็นไทย และการปรับเปลี่ยนธรรมชาติและศิลปและวัฒนธรรมให้เฟื่องฟูจากเดิม เพื่อเอาใจนักท่องเที่ยวดังกล่าว มีการขยายตัวของกิจการท่องเที่ยวด้าน โรงแรมและรีสอร์ท เกิดการลงทุนระดับบุคคลและบริษัท ทางวัฒนธรรม มีการประพาศปฏิบัติในโรงแรมที่ทันสมัยยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกหรือการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก มีการรับวัฒนธรรมตะวันตกของลูกจ้างหรือคนรุ่นใหม่ในสถานบริการ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพ เพื่อเข้าสู่งานด้านบริการมีโอกาสสร้างรายได้

มากกว่างานทางด้าน เกษตรกรรม มีการเข้าถึงเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย การยอมรับในความสมัยใหม่แบบตะวันตก เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้ อาหาร การแต่งกาย ซึ่งกลุ่มเยาวชนจะเป็นกลุ่มที่รับสิ่งเหล่านี้มากกว่ากลุ่มอื่นในสังคม

3. การรับวัฒนธรรมตะวันตกของผู้บริการในเรือนักท่องเที่ยว คนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพบริการนักท่องเที่ยว เกิดการวัฒนธรรมควบคู่กันไป มีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ข้อห้ามที่ยังคงรักษาไว้เพราะไม่ขัดขวางหรือกระทบต่อธุรกิจ เช่นการเซ็นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การไม่ข้ามโขนเรือ ข้อห้ามที่ยกเลิกทันทีเพื่อความสะดวกและเหมาะสมในการประกอบธุรกิจ การใส่รองเท้าในเรือ ข้อห้ามที่ยกเลิกที่ชาวเรือไม่พอใจ เพราะขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย เจ้าของเรือจำเป็นต้องยอมรับธรรมเนียมของนักท่องเที่ยว ดังกล่าว ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยได้เปลี่ยนไปเพื่อประโยชน์ในธุรกิจ เป็นต้น

การปรับตัวเพื่อตอบสนองอุดมการณ์พัฒนาของรัฐและการพัฒนาอุตสาหกรรมเต็มรูปแบบ ควรได้รับการไตร่ตรองและพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งเรื่อง โลกทัศน์ของสังคมไทยแบบเดิม ๆ สามารถคงอยู่ร่วมกับค่านิยมสมัยใหม่และอุดมการณ์พัฒนาได้หรือไม่ ต้องพิจารณาทางเลือกของสังคมไทยในอนาคตให้ชัดเจน โดยต้องให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมด้วย

สรุปได้ว่า การปรับตัว มีลักษณะการปรับตัวในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ซึ่งมีการปรับตัว 2 ลักษณะ คือ การปรับตัวภายในและภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการทางกาย จิตใจ และสังคม เช่น การปรับตัวภายในบุคคล เกิดจากความคับข้องใจ ความขัดแย้ง ความกดดัน ภัยอันตราย การไม่ยอมรับ ความเครียด นอกจากนี้จะต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านทุนทางวัฒนธรรม ด้านบุคคล การตอบสนองนโยบายของรัฐ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การรับวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการปรับตัว อันจะนำไปสู่การหาแนวทางหรือข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้จริงต่อไป

แนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนา

เสรี พงศ์พิศ (2555, หน้า 192-194) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์จะต้องมี 3 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goals) หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือที่จะทำให้อุทธศาสตร์เกิดเป็นจริงได้ นั่นคือ แผนงาน (Action plan) โครงการ (Projects) กิจกรรม

(Activities) การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การวางเป้าหมายไว้ ต้องมีวิธีการหรือเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาว่าจะใช้วิธีใด

เฉลียว บุรีภักดี (2550, หน้า 3-6) กล่าวว่า คำว่า “ยุทธศาสตร์การพัฒนา” (Development strategy) เป็นคำที่รวมระหว่าง “ยุทธศาสตร์” กับ “การพัฒนา” หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดที่ใช้ทำงานพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความยากเป็นพิเศษ ไม่อาจทำให้บรรลุได้ด้วยวิธีปกติธรรมดา คำว่า “การพัฒนา” หมายถึง สิ่งที่มีอยู่จริงหรือเกิดขึ้นจริงซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นได้ 3 อย่าง คือ 1) การทำให้เจริญ 2) การเจริญขึ้นเอง 3) ความเจริญ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการพัฒนาในทุก ๆ กรณี คือ การที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม การพัฒนา สามารถจำแนกได้ 3 ทิศทาง คือ

1. การแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา
2. การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป
3. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

1. เป้าหมายปลายทางที่ดี คือ เป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์ซึ่งตรงต่อการแก้ปัญหาหลัก และไม่ก่อผลเสียหายข้างเคียง

2. วิธีการที่ดี คือ เหมาะสมกับเป้าหมายที่วางไว้ และเหมาะสมกับทรัพยากรที่จัดหาให้

3. ระบบทำงานที่ดี คือ ง่ายง่ายนำเข้าไป มีกระบวนการ และมีผลผลิตที่พอดีกับ “บริบท”

และเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ “ยุทธศาสตร์” หมายถึง แผนการหรือวิธีการอันชาญฉลาดเพื่อบรรลุจุดหมาย อย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นเป้าหมายที่มีความยากพิเศษที่ไม่บรรลุได้โดยวิธีธรรมดาที่คนทั่วไปรู้ อยู่แล้ว แผนการและวิธีการดังกล่าวย่อมต้องประกอบขึ้นจากข้อหลักวิชาย่อย ๆ หรือ “ศาสตร์” ย่อย ๆ และเมื่อนำเอาศาสตร์ย่อย ๆ เหล่านี้มาประกอบเข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นแผนการซึ่งถือว่าเป็น “ศาสตร์” อีกข้อหนึ่ง เพราะสามารถนำไปผ่านการตรวจสอบโดยกระบวนการวิทยาศาสตร์ เพื่อยืนยันว่าเป็นแผนการที่ใช้ปฏิบัติการเพื่อบรรลุจุดหมายของงานได้จริง

ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ (2555, หน้า 3-12) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ (Strategy) ประกอบด้วย Plan (แผน) Ploy (กลลวง) Pattern (รูปแบบการทำงาน) Position (การวางตำแหน่ง) และ Perspective (มุมมองการดำเนินงาน) ส่วนในมุมมองในมิติของยุทธศาสตร์ในประเทศไทย

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

1. เป็นเรื่องหลัก
2. มีวิธีการดำเนินงานหลัก
3. มีเป้าหมายปลายทางของการดำเนินงาน

4. เป็นเรื่องของการพยายามสร้างความแน่นอนในการดำเนินงานในภาพรวม แต่ให้เกิดความยืดหยุ่นในภาพย่อย และ

5. เป็นเรื่องของการจัดลำดับความเร่งด่วนของประเด็นที่จะดำเนินงาน

เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2556, หน้า 97-99) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนทางใช้ทรัพยากรที่เหนือคู่แข่ง ปรับเปลี่ยนจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง สร้างวิกฤตให้เป็นโอกาสเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic capability)

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

1. แนวทางหรือวิธีการที่ลึกลับและชัดเจน

2. มีเป้าหมายที่แน่นอน

3. มีแผนปฏิบัติการที่ได้เปรียบเหนือคู่แข่ง เพื่อเป็นเครื่องมือดำเนินการให้บรรลุ

เป้าหมาย

4. สมรรถนะขององค์กร (Core competency) ทรัพยากรมีประสิทธิภาพสูง และพร้อมที่จะปฏิบัติการตลอดเวลา

5. คู่แข่งไม่มีทางสร้างหรือลอกเลียนแบบกลยุทธ์ของเราได้ในเวลาอันจำกัด

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ยังมีความหมาย ดังนี้

1. การพัฒนาเสมือนหนึ่งการทำสงคราม ที่ต้องใช้กลยุทธ์ที่หลักแหลมเหนือชั้นเพื่อเอาชนะศัตรู ปัญหาสังคมหรือประเทศที่กำลังประสบอยู่เปรียบเสมือนเป็นศัตรูที่ต้องเอาชนะให้ได้

2. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายซึ่งเป็นจุดแตกหักในการพัฒนามักใช้คำว่า จุดยุทธศาสตร์ และมักมีแผนที่ยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญที่แสดงถึงเส้นทางเพื่อนำไปสู่จุดหมาย เช่นเดียวกับแผนที่ของทหาร

3. ยุทธศาสตร์เป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นไม้ตายหรือจุดแตกหักในการทำสงคราม นั่นก็คือไม่ชนะก็ต้องแพ้ และการเป็นผู้แพ้ ย่อมจะรู้ถึงความเจ็บปวด ความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการพัฒนา ซึ่งถ้าไม่สำเร็จก็จะล้มเหลว ซึ่งความล้มเหลวจะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่น งบประมาณ หนี้เงินกู้ หรือความอยู่รอดขององค์กร เป็นต้น

4. ยุทธศาสตร์กำหนดจากผู้นำมีอาชีพชั้นเยี่ยมในรูปแบบของแผนการ เป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนของแม่ทัพ (ผู้บริหาร) ที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติว่าเมื่อต่อสู้แล้วจะพบกับความสำเร็จอย่างแน่นอน

5. ยุทธศาสตร์ ในมุมมองหนึ่งเป็นแผนการที่ต้องการความสำเร็จในภาพกว้าง ๆ เช่นเดียวกับแบบแปลนหรือพิมพ์เขียว และมีความแตกต่างกับ “กลยุทธ์” ที่เป็นการเอาชนะศัตรูหรือคู่ต่อสู้ในการทำศึกในหน้าที่เฉพาะเจาะจงกับแต่ละเป้าหมายซึ่งเป็นผลมาจากการวางยุทธศาสตร์

6. เมื่อมีการนำยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ มาใช้ในภาคราชการหรือธุรกิจเอกชน จึงเป็นเรื่องของการหวังผลในอนาคตที่มีทิศทางและเป้าหมายค่อนข้างชัดเจน

หลักการและยุทธศาสตร์การพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงยึดหลักการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย จากการศึกษาที่ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพสกนิกร จึงได้ทรงคิดและหาแนวทางที่นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้พระราชทานแนวทางการทรงงานจนเป็นที่ยอมรับแก่ทุกวงการทั้งในและต่างประเทศดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ การที่จะดำเนินโครงการใดจะต้องศึกษาข้อมูลโดยละเอียดอย่างเป็นระบบ ซึ่งอย่างน้อยข้อมูลเบื้องต้นได้จากเอกสาร แผนที่ การสอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือหรือสนองตอบได้อย่างถูกต้อง
2. การระเบิดจากข้างใน หมายถึง การพัฒนาใด ๆ จะต้องสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้มีความพร้อมเสียก่อน เมื่อมีความพร้อมและมีความเข้มแข็งแล้วจึงค่อยขยายผล ซึ่งในอดีตราชการมักจะนำโครงการต่าง ๆ เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน โดยที่หมู่บ้านไม่มีความพร้อมหรือไม่มีการเตรียมความพร้อมที่จะรับ งบประมาณและโครงการที่นำเข้าไปจึงมักไม่ได้ผลและล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่
3. การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก ในการแก้ปัญหานั้นการบริหารจะต้องมองปัญหาในภาพรวมให้ถูกต้องชัดเจนก่อน เมื่อมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็จะสามารถมองเห็นปัญหาเหล่านั้นเป็นส่วนย่อย ๆ หรือเป็นส่วนเล็ก ๆ ของปัญหา แล้วจึงแก้ปัญหานั้นในแต่ละส่วนซึ่งเป็นส่วนย่อยหรือส่วนเล็ก ๆ เมื่อปัญหาที่เป็นส่วนย่อยหรือส่วนเล็ก ๆ เหล่านั้นได้รับการแก้ไข หากนำมาประกอบกันเหมือนจิ๊กซอว์ ก็จะเป็นการแก้ปัญหานั้นได้
4. ทำตามลำดับขั้น การจัดการที่ดีจะต้องค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับของปัญหาหรือความต้องการ แต่สิ่งสำคัญคือต้องเริ่มจากความต้องการของประชาชน แล้วจึงจะนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่ ถ้าหากต้องการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก็จะต้องสร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นฐานเสียก่อน คือ ความพออยู่พอกินให้กับชาวบ้าน จากนั้นจึงสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็งก็จะนำไปสู่ระดับประเทศต่อไป ซึ่งการทำตามลำดับขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดดุลยภาพ ความรอบคอบ ระมัดระวัง ความผิดพลาดหรือความล้มเหลวจะเกิดขึ้นน้อย
5. ภูมิสังคม การพัฒนาจำเป็นต้องรู้ถึงภูมิสังคมของสิ่งที่จะทำ ภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงภูมิประเทศของสังคมนั้น ๆ หากเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับนิสัยใจคอ วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ก็จะง่ายต่อการแนะนำให้เห็นในสิ่งที่ต้องการพัฒนา มากกว่าการไปบังคับให้คนในชุมชนเห็นด้วย 1) ภูมิ หมายถึง ภูมิประเทศ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งในแต่ละภูมิภาค แต่ละ

จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน มีความแตกต่างกันค่อนข้างหลากหลาย 2) สังคม หมายถึง ผู้คน กล่าวคือ คนแต่ละท้องถิ่น แต่ละภาคจะมีอุปนิสัย ค่านิยม วิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี แตกต่างกันไป หากมีความเข้าใจในเรื่องนี้ ก็จะสามารถทำงานหรือจัดกิจกรรมใดที่สอดคล้องกับ ภูมิประเทศก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

6. องค์กรวม นักบริหารมืออาชีพจะต้องคิดแบบองค์กรวม หรือมองอย่างครบวงจรเพราะ สามารถเชื่อมโยงทรัพยากรและการบริหาร ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม เช่น ถ้าจะให้ชาวบ้าน ดำรงชีพอย่างพออยู่พอกิน พึ่งตนเอง ก็จะต้องแนะนำให้แบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน

7. ไม่ติดตำรา ให้พิจารณาจากสภาพความเป็นจริงของชุมชน กล่าวคือ ไม่ควรเชื่อหรือ เห็นตามตำราที่มีอยู่เกลื่อนกลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งตำราเหล่านั้นอาจเหมาะสมใช้ได้กับ บางสถานการณ์หรือบางพื้นที่เท่านั้น

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประหยัด เป็นแบบอย่าง เช่น หลอดยาสีพระทนต์ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ดินสอที่ทรงงานก็ใช้จนสิ้นจับไม่ได้แล้ว จึงจะเปลี่ยนใช้แท่งใหม่ นับว่าเป็นต้นแบบของการเห็นคุณค่าของสิ่งของที่ใช้ เงินทุกบาททุกสตางค์ จะทรงใช้อย่างระมัดระวัง

9. ทำให้ง่าย เป็นการทำให้ยากให้กลายเป็นสิ่งง่าย หรือสิ่งที่สลับซับซ้อนต้องทำให้เข้าใจ ง่าย นักบริหารต้องเข้าใจว่าชาวบ้านมีการศึกษาหลายระดับ ดังนั้น การพูด การปฏิบัติ จะต้องคิดค้น คิดแปลง ให้ชาวบ้านเข้าใจง่าย

10. การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตยก่อนที่จะ ดำเนินการใด จะมีการ “ประชาพิจารณ์” เสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ มาร่วมกันคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบ แม้บางเรื่องจะมีการวิจารณ์ในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินก็ตาม

11. ประโยชน์ส่วนรวม ในการพัฒนาใดๆ จะต้องพึงระลึกถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นสำคัญ ถ้าคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา เพราะกระแส โลกภิวัตน์ไม่ยอมรับการดำเนินงานแบบเดิม ๆ อาจมีการเรียกร้องให้มีการตรวจสอบ

12. การบริการจุดเดียว เป็นการบริการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งได้ทำเป็นตัวอย่างใน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ โดยมีแนวคิดที่ว่าถ้าจะศึกษาดูงานการพัฒนา ให้มาดูที่จุดเดียวคือศูนย์ดังกล่าว ก็จะมีทุกเรื่อง เช่น การปศุสัตว์ การประมง การเพาะปลูก การหัตถกรรม เป็นต้น เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

13. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การให้ประชาชนที่อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นผู้เข้าใจและรู้ถึงปัญหาธรรมชาติดีกว่าใคร เป็นผู้จัดการ ดังนั้น การแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติ การตัดไม้ทำลายป่า ต้องแก้ไขโดยธรรมชาติ เช่น “การปลูกป่าโดยไม่ต้อง ปลูก” ความหมายง่าย ๆ ของแนวคิดนี้ ก็คือ ไม่จำเป็นต้องปลูกป่า เพียงแค่ไม่ตัดไม้ทำลายป่า

ป่าก็จะอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติของมันเอง กล่าวคือ เมล็ดพันธุ์หรือรากก็จะแพร่ขยายโดยธรรมชาติของแก่นมนุษย์อย่าไปตัดไม้ทำลายป่า

14. ใช้ธรรมชาติปรารถนาธรรมชาติ ทรงยกตัวอย่างการนำน้ำดีมาขับไล่ น้ำเสีย เพื่อให้ น้ำเสียเจือจางให้กลายเป็นน้ำดี หรือการใช้ผักตบชวาบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเปรียบได้กับผักตบชวาที่คนทั่วไปไม่ต้องการ มาบำบัดน้ำเสียที่เป็นน้ำที่เราไม่ต้องการให้เป็นน้ำดี เป็นต้น

15. ปลูกป่าในใจคน ในความหมายนี้ เป็นการชี้แนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้ริเริ่มงานให้เห็นเป็นตัวอย่างเสียก่อน เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะต้องเป็นคนแรกที่ลงมือปลูกป่าและเมื่อคนอื่นเขาเห็นว่าการปลูกป่ามีความสำคัญ เขาก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและบำรุงรักษาด้วยใจรัก เผลอเช่นการปลูกป่าลงในใจคน

16. ขาดทุนคือกำไร การให้และการเสียสละ กำไรคือการกินคืออยู่ที่ ซึ่งเป็นผลจากการให้การเสียสละแม้จะลงทุนไปมากเหมือนว่าจะขาดทุนแต่ผลที่ได้กลับเป็นกำไรมหาศาล คือ ความสุข คุณภาพที่ดีของประชาชน

17. การพึ่งตนเอง การส่งเสริมอาชีพใด ๆ ก็ตาม ถ้าหากทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีพอย่างพออยู่พอกิน ไม่เกินตัวอย่างฟุ้งเฟ้อ และที่สำคัญคืออยู่ในสถานะที่จะพึ่งตนเองได้ก็จะสามารถเลื่อนตำแหน่งไปสู่ความเจริญในขั้นต่อไปได้

18. พออยู่พอกิน การที่แต่ละคนจะมีความพออยู่พอกินได้ อย่างไม่เดือดร้อน จะต้องใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและปฏิบัติจนได้ผล และเมื่อสามารถดำรงชีพอย่างพออยู่พอกินได้ในระดับหนึ่งต่อไปก็จะเพิ่มสมรรถนะในก้าวต่อไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะมากกว่า 35 ปี และก่อนที่ประเทศไทยจะประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำใน พ.ศ. 2540 ด้วยการให้ประชาชนทุกระดับ ทุกครัวเรือน ทุกชุมชน จนถึงระดับประเทศ ให้ดำเนินชีวิตและกิจการในทางสายกลาง ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้งู้อ้นใจของความรู้และคุณธรรม

20. ความซื่อสัตย์ สุจริต และจิตใจต่อกัน ความซื่อสัตย์ สุจริต นับเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น ถ้าหากสังคมใดขาดสิ่งนี้ สังคมนั้นก็จะมีแต่ความวุ่นวายและจะอยู่อย่างหาความสุขสงบสุขมิได้ ข้าราชการหรือประชาชนถ้ามีการทุจริตบ้านเมืองก็พัง คนในประเทศก็เช่นกัน ถ้ามีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะสามารถทำการใหญ่ที่สำคัญ ๆ ได้สำเร็จ

21. การทำงานอย่างมีความสุข การทำงานใด อย่างนี้ก็ถึงแต่ผลตอบแทน แม้ว่างานจะยากลำบากยิ่ง แต่ถ้าทำเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะการช่วยเหลือความทุกข์ยากของราษฎรแล้ว ควรคิดว่านั่นคือรางวัลตอบแทนเป็นความสุข ที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม

22. ความเพียร: พระมหาชนก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ในระยะเริ่มแรก โดยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ บางโครงการประสบผลสำเร็จด้วยดี บางโครงการก็พบกับปัญหาอุปสรรค แต่พระองค์ก็มีทรงที่พระราชหฤทัยกลับทรงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและได้ทรงยกตัวอย่างพระราชานิพนธ์ “พระมหาชนก” ซึ่งมากด้วยความเพียรที่จะเอาชนะต่อความยากลำบากและอุปสรรคมากมาย

23. รู้ รัก สามัคคี 3 คำนี้มีบางคนเข้าใจไม่ถูกต้อง เพราะนำไปรวมเป็นคำเดียวกัน คือ “รู้รักสามัคคี” และแปลเป็นความหมายเดียวกันคือเรื่องของความสามัคคี แต่แท้ที่จริงแล้ว 3 คำนี้มีความหมายแยกแต่ละคำ คือ 1) รู้ หมายถึง การที่จะลงมือทำอะไร ๆ จะต้องรู้ในสิ่งนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ รู้แจ้งเห็นจริง กล่าวคือรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา 2) รัก คือความรัก ถ้าไม่มีความรักงาน ไม่มีความรักผู้ร่วมงาน งานที่ทำก็ยากจะประสบผลสำเร็จได้ 3) สามัคคี เป็นเรื่องของการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม เพราะงานใดๆ ถ้าหากทำโดยคนคนเดียวก็ยากที่จะเกิดความสำเร็จ โดยเฉพาะ โครงการใหญ่ ๆ การทำงานเป็นหมู่คณะจะเกิดพลัง ความร่วมมือร่วมใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นวิธีการที่ใช้เป็นการเฉพาะในเรื่องในเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องสำคัญหลัก ๆ ที่ต้องหาวิธีการที่ไม่เหมือนใคร เมื่อนำไปใช้แล้วสามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายอย่างเหมาะสมได้ ซึ่งการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน เป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกหน่วยงานกำลังให้ความสนใจและหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาในหลายมิติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมืองและ 5) ด้านสุขอนามัย เป็นต้น เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ร่วมกับสังคมเมืองให้ได้ อย่างสงบเรียบร้อยและมีคุณภาพเช่นเดียวกับคนในสังคมภายนอก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ประเทือง เครือหงส์ (2524) ศึกษาเรื่อง ชวน้ำ (ชาวทะเล) ในเมืองไทย เป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ ประเพณี ภาษาและลักษณะ โครงสร้างทางสังคม โดยเก็บข้อมูลในชุมชนชาวเลหลากหลายพื้นที่ในบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ หมู่เกาะอาดัง จังหวัดสตูล บ้านหัวแหลม (สังกาอู๋) และบ้านศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เกาะพีพีและเกาะปู (เกาะจำ) จังหวัดกระบี่ เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต และบ้านไทยใหม่ (ป่าไต่บาครี) อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนประเพณี

ของชาวเลเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคนพื้นเมือง เช่น ประเพณีการแต่งงาน ตัดตอนให้สั้นผสมกับแบบไทย แบบอิสลาม ส่วนประเพณีที่ยังยึดถืออยู่แบบดั้งเดิมและรักษา มาจนถึง ปัจจุบัน แม้วิธีการจะเปลี่ยนแปลงและดัดแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังสามารถรักษาไว้ได้ คือ ประเพณีลอยเรือ ในด้านการประกอบอาชีพ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการเก็บเกี่ยวผลผลิต จากธรรมชาติมาบริโภค ใช้สอย ใช้วิธีง่าย ๆ กลับใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย เนื่องจาก คนพื้นเมืองและนายทุนสร้างเครื่องมือที่ทันสมัย หากคนยังใช้เครื่องมือแบบดั้งเดิม ย่อมไม่สามารถ ทามาหากินได้

พิมพ์ไถ ตั้งเมธากุล (2529) ศึกษาเรื่อง การผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรม ศึกษา เฉพาะกรณีชุมชนชาวเลเกาะสิเหร่ ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต” ผลการศึกษา พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการผสมกลมกลืน ทางสังคมและวัฒนธรรม ชาวเลเกาะสิเหร่ในปัจจุบันได้ผ่านขั้นตอนการผสมกลมกลืนขั้นตอน ต่าง ๆ มา คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง ชาวเลได้เปลี่ยนแบบแผนวัฒนธรรมเดิมไปเป็นแบบวัฒนธรรมของ คนไทยในท้องถิ่นใกล้เคียง ขั้นตอนที่สอง ชาวเลได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกในกลุ่ม สมาคมและสถาบันต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นแถบนั้น ขั้นที่ 3 ชาวเลได้แต่งงานกับคนภายนอก หมู่บ้านมากขึ้น และขั้นที่สี่ ชาวเลได้พัฒนาความรู้สึกในด้านการเป็นประชากรไทยอย่างเต็มที่

อารักษ์ อุกฤษณ์ (2532) ศึกษาเรื่อง พิธีลอยเรือ: ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของ ชาวเล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษา พบว่า ภาพสะท้อน ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยอาศัยพิธีกรรม คือ พิธีลอยเรือของชาวเลเป็นสื่อ โดยได้ศึกษาถึง ตำนานความเป็นมาของชาวเลในประเทศไทย และชาวเลที่บ้านหัวแหลม เกาะลันตา และกล่าวถึง สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และจะให้ความสำคัญกับประเด็นความเชื่อและ พิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวเล โดยเฉพาะในส่วนของพิธีลอยเรือ บทบาทและสถานภาพของชาวเลที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับพิธีลอยเรือ เช่น พิธีปักไม้กั้นผี พิธีสาดน้ำ พิธีทาน้ำมันดี ทาขวัญและสะเดาะ เคราะห์ ตลอดจนการร้องราทาเพลงของสมาชิกในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงสัญลักษณ์และ การสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทาง ซึ่งสัมพันธ์กับโครงสร้างชุมชนชาวเลบ้านหัวแหลม

อะระโท โอชิม่า (2535) ศึกษาเรื่อง ชีวิต พิธีกรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคน มอญในเมืองไทย กรณีการศึกษา ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะ ศึกษาการธำรงชาติพันธุ์มอญ โดยพิจารณาการแสดงออกและการเรียนรู้เอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ และพรมแดนชาติพันธุ์มอญในชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนมอญ เพื่อที่จะศึกษาให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ผู้เขียนจึงตั้งใจมองความสัมพันธ์ระหว่างการธำรงชาติพันธุ์ (Ethnicity)

กับพิธีกรรม โดยใช้ทฤษฎีการชำระพันธุ์และทฤษฎีการวิเคราะห์พิธีกรรม ผลการศึกษา พบว่า เพื่อที่จะให้กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถดำรงอยู่ได้ จำเป็นต้องมีปัจจัย 3 ประการ คือ กลุ่ม (Group) ประวัติ (History) และเอกลักษณ์ (Identity) ในขณะเดียวกันพิธีกรรมก็มีความสำคัญต่อการที่บุคคล รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสำคัญต่อการทำให้อุดมคติปรากฏขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งพิธีกรรมยังมีความสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าร่วมพิธีกรรม ดังนั้นผู้เขียนจึงตั้งใจศึกษา โดยการวิเคราะห์พิธีกรรมต่าง ๆ โดยการมองปัจจัยสำคัญ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น

จากการวิเคราะห์ชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนมอญแล้ว ผู้เขียนพบว่า คนมอญในชุมชนบ้านมนมีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ซับซ้อนกันอยู่ 2 ระดับ คือ ในระดับที่เป็นคนไทย และในระดับที่เป็นคนมอญควบคู่กันไป ซึ่งการที่คนมอญในชุมชนบ้านมนมีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่ง เป็นคนไทยนั้นไม่ใช่ว่ามีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ไทย แต่มีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งของสังคมไทยหรือ ประเทศไทย ซึ่งหลายชาติพันธุ์ซับซ้อนอยู่ในระดับที่เป็นคนไทย คนมอญในชุมชนบ้านมนแบ่งใช้ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ของชาติพันธุ์มอญ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกาลเทศะ เช่น การแต่งกาย และการใช้ภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบอีกว่า สิ่งสำคัญที่จะนิยามความเป็นคนมอญในชุมชน บ้านมน คือ เชื้อสายของคนมอญ โดยเฉพาะสายเลือดทางผู้ชาย และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนับถือ ขะหลกหัย เช่น พิธีเลี้ยงผี และพิธีรำผีนั้น เป็นกลไกสำคัญที่จะชำระเอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ โดยการสืบต่อทางสายเลือด และสืบต่อประวัติของชาติพันธุ์มอญ อีกนัยหนึ่งพิธีกรรม ทางด้านพุทธศาสนาบางพิธีกรรม เช่น การทำบุญร่วมกันทั้ง 9 วัด ในวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา และพิธีเทศน์มหาชาติ เป็นต้นนั้น ได้รวบรวมกลุ่มชาติพันธุ์มอญกลุ่มย่อย ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จึงทำให้มีกลุ่มชาติพันธุ์มอญกลุ่มใหญ่ หรือของเขตวัฒนธรรมมอญ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการชำระ วัฒนธรรมและจารีตประเพณีของชาติพันธุ์มอญ ในขณะเดียวกัน ตำราต่าง ๆ ของคนมอญก็มีหน้าที่ สำคัญต่อการชำระเอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ โดยการสืบต่อประวัติและพิธีกรรมของคนมอญ และ โดยการแสดงให้เห็นกฎและแบบอย่างการดำเนินชีวิตของคนมอญ

สุรัสวดี กองสุวรรณ (2539) ศึกษาเรื่อง การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในหมู่บ้านสังกาฐ จังหวัดกระบี่: การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองชาวเล ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านจิตใจและ อารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ ผู้ปกครองชาวเล ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคมและ ด้านสติปัญญา โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงชาติพันธุ์วรรณา โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการจากผู้ปกครองชาวเล จำนวน 5 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล วิเคราะห์ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัย

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางระบบครอบครัวและเครือญาติ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยทางความเชื่อและปัจจัยทางวัฒนธรรมประเพณี

คารณี รัคดี (2540) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพในชุมชนชนบทพึ่งตนเอง ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต มีรูปแบบการศึกษาที่ชุมชนเป็นฐานความรู้ กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มอาชีพเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้การอบรมเพิ่มเติมแก่ผู้นำเพื่อเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวแก่สมาชิกในชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มส่วนใหญ่ใช้การอบรมให้ความรู้ภาคทฤษฎี ศึกษาคุณงานและปฏิบัติจริงในแหล่งความรู้ในชุมชน ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในอาชีพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชุมชนแบบนี้ ที่สำคัญคือ ผู้ให้ความรู้ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนจะต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการสร้างเครือข่ายด้านอาชีพ คนในชุมชนมีความศรัทธาในผู้ให้ความรู้และชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน โดยมีเป้าหมายในการพึ่งตนเอง และในการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพ ซึ่งมีโรงเรียนเป็นฐานความรู้จัดการศึกษาตามนโยบายและหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก โรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อเป้าหมายการพึ่งตนเองทางอาชีพ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและปรับหลักสูตรด้านอาชีพท้องถิ่นและพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการให้ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนให้นักเรียนนำความรู้ด้านอาชีพที่ได้รับไปใช้ในชุมชน ปัจจัยสำคัญของการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียนคือ ผู้บริหาร โรงเรียนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและอาชีพ ครูผู้สอนเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

เขาวินิตย์ ศรีละมุล (2541) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เพื่อศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ในประเด็นวัฒนธรรมด้านอาหาร วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมด้านเครื่องนุ่งห่ม วัฒนธรรมด้านการรักษาโรค ผลการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมด้านอาหาร อาชีพหลักของชาวเลหลีเป๊ะคือ การทำประมง การหาอาหารมี 2 ลักษณะ คือ อาหารที่ได้จากธรรมชาติและร้านค้า วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยพบว่า สมัยก่อนอาศัยอยู่ในเรือ เร่ร่อนไปตามท้องทะเล ต่อมาหยุดการเร่ร่อน นำวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างบ้าน โดยสร้างบนที่ราบใกล้ทะเล ลักษณะบ้านมี 2 แบบ คือ ยกพื้นสูงและแบบไม่ยกพื้น วัฒนธรรมด้านเครื่องนุ่งห่ม ผู้ชายนุ่งกางเกงชาวเล ไม่ใส่เสื้อ ผู้หญิงนุ่งโจร่งปาเต๊ะ ไม่นิยมใส่เสื้อและวัฒนธรรมการรักษาโรค อติตรักษาด้วยวิธีไสยศาสตร์กับหมอยพื้นบ้าน ถ้าไม่หาย

ก็ไปโรงพยาบาล โรคที่ไม่ค่อยหาย คือ โรคน้ำบิบ เกิดจากการดื่มน้ำเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ร่างกายอ่อนแอ

พัชรินทร์ ลาภานันท์และคณะ (2542) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวไทยชนบทที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ: กรณีศึกษาเขื่อนปากมูล ผลการศึกษา พบว่าการสร้างเขื่อนปากมูลส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของกลุ่มน้ำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ชุมชนต้องปรับตัวในหลายด้าน คือ การโยกย้ายชุมชนและบ้านเรือน การผลิตของครัวเรือน ทั้งเพื่อบริโภคและเพื่อสร้างรายได้ ความสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งการเคลื่อนไหวทางสังคมอันเป็นปฏิกริยาโต้กลับต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปรับตัวของครัวเรือนเกิดขึ้นภายใต้บริบทของชุมชนและเงื่อนไขหลายประการ กล่าวคือ 1) ทรัพยากรชุมชนซึ่งมีความเชื่อมโยงกับระดับผลกระทบ นั่นคือ ชุมชนที่ได้รับผลกระทบน้อยและมีทรัพยากรที่ชาวบ้านสามารถพึ่งพิงได้ มีจำนวนครัวเรือนที่ปรับตัวสู่อาชีพรับจ้างแรงงานต่ำกว่าชุมชนที่ทรัพยากรได้รับผลกระทบมาก 2) ทรัพยากรของครัวเรือนทั้งจำนวนสมาชิก จำนวนแรงงานทุน และทักษะความชำนาญ 3) ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างครัวเรือน โดยเฉพาะครัวเรือนที่เป็นเครือญาติกัน เอื้อต่อการปรับตัวของครัวเรือนทั้งการทำมาหากินและการมีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 4) กระบวนการทำงานของรัฐ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เน้นความเจริญภาพรวม โดยละเลยผลกระทบต่อชีวิตของคนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูลแก่ชุมชน

ชัยศ อิมสุวรรณ (2543) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชุมชนในฐานะระบบสังคมเสียดุลภาพ โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าวเสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยการให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของโครงการ คือ การแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการ สำหรับรูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบอิงชุมชนที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม สำหรับรูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพื้นฐาน รูปแบบนี้เน้นความคิดการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากร ตลอดจนภูมิปัญญาภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเอง และมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับรูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น องค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานรัฐ

หรือโครงการในพระราชดำริ สำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษา มีเป้าหมายที่จะสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และศักยภาพสมาชิกเพื่อให้แก้ปัญหาของชุมชนได้เองเช่นกัน

เจริญ ศิริวงศ์ (2543) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากการอพยพเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของชุมชน ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยด้านสังคม กล่าวคือ การดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม จากเดิมที่ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เมื่ออพยพสู่ชุมชนใหญ่ มีความซับซ้อน ในระบบ โครงสร้างทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางสังคมภายในชุมชนและภายนอกแบบหลวม ๆ บุคคลในชุมชนยอมรับสังคมนรูปแบบใหม่ที่มีความทันสมัย มีการแข่งขันด้านรายได้ ความเป็น อยู่ มีวิถีชีวิตแตกต่างจากวิถีชีวิตเดิม เงินเป็นปัจจัยสำคัญการแลกเปลี่ยนและบริการ และ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลสามารถอยู่ในชุมชนใหญ่ได้ 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ บุคคลที่ อพยพสู่ชุมชนใหญ่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม เกิดค่านิยมด้านการประกอบอาชีพที่สร้าง รายได้ มีทัศนคติเชิงลบต่ออาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากรับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลใน ชุมชนเมือง เกิดค่านิยมการบริโภค ค่านิยมความทันสมัย เกิดการแสวงหา นำไปสู่การเปลี่ยนอาชีพ ที่สร้างรายได้มากขึ้น 3) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ กล่าวคือ บุคคลที่อพยพสู่ชุมชนใหญ่ มีโอกาสทาง การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อหลากหลาย เกิดการเรียนรู้อาชีพ ที่หลากหลาย ทำให้มีการปรับตัวของบุคคลในชุมชน 4) ปัจจัยด้านการทำขององค์กรรัฐ กล่าวคือ การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาที่ปราศจาก การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ไม่เข้าใจระบบความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของบุคคลในชุมชน ทำให้เกิดความล้มเหลวของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติ

อดุลย์ วงศ์วิบูลย์ (2543) ศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน โดยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย 3 ประเด็น 1) ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง 2) องค์ประกอบ ของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และ 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยเชิง ชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน ผลการศึกษา พบว่า 1) ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน 7 ประการ คือ ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันแสวงหาและเลือกแนวทางแก้ปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันดำเนินการสมาชิกชุมชนร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ และสมาชิกชุมชน ร่วมกันปรับปรุงหากดำเนินการไม่สำเร็จ ชุมชนส่วนใหญ่รับรู้และตระหนักในปัญหา จากการที่ สมาชิกในชุมชนประสบปัญหาและรับรู้เอง เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชนทั้งหมด

หรือส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการทำมาหากิน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน จะร่วมกัน วิเคราะห์เป็นกลุ่มย่อย หรือที่ประชุมหมู่บ้านชุมชนเลือกแนวทางแก้ปัญหาโดยการลองผิดลองถูก สมาชิกชุมชนร่วมวางแผนในที่ประชุมหมู่บ้านแล้วดำเนินการในลักษณะของการรวมกลุ่มจัดตั้ง องค์การสถาบันและประเมิน โดยสมาชิกและผู้เข้าร่วมกัน 2) องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ สถานการณ์การเรียนรู้และเนื้อหา/ องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรากฏในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ การศึกษาประสบการณ์จาก ชุมชนอื่น/ การศึกษาดูงาน/ การทัศนศึกษาการสนทนาปรึกษาหารือและเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมอย่างเป็นทางการการปฏิบัติจริง สถานการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย สถานการณ์การเรียนรู้ภายใน ชุมชน ได้แก่สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชน และสถานการณ์การเรียนรู้ภายนอกชุมชน ได้แก่ ชุมชนบุคคล องค์การภายนอก เนื้อหา/ องค์ความรู้ ประกอบด้วย เนื้อหาด้านปัญหา/ความต้องการพัฒนาและ ด้านการแก้ปัญหา/ พัฒนาชุมชน โดยที่เนื้อหาทั้งสองด้านที่ปรากฏในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ส่วนใหญ่ คือ เรื่องการทำมาหากิน 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ ชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยภายใน ที่ปรากฏในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่ ได้แก่ผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับ นับถือ สมาชิกมีคุณธรรม จริยธรรมสมาชิกเห็นประโยชน์ของการพัฒนาร่วมกัน ความสัมพันธ์ใน ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นการแก้ปัญหาเกิดจากชุมชนเอง ปัจจัยภายนอกที่ปรากฏในงานวิจัยที่นำมา สังเคราะห์ส่วนใหญ่ ได้แก่แนวคิดและการปฏิบัติของนักพัฒนาจากภายนอกการสนับสนุนจาก องค์การ/ แหล่งทรัพยากรภายนอก ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ส่วนใหญ่ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

เยาวลักษ์ณ์ ศรีสุกใส (2545) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและ วัฒนธรรม: ศึกษากรณีชาวเลสังก้าอู่ อำเภอกะลาตันดา จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษา พบว่า การขยายตัว ของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ การขยายตัวของอำนาจรัฐและธุรกิจท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากการพัฒนา ไปสู่ความทันสมัย ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพภายในชุมชนเปลี่ยนไปเป็นระบบการผลิตเพื่อ การค้ามากขึ้น เกิดอาชีพที่หลากหลายในชุมชน เช่น อาชีพรับจ้างทำงานในรีสอร์ท อาชีพนายหน้า ด้านการเมืองการปกครองทำให้ชาวเลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น หน้าที่ของผู้นำ ชุมชนในอดีต คือ “โต๊ะหม้อ” ถูกลดบทบาทลง มีการติดต่อกับบุคคลภายนอก การปะทะสังสรรค์ ทางวัฒนธรรม และรับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาปฏิบัติ คนในชุมชนมีค่านิยมทางวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีบาง อย่างคนในชุมชนเข้าร่วมน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยพื้นฐานความเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสถานึกในบรรพบุรุษร่วมกัน ความเป็นเครือญาติในชุมชน จึงทำให้ชาวเลรักษา อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ถึงแม้

จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีต แต่ก็เป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นไปอย่างไม่ววดเร็วนัก

สุภาพร นาคบัลลังก์และคณะ (2546) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นการเปรียบเทียบ การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรม พบว่า ไม่เพียงแต่ชุมชนต้องเข้มแข็งในการรวมตัวกันเพื่อรื้อฟื้นภูมิปัญญาดั้งเดิมเท่านั้น แต่ผู้นำทางศาสนานับเป็นกลไกสำคัญในการริเริ่มกิจกรรม ทั้งทางโลกและทางธรรม อย่างไรก็ตาม การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา ยังคงต้องปรับเปลี่ยนไปภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร สังคม และวัฒนธรรม

เสกสรร สรรสรพิสุทธิ์ (2546) ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของไทลื้อและการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ผลการศึกษา พบว่า ชาวไทลื้อในชุมชนบ้านแม่สาบได้ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรล้านนามาเป็นเวลานานและยึดถือเอาการปลูกข้าวเป็นวิถีหลักในการดำรงชีพ ดังนั้น “ข้าวกับควาย” จึงเป็นสัญลักษณ์ในทางวัฒนธรรมของชาวบ้านแม่สาบ ชาวไทลื้อ มีความเชื่อเกี่ยวกับผีในฐานะที่เป็นสิ่งสูงสุดซึ่งสถิตอยู่กับทุกสิ่งในชีวิตและธรรมชาติ ดังนั้นระบบความเชื่อ พิธีกรรมและค่านิยมของคนในชุมชนจึงถือว่าการแสดงออกของคุณธรรมสูงสุดและในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของชาวบ้านในการผลิตทางเศรษฐกิจ การปริวรรต จัดจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ในส่วนของการลงทุนภาครัฐในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกระตุ้นและสนับสนุนระบบเศรษฐกิจการตลาด ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบการผลิต และการบริโภคของชาวไทลื้อ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางด้านสังคม วัฒนธรรมของชาวไทลื้ออีกด้วย อย่างไรก็ตามชาวไทลื้อบ้านแม่สาบก็ยังสามารถที่จะปรับอัตลักษณ์ทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น และท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญและควร จะได้รับความสนใจคือการศึกษาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวไทลื้อ รวมทั้งผลกระทบที่มีต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทลื้อบ้านแม่สาบในอนาคต เพื่อว่า อัตลักษณ์และวิถีการดำเนินชีวิตดังกล่าวจะได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างเหมาะสม

อุทัย ปัญญาโกณู (2547) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่า ผลการศึกษา พบว่า 1) คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมอาข่าที่มีต่อเยาวชนอาข่า มี 8 ประการ คือ 1.1) เป็นภูมิปัญญาเพื่อพึ่งตนเองและการดำรงชีพที่เหมาะสม 1.2) สร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนและการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนวัฒนธรรมอาข่า 1.3) เป็นกรอบควบคุมความประพฤติผ่านจารีตประเพณี ค่านิยมของเผ่า 1.4) ช่วยปรับระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับ

ธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ 1.5) เสริมทักษะการเรียนรู้ เป็นฐานการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ 1.6) เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์นันทนาการ ผ่อนคลาย พัฒนาอารมณ์ สังคม จิตใจ 1.7) เป็นความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคม 1.8) เกิดความรัก ภูมิใจในตนเองและเผ่าพันธุ์ 2) วิธีการเรียนรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่าในวิถีเดิม พบว่า เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องอยู่ในวิถีการทำมาหากินและความเชื่อ มุ่งเน้นให้จำ ปฏิบัติเลียนแบบได้ เพื่อจะถ่ายทอดสอนคนรุ่นต่อไปได้ มี 5 ลักษณะ คือ 2.1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2.2) การเรียนรู้ผ่านบุคคล 2.3) การเรียนรู้ผ่านชุมชน 2.4) การเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมประเพณี และ 2.5) การเรียนรู้จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิธีการเรียนรู้ในวิถีเดิมไม่มีการจัดการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน 3) รูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่าที่เหมาะสม กระบวนการนำไปสู่ความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของอาข่าทุกชั้นตอน หลักสูตรต้องสามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการของอาข่าได้ มีเงื่อนไขความสำเร็จ 3 ประการ คือ บุคคล เครื่องมือ และบริบททางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการบูรณาการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยมีวัฒนธรรมอาข่าเป็นฐานการเรียนรู้

ประพันธ์ จันทรังษ (2548) ศึกษาเรื่อง เงื่อนไขที่มีผลต่อการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา บ้านหาดผาขน หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองจัง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ ด้านสังคมคุณภาพ ด้านสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมแห่งความสามัคคี จันทและเอื้ออาทร ผลการศึกษา พบว่า 1 ประเด็นด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้นำและกิจกรรมของผู้นำ กระบวนการสร้างกลุ่ม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการสร้างองค์กรและเครือข่ายทางเศรษฐกิจมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ประเด็นที่ 2 ด้านสังคม การมีส่วนร่วมของกลุ่มกิจกรรม การมีจิตสำนึกภักดีถิ่นฐานของคนในชุมชน และการพึ่งพาอาศัยของคนในชุมชนมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ประเด็นที่ 3 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม การเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ และการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในคุณภาพทั้ง 3 ด้าน

หทัยรัตน์ ทับพร (2549) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า 1) ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และต้องการให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ 2) การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความเป็นไทย วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย 3) ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา รุ่นต่อไป การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม การประสานและพัฒนาความร่วมมือ

ทุกภาคส่วน และการพัฒนาหลักสูตร ครู และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้คงอยู่สืบไป

จิตชยางค์ ยมาภัย (2549) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขาตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ ผลการศึกษา พบว่า ครูและนักพัฒนาใช้ความหมายของการพัฒนาของรัฐ ซึ่งเน้นการทำให้ชาวไทยภูเขาสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย ความเป็นพลเมืองไทย มีพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ชาวไทยภูเขาให้ความหมายการพัฒนาว่าเป็นการช่วยกันทำงานและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น กระบวนการทางการศึกษาในการถ่ายทอดความหมายของคำว่า “พัฒนา” ที่ใช้ในระบบโรงเรียน พบว่า ครูมีอำนาจเต็มในการควบคุมจัดการเรียนการสอน และมีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างความรู้ทางการกับความรู้ท้องถิ่น สำหรับการศึกษาดตามอัยาศัย ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ความหมายด้านการพัฒนา ช่วยให้ชาวไทยภูเขาสามารถยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจสังคม และทำให้นักเรียนชาวไทยภูเขา สามารถกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยได้ดีขึ้น แต่ก็อาจทำให้แปลกแยกจากเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาจึงต้องเน้นการทำให้ชาวเขามีความเป็นพหุเอกลักษณ์ เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกับคนในสังคมไทยโดยไม่แปลกแยกจากกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง

เลหกล้า ศรีเอากานุกูล (2549) ศึกษาเรื่องการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยและผลกระทบของการถูกจำกัดสิทธิ์ที่มีต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลไร้สัญชาติไทย ชาวไทยใหญ่ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า 1) การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย บุคคลไร้สัญชาติสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี โดยมีตัวแปรการยอมรับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่มีผลทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้ดีและเร็วยิ่งขึ้น การใช้ภาษาไทย และการมีเพื่อนคนไทย 2) การถูกจำกัดสิทธิ์ของบุคคลไร้สัญชาติ พบว่า ได้รับผลกระทบด้านการครอบครองทรัพย์สิน การเดินทางออกนอกพื้นที่และการทำงาน 3) ผลกระทบของการถูกจำกัดสิทธิ์ที่มีต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิ์น้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิ์มาก

ดาฤณย์ จรูญทอง (2550) ศึกษาเรื่องประวัติชุมชนอุรุลลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะจังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2549 ผลการศึกษา พบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2493 อุรุลลาโว้ยมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอุรุลลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ การเสียชีวิตของผู้นำในยุคดั้งเดิม การเข้ามาของพ่อค้าคนกลางและการขยายตัวของอำนาจรัฐ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของอุรุลลาโว้ยในยุคเปลี่ยนผ่าน เช่น เกิดการทำมาหากินในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ความเปลี่ยนแปลงของสถานที่ตั้งบ้านเรือนในชุมชนและการนับถือศาสนา เป็นต้น ดังนั้น

หลังปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา จึงเป็นยุคที่เกิดความสับสนและความเปลี่ยนแปลงขึ้นกับวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาไวกายเกาะหลีเป๊ะ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ชุมชนอุรุกรลาไวกายเกาะหลีเป๊ะได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในอีกระดับหนึ่ง อันเกิดจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของคนในชุมชน เช่น การปรับตัวในด้านการทำมาหากิน พบว่ามีการเกิดขึ้นของอาชีพใหม่ ๆ เช่น อาชีพขับเรือหางยาวรับจ้าง แรงงานรับจ้างแม่บ้าน พนักงานในครัว พนักงานเสิร์ฟและอาชีพค้าขาย เป็นต้น และยังพบว่า มีความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของวิถีชีวิตในทุก ๆ ด้าน เช่น สถานที่ตั้งและลักษณะบ้านเรือน ความสัมพันธ์ทางสังคม นับเป็นความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหรือคล้อยตาม ไปกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่ไหลเข้ามา

เอนก รักเงิน (2551) ศึกษาเรื่องชาติพันธุ์สัมพันธ์กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า เมื่อการพัฒนาของรัฐ หันมาให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ภายใต้อกรอบคิดวัฒนธรรมชุมชน ทำให้คนบ้านคลองพลูร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ สร้างความเป็นท้องถิ่น เรียกว่า “ซอง” ด้วยกระบวนการนำภาษาและวัฒนธรรมของที่สูญหายไป กลับมารื้อฟื้นและประดิษฐ์ขึ้นใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการสร้างความแตกต่างระหว่างบ้านคลองพลู กับท้องถิ่นอื่น ๆ ทำให้บ้านคลองพลูเป็นที่รู้จักกันในนามที่เรียกว่า “ชุมชนซอง” ประเด็นผลกระทบจากการรื้อฟื้นความเป็นท้องถิ่นที่เกิดขึ้น ได้กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่น เพื่อต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้ก็พบว่า ความเชื่อเรื่องการเมืองมีบรรพบุรุษร่วมกัน ซึ่งสะท้อนผ่านพิธีกรรมการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ก็เป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างคนของกับกลุ่มคนไทยและคนจีนในบ้านคลองพลู เป็นการสร้างสำนึกความเป็นซองที่สืบทอดจนถึงปัจจุบัน

ศิริสมพร สุขวงศา (2551) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงบ้านโพทอง เมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาประเด็นลักษณะและเงื่อนไขของการปรับตัว ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะของการปรับตัวของไทแดง แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ 1) ช่วงอพยพ ไทแดงได้โยกย้ายและตั้งถิ่นฐานชุมชนหลายที่หลายแห่ง คนในชุมชนกระจัดกระจายปะปนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ทำให้มีการปรับตัวเพื่อให้กลมกลืนไปตามสภาพแวดล้อมในถิ่นต่าง ๆ เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับวัฒนธรรมเจ้าของถิ่น 2) ช่วงตั้งหมู่บ้าน เป็นการปรับตัวในการทำนารวมตามนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมและได้มีการยกเลิกประเพณีบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับนโยบายทางสังคมของรัฐ 3) ช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเป็นการตลาด ชุมชนได้มีการปรับตัวในการประกอบอาชีพมากขึ้น

และชุมชนได้มีการปรับตัวทางด้านประเพณีความเชื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะผู้หญิงได้มีบทบาทในสังคมมากขึ้น

สำหรับเงื่อนไขของการปรับตัวของชุมชนไทแดงหมู่บ้านโพนทองนั้น พบว่า เป็นผลมาจากนโยบายรัฐของแต่ละสมัย และที่ตั้งชุมชนถูกอ้อมรอบด้วยชุมชนหลากหลายกลุ่มที่แตกต่างกัน เช่น ไทลาว ไทพวน และไทขาว เป็นต้น ชนชนเหล่านี้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธ เด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน จึงมีความสนใจในการทำบุญในวัดพุทธศาสนาในวันสำคัญของหมู่บ้าน ใกล้เคียงกัน และจะแสดงตัวเองเป็นลาวเมื่ออยู่นอกชุมชน ทั้งที่รุ่นพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ยังให้ความสำคัญกับการนับถือผี แต่เมื่อลูกหลานยุคใหม่ชอบทำบุญในวัด ผู้ปกครองก็ไม่ได้ห้ามปรามแต่อย่างใด ซึ่งในอดีตพ่อแม่คนรุ่นก่อนไม่เคยทำบุญที่วัดพุทธเลย นอกจากนั้นชุมชนได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไปตามที่ตั้งบริบท และไปตามเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ในการปรับตัวและการยอมรับวัฒนธรรมของชุมชน ที่มีความแตกต่างกันในชุมชนแต่ละรุ่น

รุ่งโรจน์ ลี้สกุลรักษ์ (2551) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ความสามารถของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนสวนดอก มีความซื่อสัตย์จริงใจ เสียสละ ความสามัคคีและร่วมกันทำเพื่อชุมชน การบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของชุมชน แก้ไขปัญหาของสมาชิกชุมชน รักษาประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนได้รับความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐบาล การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องของชุมชน มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านยุทธศาสตร์ที่ชุมชนสวนดอกใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ได้แก่ การสร้างผู้นำที่มีศักยภาพ โดยการใช้การศึกษาดูงาน การอบรม และการปฏิบัติจริง การพัฒนาท้องถิ่น โดยการให้ชุมชนจัดการตนเอง การสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การใช้พลังชุมชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอนของชุมชน โดยการสนับสนุนประสานงาน และร่วมปฏิบัติงานในทุกกิจกรรมของชุมชนเข้มแข็ง สร้างความสามัคคี ความเอื้ออาทร และเกื้อกูล ในชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในชุมชนสวนดอก หน่วยงานราชการ และเอกชน และให้ความร่วมมือประสานงานกับเครือข่ายภายนอกชุมชน

สุทัศน์ ละงู (2551) ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โฮมสเตย์: กรณีศึกษาชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่” ผลการศึกษา พบว่า

วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีดังนี้ 1) วิถีชีวิตด้านอาชีพ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์ของชุมชนบ้านสังกาอู่ โดยอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมลากอวน หาปลา ลากอวนกุ้ง การดำน้ำลึกจับปลา การงมหอย การขับเรือหางยาว ให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ 2) วิถีชีวิตด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การทำสมอเรือโบราณ การทำไซปลา การทำเรือปาจ๊าก การสานตะกร้าหวาย การทำกรงนก การผลิตเครื่องดนตรี 3) วิถีชีวิตด้านประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การเชื่อผู้นำ เพื่อให้ชุมชนมีความสงบราบรื่น สำหรับด้านศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์ ได้แก่ 1) ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้ ชายทะเล หมู่เกาะต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดี 2) ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือการคมนาคมที่สะดวกสบาย สิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ และที่พักรองรับนักท่องเที่ยวมีเพียงพอ

อัจฉรา ปานพ่วง (2552) ศึกษาเรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง ตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนเข้มแข็งตามนโยบาย รูปแบบของชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย การร่วมกันคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ ภายใต้ผู้นำที่มีคุณธรรม เสียสละ ที่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนให้มีการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน มีการพัฒนาสวัสดิการของชุมชน ค้นหาศักยภาพและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการที่สมาชิกชุมชนมีความเข้าใจในความสำคัญของแผนชุมชน และแผนพัฒนา อบต.สามปี โดยเฉพาะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ได้ส่งเสริมให้สมาชิกมีเครือข่ายความร่วมมือ และสร้างภาคีการพัฒนา ทำให้เกิดความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งในบริบทของ อบต.ปากโทกได้

เอกรัฐ ศรีสว่าง (2552) ศึกษาเรื่องคนตรีรำมะนาในพิชิตลอยเรือ กรณีศึกษาชาวอุรึกลาโว้ย เกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า คนตรีรำมะนาในพิชิตลอยเรือเป็นการบรรเลงดนตรีประกอบพิชิตลอยเรือ ซึ่งเป็นพิธีที่ชาวอุรึกลาโว้ยกระทำกันปีละ 2 ครั้ง ในระหว่างวันขึ้น 13 ค่ำ ถึงแรม 1 ค่ำ เดือน 6 และขึ้น 13 ค่ำ ถึง แรม 1 ค่ำเดือน 11 โดยมีความเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมนี้แล้วจะทำให้วิญญาณบรรพบุรุษคุ้มครองลูกหลานให้ปลอดภัยจากการออกทะเลภัยธรรมชาติและโรคภัยไข้เจ็บ

วิจุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี (2553) ศึกษาเรื่อง เกี่ยวกับการปรับตัวและการดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่ง ผลการศึกษา พบว่า 1) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ มี 2 สาเหตุ คือ ความทันสมัย และความเจริญ ความเจริญทางเทคโนโลยี การสื่อสารทุกรูปแบบ ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพเปลี่ยนเป็นระบบทุนนิยม เพื่อการค้า ว่าจ้าง เกิดความหลากหลายและการปรับในการประกอบอาชีพเพื่อความมั่นคง 2) การปรับตัวด้านสังคม มีการผสมกลมกลืนกับสังคมชนบททั่วไปแบบค่อยเป็นค่อยไป มีการเรียนรู้ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม การลอกเลียนแบบเพื่อให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไป 3) การปรับตัวทางวัฒนธรรม ด้วยอิทธิพล

ทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน การติดต่อกับชุมชนภายนอกมีผลต่อการสูญสลายของวัฒนธรรม ภาษา และการแต่งกาย การเอาตัวรอดด้วยการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อการไม่มีเวลาในการสืบทอดภูมิปัญญา หลงเหลือวัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อจากการนับถือของบรรพบุรุษยังคงปฏิบัติถึงปัจจุบัน แต่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

วิสุทธิ บิลดำเต๊ะ (2553) ศึกษาเรื่อง กระบวนการดำรงอัตลักษณ์มุสลิมกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ มีส่วนสำคัญในการรักษาความเป็นปึกแผ่นของชุมชน และความพยายามในการดำรงอัตลักษณ์มุสลิม 3 ประการ ได้แก่ การละหมาด การชะกาด และการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว มีพลวัตที่นำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนในปัจจุบันการละหมาดมีศักยภาพสูงในการผลิตซ้ำจักรวาลทัศน์อิสลาม จัดเวลาจิตใจและก่อให้เกิดการรวมตัวอย่างยั่งยืนในชุมชน จึงช่วยให้ชุมชนมีระบบสังคมของตัวเอง ขณะที่ชะกาดช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะทั้งการแสวงหากำไรและเอื้อเพื่อแบ่งปันกันขึ้น ทำให้ชุมชนมีหลักประกันทางสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการที่ทำให้ชุมชนสามารถดำรงอัตลักษณ์ทั้งสามไว้ได้มี 3 ประการ ได้แก่ การจัดการความรู้ การสร้างวิถีชีวิต การบริหารจัดการ กระบวนการนี้ส่งผลให้ชุมชนมีอัตลักษณ์ของตนเองและอัตลักษณ์จะช่วยสร้างเงื่อนไขให้ชุมชนยั่งยืน

อภิสิทธิ์ พึ่งพร (2553) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า 1) การรักษาความเชื่อและค่านิยมของคนกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาติ 2) การรักษาวิถีชีวิตการปลูกข้าวเชิงประเพณี 3) การรักษาภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) การรักษาจริยธรรมของชุมชน กระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สูง พบว่า ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สูงปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ตามประเพณีมาเป็นการเรียนรู้สมัยใหม่ ทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สูง มีความเชื่อและค่านิยมเปลี่ยนไปจากเดิมให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนน้อยลง มีการผลิตเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และการพัฒนาให้ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สูงให้มีความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องฟื้นฟูภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ คือ การไม่ครอบครอง การสำนึกในบุญคุณ ความพอเพียง ความเป็นธรรม การช่วยเหลือกัน การเคารพผู้อาวุโสและคนดี การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการประยุกต์ความรู้ใหม่ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยและการบริหารจัดการชุมชน และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สูง วิธีการจัดการความรู้ ต้องผสมผสานการเรียนรู้

เชิงประเพณีของชุมชน 4 รูปแบบไว้ควบคู่ไปกับการศึกษาสมัยใหม่ ซึ่งใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีการประสานบทบาทของผู้นำทางการและผู้นำตามธรรมชาติให้สอดคล้องกันในการขับเคลื่อน การพัฒนาและการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของส่วนราชการและ องค์กรภายนอก เช่น ควรยอมรับภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนกะเหรี่ยงใน พื้นที่สูง เนื่องจากได้ผ่านการพิสูจน์มาเป็นเวลาหลายร้อยปีว่าชุมชนกะเหรี่ยงสามารถดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกับธรรมชาติในพื้นที่สูงโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือการพัฒนาใด ๆ ที่เกิดขึ้นชุมชน กะเหรี่ยงในพื้นที่สูง ควรตรงกับความต้องการ ไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ทุกกลุ่มในชุมชน โดยไม่ให้ขัดแย้งกับคุณธรรม 7 ประการ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ ควรนำความรู้การบริหารจัดการชุมชนสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน หรือควรมีแผนการพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องวัฒนธรรมและสภาวะแวดล้อม

จุไรพร จิตพิทักษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง วิถีชุมชนชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมือง เชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นนปกาอะญอ ผลการศึกษา พบว่า วิถีรุ่นมีการปรับตัวภายใต้การเรียนรู้ เดิมโตและปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมเมืองสมัยใหม่ รวมทั้งการสร้างโลกและประสบการณ์ ชีวิตที่ขัดแย้งแปลกแยก เป็นอื่นกับคนส่วนใหญ่ในเมืองและภายในกลุ่มนปกาอะญอเองที่ แตกต่างกัน วิถีรุ่นมีการสร้างยุทธศาสตร์การปรับตัว ทั้งผ่านการตั้งชื่อใหม่ที่ทันสมัย การสะสมทุน ทางเศรษฐกิจ และการศึกษา การผสมผสานกลืนกลายด้วยการแต่งกาย วาทกรรมความงาม การใช้ ภาษา การบริโภคและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นหญิงชาย รวมทั้งสร้างยุทธศาสตร์ การปรับตัวโดยอาศัยสถาบันที่เป็นทางการ ทั้งกลุ่มศาสนา องค์กรพัฒนาและสถาบันที่ไม่เป็น ทางการ ทั้งเครือญาติและสังคมเพื่อนหรือคนรัก เพื่อสร้างพื้นที่และแสดงการเป็นส่วนหนึ่ง ของวัฒนธรรมวัยรุ่นและสังคมเมือง ตลอดจนการพยายามเชื่อมโยงตนเองกับสังคมหมู่บ้าน ผ่านการเดินทางและใช้ชีวิตระหว่างบ้านกับเมืองตลอดเวลา เพื่อสร้างการยอมรับและต่อยอด การเป็นสมาชิกในครอบครัวและสังคมบ้านเกิด ซึ่งส่งผลต่อการให้ความหมายที่หลากหลาย แก่ตัวเอง หมู่บ้านและชีวิตในอนาคต

ศักราช ฟ้าขาว (2553) ศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ถูกหลอมรวมจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต มีความศรัทธาเลื่อมใส ต่อพุทธศาสนาผสมผสานการนับถือผีและยี่ดมันันในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ทำให้ คนในชุมชนไทใหญ่เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงการธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและวิถี

ชีวิตของตนเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์ การหลั่งไหลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ รวมถึงความเจริญด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีและปัจจัยภายในจากการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยวของจังหวัดทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ใหญ่ ส่วนการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พบว่า กระบวนการทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชนในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม การส่งเสริม สนับสนุนจาก 4 ภาคหลักในชุมชนจะช่วยให้การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม แนวทาง การธำรงรักษาอัตลักษณ์ คือ ด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกมิติ ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมงานวัฒนธรรม ด้านการสร้างชุมชนคุณธรรม จริยธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ และด้านการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยทุกด้านอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและการพึ่งพาตนเองของชุมชน และเชื่อมโยงจากเครือข่ายภายในชุมชนซึ่งจะเป็นเป็นกลไกที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ได้อย่างยั่งยืน

สมจินตนา จิรายุกุล (2554) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน ในส่วนของการวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจระดับชุมชน มีองค์การชุมชน กลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาควิชาการพัฒนาระดับท้องถิ่นและการจัดทำแผนชุมชนระดับดี ระดับครัวเรือน มีสัมมาชีพ การว่างงานต่ำ รายได้มากกว่ารายจ่าย มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ในส่วนของการนำเสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์คือ 1) ยกระดับความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่นเพื่อการผลิตบัณฑิตป้อนระบบเศรษฐกิจชุมชน 2) พลิกโฉมการวิจัยสู่การวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างชุมชนเศรษฐกิจเข้มแข็ง 3) การเชื่อมงานบริการวิชาการกับองค์ความรู้และนวัตกรรมจากการวิจัยสู่การริเริ่มทางเศรษฐกิจชุมชน 4) การจัดการความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีศักยภาพเชิงเศรษฐกิจ 5) เปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการระดับท้องถิ่นมุ่งเสริมสร้างชุมชนเศรษฐกิจเข้มแข็ง

ฐปณี รัตนถาวร (2555) ศึกษาเรื่อง เงื่อนไขเชิงพื้นที่เพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณ โบราณสถานครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเมือง ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่จึงต้องแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ว่างระหว่าง โบราณสถาน กลายเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็กและไม่สามารถขยายตัวได้อย่างอิสระ โครงข่ายการสัญจรและพื้นที่ว่างภายในชุมชนกับระบบของเมืองได้ถูกขัดขวาง ไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างทั่วถึงเป็นระบบ

จึงไม่สามารถเห็นขบวนการให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของชุมชนขึ้นบน โครงข่ายและกระจายตัวอย่างสอดคล้องกับศักยภาพการเข้าถึงของพื้นที่บริเวณนั้น ได้อย่างครบถ้วน ส่งผลให้ชุมชนเหล่านี้ ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ภายในพื้นที่ของชุมชนเอง ต้องปรับตัวด้วยการพึ่งพาข้ามชุมชน หรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนเหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ชุมชนที่รวมกลุ่มเพื่อพึ่งพากัน แล้วมีองค์ประกอบครบถ้วนสามารถดำรงอยู่ได้ภายในกลุ่ม ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขหลักเชิงพื้นที่ เชิงเศรษฐกิจสังคม 2) ชุมชนที่รวมกลุ่มเพื่อพึ่งพากันแล้วมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนต้องพึ่งพาชุมชนอื่นในบางโอกาส เกิดจากเงื่อนไขเชิงพื้นที่ร่วมกับเงื่อนไขเชิงเศรษฐกิจสังคม 3) ชุมชนที่รวมกลุ่มเพื่อพึ่งพากันแล้วมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนต้องพึ่งพาชุมชนอื่นในระยะใกล้และไกลเสมอ เกิดจากเงื่อนไขเชิงเศรษฐกิจสังคม สนับสนุนจากเงื่อนไขการดำรงอยู่เชิงพื้นที่ของชุมชนทั้ง 3 รูปแบบ

ชญานุตม์ อินทุคม (2555) ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่และการสืบทอดความเป็นมอญผ่านความเชื่อและพิธีกรรม: กรณีศึกษาชาวมอญที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่าการแสดงให้เห็นการดำรงอยู่และการสืบทอดความเป็นมอญในพิธีกรรม 3 ประเภท คือ พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมทางพุทธ และพิธีกรรมทางพุทธ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผี พิธีกรรมเกี่ยวกับกับชีวิตแบบดั้งเดิมในการเกิด การเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ การแต่งงานนั้น แทบไม่ปรากฏให้เห็นอันเป็นผลมาจากความทันสมัยและการผสมผสานทางวัฒนธรรม แต่เรื่องงานศพ ยังถือปฏิบัติตามแบบดั้งเดิม มีบางส่วนที่แปลงเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมแก่กาลสมัยและสภาพสังคมปัจจุบัน พิธีกรรมทางพุทธของชาวมอญที่ยังปฏิบัติอยู่ เช่น สงกรานต์ ตักบาตรน้ำผึ้ง ตักบาตรดอกไม้รูปเทียน เป็นต้น ขณะเดียวกัน ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ และผีที่คอยคุ้มครองยังคงมีอยู่ และจะต้องมีการบวงสรวงประจำปีเพื่อแสดงความรำลึกในพระคุณที่ช่วยปกป้องคุ้มครอง

พิไลวรรณ ประพฤติ (2557) ศึกษาเรื่อง ความยั่งยืนของการดำรงชีพบนเกาะขนาดเล็กของชาวอยู่รังกาไวย์: กรณีศึกษาเกาะหลีเป๊ะ ประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะมี 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะในการลดผลกระทบการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีพของชาวเล คือ การใช้ความเป็นอัตลักษณ์ของชาวเลผลิตสินค้าและบริการ การวางแผนกลยุทธ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะและการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้และแนวปฏิบัติพื้นบ้านของชาวเล 2) ข้อเสนอแนะในการเสริมการดำรงชีพอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 2.1) การเสริมระดับต้นทุนการดำรงชีพ ที่ไม่ขัดกับกฎ ระเบียบของอุทยาน พบว่า มียุทธวิธีที่เหมาะสม 3 ยุทธวิธี ได้แก่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การแสดงเจตจำนงในการปกป้องพื้นที่เกาะ และการจัดสรรสิทธิที่อยู่อาศัย ซึ่งการศึกษามีการเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบ

“นิเวศวัฒนธรรม” ให้เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเป็นเกาะขนาดเล็กและการมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่บนเกาะ เพื่อลดผลกระทบการดำรงชีพและการพัฒนาเกาะสู่ความยั่งยืน

งานวิจัยต่างประเทศ

Sally (1993) ศึกษาสมาคมเขมร: การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมขององค์กรทางชาติพันธุ์ผู้เข้ามาใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและความสำคัญในศึกษาองค์กร วัฒนธรรมและการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและแนวคิดที่สัมพันธ์กันในการเข้าใจพลวัตและพฤติกรรมของสมาคมเขมร กระบวนการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมบอกเป็นนัย ๆ ถึงการส่งผ่านข้ามวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มและองค์กรความขัดแย้งระหว่างประเพณีความคิดที่เชื่อว่าชาติตนเหนือว่าชาติอื่นและบรรทัดฐานกระแสหลักส่งผลให้สมาคมเขมรตอบสนองต่อประเด็นการปรับเข้ามา/ การปฏิเสธต่อวัฒนธรรมการยอมรับ/ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังนั้น บรรดาสมาชิกจึงปรับตัวข้ามวัฒนธรรมรวมทั้งการตีความสัญลักษณ์ใหม่ เช่น การเข้าใจและแสดงบทบาทใหม่ การเจรจาต่อรอง การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ใหม่ การสร้างภาพลักษณ์ และการสร้างและนิยามความสัมพันธ์ กลไกการปรับตัวในการสร้าง การปฏิเสธ การผสมผสาน และการสังเคราะห์องค์ประกอบทั้งวัฒนธรรมเก่าและใหม่ส่งผลต่อโครงสร้างและกระบวนการขององค์กร

Rachel (1994) ศึกษาชาวฮิปปี้และชาวโรมานีในอเมริกาเหนือ: การเชื่อมโยงความอยู่รอดทางชาติพันธุ์กับการอำพรางทางวัฒนธรรมและระบบเศรษฐกิจแบบซ่อนเร้น/ ใต้ดิน ผลการศึกษา พบว่า การเชื่อมโยงระหว่างการอำพรางทางวัฒนธรรมและระบบเศรษฐกิจของชาวโรมานีและชาวฮิปปี้เป็นการแสดงออกถึงกระบวนการที่เอื้อประโยชน์ต่อกันอย่างมีพลวัต ซึ่งการอำพราง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และระบบเศรษฐกิจแบบซ่อนเร้น/ ใต้ดินส่งเสริมความอยู่รอดทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวโรมานีและชาวฮิปปี้ ปริศนาของความอยู่รอดทางชาติพันธุ์ของคนกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงตัวอย่างของความมุ่งมั่นทางวัฒนธรรมที่จะยังคงแตกต่างจากสังคมเจ้าบ้านอันที่จริงแล้ว นับตั้งแต่การปรากฏขึ้นของคนกลุ่มนี้ในยุโรปตะวันตก กลุ่มฮิปปี้และ โรมานีเป็นกลุ่มลับที่มีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับเงื่อนไขสภาพของสังคมเจ้าบ้าน ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเร็ว ๆ นี้ กลุ่มดังกล่าวเผชิญกับภัยคุกคามต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน กลุ่มพวกฮิปปี้และชาวโรมานีถูกมองว่าเป็น “อาชญากรที่มีระบบ” ทั้งนี้จึงถูกจับตาโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบองค์กรทางสังคมและแนวทางการดำเนินชีวิตของพวกเขา

Ari Nave (1997) ศึกษาการแต่งงานและการธำรงรักษาพรแดนกลุ่มชนชาติพันธุ์ในมอริเชียส ผลการศึกษา พบว่า พรแดนกลุ่มชนชาติพันธุ์ยังคงธำรงรักษาไว้สืบเนื่องมาจากความสำคัญของวัฒนธรรมในการหล่อหลอมพฤติกรรมของมนุษย์ ความเป็นชาติพันธุ์เป็นตัวกำหนด

บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมซึ่งหล่อหลอมพฤติกรรม การแต่งงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการแลกเปลี่ยนทางสังคมซึ่งบุคคลจะมีสถานภาพดีขึ้นหากพวกเขายอมรับกฎเกณฑ์มากมายที่กำหนดควบคุมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้คนจึงนิยมคู่ครองที่มีพฤติกรรมทางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน อันนำไปสู่ความนิยมแต่งงานกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน (Ethnic endogamy) กิจกรรมการเลือกคู่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในมอริเชียส จำนวน 200 คน เผยให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมแต่งงานกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันอย่างเห็นได้ชัด ผู้ปกครองเองก็นิยมให้บุตรหลานของตนหมั้นหมายภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในชีวิตสมรส ดังนั้น ผู้ปกครองจะกดดันให้บุตรหลานแต่งงานกันภายในกลุ่มเดียวกันผ่านวิธีการข่มขู่ลงโทษ

แม้ว่าจะมีกฎเกณฑ์ แต่การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ก็ยังปรากฏให้เห็นในทุก ๆ รุ่น จากกลุ่มคนตัวอย่างสุ่มเลือกจำนวน 1,000 คน จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจประมาณ 650 คน เผยให้เห็นว่าอัตราโดยรวมของการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์อยู่ที่ร้อยละ 8.2 การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์จะลดเลือนพรมแดนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างรวดเร็ว หากความเป็นชาติพันธุ์นั้นสืบทอดด้วยวิธีการผสมผสานเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เด็กที่เกิดจากการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ดูเหมือนจะไม่ได้รับสืบทอดอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม พวกเขาดูเหมือนจะเลือกรับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เดียวเพื่อสอดคล้องข้อกำหนดในการแลกเปลี่ยนทางสังคม พวกเขาจะเลือกรับความเป็นชาติพันธุ์ใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ปริมาณทางสังคมซึ่งเด็กคนนั้นมีปฏิสัมพันธ์ แรงผลักดันด้านวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมอื่น ๆ จะเป็นตัวส่งเสริมพรมแดนกลุ่มชนชาติพันธุ์ ยกตัวอย่างเช่น ความเกี่ยวข้องภายในขอบเขตวัฒนธรรมต่าง ๆ

Hassan (2001) ศึกษาการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของผู้ลี้ภัยชาวโซมาเลียในโตรอนโต: การสำรวจประสบการณ์เชิงบูรณาการของชาวโซมาเลีย ผลการศึกษา พบว่า ในฐานะผู้อพยพใหม่ ผู้ลี้ภัยชาวโซมาเลียไม่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเชิงโครงสร้างกับสังคมแคนาดาไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การพึ่งพาความช่วยเหลือด้านสวัสดิภาพสังคม อัตราการว่างงานที่สูง การศึกษาต่อที่จำกัดและการแยกแยะด้านที่อยู่อาศัยและสังคม เป็นองค์ประกอบที่พบเห็นทั่วไปในกลุ่มผู้ลี้ภัยโซมาเลียในโตรอนโต ปัจจัยที่ขัดขวางการปรับตัวยังรวมถึงการขาดการบริการในการตั้งรกรากเบื้องต้น การจำกัดระยะเวลาในการพำนักอาศัย ข้อจำกัดด้านศักยภาพทางภาษาราชการของแคนาดา อคติและการเลือกปฏิบัติ การแบ่งแยกสีผิว ซึ่งโจมตีพวกเขาว่าเป็นคนผิวดำและเป็นมุสลิม ในด้านภายใน ชาวโซมาเลียกำลังปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมครั้งสำคัญโดยการสังเคราะห์สองวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เด็กวัยรุ่นชาวโซมาเลียต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูงซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่นกับสมาชิกภายในครอบครัว ประเด็นด้านศาสนาระหว่างผู้ใหญ่และวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเช่นกัน ชาวโซมาเลียสร้างสถาบันด้านชาติพันธุ์ของ

ตนเอง เช่น ธุรกิจและองค์กรชุมชนเพื่อให้บริการที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็น การแบ่งแยกสีผิวในแคนาดาและการปฏิเสธกลุ่มชาติพันธุ์ผิวดำออกจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นไปไม่ได้ว่าประสบการณ์ที่ชาวโซมาเลียเผชิญแตกต่างจากประสบการณ์ ของกลุ่มผิวดำอื่น ๆ ชาวโซมาเลียส่วนใหญ่ยืนยันตนเองว่าเป็นคนมุสลิมและคน โซมาเลีย แต่คนอื่น ๆ จะมองตนเองว่าเป็นแค่คนผิวดำ

Amy (2006) ศึกษาการสำรวจกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของผู้อพยพและผู้อาศัย เดิมในท้องถิ่นในชุมชนชนบท ผลการศึกษา พบว่า เงื่อนไขความสามารถทางภาษา ประสบการณ์ ในด้านความหลากหลาย และความภาคภูมิใจในชุมชนของตนส่งผลต่อปรากฏการณ์ด้านปฏิสัมพันธ์ ทางวัฒนธรรมในชุมชน ผู้อพยพที่สามารถพูดได้สองภาษาและมีประสบการณ์ในการอยู่ท่ามกลาง ความหลากหลายมาก่อนจะมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เป็นบวก นอกจากนี้ ชุมชนชนบทข้ามประเทศอยู่ในช่วงกระบวนการจัดการกับการไหลบ่าของผู้อพยพเข้ามาในเมือง รูปแบบที่ไม่เหมือนเดิมของกลุ่มผู้อพยพเริ่มต้นขึ้นในช่วงแรกของทศวรรษ 1990 นักสถิติ ประชากรศาสตร์คาดการณ์ว่ารูปแบบนี้จะยังคงดำเนินต่อไป การเข้าใจกระบวนการปรับตัวทาง วัฒนธรรมของกลุ่มผู้อพยพและผู้อาศัยเดิมในท้องถิ่นในตัวเมืองชนบทมีความสำคัญในการจัดการ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและสังคมในชุมชนดังกล่าว

Li Yang (2007) ศึกษาการวางแผนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์: กรณีศึกษาจากสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า การผลิตและการจัดระเบียบวัฒนธรรมชาติพันธุ์ มักมาพร้อมกับความตึงเครียดระหว่างเป้าหมายทางเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม การส่งเสริม เศรษฐกิจด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงควรมีการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงความสมดุล ระหว่างการใช้การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการรักษาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ซึ่งการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นการลดผลกระทบและความตึงเครียด และเพื่อเสริมสร้าง การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์แ่บวักได้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน มีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และ การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์ การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน

การศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสังเกต (Observation) แบบไม่มี ส่วนร่วม เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย ประวัติชุมชน ที่ตั้งชุมชน ประชากร การศึกษา ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีการสาธารณสุข สภาพเศรษฐกิจ และระบบสาธารณสุขไปถก การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านสุขอนามัย และการศึกษาความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์และการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย มีวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พื้นที่ในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) เพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ใน 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล ซึ่งมีชาวอุรกลาไว้อยู่ตั้งถิ่นฐาน ดังรายละเอียด คือ 1) จังหวัดภูเก็ต บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะลิเهر ซึ่งเป็นกลุ่มอุรกลาไว้อาศัยอยู่มากที่สุด เป็นชุมชนที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต 2) จังหวัดกระบี่ บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่ 3) จังหวัดสตูล บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

การเลือกพื้นที่ศึกษาใช้หลักพิจารณา ตามลักษณะการวิจัยพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ ดังนี้

1. เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ที่มีการอาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวฝั่งอันดามัน คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล
2. เป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ที่มีการตั้งถิ่นฐานอาศัยใกล้กับสังคมเมือง และมีการพัฒนาให้มีความเจริญและความทันสมัย เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระดับโลก
3. เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ที่มีวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและการดำรงอยู่ เกี่ยวพันกับทะเล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม
4. เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ที่มีสภาพ การเปลี่ยนแปลง และได้รับผลกระทบจากการดำรงอยู่ร่วมกับสังคมเมือง ทั้งด้านบวกและด้านลบ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

การศึกษา สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์ และการศึกษาความต้องการในการพัฒนามุมมองของชาวอุรกลาไว้อยู่ ฝั่งอันดามัน ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive) และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักแนะนำบุคคลอื่น (Snowball) ที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ทำการศึกษาได้ คือ กลุ่มบุคคลชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ ใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 1) จังหวัดภูเก็ต คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะลิเهر 2) จังหวัดกระบี่ คือ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่ 3) จังหวัดสตูล คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จนทำให้ข้อมูลอิ่มตัว รวมจำนวน 19 คน สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 ผู้นำที่เป็นทางการ ใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.2 ผู้นำตามธรรมชาติ ใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ จำนวน รวม 4 คน ประกอบด้วย โต้ะหมอ ปราชญ์อุรกลาไว้อยู่

2.3 ผู้นำกลุ่มชุมชน ใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงาน กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำกลุ่มเยาวชน ผู้นำกลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์

2.4 ชาวบ้านอุรังกลาไวย์ ใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย แม่บ้าน ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง

3. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ในตอนที่ 1 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา เนื่องจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องข้อเสนอ เพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับ ชาติพันธุ์ แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว ความหมายและองค์ประกอบเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-answer structured interview) และแบบสนทนากลุ่ม ที่มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมองกลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านสุขอนามัย โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ดังนี้

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3.1.1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนากลุ่ม ชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย เป็นอย่างไร

3.1.2 สาเหตุที่ส่งผลต่อ สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการ ในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย เกิดจากอะไรบ้าง

3.1.3 ความต้องการในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย เป็นอย่างไร

แบบสนทนากลุ่ม

3.1.4 กลุ่มชาติพันธุ์อุรังกลาไวย์ ฝั่งอันดามัน มีความต้องการในการพัฒนา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย อย่างไร

3.1.5 วิธีการในการพัฒนา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ควรเป็นอย่างไร

3.1.6 ในการพัฒนา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการอย่างไร

3.3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมตามโครงสร้าง ภาษาและเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับแก้ ตามคำแนะนำของอาจารย์ ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยคัดเลือกข้อประเด็นคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Item-objective congruence index: IOC) 0.5 ขึ้นไป โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์	รองอธิการบดี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
2) รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุณทัย	อาจารย์/ นักวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3) รองศาสตราจารย์ประภาศรี อึ้งกุล	คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
4) รองศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร์ พงษ์วัชร	อาจารย์สาขาศิลปการจัดการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์	อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา ประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบและให้คำแนะนำ มาปรับแก้ และนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

3.6 ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียง สำหรับบันทึกข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และนำมาถอดความตามเนื้อหา เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกในแบบการสัมภาษณ์

3.7 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการถ่ายภาพ สำหรับการบันทึกภาพระหว่าง ผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้สนทนากลุ่ม รวมถึงการถ่ายภาพสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต เพื่อความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติและขอบเขตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอุรุกรลาไวย์ ทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน การสังเกตพฤติกรรมของอุรุกรลาไวย์ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ด้วยการให้ผู้นำชุมชนและผู้ประสานงานชุมชน นำผู้วิจัยไปพบปะชาวบ้านในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ในกิจกรรมการจัดงานวันรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 18-19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้เห็นพฤติกรรมของคนในชุมชน ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การร่วมกิจกรรมและอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกต นำมาสู่การนำเสนอข้อมูลได้ครอบคลุมประเด็นมากขึ้น

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนทั้ง 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) ผู้นำที่เป็นทางการ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน 2) ผู้นำตามธรรมชาติ ประกอบด้วย โต๊ะหมอ ปราชญ์ชุมชนอุรุกรลาไวย์ 3) ผู้นำกลุ่มชุมชน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำกลุ่มเยาวชน ผู้นำกลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ และ 4) ชาวบ้านอุรุกรลาไวย์ ประกอบด้วย แม่บ้าน ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงและรับจ้างทั่วไป โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวสามารถให้ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ หรือข้อสรุปจากปรากฏการณ์จริงในชุมชนได้

4.3 การสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นวิธีการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนาของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็นกลุ่ม โดยผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวย์ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะหมอ ปราชญ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำกลุ่มในชุมชน ผู้ประสานงาน คณะกรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้าน ซึ่งผู้สนทนากลุ่มนี้จะได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนด คือ ให้มีความเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด ว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็นและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษามากที่สุด โดยเน้นความสำคัญของพลวัตกลุ่ม (Group dynamic) ซึ่งเป็นหัวใจของการสนทนา มีลักษณะเป็นการพูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความต้องการในการพัฒนาในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวย์ ฝั่งอันดามัน การสนทนาจะมีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการโต้แย้งปัญหาหรือหัวข้อของการสนทนาถูกกำหนดโดยนักวิจัย ทั้งนี้การสนทนากลุ่มยังเป็นการยืนยันคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ระดับลึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการศึกษาเอกสาร การสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสนทนากลุ่ม ในการศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลง เป็นการนำเสนอข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย ประวัติชุมชน ที่ตั้งชุมชน ประชากร การศึกษา ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี การสาธารณสุข สภาพเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขปโภค สำหรับการศึกษาระดับต้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนาในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ ผู้วิจัยทำการศึกษา 5 ด้าน หลัก ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่จำแนกประเภทข้อมูลทุกประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในคุณภาพหรือคุณสมบัติของข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปที่ได้จากการตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้สร้างองค์ความรู้ใหม่จากปรากฏการณ์จริงเกี่ยวกับสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ ผังอันดามัน

6. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

6.1 หลังจากสัมภาษณ์ระดับลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำแถบเสียงที่บันทึกมาถอดความและตรวจ สอบความถูกต้องของข้อความ โดยแถบเสียงที่บันทึกผู้ให้ข้อมูลหลัก แต่ละบุคคลจะต้องฟังซ้ำ

6.2 การถอดแถบเสียง ถ้าพบประเด็นไม่ชัดเจนต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยทำเครื่องหมายไว้และนำกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลหลักใหม่โดยการติดต่อทางโทรศัพท์ เขียนข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคล

6.3 เก็บข้อมูลจนอิ่มตัว (Saturate) คือ ไม่มีข้อมูลแปลกใหม่เพิ่มเติมจึงหยุดสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

6.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้มีการตรวจสอบข้อมูลจาก 3 แหล่ง แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล รวมถึงตรวจสอบด้านเวลาของข้อมูล 1) ในการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งสถานที่นั้นด้วย ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) มี 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ผังอันดามัน ประกอบด้วย ภูเก็ต บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะป้า และชุมชนเกาะลิหะห์ จังหวัดกระบี่ บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชน สังกะอู้ เกาะลันตาใหญ่ และจังหวัดสตูล บริเวณพื้นที่ คือ ชุมชนเกาะ หลีเป๊ะ) ซึ่งทุกพื้นที่จะเป็นชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่อาศัยอยู่ และมี

ลักษณะร่วมที่เหมือนหรือคล้ายกัน เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ จึงได้ข้อมูลที่ตรงกัน จึงเป็นการใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลได้เป็นอย่างดี 2) การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคล โดยผู้วิจัยทำการศึกษานักคนและกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ช่วงอายุแตกต่างกัน และบุคคลอาศัยคนละพื้นที่ เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับบุคคลและกลุ่มบุคคล ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความสอดคล้องกัน และ 3) การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลสำหรับวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมซึ่งใช้เวลากว่า 2 ปี และทำการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง 2 ช่วงเวลา ซึ่งมีความแตกต่างของลักษณะการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน คือ ช่วงฤดูการแห่งการท่องเที่ยว คือ ช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-เมษายน หรือเรียกว่า High season และฤดูการที่มีการท่องเที่ยวน้อย คือ ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน หรือเรียกว่า Low season ทั้งนี้แม้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่มีช่วงเวลาต่างกัน แต่ข้อมูลที่ได้รับมีความสอดคล้องกัน ซึ่งทำให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องของประเด็นที่ทำการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

ในการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบมีโครงสร้างกับบุคคลผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนา วิธีการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ โดยแนวคำถามการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับการศึกษาในตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปและสร้างเป็นประเด็นคำถามเพื่อนำมาสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนบุคคล จาก 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล รวมจำนวน 15 คน โดยมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ รวมบุคคลทั้ง 3 พื้นที่ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1.1.1 รองผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 1 คน

1.1.2 วัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 1 คน

1.1.3 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน

1.1.4 องค์กรบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน

1.1.5 นักการศึกษา จำนวน 1 คน

1.1.6 นายอำเภอ จำนวน 1 คน

1.2 หน่วยภาคเอกชน คือ นายกษมาคมธุรกิจโรงแรมภาคใต้ จำนวน 2 คน

1.3 หน่วยงานองค์กรอิสระ จำนวน 6 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ผู้วิจัยใช้การการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลจากบุคคล 3 กลุ่ม คือ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานองค์กรอิสระใน 3 พื้นที่ ผังอันดามัน คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล ซึ่งบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลในประเด็นดังกล่าว มีความชัดเจน ถูกต้อง และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิจัย มีแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ซึ่งมีแนวคำถามที่ครอบคลุมประเด็นการพัฒนา และวิธีการพัฒนา เพื่อนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

3.1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ตามแนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนา วิธีการพัฒนาในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน และกลุ่มหน่วยงานองค์กรอิสระ มีความครอบคลุม 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย

แบบสัมภาษณ์

3.1.1 การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ควรเป็นอย่างไร

3.1.2 วิธีการในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ควรเป็นอย่างไร

3.1.3 ในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการอย่างไร

3.2 เครื่องบันทึกเสียง สำหรับบันทึกข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์ และนำมาถอดความตามเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกในแบบการสัมภาษณ์

3.3 กล้องถ่ายภาพ สำหรับการบันทึกภาพระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์และการถ่ายภาพสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในตอนต้นที่ 1 ซึ่งผ่านการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการและวิธีการพัฒนาจากมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน และข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในตอนต้นที่ 2 เกี่ยวกับการพัฒนาและวิธีการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน จากมุมมองของบุคคล 3 กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน และกลุ่มหน่วยงานองค์กรอิสระ ซึ่งผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบจัดหมวดหมู่จำแนกประเภทข้อมูลทุกประเด็น เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในคุณภาพของข้อมูล ได้ข้อสรุปจากการตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน ในประเด็นที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย

ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์จากมุมมองกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ และจากมุมมองหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม นำมาจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน และนำไปให้ตัวแทนจากบุคคล 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยตัวแทนจากกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ จำนวน 5 คน จาก 5 พื้นที่ ที่ทำการศึกษาวิจัย และตัวแทนจากกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 คน พิจารณาและยืนยันข้อค้นพบ ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ เมื่อผ่านการเห็นชอบหรือยืนยันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนามาจัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน

5. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การศึกษาดอนที่ 2 ระยะเวลาที่ 1 ผู้วิจัย ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ จากแหล่ง 3 แหล่ง ประกอบด้วย แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และด้านเวลา ซึ่งการตรวจสอบแหล่งสถานที่ เป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้มีการศึกษา 5 พื้นที่ 3 จังหวัด ผังอันคามัน (จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และสตูล) เช่นเดียวกับการศึกษาในตอนต้นที่ 1

การศึกษาดอนที่ 2 ระยะเวลาที่ 2 เกี่ยวกับร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันคามัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบเกี่ยวกับการพัฒนา และวิธีการพัฒนาใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ให้กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้พิจารณาและยืนยันในข้อค้นพบ โดยผู้วิจัยจัดทำเป็นตารางสรุปข้อค้นพบด้านการพัฒนาและวิธีการที่ใช้ในการพัฒนา 5 ด้าน นำเสนอให้ตัวแทนยืนยัน ซึ่งทำให้ผลการศึกษามีความสอดคล้องและสมบูรณ์มากขึ้น

6. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งการเก็บข้อมูลกับกลุ่มชาติพันธุ์หรือรากลาวัว ผังอันคามัน การเก็บรวบรวมข้อมูลบางครั้งจะต้องเจาะลึกในบางประเด็น เช่น เป็นประเด็นคำถามที่อาจจะทำให้เกิดการพาดพิงหรือส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น หรือเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาจจะสร้างความกังวลใจและไม่สบายใจแก่ผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น เพื่อเป็นการปกป้องผู้ให้ข้อมูล ให้มีความปลอดภัย และดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตามหลักจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ ประกอบด้วย การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดอันตราย และหลักความยุติธรรม โดยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอการรับรองด้านจริยธรรมจาก คณะกรรมการการจริยธรรม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2560
2. ผู้วิจัยทำการชี้แจงสิทธิของผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตในการศึกษา ดังนี้
  - 2.1 สิทธิในการให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสามารถไม่ตอบคำถาม ถ้ารู้สึกไม่สะดวกที่จะตอบ หรือสงสัยในเนื้อหาของการสัมภาษณ์ สามารถสอบถามและสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้
  - 2.2 สิทธิในการปกปิดข้อมูล การไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลในการเผยแพร่ผลงานวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยทำการนำเสนอเป็นรหัสข้อมูลแทนการใช้ชื่อผู้ให้ข้อมูล และเพื่อความปลอดภัย ผู้วิจัยจะทำลายหลักฐานจากการสัมภาษณ์ทุกชนิด
  - 2.3 การคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ ผู้วิจัยจะอธิบายสิทธิประโยชน์จากการเข้าร่วมให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติและประสบการณ์ ที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ได้แก่ 1) จังหวัดภูเก็ต บริเวณพื้นที่ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะสิเหร่ 2) จังหวัดกระบี่ บริเวณพื้นที่ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล บริเวณพื้นที่ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Document research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักแนะนำบุคคลอื่น (Snowball) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 34 คน โดยตอนที่ 1 เป็นการศึกษา ประวัติชุมชน ที่ตั้งชุมชน ประชากร การศึกษา ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี การสาธารณสุข สภาพเศรษฐกิจ และระบบสาธารณสุขปโภค รวมถึงศึกษาการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน และตอนที่ 2 เป็นการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

สภาพชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์

1. ชุมชนเกาะสิเหร่

ประวัติชุมชน

บ้านแหลมตึกแกตั้งอยู่ในตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเกาะสิเหร่ ซึ่งเป็นพื้นที่แรกที่ชาวไทยใหม่ (ชาวลู) ตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรมาประมาณ 200 ปี มาแล้ว โดยมีตำนานว่าสมัยนั้นมีต้นมะขามใหญ่ 7 - 8 คน โอบรอบและมีตึกแกอาศัยอยู่ชุกชม ประกอบกับลักษณะพื้นที่เป็นแหลมยื่นไปในทะเล ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้านแหลมตึกแก”

ปี พ.ศ. 2502 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชินีนาถเสด็จเยี่ยมชาวไทยใหม่ บ้านแหลมตึกแก ข้าราชการได้เกณฑ์ชาวไทยใหม่สร้างซุ้มและเรือนประทับรับเสด็จ ชาวไทยใหม่ หรือ “ชาวลู” เป็นที่อยู่ที่ทำกินของชาวไทยใหม่มาหลายร้อยปี มีการทำมาหากินและอยู่อาศัย

ใกล้ชิดกับทะเลและมีความสามารถในการว่ายน้ำ ดำน้ำ เดินเรือ เก็บหาของจากทะเลชื่อที่ชาวไทยใหม่เรียกตนเองและภาษาของกลุ่ม คือ “อูรัก ลาไว้” (แปลว่าชาวทะเล) เห็นถึงความผูกพันกับทะเลและทรัพยากรธรรมชาติบริเวณชายฝั่งทะเล สมัยก่อนอพยพโยกย้ายบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดโรคระบาดขึ้น ปัจจุบันชาวไทยใหม่ตั้งบ้านเรือและถิ่นฐานที่ถาวรขึ้นในจังหวัดภูเก็ต โดยชาวไทยใหม่กระจายอยู่ในหลายชุมชน ตั้งแต่บริเวณท่าฉัตรไชย บ้านสะปำ บ้านเกาะลิหะห์และบ้านราไว้

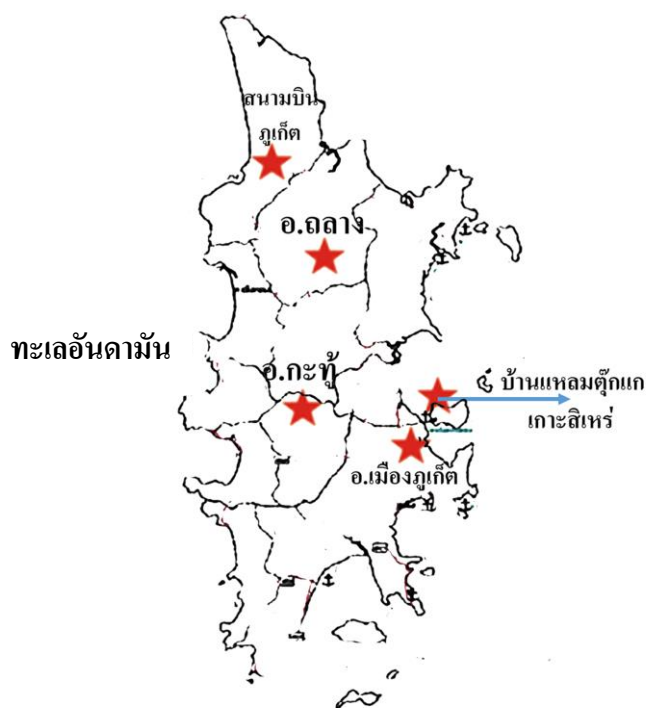
ลักษณะที่ตั้ง

ทิศเหนือ จดหมู่ที่ 1 ตำบลรัชฎา

ทิศใต้ จดทะเล

ทิศตะวันออก จดทะเล

ทิศตะวันตก จดทะเล และหมู่ที่ 7 ตำบลรัชฎา

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไว้ ชุมชนบ้านเกาะลิหะห์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะเป็นแหลมที่ยื่นออกไปในทะเล มีภูเขาอยู่ปลายแหลม นอกนั้นเป็นที่ราบ พื้นที่ส่วนใหญ่ติดทะเล มีอ่าวและแหลมต่างๆ ด้านทิศเหนือ จดหมู่ที่ 1 บ้านเกาะลิหะห์ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นชาวไทยใหม่ (ชาวเล) และเป็นหมู่บ้านที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดของตำบลรัชฎา

ประชากร

จำนวน 240 ครัวเรือน

จำนวนประชากร 646 คน

เพศชาย จำนวน 322 คน

เพศหญิง จำนวน 324 คน

การศึกษา

ชาวเลเกาะลิหะห์ได้รับการศึกษาในภาคบังคับ และมีส่วนน้อยเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำจังหวัด เมื่อจบภาคบังคับจะออกมาประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว

ลักษณะเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง อาชีพรองลงมาก็คืออาชีพรับจ้างและนอกจากนี้ก็มีอาชีพค้าขายและอื่น ๆ

ศาสนา

ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาก็คือ ศาสนาอิสลามและยังมีศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์

ความเชื่อ ประเพณี

ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ส่วนใหญ่ มีความเชื่อในผีบาง สิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลัง และนับถือบรรพบุรุษที่เรียกว่า “ดาโตะ” หรือ โตะหมอ มีประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีลอยเรือ

สภาพทางสังคม

สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไป สร้างบ้านติดหน้าหาด ด้านหลังเป็นถนน มีคลองและป่าชายเลนด้านหลังหมู่บ้าน บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว ยกทรงสูง เป็นใต้ถุน บริเวณหน้าหาดเป็นที่สาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจและที่สังสรรค์ของชาวบ้าน ชุมชนจะมีการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นกลุ่มก้อน

2. ชุมชนเกาะราไวย์

ประวัติชุมชน

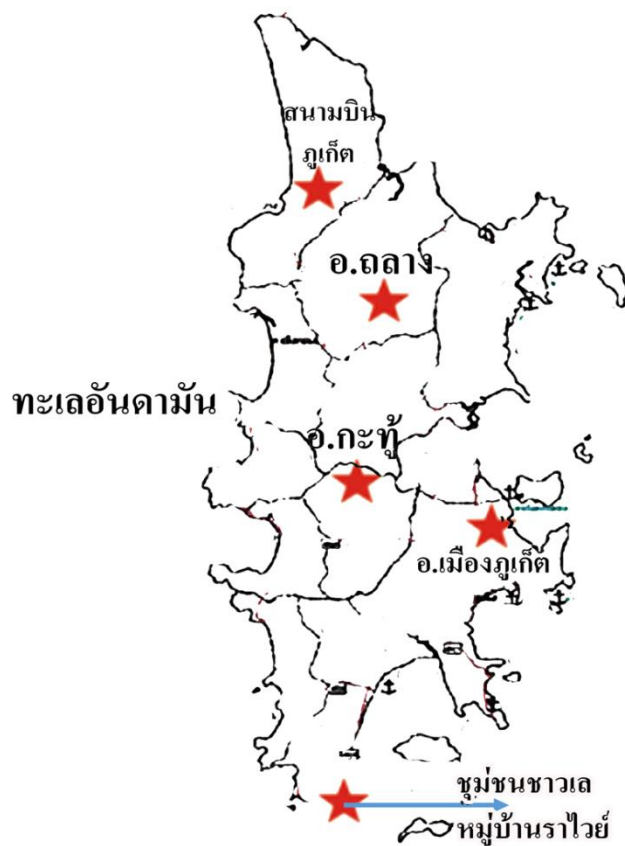
ชาวเลชุมชนหาดราไวย์กลุ่มนี้มีเรื่องเล่ากันว่าเข้ามาอาศัยอยู่ที่บริเวณดังกล่าว 100 กว่าปีที่ดินที่เป็นที่ตั้งชุมชนปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่เศษ ซึ่งเป็นที่ดินที่มีเอกลักษณ์ของเอกชน

ลักษณะที่ตั้ง

ชุมชนชาวหาดราไวย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดกับที่ดินของเอกชน

ทิศเหนือติดกับถนนทางหลวงแผ่นดินสายห้าแยกคลอง-บ้านราไวย์
ทิศตะวันตกติดต่อกับทะเล

ภาพที่ 4 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนหาดราไวย์

ประชากร

จำนวน 230 ครัวเรือน

จำนวน 1,058 คน

เพศชาย 524 คน

เพศหญิง 534 คน

การศึกษา

ชาวเลหาดราไวย์จะได้รับการศึกษาที่โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ในภาคบังคับ และมีส่วนน้อยเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัยและโรงเรียนสตรีภูเก็ต นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน วิทยาลัยเทคนิค และอาชีวศึกษาภูเก็ต เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เมื่อจบภาคบังคับและจะออกมาประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว

สภาพทางเศรษฐกิจ

ชาวเลหาดราไวย์ มีอาชีพทำประมง ใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านชาวเล เช่น ไซค์ปลาลอวนลอย รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป สำหรับแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานไร้ฝีมือ รับจ้างงานก่อสร้าง และเป็นลูกจ้างงานทั่วไป

ศาสนา

ชาวอุรักลาไวย์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม และยังคงมีการนับถือผี เทวดา และวิญญาณของบรรพบุรุษ

ความเชื่อ ประเพณี

ชาวอุรักลาไวย์มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ปิดเป่าสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้าน และช่วยคุ้มครองให้อยู่รอดตลอดฤดูมรสุม พิธีลอยเรือจะจัดให้มีขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือ ในวันขึ้น 14 ค่ำ และ 15 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ของทุกปี

ด้านสาธารณสุข

มีสถานอนามัยห่างจากชุมชน 500 เมตร เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต คลินิกของเอกชน และมีบัตรประกันสุขภาพ ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลฟรีกันทุกคนรอบครัว ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมครัวเรือนชาวเลหาดราไวย์มีส่วนใช้น้อยกว่า 50% สภาพแวดล้อมชุมชนมีสภาพสกปรกและแออัด ไม่มีระบบการกำจัดขยะและน้ำเสีย

สาธารณูปโภค

มีถนนภายในชุมชนสามารถเข้า-ออก เชื่อมต่อกับถนนสายหลักทางหลวงแผ่นดินสายห้าแยกฉลอง-ราไวย์ ทำให้การสัญจรของชาวเลติดต่อกับภายนอกเป็นไปด้วยความสะดวก ภายในชุมชนมีทางเดินค่อนข้างน้อย และมีความแออัดของบ้านเรือนที่ปลูกสร้างติดกัน

มีท่าเรือบริเวณหาดราไวย์จะมีการสร้างท่าเรือใหม่ทดแทนท่าเรือเดิมที่ผูกงัดไป ทำให้ชาวเลมีความสะดวกในการใช้ ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้จะนำเรือไปจอดผูกเรือไว้กับหลักผูกเรือไว้บริเวณชายหาดด้านหน้าของชุมชน

มีไฟฟ้าถึงทุกบ้านในชุมชน มีการฟ่วงการใช้ไฟฟ้าภายในชุมชนชาวเล เนื่องจากการก่อสร้างบ้านหรือต่อเติมบ้านไม่ได้รับอนุญาต และไม่มีเลขที่บ้านทำให้ชาวเลที่เป็นเจ้าของบ้านไม่สามารถขอไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ และชาวเลไม่สามารถไปขอเลขที่บ้านได้ เนื่องจากไปสร้างบ้านในที่ดินของเอกชนที่ถือเอกสารสิทธิที่ดิน

มีน้ำกิน-น้ำใช้ มีน้ำประปาใช้บางบ้าน ส่วนใหญ่จะซื้อน้ำกิน-น้ำใช้ มีปัญหาที่เกิดเป็นเช่นเดียวกับการไฟฟ้า เนื่องจากผู้ถือเอกสารสิทธิที่ดินไม่อนุญาตให้เดินท่อประปาเข้าบ้านเรือนชาวเลเพิ่มเติม ยกเว้นที่มีอยู่เดิมแล้วเท่านั้น

3. ชุมชนสะป่า

ประวัติชุมชน

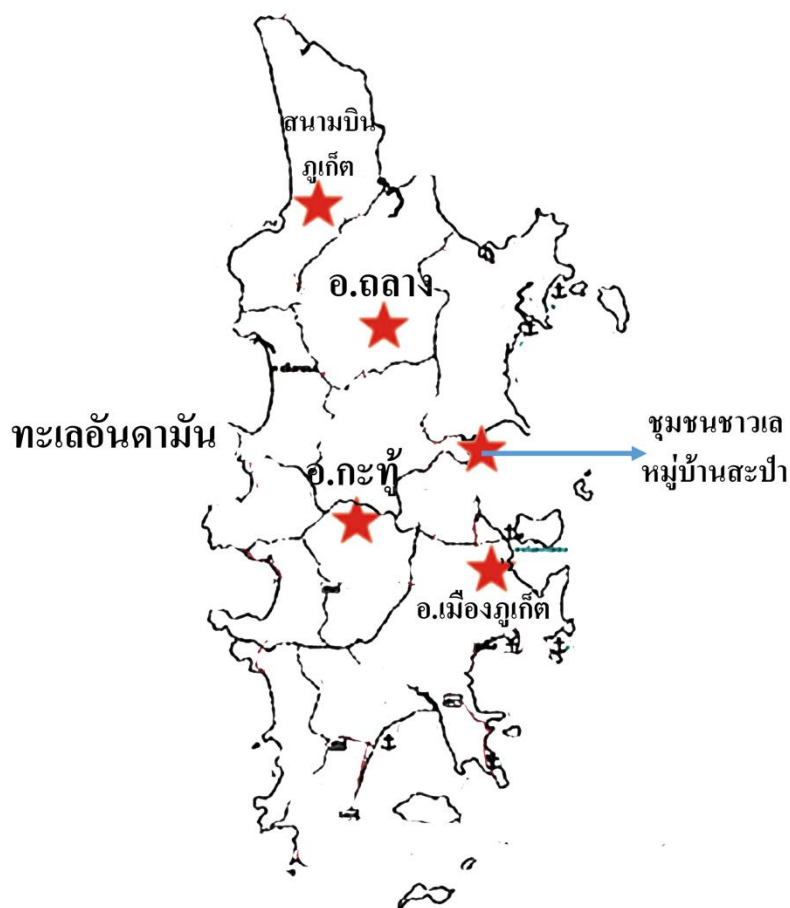
ชาวเลชุมชนบ้านสะป่ากลุ่มนี้มีเรื่องเล่ากันว่าได้เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมานานแล้ว โดยอพยพมาจากชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกและชุมชนหาดราไวย์ ที่ดินที่ตั้งชุมชนตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวสะป่า มีสภาพน้ำทะเลท่วมถึง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่ประมาณ 5 ไร่เศษ

ลักษณะที่ตั้งชุมชน

ชุมชนชาวเลบ้านสะป่า ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต สภาพทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

ทิศตะวันออกและทิศใต้ ติดทะเลอ่าวสะป่า

ทิศตะวันตกและทิศเหนือ ติดชุมชนในบริเวณดังกล่าว

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนบ้านสะป่า

ประชากร

ชาวเลชุมชนบ้านสะป่าเป็นชนกลุ่มอุรักลาไวย์ จากการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ. 2551 พบว่า มีครัวเรือนชาวเลทั้งสิ้น 50 ครัวเรือน จำนวน 360 คน เป็นชาย 209 คน หญิง 151 คน

การศึกษา

เด็กและเยาวชนชาวเลบ้านสะป่าจะได้รับการศึกษาภาคบังคับที่โรงเรียนบ้านสะป่า 100% และมีการศึกษาต่อจากภาคบังคับในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาจากโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย โรงเรียนสตรีภูเก็ตและวิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ตเป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนเข้าเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภูเก็ต

ศาสนา

ชาวเลอุรักลาไวย์หมู่บ้านสะป่า ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นับถือผี เทวดาและวิญญาณบรรพบุรุษ

ความเชื่อ ประเพณี

มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ เป็นการสะเดาะเคราะห์เปิดเปิงสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้านและช่วยคุ้มครองให้อยู่รอดตลอดฤดูมรสุม พิธีลอยเรือจะจัดให้มีขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือ ในวันขึ้น 14 ค่ำ และ 15 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ของทุกปี

การสาธารณสุข

มีการบริการการและเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากสถานีอนามัยและโรงพยาบาลซึ่งอยู่ใกล้ชุมชน ชาวเลบ้านสะป่าจะมีบัตรประกันสุขภาพเกือบทุกครัวเรือน

ด้านสุขภาพิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม ครัวเรือนชาวเลมีส่วนใช้ในบ้าน สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความแออัด ไม่มีระบบกำจัดขยะและระบบกำจัดน้ำเสีย

สภาพทางเศรษฐกิจ

ชาวเลอุรักลาไวย์ชุมชนบ้านสะป่ามีรายได้จากการทำประมง หาเก็บกุ้ง หอย ปู ปลา จับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป ค่าขายเล็กน้อยแรงงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ เช่น รับจ้างงานก่อสร้าง ทำงานบ่อกุ้ง เป็นลูกเรือประมง

สาธารณูปโภค

ถนน มีถนนเข้าถึงชุมชนโดยเป็นถนนซอยแยกจากถนนเทพกระษัตรี ใกล้วัดบ้านสะป่า ทำให้การเดินทางติดต่อสัญจรเข้าชุมชนเป็นไปด้วยความสะดวก ภายในชุมชนยังมีสะพานเดินเชื่อมระหว่างบ้านถึงกันทุกบ้าน เป็นสะพานคอนกรีตและสะพานไม้บางส่วน

ท่าเรือ ภายในชุมชนจะไม่มีท่าเทียบเรือชาวเลจะนำเรือจอดนอกหมู่บ้าน โดยผูกไว้กับหลักผูกเรือบริเวณชายฝั่ง

ไฟฟ้า ไฟฟ้าเข้าถึงชุมชนและภายในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ทุกบ้าน แต่บางบ้านใช้ไฟฟ้าที่ฟ่งไปจากบ้านอื่นแต่มีจำนวนน้อย

น้ำกิน-น้ำใช้ ภายในชุมชนจะใช้น้ำกิน-น้ำใช้จากน้ำประปาที่ต่อเข้าถึงชุมชนและบางส่วนจะใช้น้ำจากภายนอกที่มาส่งให้ภายในชุมชน

สภาพชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย จังหวัดกระบี่

ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่

ประวัติชุมชน

หมู่บ้านสังกะอู๊ หมู่ที่ 7 เป็นเรื่องเล่าว่าสมัยก่อน มีเทพเจ้าลงมาที่เกาะ และได้พบเหยือกปลากระเบนที่อ่าวสังกะอู๊ ลอยโผล่ให้เห็นพบว่ามีแต่เหยือกของปลากระเบน เทพเจ้าจึงได้เสกให้เป็นก้อนหิน คนโบราณในสมัยก่อนจึงเรียกว่า อีสักกะอู๊ ซึ่งหมายถึง เหยือกปลากระเบนราหู หลังจากนั้นจึงนำมาตั้งเป็นชื่อของหมู่บ้าน เมื่อตั้งเป็นหมู่ที่ 7 ส่วนราชการจึงให้ผู้เฒ่าในชุมชนเป็นคนตั้งชื่อ โดยร่วมกันพิจารณาชื่อ และเห็นว่ามีที่มาเกี่ยวกับหิน ที่เทพเจ้ากาไมเสกไว้ให้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นภาษาชาวเลเรียกว่าสังกะอู๊ ชื่อ อีสักกะอู๊ แต่เนื่องจากเมื่อเขียนเป็นตัวหนังสือหรือเป็นภาษาไทย คำว่า “อู๊” เป็นคำไม่สุภาพ และไม่เหมาะสม จึงมีการตัดคำว่าอู๊ออก เหลือเพียง สักกาอู๊ และเริ่มมาคิดเขียนในภายหลังเป็นสังกะอู๊ โดยกลุ่มชาวเลอุรักลาโว้ย เป็นชนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และมีจำนวนสมาชิกไม่มากจึงมีการชักชวนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยที่อยู่เกาะลิเภา จังหวัดภูเก็ต และเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล มาอาศัยอยู่เกาะลันตาใหญ่ด้วยกัน

ที่ตั้งชุมชน

อำเภอเกาะลันตามีพื้นที่รวม 220,000 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่ป่า 20,000 ไร่ พื้นที่เกษตรกรรม 80,000 ไร่ พื้นที่ 8,750 ไร่ ได้รับการประกาศตั้งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ในปี พ.ศ. 2533

บ้านสังกะอู๊ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเกาะลันตา

ทิศเหนือ จดหมู่ที่ 1 บ้านหัวแหลม

ทิศใต้ จดอุทยานหมู่เกาะลันตา

ทิศตะวันออก จดทะเลอันดามัน

ทิศตะวันตก จดภูเขา

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ชุมชนสังกะอู๋ เกาะลันตาใหญ่

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอำเภอเกาะลันตา ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือพัดผ่านตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดผ่านตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ทำให้เกาะลันตามีลักษณะของภูมิอากาศดังนี้

ฤดูกาล เกาะลันตามีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนนับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม และฤดูฝนนับตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม

ปริมาณน้ำฝน เกาะลันตามีฝนตกชุกในราว 4-5 เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม เดือนที่ฝนตกเฉลี่ยสูงสุดในรอบปี คือ เดือนกันยายน และเดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์

ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มุสลิม ชาวจีน ชาวพุทธ

จำนวนครัวเรือน 133 ครัวเรือน

ประชากร 437 คน

เพศชาย 212 คน

เพศหญิง 225 คน

สภาพเศรษฐกิจ

ชาวเลอุรักลาไวย์ประกอบอาชีพทำการประมงชายฝั่ง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การเกษตรจะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้และทำนา รับจ้าง และค้าขาย ปัจจุบันอำเภอเกาะลันตามีแหล่งท่องเที่ยว จึงเกิดการขยายตัวในด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

ศาสนา

ชาวเลอุรักลาไวย์ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ศาสนา พุทธและศาสนาคริสต์และนับถือศาสนาอื่น ๆ

ความเชื่อ ประเพณี

ชาวอุรักลาไวย์มี ประเพณีลอยเรือปีละ 2 ครั้ง คือช่วงเดือนพฤษภาคม และตุลาคมของทุกปี ประเพณีทำบุญ เดือน 4 เดือน 3 ประเพณีปู้ยะเล และประเพณีนอนหาด

สาธารณูปโภค

การเดินทางไปเกาะลันตา มี 2 ทาง คือ โดยทางเรือ และโดยทางรถยนต์การคมนาคมติดต่อระหว่างเกาะภายในอำเภอ และระหว่างอำเภอเกาะลันตากับอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง

ทางเรือ บริเวณที่ราบชายฝั่งทางด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ เป็นที่ตั้งของท่าเรือโดยสาร มีท่าเรือบ่อม่วง ท่าเรือบ้านศาลาด่าน ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญที่ติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ การคมนาคมติดต่อกันในหมู่บ้านที่ติดกับชายฝั่งทะเล ส่วนใหญ่ใช้เรือหางยาว โดยมีเรือหางยาวส่วนตัว เป็นเรือหัวโทง และเรือหางยาวที่ให้บริการข้ามฝั่งติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ

มีถนนสายหลักของอำเภอเกาะลันตามีระยะทางรวมกันประมาณ 76 กิโลเมตร มีถนนซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบท ถนนสายหลัก อำเภอเกาะลันตาใหญ่มีระยะทางรวมกันประมาณ 5 กิโลเมตร มีถนนเชื่อมฝั่งตะวันตกกับฝั่งตะวันออกของเกาะอีก 2 สาย ถนนรอบเกาะลันตาใหญ่ ขณะนี้กำลังพัฒนาเป็นถนนคอนกรีตและถนนลาดยาง

สภาพชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ จังหวัดสตูล

ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

ประวัติชุมชน

ชาวเลอุรักลาไวย์บนเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เป็นชาวเลที่อพยพมาจากเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยมีโต๊ะฉิมรี ซึ่งเป็นผู้นำคนแรกของชาวอุรักลาไวย์ บนเกาะหลีเป๊ะ เป็นผู้นำในการปกครองและการทำพิธีกรรมของชุมชน โดยเฉพาะการเป็นผู้นำด้านเวทย์มนต์ซึ่งระยะแรกของการตั้งถิ่นฐาน มีครอบครัวที่มาตั้งถิ่นฐานเพียงไม่กี่ครัวเรือน สร้างบ้านเรือนบริเวณริมหาดและทำการเพาะปลูกมะพร้าว ปลูกข้าว หลังจากนั้นผู้นำของชุมชนได้นำชาวเลซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดภูเก็ต เข้ามาอยู่เพิ่มเติม ชาวเลเกาะหลีเป๊ะมีการเปลี่ยนแปลง 2 ช่วงเหตุการณ์สำคัญ คือ ช่วงแรกเป็นการเข้ามาของชาวเลเพื่อหาที่อยู่อาศัยและที่ประกอบอาชีพใหม่ ช่วงที่ 2 เพื่อการจัดสรรปันเขตแดน ทำให้เกาะหลีเป๊ะเป็นของประเทศไทยและใช้ที่ตั้งของเกาะในการแบ่งเขตน่านน้ำทะเลระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ทำให้อุรักลาไวย์ทุกคนได้รับพระราชทานนามสกุล 3 นามสกุล ประกอบด้วย หาญทะเล ประมงกิจ และทะเลลึก การทำมาหากินจึงเป็นแบบยังชีพ มีศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณี จะเป็นของชาวเลอุรักลาไวย์ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม

ลักษณะที่ตั้ง

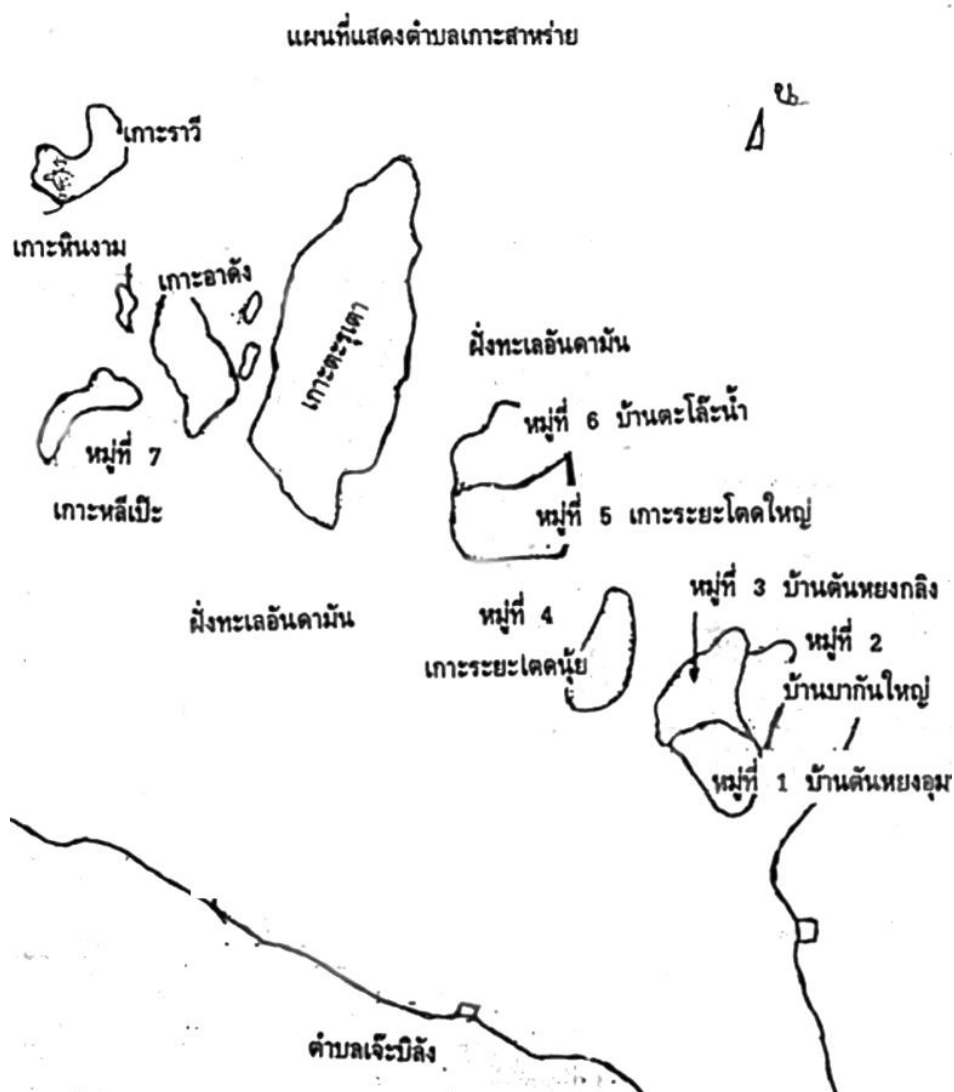
เกาะหลีเป๊ะ ตั้งอยู่ในหมู่เกาะอาดัง-ราวี อยู่ในทะเลฝั่งตะวันตกทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 7 บ้านเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล มีประชากรอาศัยอยู่บริเวณเกาะหลีเป๊ะ จึงตั้งชื่อหมู่ที่ 7 ตำบลเกาะ ว่า บ้านเกาะหลีเป๊ะ เกาะหลีเป๊ะเป็นเกาะขนาดกลาง มีพื้นที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางทิศใต้ของเกาะอาดัง ประมาณ กิโลเมตร เดิมชื่อ เกาะนิปีส เป็นภาษาอุรักลาไวย์ แปลว่าบาง เนื่องจากเป็นเกาะที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเกือบทั้งเกาะ เหมาะต่อการตั้งถิ่นฐาน

ทิศเหนือและทิศใต้ มีที่ราบบริเวณกว้างติดกับทะเลเป็นหาดทรายสีขาวทั้ง 2 ด้าน

ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก เป็นเนินสูง ลาดลงเป็นแนวโขดหินติดกับทะเล

ด้านตะวันออกของเกาะหลีเป๊ะ เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน เกาะหลีเป๊ะ มีหนองน้ำ กลางเกาะ

ครอบครัวผู้นำอุรักลาไวย์ยุคแรกใช้สำหรับปลูกข้าว ปัจจุบันมีน้ำบาดาล จุดเด่นของเกาะหลีเป๊ะ คือ ธรรมชาติที่มีป่าปะการังรอบเกาะ โดยเฉพาะทางด้านหน้าของเกาะจะเห็นปะการังหลากสี ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะเมื่อน้ำลดจะปรากฏลานกว้าง ปะการังโผล่ให้เห็นความสวยงาม

ภาพที่ 7 แสดงลักษณะที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ย บ้านเกาะหลีเป๊ะ ต.เกาะสาหร่าย

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ เขตบริเวณทะเลอันดามันรอบเกาะมีปะการังที่สวยงาม ถูกล้าง ทะเลรอบ ๆ เกาะมีสีส้มตามแนวปะการัง จากการศึกษาลักษณะภูมิประเทศของหมู่เกาะอาดัง-ราวี จึงทำให้เข้าใจได้ว่า ลักษณะภูมิประเทศมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของอูรักลาโว้ย โดยจะเห็นได้ว่า ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน จึงทำให้เกาะหลีเป๊ะกลายเป็นศูนย์รวมอูรักลาโว้ย และมีการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยมาจนถึงปัจจุบัน

หมู่เกาะอาดัง-ราวี อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ตั้งอยู่ในทะเลฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้น มีอิทธิพลของลมมรสุม 2 ฤดู คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากมหาสมุทรเข้าสู่ฝั่งทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ ซึ่งจะเริ่มพัดประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงปลายเดือนตุลาคมหรือต้นเดือนพฤศจิกายน อูร์กลาไว้เรียกลมนี้ว่า ลมพัด ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้เกิดพายุแรง คลื่นจัด จึงไม่ออกทำงานไกลจากฝั่ง และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดจากทะเลจีน อ่าวไทยเข้าสู่ฝั่งภาคตะวันออก ผ่านภาคใต้ลงสู่ทะเลฝั่งตะวันตก พัดเข้าสู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ชาวอูร์กลาไว้เรียกลมนี้ว่า ลมออก ซึ่งเริ่มพัดตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนเมษายน ระยะนี้มีฝนตกน้อย คลื่นลมไม่ค่อยจัด เป็นฤดูที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว

ประชากร

เกาะหลีเป๊ะมีประชากรอาศัยอยู่มากกว่าเกาะอื่น ๆ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่ราบ จึงเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน แต่ภายหลังการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติตะรุเตา

จำนวน 60 ครัวเรือน

ประชากรจำนวน 952 คน

ผู้ชาย 475 คน

ผู้หญิง 477 คน

ลักษณะเศรษฐกิจ

ชาวอูร์กลาไว้ดั้งเดิม ประกอบอาชีพหลัก คือ อาชีพประมง อาชีพนำเที่ยว และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่เหลือเป็นแม่บ้านและแรงงานรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันชาวอูร์กลาไว้ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นรายได้ให้กับบุคคลและครอบครัว นอกจากนี้พบว่าในครัวเรือนที่มีการออมมากกว่าการจ่าย

ศาสนา

ชาวอูร์กลาไว้ส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณ และพรพรพบุรุษ รวมถึงมีการนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอื่น ๆ

ความเชื่อ ประเพณี

ชาวเลอูร์กลาไว้ มีความเชื่อเกี่ยวกับบุญบาป ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ดวงชะตา และมีพิธีลอยเรือ เป็นพิธีกรรมที่ชาวเลส่วนใหญ่ยังคงนับถือและมีการสืบทอด นอกจากนี้ยังมีพิธีตุลาบาลา หรือการสะเดาะเคราะห์ พิธียาป็นยู หรือการบูชาเต่าทะเล ยังคงอยู่ได้ปฏิบัติเนื่องจากไม่มีผู้นำทำพิธี และไม่มีผู้สืบทอด

การศึกษา

ชาวอุรุกรลาไวย์เกาะหลีเป๊ะ มีระบบการศึกษาภายในเกาะ ซึ่งมีโรงเรียนบนเกาะได้ขยายการศึกษาโดยจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีเด็กชาวเลอุรุกรลาไวย์บนเกาะเข้าศึกษาต่อค่อนข้างมาก แต่เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว จะทำงานบริการนักท่องเที่ยวภายในชุมชน และปัจจุบันมีการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา นอกจากนี้มีชาวเลอุรุกรลาไวย์ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี 2 คน

สาธารณูปโภค

การเดินทางสู่หมู่เกาะอาดัง-ราวี ในจังหวัดสตูล สามารถเดินทางได้หลายรูปแบบ โดยเรือ มีท่าเรือปากบารา อำเภอละงู โดยพาหนะเช่น รถยนต์ รถตู้ปรับอากาศ รถโดยสารประจำทาง รถแท็กซี่ ต่อจากนั้นจะเดินทางโดยทางเรือสู่หมู่เกาะอาดัง-ราวี มีเรือโดยสารให้บริการที่ทำเทียบเรือปากบารา อำเภอละงู เป็นระยะทาง 80 กิโลเมตร สามารถใช้บริการเรือโดยสาร เช่น เรือธรรมดา เรือเร็ว (เรือเฟอร์รี่) เรือเร็วพิเศษ (เรือสปีดโบ๊ท) และเรือประมงที่ให้บริการเช่าเหมาเพื่อเดินทางไปสู่หมู่เกาะอาดัง-ราวี

การเดินทางภายในชุมชน มีเส้นทางเดินเท้าเท่านั้น ไม่มีถนนมาตรฐาน บนเกาะหลีเป๊ะจะมีถนนกว้างสามารถใช้รถจักรยานยนต์และรถจักรยาน และใช้เป็นเส้นทางเดินเท้า มีถนนเส้นหลัก 1 เดียว ใช้เดินทางระหว่างฝั่งหน้าเกาะ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวย์

จากการศึกษาประเด็นการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนา มุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวย์ 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน (จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล) ใน 5 พื้นที่ ประกอบด้วย ชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก ชุมชนสะปำ ชุมชนราไวย์ ชุมชนเกาะตันดาใหญ่ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะสำหรับ 5 พื้นที่ที่ทำการศึกษามีพัฒนาการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบและการปรับตัวใน 2 ช่วงคือ การตั้งถิ่นฐานถาวรบนบกและหลังเหตุการณ์สึนามิ ปี พ.ศ. 2547 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการอยู่ร่วมกับสังคมอื่น มีการเรียนรู้ ลอกเลียนแบบ รูปแบบการดำเนินชีวิต และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตจากความเรียบง่าย พอเพียง ไม่สะสม ไม่ยึดติด สุวิถีชีวิตที่มีแบบแผนตามสังคมเมือง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการปรับตัวในความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย การศึกษาผลกระทบ พบว่า มีผลกระทบด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย และการศึกษาความต้องการในการพัฒนา มุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวย์ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านสุขอนามัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน พบว่า

มีการเปลี่ยนแปลง 3 ประเด็น 1) ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน 2) การมีส่วนร่วมและความสามัคคี และ 3) ผู้นำชุมชน

1. ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน

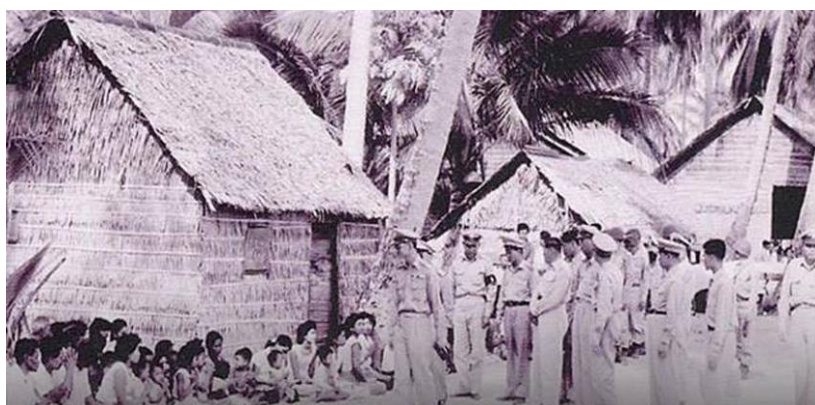
การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน พบว่า เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร มีการติดต่อกับบุคคลจากภายนอก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวและชุมชน เช่น ความผูกพันใกล้ชิด การเคารพเชื่อฟังกันและกัน ขนาดของครอบครัวและชุมชน ในอดีตนั้นจะเป็นครอบครัวขยายมีสมาชิกทุกช่วงวัยอยู่ร่วมกัน บิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ในการออกเรือหาอาหารทะเลเพื่อนำมาบริโภค ส่วนที่เหลือจะนำไปแลกเปลี่ยนและจำหน่าย ภรรยาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเลี้ยงดูลูกและประกอบอาชีพเล็กน้อยในบริเวณใกล้บ้าน การหาหอย การแกะหอย หลังผู้นำกลับมาจากออกเรือจะทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ช่วยกันประกอบอาหารและรับประทานอาหารพร้อมกัน มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับลูกชายของครอบครัวจะไม่นิยมเรียนหนังสือในระบบ แต่จะเรียนรู้วิถีการประกอบอาชีพตามผู้นำคือการทำประมง หรือกรณีที่ได้รับการศึกษา พ่อแม่จะส่งลูกหลานเรียนกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน การแสดงออกของเด็กต่อพ่อแม่และผู้อาวุโสกว่า เด็กจะให้ความเชื่อฟัง ให้ความเคารพนับถือ และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และดำเนินรอยตามวิถีของบรรพบุรุษในทุกด้าน ทั้งการสืบต่ออาชีพ การเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว การช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ภายในชุมชน กลุ่มชนมีความรักพวกพ้อง ให้ความดูแลช่วยเหลือกันและกันเปรียบเสมือนพี่น้อง มีโตะหมอเป็นศูนย์รวมของชุมชน ทำหน้าที่ในการดูแล ปกป้อง รักษา สมาชิกในชุมชนให้ความเชื่อฟัง นับถือ และให้การยอมรับ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานและมีการติดต่อสื่อสารถึงกันมีการเปิดรับคนนอกเข้าสู่ชุมชน คนในชุมชนออกนอกชุมชน เกิดการเรียนรู้และเลียนแบบตามวิถีชีวิตจากคนเมือง เช่น เทคโนโลยี การแต่งกาย อาหาร การทำงานที่หลากหลาย การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่และสิ่งเสพติด เกิดการเรียนรู้และดำเนินตามวิถีคนเมือง รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้ทั้งส่วนบุคคลและในครอบครัว ทำให้สมาชิกต้องหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย มีการประกอบอาชีพเสริมและไม่ยึดถือวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างบรรพบุรุษ เด็กที่อยู่ในวัยเรียนต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว และหาเงินเพื่อสนองความต้องการของตนเอง กรณีเด็กที่ได้เรียนหนังสือ จะมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบเด็กเมือง ผู้ด้อยอาวุโสมีความเคารพและเชื่อฟัง ผู้อาวุโสน้อยลง การทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีน้อยลง การทำงานได้

รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องไปประกอบอาชีพเสริม จากครอบครัวขยายใหญ่ สมาชิกในครอบครัวมีการแต่งงานกับคนนอกชุมชน จึงเกิดการแยกครอบครัวและครอบครัวและชุมชน ต่างคนต่างต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน มีความห่างเหินและไม่เป็นเหมือนดั้งเดิม ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“อุรุลลาไว้ยมีความเป็นอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เป็นสังคมแบบพี่น้อง ชอบความสงบสันติ จากเดิมที่อาศัยอยู่บนเรือและเริ่มเข้ามาอาศัยอยู่พื้นดินปักหลักเป็นหลักแหล่งตามหมู่เกาะ ทำอาชีพประมงเป็นหลัก ชาวอุลลลาไว้ยมีสังคมที่เป็นพวกพ้องเดียวกัน เป็นสังคมเล็ก ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร มีความสัมพันธ์กันเฉพาะกลุ่มไม่ชอบอยู่ร่วมกับสังคมอื่น มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไม่เหมือนกันสังคมอื่น เมื่อเวลาเปลี่ยนไปจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้มีพื้นที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ มีการปรับไปสู่สังคมที่กว้าง ทั้งความสัมพันธ์ด้านอาชีพ การศึกษา วัฒนธรรม จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“เมื่อก่อนการเป็นอยู่ การกิน อาชีพจะอาศัยกันและกัน แบ่งปันกัน ถ้าบ้านไหนครัวใดมีสมาชิก 4-5 คน ก็จะอยู่กัน จะมีการปลูกบ้านใหม่อยู่ใกล้กัน กินอะไรก็กินกันในครอบครัว เหลือก็แบ่งให้เพื่อนบ้าน ก่อนนี้จะออกทะเลไปด้วยกัน คือ พ่อลูก 2-3 คนออกทะเลด้วยกันกลับมาถึงบ้านทำกับข้าวกินพร้อมกัน ปัจจุบันใครสะดวกตอนไหนก็กินตอนนั้น ผู้คนไม่ค่อยได้อยู่บ้านเดียวกันนิยมออกนอกบ้านทิ้งให้คนแก่อยู่ลำพัง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“30 ปีที่แล้ว บ้านใดแกงปลาจะแลกเปลี่ยน แบ่งปันให้กันและกันอยู่ร่วมกัน... ความสัมพันธ์ในชุมชนลดลง 50% เมื่อก่อนจะนับถือกันเป็นพี่น้องและเป็นญาติ ระยะเวลาที่มีความขัดแย้ง เกิดจากการออกไปทำงานนอกชุมชน การรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ สื่อ โทรศัพท์ โทรทัศน์ ทำให้คนมีความคิดเปลี่ยน พี่น้องไม่ยอมกัน การแบ่งปันมีน้อย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 8 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จเยี่ยมชาวเลหมู่บ้านราไว จังหวัดภูเก็ต

“ปัจจุบันความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน มีความห่างเหินกัน เพราะเกิดจากความเจริญของร้านค้าที่มีกั้นกลางระหว่างครอบครัว รีสอร์ท สภาพความเป็นอยู่ ความสะดวกสบายที่เข้าถึงอดีตจะโดนบังคับด้วยความอึดอัด จึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

2. การมีส่วนร่วมและความสามัคคี

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความสามัคคี พบว่า จากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม กลุ่มอุ้งลาไวย์จะอาศัยอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ มีสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้น มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการแบ่งปัน เมื่อมีการจัดงานหรือกิจกรรมสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น งานลอยเรือ สมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ จะมารวมตัวกันร่วมงาน และร่วมกันสมทบทุนจัดงาน ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมน้อยลง และร่วมเฉพาะกิจกรรมสัมพันธ์ ส่วนกิจกรรมพิธีกรรมมีเพียงสมาชิกบางกลุ่มที่ยังคงร่วมทุกกระบวนการ ดังกล่าวมาทั้งการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก การเข้าถึงของคนภายในและภายนอกชุมชน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“...การมีส่วนร่วมกิจกรรม สมัยก่อนไม่ต้องใช้เงิน ไม่ต้องของบ อบต. ใช้วิธีการเก็บบ้านละ 20 บาท ต่อเรือแห่เรือจะมีการร่วมกันทุกขั้นตอน ชาวบ้านจะช่วยกัน สมัยนี้ต้องจ้างต้องขอช่วย ต้องเลี้ยงปัจจุบันขอความช่วยเหลือยาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“เมื่อก่อนเราอยู่แบบเครือญาติพี่น้องได้สิ่งใดมาจะแบ่งปัน เพราะคนนอกเข้ามาในหมู่บ้าน มาสังสรรค์มันวุ่นวาย เดียวนี้ต่างคนต่างอยู่” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“คนเข้านอกออกในได้ง่าย คนข้างนอกได้รู้จักเรา แต่พวกเราเองต้องอยู่ร่วมกันให้ดีเหมือนกัน ถ้ามีกิจกรรมอะไรก็ควรเข้าร่วมกันเหมือนเดิม อย่าต่างคนต่างทำต่างคนต่างอยู่หรือปล่อยให้ทำกันแต่คนเดิม ๆ ไม่ค่อยรักสามัคคีกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“บ้านเราไม่ค่อยสามัคคี ไม่ค่อยรวมกัน จะแตกแยก เพราะข้างนอกเข้ามา แบ่งเป็นหลายก๊ก สภาพแวดล้อมทั้งข้างนอกข้างในไม่ดี กินเหล้ากินเบียร์ข้างนอกเอาเข้ามา เขาไม่ชอบเพราะเราพูดเรื่องจริง เดียวนี้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

3. ผู้นำชุมชน

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำกลุ่มอุ้งลาไวย์ พบว่า ในอดีตสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์จะให้การยอมรับยกย่อง “โต๊ะหมอ” ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้นำของชุมชน หรือเรียกว่า ผู้นำตามธรรมชาติหรือผู้ที่มีภูมิปัญญาของชาวเล เป็นศูนย์รวมจิตใจ และการดำเนินการต่าง ๆ ตามวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ โต๊ะหมอมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกกลุ่มชน

ตั้งแต่เกิดกระทั่งเสียชีวิต โຕ๊ะหมอคือผู้สร้าง ผู้ดูแล รักษา ปกป้องสมาชิกของกลุ่มชน มีบทบาท เป็นผู้นำทางความคิด และความเชื่อ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานร่วมกับสังคมเมือง ซึ่งมีรูปแบบการเมือง การปกครองวิธีการปกครอง และวิธีการเลือกตั้งมีการหาเสียง มีการให้เงินกับคนเลือกหรือการซื้อ เสียง การสร้างฐานเสียงข้างมาก และพิจารณาและให้การยกย่องยอมรับบุคคลที่มีระดับการศึกษา ที่ดี ฐานะทางสังคมที่ดี และการมีกลุ่มบุคคลให้การสนับสนุน มาปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการ ดูแลทุกข์ สุข ของสมาชิกในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการ หมู่บ้าน ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์จะเลือกและพิจารณาผู้นำจากผู้ที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ เฉพาะบุคคล การเป็นผู้หยั่งรู้ ผู้ปกป้อง และต้องเป็นบุคคลที่สมาชิกของกลุ่มชนเห็นพ้องกันว่า ควรยกย่องให้เป็น โຕ๊ะหมอตามความเชื่อดั้งเดิม การเรียนรู้และรับค่านิยม รูปแบบการปกครองและ การเลือกผู้นำชุมชนแบบใหม่ และการแต่งงานกับคนนอก เมื่อมีการเลือกผู้นำชุมชน จึงทำให้มีผู้นำ ที่มีความหลากหลาย ทำให้สมาชิกเกิดความแตกต่างทางความคิด มีการยอมรับและการปฏิเสธผู้นำ เกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคี ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการพึ่งพา อาศัยกัน ขาดการเชื่อฟังผู้นำ ขาดการทำงานร่วมกัน และประการสำคัญขาดจิตสำนึกร่วมในการอยู่ ร่วมกัน ในชุมชน ชุมชนจึงเกิดเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ปัจจุบัน โຕ๊ะหมอ ยังคงเป็นผู้นำแต่เป็นผู้นำทางด้านศาสนาและความเชื่อเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วมในสังคมน้อยลง ทั้งด้านการรักษา ไรภักย์ไข้เจ็บ การดำรงชีวิตและการให้ความเคารพ เริ่มลดน้อยลง เพราะหน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการบริหาร การปกครองชุมชนมีการคัดเลือกผู้นำ ที่มีฐานะทางสังคมเป็นผู้ใหญ่บ้าน มีคณะกรรมการกลุ่ม และคัดสรรจากหน่วยงานส่วนหนึ่ง คุณสมบัติของผู้นำได้มีการตั้งจากส่วนราชการ เช่น ต้องมีวุฒิการศึกษา มีหน้ามีตาในสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“เมื่อก่อนเราจะเชื่อฟังผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนคือคนที่เขานับถือ เชื่อถือ และมั่นใจว่าผู้นำ คือคนที่จะช่วยเหลือคนในชุมชนได้ พูดยอะไรเขาก็เชื่อ ตอนนี้นั้นส่วนมากเขาจะไม่เชื่อ เขาเชื่อตัวเอง มากกว่า คือต่างคนต่างพาตัวรอด เปลี่ยนตั้งแต่มีการเลือกตั้ง เมื่อก่อนเราอยู่กันแบบสบาย ๆ การเลือกตั้งไม่มี เราเอาหมอเป็นผู้นำทางความเชื่อ เมื่อถึงเวลาเลือกมีแค่การยกมือ เดียวนี้จ่ายตั้งค์ ชาวเลเปลี่ยนแปลงการเมืองตามเขา เราไม่ได้เชื่อผู้นำทางความคิดแล้ว การเป็นผู้นำได้จะต้องเป็น ผู้นำที่เป็นคนดี คนที่เราเชื่อใจได้ สุจริต อยากให้เป็นคนของชุมชนที่ว่าไม่เป็นคนไทย ยกตัวอย่าง แบบลุง เหมือนว่าลุงไม่อยากจะทำงานแล้วแต่ชาวบ้านเขายังต้องการ มันต้องมีความรู้ในตัว ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่โกง ไม่พูดแบบหยาบให้ชาวบ้านเกิดความโมโห เป็นที่พึ่งให้ชาวบ้านได้ เดียวนี้ กฎหมายบังคับ ต้องให้จบปริญญาตรี ให้จบมัธยมสูงๆ เราจบแค่ ป.4 ถึงจะเป็นคนดี แต่รัฐบาล

ไม่ให้แต่งตั้งชุมชนจะดีก็อยู่ที่หัวหน้า ถ้าหัวหน้าทำสิ่งที่ไม่ดี ก็จะตามไปหมด” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“เมื่อเลือกผู้ใหญ่บ้าน คนดีก็มีน้อย ชุมชนบ้านเราเลยแย่ เพราะผู้นำมีการศึกษาน้อยแม้ว่าเขาจะเป็นคนดี แต่ชาวบ้านไม่ชอบ มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เมื่อได้เป็นผู้นำแล้วบางครั้งก็ลืมตัวคนเป็นผู้นำต้องมีการศึกษาต้องรู้หนังสือ ถ้าเป็นเมื่อก่อนพวกเราก็ไม่รู้หนังสือ เมื่อต้องไปของบประมาณขอความเป็นธรรม ก็ไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 1) การทำมาหากินเพื่อยังชีพผู้การหาเพื่อการค้า 2) การประกอบอาชีพดั้งเดิมสู่การประกอบอาชีพใหม่

1. การทำมาหากินเพื่อยังชีพผู้การหาเพื่อการค้า

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอาหารเพื่อการยังชีพผู้การหาเพื่อการค้า พบว่า เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร ในระยะเริ่มแรกกลุ่มชาติพันธุ์ ยังคงประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ ไม่มีข้อจำกัดด้านขอบเขตพื้นที่ และยังคงจัดหาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้ ประกอบกับทรัพยากรทางทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ จึงสามารถหาได้เป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อการบริโภคในครอบครัว และแบ่งปันผู้อื่นในชุมชน ส่วนที่เหลือสามารถนำไปแลกเปลี่ยนหรือนำไปจำหน่าย เพื่อเป็นรายได้ และนำรายได้ที่ได้รับไปสร้างเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เช่น เรือ อุปกรณ์จับสัตว์ทะเล เพื่อให้การประกอบอาชีพมีความคล่องตัวและเพิ่มรายได้มากยิ่งขึ้น ปัจจุบันจึงจำหน่ายมากกว่าบริโภคในครอบครัวหรือในชุมชน และหันกลับไปบริโภคอาหารที่มีราคาถูกแบบคนเมือง เพราะทรัพยากรทางทะเลมีมูลค่าสูง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เมื่อก่อนรายได้ดีมาก หาของได้ดี และสิ่งของต่าง ๆ มันมีราคาถูกสมัยก่อน กุ้งประมาณ กิโลกรัมละ 200 บาท ถ้าจับตายกิโลกรัมละ 100 กว่าบาท เช่น เอาตาเบ็ดผูกกับไม้ เกลียว ๆ ก็ได้ แล้วเราไม่ต้องซื้อกิน เมื่อก่อนใช้วิธีการแลกหรือขาย หรือเอามาแลกกับข้าวสารบางที่เราขายให้กับนายหัวที่มีแพปลา พอเสบียงหมด ก็ไปซื้อเสบียง เช่น น้ำแข็ง หัวหอม เทียม เครื่องใช้ในครัวได้ใช้ในเรืออีก เราต้องออกเรือไปหาปลาต่อ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 29, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ไม่มีใครมาเสียเวลานั่งทำวนเหมือนเรา เด็กสมัยใหม่ เขาไปวิ่งเรือสปีดโบ๊ทกันหมดที่เรายังทำเพราะเราอายุเยอะและทำตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ทวด จะให้ไปทำอะไรได้ หนังสือไม่รู้สักตัว ทำได้คือออกเรือ หาหอย ปู ปลาในทะเล เอามาขายเลี้ยงตัวเอง ครอบครัวย แม้ว่าจะหาปลาหาสัตว์ทะเลลำบาก แต่ก็ยังดีกว่าไม่ทำอะไร เมื่อก่อนไม่เคยต้องซื้อปลา เพราะพวกเราเป็นผู้ขาย

เป็นเจ้าของ ตอนนี้อาจต้องซื้อปลาจากตลาด เพราะเราลืมหาชีพหลักของเรา ยังไงในทะเลก็ยังเป็น แหล่งอาหารให้เราได้ แต่ต้องอดทน ก็ไม่อดตายยังอยู่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“เราออกเรือหางยาว 7-8 คน ส่วนแบ่ง 1,200-1,500 บาท ก็อยู่ได้ เดือนนี้ 300 ไปตลาดนัด ซื้อปลา กิโตะ 150 บาท รายจ่ายกับรายรับไม่ดี ว่าสิ่งแวดล้อมแบบนี้ไม่พอกิน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“เมื่อก่อนทุกบ้านมีแต่นั่งล้อมวงแกะหอย ตอนนี้ได้แค่ 6 สอบ 10 สอบ ก่อนหน้านี้ หญิงชาวบ้านไม่ไปซูดหอยหน้าหาดหรือเห็น้อยเปล่า เพราะแฟนออกเรือครั้งหนึ่งก็ได้มาเยอะ ทำไม่ทัน ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา ได้ตั้งค์เยอะ แจกกันก็มี ทนขายก็ขาย ทนกินก็กิน อุดมสมบูรณ์ ต่างกับ ตอนนี้” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2, สนทนากลุ่ม, สิงหาคม 2560)

2. การประกอบอาชีพดั้งเดิมสู่การประกอบอาชีพใหม่

การเปลี่ยนแปลงการดำเนินประกอบอาชีพดั้งเดิมสู่การประกอบอาชีพใหม่ พบว่า สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย ที่มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับพื้นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่ในการดูแลบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับหน่วยงานภาคเอกชนหรือนายทุนเข้ามาประกอบธุรกิจในพื้นที่และใช้สิทธิ์ในการครอบครองด้วยการออกประกาศ การออกข้อกำหนด หรือนโยบายในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ส่วนหนึ่งทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เกินขอบเขตที่กำหนดหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ จากข้อจำกัด ทำให้รายได้จากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการหาทรัพยากรทางทะเลลดลง อีกทั้งยังต้องซื้อหาอาหารทะเลเพื่อบริโภค ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย สมาชิกในชุมชนทยอยเปลี่ยนอาชีพใหม่จากเดิมที่ทำการประมง 100% ปัจจุบันเปลี่ยนอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ เช่น การจับเรือสปีดโบ๊ท การรับจ้างทั่วไป เนื่องจากอาชีพใหม่ด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้มากกว่า การทำประมง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การทำมาหากินยากมากขึ้น ยังดีที่พ่อยังออกเรือ แต่ได้ปลาน้อย ขายได้ตั้งค์น้อย แม่เข้ากลุ่มสตรี ทำอาหาร ทำผ้าปาเต๊ะ ร้อยลูกบิด ราชการเขามาอบรมให้แต่ไม่ค่อยต่อเนื่อง เราก็ไม่รู้ว่าทำไปแล้วจะเอาไปขายที่ไหน เพราะเราไม่ใช่มืออาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 13, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชาวเลตอนนี้มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ มีชาวเลส่วนหนึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น รับล้างสวนยาง งานก่อสร้าง ลูกเรือประมง เป็นลูกจ้างธุรกิจท่องเที่ยว เช่น

ขับเรือนำเที่ยว/ คำน้ำ รวมทั้งการขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 30, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“วันนี้เราต้องซื้อของกินจากข้างนอก เมื่อก่อนไม่ต้องใช้จ่าย นี่ก็เป็นสาเหตุทำให้ชาวเลเราบางส่วนต้องทำอย่างอื่น ที่เขาสนใจก็ไปทำสปีดโบ๊ท ผู้หญิงวัยรุ่นบางคนไม่เรียนก็ไปทำงานรับจ้าง ล้างจ้าง ก่อสร้าง ตัดหญ้า แล้วแต่บริษัทจ้าง ลำบากมาก ๆ” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 12, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม มี 9 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1) ประเพณี 2) ศิลปะการแสดง 3) ภาษา 4) การแต่งกาย 5) อาหาร 6) ศาสนา 7) เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ 8) สภาพบ้านเรือน และ 9) ภูมิปัญญา

1. ประเพณี

การเปลี่ยนแปลงประเพณี เช่น ประเพณีลอยเรือ จากเดิมที่ใช้เวลาในการดำเนินพิธีกรรม 3 วัน สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ที่อยู่ทุกพื้นที่ จะนั่งเรือมารวมตัวกัน ณ สถานที่ทำกิจกรรม 100% และสมาชิกทุกคนได้ร่วมกันสมทบทุนจัดกิจกรรม ปีละ 2 ครั้ง มีการทำแคมป์ 2 วัน 2 คืน ในแต่ละวันจะมีพิธีกรรมที่ต่างกัน มีโต๊ะหมอมเป็นบุคคลสำคัญในการประกอบพิธีกรรม วันที่ 1 เป็นการเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำเรือซึ่งทำจากไม้ระกำ ทำไม้กางเขน ทำเสาศักดิ์สิทธิ์ การเตรียมของใส่ในเรือ เช่น เครื่องประดับเรือ ขนม ของคาวหวานสำหรับไหว้คาโต๊ะ วันที่ 2 ชาวบ้านรวมตัวเพื่อแห่เรือไปยังหัวแหลม เดินแห่ และนำเรือใส่เรือหางยาวไปลอยกลางทะเลช่วงกลางคืนมีเวทีกลาง มีการขับร้องเพลง ร้องเสียงสด เดินร้องเง็ง มีการรำวง รำมะนาอย่างสนุกสนาน ปัจจุบันมีแนวปฏิบัติที่มีระยะเวลาที่สั้นลง โต๊ะหมอมมีการสืบทอดและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่เคร่งครัด สมาชิกที่เข้าร่วมมีน้อยลง และเข้าร่วมเฉพาะพิธีสัมพันธ์ จะมีการใช้เครื่องขยายเสียง เปิดเพลงสมัยใหม่ มีการดื่มสุราและเป็นเหตุให้ทะเลาะและยกเลิกการจัดงาน และในบางปีไม่มีการจัดงาน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวเล คือ ประเพณีลอยเรือ เป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นศูนย์รวมให้คนในชุมชนมารวมกันพี่น้องชาวเลที่อยู่ตามเกาะต่าง ๆ ก็มาร่วมกัน มีการทำพิธีในเดือนพฤษภาคมและเดือนตุลาคม ปีละ 2 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน...ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วิธีการปฏิบัติที่สั้นลง มีระยะเวลาในการทำที่ไม่ยุ่งยากเหมือนสมัยก่อน เนื่องจากวัสดุในการทำหาตามท้องตลาดได้ง่ายขึ้น ประดับตกแต่งด้วยสิ่งของได้หลากหลายขึ้น ในด้านพิธีกรรม โต๊ะหมอมมีการสืบทอดอยู่แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่เคร่งครัดเหมือนสมัยก่อน ...ชาวเลมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากและให้ความสำคัญ

ทางด้านศาสนาวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ด้วยสภาพแวดล้อมที่อยู่กับน้ำอยู่กับทะเล...ปัจจุบันชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิม การรับวัฒนธรรมข้างนอกทำให้ชาวเลปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการเป็นอยู่ใหม่ตามชุมชนในเมืองมากขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“วัฒนธรรมของชาวเลเด็กไม่เอา น่าเสียดาย เด็กที่อื่นกลับสนใจ ตอนนี้เป็นหัวหน้าคณะร้องเงี้ยวเลขของหมู่บ้าน เราต้องอนุรักษ์ ถ้าไม่อนุรักษ์ลูกหลานจะไม่รู้ ก็ต้องสอนเด็ก ๆ เมื่อก่อนไม่เคยได้ออกไปนอกชุมชน แต่ในปี พ.ศ. 2520 มีคนข้างนอกเข้ามาจ้างให้รำ ให้ร้องให้นักท่องเที่ยวดู ก็ได้ออกจากชุมชนไปแสดงให้คนข้างนอกได้เห็น สำคัญคือคนของเราจำเป็นต้องสอนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะไม่สามารถสอนได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“พิธีกรรมยังไม่หายไป แต่จะกลายชนิด ๆ เช่น พิธีลอยเรือ สมัยก่อนจะแห่กับเรือไปยังหัวแหลม เดี่ยวนี้เดินแห่ และบนเวทีกลางใช้การแสดง 3 ปล้อง ประกอบด้วย รำวงร้องเงี้ยวและรำมะนา ปัจจุบันเปิดเครื่องเสียง เพลงแดนซ์ เราจึงพยายามสอดแทรกรำวงสามปล้อง บางอย่างก็เกือบจะหายไป เช่น อาบน้ำมนต์ เล่นบาสเกตบอล หมายถึง การสาดน้ำ กลางคืน ไปตักน้ำที่ริมหาดแล้วก็วิ่งไล่สาดกัน หลายอย่างมีการเปลี่ยนแปลง สาเหตุหนึ่งคือการเปลี่ยนรุ่น เช่น รำมะนา จะมีเด็กขับร้องและรำได้ แต่ร้องเงี้ยวมีปัญหาเรื่องคนสีซอ เพราะเรามีเพียง 1 คน ต้องหากคนสีซอ ส่วนการตีกลอง รำ สามารถฝึกได้ไม่ยาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“พิธีกรรมของเรา เราทำตลอด รุ่นลุงยังทำกันอยู่ แต่รุ่นหลานๆ ไม่รู้จะเชื่อมั๊ย ทำก็ไม่เต็มร้อย จาก 100% เหลือ 10% เพราะความเจริญเข้ามา ความดีก็มี ความไม่ดีก็มาก วันนี้เราทำพิธีกรรม รุ่นลุงนี้ยังมาทำกัน แต่รุ่นหลานนี้จะทำตามหรือไม่ยังไม่รู้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ช่วงหลังสินามิ วัฒนธรรม ประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก แบบดั้งเดิมมีความสุข มีการเต้น มีการร้องรำทำเพลง ไม่มีการทะเลาะกัน 1 ปี จัด 2 ครั้งไม่เคยวัน ไม่มีปัญหา พอความเจริญเข้ามาคนนอก วัยรุ่นข้างนอกเข้ามา เริ่มมีการต่อยตี เพราะมีการกินเหล้า ระยะเวลาจะมีปัญหามากขึ้น บางครั้งต้องยกเลิกการจัดงาน เมื่อก่อนเรามีความพร้อม ทั้งอุปกรณ์ เงินสนับสนุน ข้าวของราคาไม่แพง หากินง่าย สามารถเก็บ 100-200 บาท เพื่อร่วมกันจัดงาน ตอนนี้ออกเรือกลับมาไม่พอใช้ เพราะปลาหายาก ยิ่งออกไปหาไกล ๆ ก็หาลำบากมากขึ้น กฎหมายที่เพิ่งออกมาเรื่องประมง ยิ่งลำบากไปกันใหญ่” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

2. ศิลปะการแสดง

การเปลี่ยนแปลงด้านศิลปะการแสดง พบว่า อดีตกลุ่มชาติพันธุ์มีการแสดงพื้นบ้านมากกว่า 10 ชนิด เช่น การรำมวยกาหย่ง (ในอดีตรมีหัวโขน) การรำรำมะนา การรำร้องเงี้ยว การแสดง

แต่ละชนิคนั้นจะบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะร้องเงิ่ง ซึ่งมีบทเพลง เนื้อร้อง ท่วงทำนอง ทำทางประกอบการรำรำ เครื่องประดับที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้จะมีบทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ร้องเป็นภาษาไทย แต่จะมีการร้องเป็นภาษา มาลาญ ประมาณ 30 เพลง เช่น ร้องและรำเพลง ลาญคว่า เป็นเพลงเปิดฤกษ์ ที่ร้องรำเพื่อขอขมาเจ้าที่ เจ้าทางเวลามีการแก้บนหรือใช้ประกอบพิธีในหมู่บ้าน ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเป็นเพลงดั้งเดิม เป็นเพลงสำคัญที่สุดของชาวเล เพลงมะอีนัง เพลงอัยมฮิเดะ เป็นเพลงไหว้ครูเป็นต้น ปัจจุบัน มีการร้องและรำเพลงชาวเลค่อนข้างน้อย แต่จะเปิดเพลงสากล เพลงคนเมือง เด็กรุ่นใหม่ไม่มีความรู้ เรื่องศิลปะการแสดงและไม่ให้ความสนใจ ไม่กล้าแสดงออก และมองเป็นเรื่องน่าอับอาย ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เดี๋ยวนี้เขาไม่ค่อยใช้ คนรุ่นเดียวกันไม่ค่อยสนใจ จะอาย เพราะต้องร้องรำ ไม่กล้าแสดงออก แต่เราจะอนุรักษ์ไว้ ถ้าไม่มีแม่เจ้าวัฒนธรรมจะหายไป ถ้าไม่มีการสืบต่อ หลังจากรุ่นเราไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไร เพื่อนไม่สนใจ คนสมัยก่อนเขาทั้งร้องทั้งรำ เดี่ยวนี้เต้นไม่ได้ รำไม่เป็น เรามีทำดั้งเดิม เนื้อร้องก็มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพื่อให้เข้ากับคนเมือง เราก็ต้องเปลี่ยนให้เหมือน การแสดงของคนข้างนอก ให้เข้าสมัยคนปัจจุบัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“สมัยก่อนมีหลายอย่าง รำร้องเงิ่ง รำมิหย่ง รำศิลปะตามหมู่บ้าน พื้นบ้าน มีหัวโขน เขาเรียกมิหย่ง ลิกโนราห์ ประเพณีลอยเรือ รำมะนา รำเวียนในเรือ ประเพณีรำมะนา คือ รำมะนา เวลาแก้หมอยหรือไปทำประเพณี ต้องเอารำมะนาไปรำ เพื่อแก้หมอย ดิดหมอย ปู่ย่าตายายสมัย โบราณชอบ รำมะนา เขารำเป็นแถว เขาเวียนเป็นแถว เวียนรอบเรือทั้งชายหญิง ประเพณี มิหย่ง มีการใส่หัวโขน มีไว้ในเทศกาลเวลาแก้หมอยก็มีการรำเหมือนกัน เพื่อแก้บน พวกนี้มาจากมะจิว สำหรับโนราห์หอยพง คือ เอาหอยมาใส่ ร้อยคล้องคอ ข้อมือ ถ้าเล่าสมัยก่อนนะมีกิจกรรมของ ชาวเลหลายอย่าง อย่างน้อยสัก 5-6 อย่าง ที่เขาเรียนรู้เรื่องพวกนี้ได้ เพราะเหล่าเขาไม่กิน เดี่ยวนี้ มันไม่ใช่เป็นแบบนั้น ถ้าไม่กินเหล้าก็ไม่สนุก ปัจจุบันมันผิดกันเยอะ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

3. ภาษา

การเปลี่ยนแปลงภาษา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยไม่มีภาษาเขียน มีเฉพาะภาษาพูด คนรุ่นใหม่ไม่พูด แต่ใช้ภาษาถิ่นใต้และภาษากลางแทนภาษาดั้งเดิม มีเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโส ในครอบครัวที่ยังคงพูดภาษาอูรักลาโว้ย ส่วนรุ่นพ่อแม่ เช่น ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านจะไม่กล้าพูดกับ คนต่างถิ่น และใช้ภาษาอูรักลาโว้ยพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มเดียวกัน ผู้ชายมีโอกาสพบปะพูดคุยกับ บุคคลข้างนอก ทำให้พูดภาษาถิ่นใต้และภาษากลาง เมื่อกลับเข้าชุมชนจะใช้ภาษาอูรักลาโว้ยพูดคุย กับเพื่อนบ้านตามปกติ การมีภาษาพูดแต่ไม่มีการนำมาจัดทำข้อมูลเพื่อเผยแพร่หรือถ่ายทอด

ประกอบกับไม่มีการนำภาษามาใช้ในการสื่อสารให้เป็นปกติประจำวันทั้งกับสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชนและสังคมภายนอก หรือมีการสื่อสารด้วยภาษาอุรูกลาไว้อยู่ค่อนข้างน้อย และสมาชิกของกลุ่มชนจดจำคำศัพท์ได้น้อย เพราะคำศัพท์บางคำเป็นคำที่ยาก ประกอบกับสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเด็กรุ่นใหม่ มีการก้าวสู่สังคมภายนอก มีการเรียนรู้และรับภาษาอื่นนำมาใช้ในการสื่อสาร ปัจจุบันภาษาพูดของกลุ่มชาติพันธุ์กำลังจะสูญหาย ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เด็กรุ่นใหม่มีความเปลี่ยนแปลงมากเกี่ยวกับการรักษาวัฒนธรรมภาษาของเราไว้ ตอนนี้ มีสมจิตร์ (แกนนำชุมชน) สอนภาษาทุกวันศุกร์ เราไม่มีภาษาเขียน มีการพูดคุยกับจังหวัดให้มาทำเป็นศูนย์กลางและไปจัดการเอาข้อมูล ให้พวกเราได้มีภาษาเขียนซึ่งแกนนำก็สอนอยู่ แต่ตอนนี้ เด็กรุ่นใหม่ไม่พูดภาษาชาวเล มันหายไป กำลังฟื้นฟู อยากให้ภาษามีอยู่ในห้องเรียน ซึ่งคิดว่าภาษา จะเริ่มหาย แล้วหายแน่นอน มันค่อย ๆ หาย ถ้าเราไม่ได้คุยนาน ๆ บางคำจะนึกไม่ออก ศัพท์บางคำ มีความยาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ภาษาเปลี่ยน เดี่ยวนี้คนใหญ่หรือว่าเด็ก หันมาพูดภาษาไทย และก็พยายามพูดภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ เพื่อเอาสื่อสารกับฝรั่งเวลาเขามาเที่ยวบนเกาะ และคิดว่าการอนุรักษ์ทำได้ยาก เพราะชุมชนเราเปิดกว้าง ใครสามารถเข้าถึง เราไม่ได้อยู่แค่กลุ่มเราอีกแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ในส่วนของเรื่องภาษายังไม่หาย แต่ถ้าถามรุ่นประมาณอายุ 12 ปีเป็นต้นมา แทบจะสูญไป 90% เด็กพูดไม่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

4. การแต่งกาย

การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกาย พบว่า การแต่งกายแบบดั้งเดิมกรณีการแต่งกายปกติประจำวัน ผู้ชายจะสวมใส่กางเกงเลหรือกางเกงโสร่ง มีลักษณะคล้ายกับกางเกงจีน ไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงสวมใส่ผ้าถุงระดับอก (แรก ๆ นั้นจะไม่สวมเสื้อ) ชาวเลจะสวมใส่เสื้อฝ้าน้อยชิ้น กรณีการแต่งกายเพื่อร่วมกิจกรรมสำคัญ เช่น ประเพณีลอยเรือ ประเพณีแต่งงาน หรือการร่วมกิจกรรมของชุมชน จะแต่งกายด้วยชุดพื้นบ้าน ผู้หญิงจะสวมใส่เสื้อฝ้าลายลูกไม้ คล้ายกับชุดบาบ๋าของจังหวัดภูเก็ตหรือชุดประจำถิ่น เมื่อมีการเรียนรู้ลักษณะการแต่งกายของสังคมภายนอก ทำให้เกิดการเลียนแบบวัยรุ่นทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะสวมใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่นของสังคมสมัยใหม่แม้แต่เสื้อผ้าชุดการแสดง จากที่มีน้อยชิ้นได้มีการเสริมแต่งลวดลายให้เข้ากับเสื้อผ้าพื้นถิ่นของคนเมืองและมีการประดับตกแต่งด้วยเครื่องประดับบนร่างกายมากขึ้น ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ถ้าจะพูดขึ้นมาสมัยโบราณเขาnungเสื้อฝักันมิดชิด ปัจจุบันนี้กางเกงแคคืบ เพราะอะไร ก็เพราะตัวอย่างมาจากคนท่องเที่ยวเด็กเขาก็เอามาเปรียบเทียบ สมัยก่อนเขาใส่เสื้อแขนยาว ตอนนี เสื้อฝักันไม่ค่อยใส่แล้วใส่กระโปรงใส่กางเกง ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเยอะ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“เมื่อก่อนการแต่งตัวจะเป็นแบบธรรมดาตอนนี้สมัยใหม่แล้ว บางคนใส่เสื้อสั้นเดียว (สายเดี่ยว) ไปข้างนอกเห็นเขาแต่งตัวสวย ๆ เขาก็แต่งตาม ต่อไปมีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงไปได้มากกว่า นี้ก็มันเปลี่ยนแปลงเร็วนะชุมชนเรา คนข้างนอกก็เข้ามา อะไรๆหลายๆอย่างมันก็เปลี่ยน เราเปิดรับคนนอกก็เข้ามา เราไปข้างนอกเด็กก็เลยรับสิ่งดีไม่ดีเข้ามา เลยไม่ค่อยจะดีเท่าไร แต่ถ้าเราอยู่ของเราเหมือนเดิมดีกว่าอีก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ความเจริญส่วนหนึ่งก็เกิดจากคนข้างนอกมาใกล้ชิดกับเรา เราเรียนรู้ตั้งแต่ต้นนั้นมา เพราะว่าการแต่งกายของเขาดูสะอาด แต่ชาวเลเราแต่งแบบธรรมชาติ ธรรมดา เมื่อเจ้านายลงมา ในพื้นที่ พวกเราต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย เช่น พวกนายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เราต้องเปลี่ยนแปลง เพราะว่าชุดธรรมดาจะดูไม่ดี ชาวเลส่วนใหญ่จะไม่ค่อยใส่เสื้อ สู้กับแดดผิวชาวเลก็จะดำส่วนผู้หญิงจะnungผ้าถุงโจมอก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

5. อาหาร

การเปลี่ยนแปลงอาหารการกินและวิธีการปรุงอาหาร พบว่า ด้วยวิถีชีวิตที่ผูกพันทะเล อาหารหลักของกลุ่มชนจึงเป็นอาหารทะเล และประกอบอาหารอย่างเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เช่น ต้มปิ้ง ย่าง และใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องปรุงรสค่อนข้างน้อย แต่เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร มีการเรียนรู้วิธีการปรุงอาหารจากสังคมเมือง อาหารแปลกใหม่ที่ไม่ใช่อาหารทะเล และด้วยอาหารทะเลค่อนข้างมีราคาแพงสำหรับคนเมือง ทำให้กลุ่มชนหาอาหารทะเลเพื่อจำหน่ายมากกว่าเพื่อการบริโภค ประกอบกับปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ทำอาหารไม่เป็น วิธีการประกอบอาหารการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ของเราชาวเลมอร์แกน บางทีทำแบบง่าย ๆ ใส่เกลือ ใส่แป้งหวาน ใส่เคย (กะปิ) แค่นี้ก็ได้แล้ว บางทีก็ใส่แป้งหวานกับลูกเขือก็ทำกับข้าวได้แล้ว กินกับน้ำซุปลหยา สมัยนี้ต้องใส่รสชาติ ต้องใส่น้ำมันหอย ยังทุกอย่าง เมื่อก่อนไม่มีของพวกนี้ ใส่แต่น้ำตาล ปลาย่างใส่สัมผัสกับซีอิ้ว ในน้ำจิ้มก็ได้แล้ว บางทีไม่มีตั้งค้ก็เอาน้ำปลาใส่พริกแล้วก็หย่า ๆ ๆ กินได้แล้ว สมัยนี้ไม่กินแล้ว เด็กสมัยนี้ ไม่หระย มันต้องยังรสชาติ ยังน้ำพริกเผา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“การอยู่การกินจะแบบบ้าน ๆ ผักปลา ปรุงแบบง่าย ความเจริญเข้ามาหลากหลายคนไทย พุทธกินอยู่อย่างไร ชาวเลก็อยากกินอยู่ตามแบบคนไทย ความเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้น วิธีการทำอาหารก็ยุ่งยากมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“เด็กบ้านเราทำอาหารดั้งเดิมไม่เป็นแล้ว กินก็ยังไม่เป็น ต้องกินอาหารตามสั่งแบบคนนอก รอกินกับเด็กพวกนี้คงยาก ถ้าไม่เอา เราว่าเวลาเข้าไปช่วยทำครัว ก็จะสอนให้ทำครัวและกีฬาที่เกี่ยวข้องของใช้ในครัวด้วย ไม่มีเลย เด็กมันทั้งหมดแล้ว คนใหญ่ก็ไม่สอนให้ทำกับข้าวกับปลา ก็กินอยู่แบบทั่วไปมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“อาหารการกินแต่ก่อนกินแต่ของในทะเลเด็กไปหาหอยมา หาของไรมาก็คือทำอย่าง 2 อย่าง ทำแบบชาวบ้านนะ แบบพื้นบ้านก็คือเสร็จ แต่เดี๋ยวนี้ไม่เป็นแบบนี้แล้ว มันต้องมีหลายที่ได้มาเปลี่ยนเป็นอาหารนึ่งอาหารนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 26, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

6. ศาสนา

การเปลี่ยนแปลงศาสนา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยมีวิถีชีวิตที่เร่ร่อน นับถือธรรมชาติและนับถือผี แต่เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร เริ่มพบปะกับบุคคลและสังคมภายนอก และหันมานับถือศาสนา เริ่มแรกมีการนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ และหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ หน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานอิสระหลายหน่วยงาน เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานในหลายมิติ มิติหนึ่งคือการเข้ามาช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ประสบภัย ทำให้มีการเข้ามาของหลายศาสนา เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาซิก โดยในการเข้ามาของแต่ละศาสนามีการนำหลักธรรมคำสอนมาเผยแพร่ และชักจูงให้คล้อยตามและให้สมาชิกปฏิบัติตาม เมื่อกลุ่มชนหันมานับถือศาสนาอื่น ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นต่างในหลักปฏิบัติที่เคยสืบต่อกันมา ทั้งในเรื่องความเชื่อในบรรพบุรุษ การนับถือผีและไสยศาสตร์ และนำมาซึ่งความแตกสามัคคีในชุมชน ประกอบกับการพัฒนา พื้นฟูพื้นที่ของหน่วยงาน ส่งผลให้พื้นที่ทางจิตวิญญาณและศูนย์รวมจิตใจหายไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“หลังสึนามิ 2 ปี ศาสนาเริ่มเข้ามา บางส่วนซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีความเชื่อ 30% ศาสนาเข้ามาซึมซับ เข้ามาแบบเงียบ ๆ เช่น ซิกส์ แทรกซึมพูดคุยกับคนของเรา คนของเราเปลี่ยนไปด้วยสภาพจิตใจค่อนข้างแย่ รู้สึกไม่ดีกับชีวิต เมื่อมีคนเข้ามาโน้มน้าวใจในสิ่งดีก็คล้อยตามไป เริ่มมีความเชื่อ เริ่มแยกแยะว่าอันนั้นเป็นความเชื่อ เป็นผี เป็นคน เป็นพระ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ด้านศาสนาในปัจจุบันมีการนับถือศาสนาเพิ่มขึ้น เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์เข้ามาช่วยเหลือชาวเลในช่วงเกิดภัยสึนามิ ทำให้ชาวเลบางกลุ่มให้ความนับถือและปฏิบัติตามหลักศาสนาคริสต์บ้าง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ศาสนาคริสต์เข้ามา เมื่อตายต้องฝังแต่เราไม่มีที่ฝังจำเป็นต้องคุยกันให้เข้าใจ การมีศาสนาเข้ามาไม่ได้เพิ่มปัญหา ถ้าเราทำให้ดี ลดการเมาสุรา การพนัน ทุกอย่างมันก็จะดี” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

7. เครื่องมือในการประกอบอาชีพ

การเปลี่ยนแปลงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การประกอบอาชีพ พบว่า ปัจจุบันเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์แบบดั้งเดิมที่ทำด้วยภูมิปัญญาไม่มีการนำมาใช้ เช่น เรือ ซึ่งเป็นภาชนะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต จากเดิมชาวอุรังกลาโวยจะใช้เรือแจวหรือ “ปราฮู” ในการออกเรือ ใช้กำลังกว่า 8 คนขึ้นไป ในการแจวและใช้เวลาในการเดินทางค่อนข้างนาน ปัจจุบันใช้เรือหางยาวที่มีเครื่องยนต์ มีความรวดเร็วสามารถเดินทางไปเช้ากลับเย็นได้ ขณะนี้เรือแจวมีเพียงการจัดทำเป็นแบบจำลองจากผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวเล เพื่อให้สมาชิกและบุคคลภายนอกได้เรียนรู้ นอกจากนี้เครื่องมือในการประกอบอาชีพมีการปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมและการใช้งาน เช่น การทำอวน ทำไซ และการทำภาชนะใส่ของต่าง ๆ จากเดิมที่มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวายป่า มาสานเป็นเครื่องมือ แต่ด้วยข้อห้ามจากหน่วยงานรัฐและเอกชน ปัจจุบันปรับเปลี่ยนเป็นการใช้พลาสติก เชือก หรือลวด นอกจากนี้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเครื่องมือเพื่อให้มีความอยู่รอด ท่ามกลางกระแสของความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัย ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ในสมัยก่อน เครื่องมือก็ใช้แบบง่าย ๆ ไม่ต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์อะไรมาก สามารถหาปลาได้พอกับการยังชีพในครัวเรือน เครื่องมือส่วนใหญ่หาได้ในท้องถิ่น แรงงานที่ใช้สำหรับการทำประมงก็ได้จากคนในครอบครัว เมื่อก่อนชาวบ้านไปหาไม้ไผ่ในป่า หวายป่า มาสานเป็นไซ เป็นอุปกรณ์จับปลา ใส่ปลา แต่เดี๋ยวนี้ต้องเปลี่ยนมาใช้พลาสติก เชือก ลวด ของพวกนี้พอหมดสภาพมันไม้ได้ย่อยสลาย การทำอวนเมื่อก่อนทำให้ปลาเข้าเยอะ สมัยนี้จะไปหาไม้ไผ่ที่ไหนมาทำมากขนาดนั้น อวนสมัยก่อนกับสมัยนี้มันก็ต่างกัน มีข้อดีข้อเสียต่างกัน เช่น อวนที่ทำไม้ไผ่จะทำให้ปลาติดมาก แต่ถ้ามาเปรียบอายุการใช้งานก็สู้อวนที่ทำกับเชือกหรือลวดไม่ได้ อายุการใช้งานได้นานกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ใช้เครื่องมือแบบง่าย ๆ จะจับอะไรก็จะมีการสร้างเครื่องมือลักษณะนั้น ๆ ไม่ยาก ไม่ซับซ้อน ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาชาวเล เรือที่ใช้ออกทะเลจะมีลักษณะที่เป็นเพียงเรือแจว ซึ่งจะต้องใช้คนแจว จำนวนกว่า 8 คนขึ้นไป เดี่ยวนี้เรือแจวหรือที่ชาวเลเรียกว่า “ปราฮู” ไม่มีการนำมาใช้แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

8. สภาพบ้านเรือน

การเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านเรือน พบว่า เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวรในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ระยะแรกยังคงมีลักษณะสร้างที่อยู่เช่นเดียวกับที่พักพิงชั่วคราว และเมื่อมีการเรียนรู้และเห็นแบบอย่างการสร้างบ้านเรือนของคนในเมืองก็เกิดการพัฒนารูปแบบการสร้างมากขึ้น ทั้งนี้มีการนำ

ภูมิปัญญาใช้ในการสร้าง ทั้งการตั้งทิศทางของการหันประตูบ้านจะหันไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก เพื่อให้ลมโกรก พัดสบาย บ้านจะมีลักษณะยกพื้นสูง ทรงไทย สำหรับวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้าน จะเป็นวัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติที่ใช้สำหรับมุงหลังคา คือ ใบมะพร้าว ใบจาก ฝ้ายบ้านจะสานด้วยไม้ไผ่ และถ้ามีต้นไม้ใหญ่จะมีการล้อมทำเป็นแผ่นฝ้ายบ้าน ซึ่งในอดีตทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ กลุ่มชนสามารถตัดไม้มาใช้สอยได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตาม การตั้งถิ่นฐานถาวร การขยายจำนวนสมาชิกของกลุ่ม และการเรียนรู้ ผสมผสานรูปแบบและลักษณะการสร้างบ้านแบบคนเมือง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการสร้างบ้านเรือนไปจากแบบดั้งเดิม มีการสร้างบ้านตามแบบแปลนสมัยใหม่ ใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น เปลี่ยนจากมุงหลังคาจากใบมะพร้าว ใบจาก และใบไม้ เปลี่ยนมาเป็นหลังคามุงสังกะสี กระเบื้อง และทำฝ้ายบ้านด้วยไม้เซอร่าตามลำดับ หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี พ.ศ. 2547 ส่งผลให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยเสียหาย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้สร้างบ้านเรือนประยุกต์รูปแบบแบบคงไว้ซึ่งลักษณะเดิมบางส่วน เช่น ยกพื้นสูง วัสดุอุปกรณ์จะทำด้วยปูนซีเมนต์ ซึ่งมีความคงทนถาวร ประกอบกับวัสดุจากธรรมชาติหายากและไม่มีราคาแพง และด้วยมีพื้นที่ที่มีจำกัด การสร้างบ้านจึงเปลี่ยนแปลงตามศักยภาพทางการเงินและสร้างตามความสะดวกของแต่ละครอบครัว ดังนั้นลักษณะบ้านเรือนในชุมชนของแต่ละพื้นที่จึงมีความหลากหลายทั้งรูปแบบ รูปทรง และวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้านเรือน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“หลังสึนามิได้รับบริจาคบ้านจากทางการ 21 หลัง ใครไม่มีบ้านก็สามารถไปอยู่ที่หลวงสร้างให้ได้ ปัจจุบันทางถนนริมทะเลเป็นคอนกรีต บ้านจะมุงด้วยกระเบื้อง ก่อนนี้บ้านที่ดีที่สุดจะมีหลังคาบ้านที่มุงด้วยสังกะสี บ้านที่ยกหลังคาสูงคล้ายกับมอแกนที่พังงา บอกได้เลยว่าสูญไป 100% จากเดิมที่หลังคามุงด้วยจาก จะเปลี่ยนเป็นฝ้ายบ้านไม้ไผ่ เพราะไม้หาง่ายจากป่าใกล้ ๆ ถ้าได้ไม้ใหญ่ ๆ ก็ล้อมทำเป็นแผ่นทำเป็นฝ้ายบ้านเรือนฝ้ายบ้าน การสร้างบ้านมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ชาวเลตั้งถิ่นฐานบนบก บนชายหาดบ้านถูกปรับเปลี่ยนตามรายได้ ถ้ามีเงินก็สามารถเปลี่ยนให้บ้านมีความมั่นคงขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนค่อยข้างเปลี่ยนแปลง รูปร่างของบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เมื่อก่อนลักษณะบ้านอุรักลาโว้ยหรือชุมชนชาวเล ต้องสร้างตามตามวิถีชีวิตเดิม คือ มีขั้นบันไดมียกพื้นสูง แต่เมื่อชาวเลขยับจากชายหาดเข้ามาด้วยปัญหาเรื่องของสิทธิ ปัญหาการรุกกล้าที่ดินชายหาด ทำให้ ต้องเปลี่ยนเพื่อหาทำเลที่ตั้ง มีวัสดุการสร้างที่ทันสมัยและคงทน จากที่อาศัยภูมิปัญญาสร้างบ้าน เช่น การหาไม้มาก่อสร้าง ใบมะพร้าวที่อยู่ในธรรมชาติ ใช้ภูมิปัญญาในการสร้าง ปัจจุบันใช้สังกะสี ปูนซีเมนต์ ตัวเร่งอย่างหนึ่งคือการแต่งงานที่ทำให้ชุมชนขยายตัวเร็วมากขึ้น เพราะฉะนั้นแบบของการตั้งทิศทางบ้านเรือน ก็เปลี่ยนไปจากที่เคยหันไปทางทิศตะวันออก

ตะวันตก อดีตประตูบ้านจะต้องหันไปทางตะวันออก ตะวันตก ทั้งนี้เพื่อให้ลมโกรก พัดสบาย ปัจจุบันแล้วแต่ความสะดวก หรือพอที่จะมีทิศทางในการติดตั้งได้ ประตูไม่ได้หันไปทางตะวันตก เหมือนอดีต” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2560)

“สภาพบ้านเรือนเมื่อ 30 ปีที่แล้วเริ่มมีการเปลี่ยน จากหลังคาที่เป็นสังกะสี แต่เมื่อหลังสิ้นามิจะทำหลังคาที่เป็นกระเบื้อง พอมีการพัฒนา มีความเจริญมาก ประมาณ 1-2 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านชาวเลเริ่มเปลี่ยนฝาบ้านเป็นไม้ฝาเชอร์รา คนที่มีฝาเชอร์รา เป็นเจ้าของเรือที่เป็นอูร์กลาไวย์ ที่คอยช่วยเหลืออูร์กลาไวย์ด้วยกันซึ่งนโยบายการท่องเที่ยวทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนไปทั้งในทางที่ดี ขึ้นและแย่ลง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, มีนาคม 2560)

ภาพที่ 9 ลักษณะบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาไวย์ ผังอันดามัน

9. ภูมิปัญญา

การเปลี่ยนแปลงด้านภูมิปัญญา พบว่า ด้วยวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาไวย์ มีวิถีชีวิตผูกพันและเกี่ยวโยงกับทะเลตั้งแต่บรรพกาล จึงมีภูมิปัญญาเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติ ทำให้กลุ่มชนเรียนรู้ สังเกต จดจำ พยากรณ์ ได้อย่างแม่นยำ โดยอาศัยความเข้าใจ สายตา และการสัมผัสปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จนกลายเป็นภูมิปัญญาของชาวอูร์กลาไวย์ที่สืบทอดกันมา เช่น การสังเกตน้ำเพื่อนำมากำหนดช่วงเวลา สถานที่ แหล่งที่อยู่อาศัยของทรัพยากรในแต่ละช่วงเวลา และการสังเกตลักษณะของกระแสน้ำทำให้รับรู้ถึงภัยทางธรรมชาติได้ล่วงหน้าว่าอาจจะเกิดพายุหรือฝนตกหนัก เช่น ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำขึ้น-น้ำลง น้ำใหญ่ น้ำตาย น้ำเซียวบ้า น้ำวนหรือน้ำหวน น้ำทุ่น การรู้จักเรื่องลมประจำถิ่นเช่น ลมว่าว ลมพลัด การรู้จักเรื่องของคลื่น เช่น คลื่นโหลนหรือ เด้ง คลื่นงัน

คลื่นหัวลิง คลื่นลม หรือเรื่องของเมฆ ฝน เช่น หัวลม พายุวงช้าง/นาคเล่นน้ำ เมฆบอกเหตุ เมฆเกร็ดปลา จี๋ลม เป็นต้นปัจจุบันภูมิปัญญาดังกล่าว ไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เด็กสมัยใหม่ไม่ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวอุรุกรลาไว้ย ประกอบกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพยากรณ์แทนภูมิปัญญา เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา การใช้เครื่องจีพีเอส ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ถ้าเราจะออกเรือเราจะต้องรู้ว่าตรงไหนเป็นคลอง ตรงไหนไม่ใช่ เด็กสมัยนี้ไม่มีความรู้เรื่องนี้ นี่คือภูมิปัญญา จะให้คนรุ่นนี้รู้เรื่องดินฟ้าอากาศเป็นไปได้ยาก เขาไม่ใช่ ไม่มีแล้ว เขาเชื่อคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีก็ไม่ใช่จะแม่นยำก่อนใช้ความจำใช้สมอง เดี่ยวนี้ใช้จีพีเอส แต่เด็กจะรู้เทคโนโลยี ส่วนรุ่นลุงจะไม่รู้ว่าแต่ว่าภูมิปัญญาเรายังมี” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ชาวเลสามารถออกทะเลไปทำการในทะเล ดำหอย ชาวเลเรามีความรู้ว่าเกาะไหนมีไม้ อะไร เพราะเรานั้นเกิดมาจากปู่ ย่า ตา ยาย เราจะรู้ลมแข็ง ลมอ่อน ลักษณะของคลื่นเป็นแบบใด ชาวเลเราจะรู้ คนไทยเขาไม่รู้ ถ้าจับสปีดโบ๊ทเร็วอาจจะจมได้ จมเพราะเขาไม่รู้ เขาไม่รู้ประวัติลม ไม่รู้ทิศทางลม และถ้าออกทะเล ลักษณะน้ำตายคลื่นใหญ่จะไม่มี น้ำไม่เขียว ถ้าน้ำใหญ่คลื่นต้องใหญ่ น้ำเขียว ต้องรู้หลัก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชาวอุรุกรลาไว้ยออกทะเลทุกครั้งต้องรู้จักการสังเกตน้ำ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อที่ใช้เรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของน้ำและบอกให้เข้าใจถึงลักษณะของน้ำทะเลในขณะนั้นได้ดี เป็นภูมิปัญญาของชาวอุรุกรลาไว้ยที่สืบทอดกันมา โดยได้สังเกตและสั่งสมความรู้เกี่ยวกับน้ำทะเล และนำไปใช้ในการวางแผนการทำมาหากินที่สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยการสังเกตน้ำเพื่อนำมากำหนดช่วงเวลาในการทำมาหากิน สถานที่ในการทำมาหากิน แหล่งที่อยู่อาศัยของปลาในแต่ละช่วงเวลา และการสังเกตลักษณะของกระแสน้ำทำให้รับรู้ถึงภัยทางธรรมชาติได้ล่วงหน้าว่าอาจจะเกิดพายุหรือฝนตกหนัก เช่น ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำขึ้น-น้ำลง น้ำใหญ่ น้ำตาย น้ำเขียวบ้า การรู้จักเรื่องลมประจำถิ่นเช่น ลมว่า ลมพลัด เช่น คลื่นโหลนหรือ เค็ง คลื่นงัน คลื่นหัวลิง คลื่นลม หรือเรื่องของเมฆ ฝน เช่น หัวลม พายุวงช้าง/ นาคเล่นน้ำ เมฆเกร็ดปลา จี๋ลม เป็นต้น” (อ่านน้ำจาลม อ่านฟ้าจาดาว, 2558)

การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง

การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง พบว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายภาครัฐ-เอกชน จากการเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อพัฒนา ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จึงมีการออกข้อกำหนด ประกาศ หรือนโยบาย เพื่อให้ปฏิบัติภายใต้ข้อกำหนดนั้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มชนอุรุกรลาไว้ย เช่น การประกาศของกรมอุทยานแห่งชาติ เกี่ยวกับการประกาศพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์ เขตท่องเที่ยว

โดยจากเดิมเป็นพื้นที่ที่กลุ่มชนสามารถประกอบอาชีพ เมื่อมีการประกาศเป็นพื้นที่อุทยาน ทำให้ไม่สามารถเข้าไปประกอบอาชีพทำการประมงได้เช่นเดิม หรือการประกาศของกรมประมง กรมเจ้าท่า เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเรือประมง การต่อใบอนุญาต และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การทำประมง โดยเฉพาะการที่หน่วยงานภาครัฐ มีนโยบายอนุรักษ์พื้นที่ หรือพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งอันดามัน และหน่วยงานเอกชนเข้ามาบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยว สร้างระบบอุปโภคบริโภค สร้างโรงแรม รีสอร์ท รวมถึงมีการกำหนดอาชีวบริเวณเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ และโดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี พ.ศ. 2547 หน่วยงานทุกภาคส่วนหลังไหลเข้ามาในพื้นที่ฝั่งอันดามันเพื่อดำเนินการหลายรูปแบบ ทำให้ชุมชนถูกเบียดขับจากพื้นที่อยู่อาศัยและมีความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ดังปรากฏข้อมูลในจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ตั้งแต่เริ่มแรกเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า และมีการส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มีผลต่อพื้นที่ชายทะเลหรือพื้นที่จอดเรือมีการออกเอกสารสิทธิ์ทำให้การจอดเรือ ลำบาก เมื่อพื้นที่เป็นของอุทยานและมีประกาศว่าประมงพื้นบ้านห้ามเข้า ชาวเลก็ห้ามเข้า เป็นพื้นที่ไว้สำหรับนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้วิถีชีวิตถูกกดดัน ชวงนโยบายนายคชาดิชยา เริ่มเห็นแนวทางชาวเลเป็นการหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว แต่ขณะนั้นยังไม่ส่งผลกระทบมาก ต่อมาเมื่อนักท่องเที่ยวเริ่มมากขึ้น โรงแรมเริ่มผุดขึ้น โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2547 หลังสึนามิเริ่มเห็น การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนทั้งเอกชน ส่วนราชการนโยบายการส่งเสริมฟื้นฟูสึนามิให้ทุนเพื่อพัฒนา โรงแรมในพื้นที่เพิ่มขึ้น ยิ่งเบียดขับที่ดินที่ชาวเลเคยอยู่ ไม่รู้ว่าของใคร เขาก็ยังบุกรุกไล่ที่อยู่ ซึ่งเห็น ผลทันตาของการเปลี่ยนแปลง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

“นโยบายการทำให้เป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นเรื่องของเศรษฐกิจชาติ จังหวัด อำเภอก เป็นภาพรวม แต่กระทบกับชนกลุ่ม โดยเฉพาะชาวเลกระทบมากในเรื่องของการท่องเที่ยว เราถูกบีบ อยู่ทุกวัน เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาเขาก็มองว่า คนทำการประมงไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เขาไม่ได้โทษนักท่องเที่ยวที่ไปเหยียบปะการัง ไปดำไปยิงปลา เขามองว่านี่คือนักท่องเที่ยว เราต้อง ดูแล แต่ถ้าชาวประมงคือคนที่ไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ พวกเราทำการประมงมาประมาณสัก 30-40 ปี ประมงเรือหัวโทง แล้วหลังจากนั้นมาจนถึง 5 ปี 10 ปีหลัง เคยมีใหม่ปะการังฟอกขาว ปะการังตายหรือว่าจะอะไรเสียหายไม่เคยมี แต่เริ่มมีตอนที่การท่องเที่ยวเข้ามา เกิด โน้นเสื่อนี้เสื่อนี้ ต้องปิดเกาะ ช่วงปิดทิวรีปิดเกาะนี้คือปัญหา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“พวกเราจะฟังนายทุน เขาว่าไม่ให้ล้าหน้าน้ำ ถ้าล้าหน้าน้ำ อุทยานจับ พวกเราก็เชื่อฟัง แต่บางอย่างเรายังคงทำแบบสมัยก่อน เช่น เมื่อเราไปตัดไม้และนำมาสร้างสะพานทำให้อุทยาน

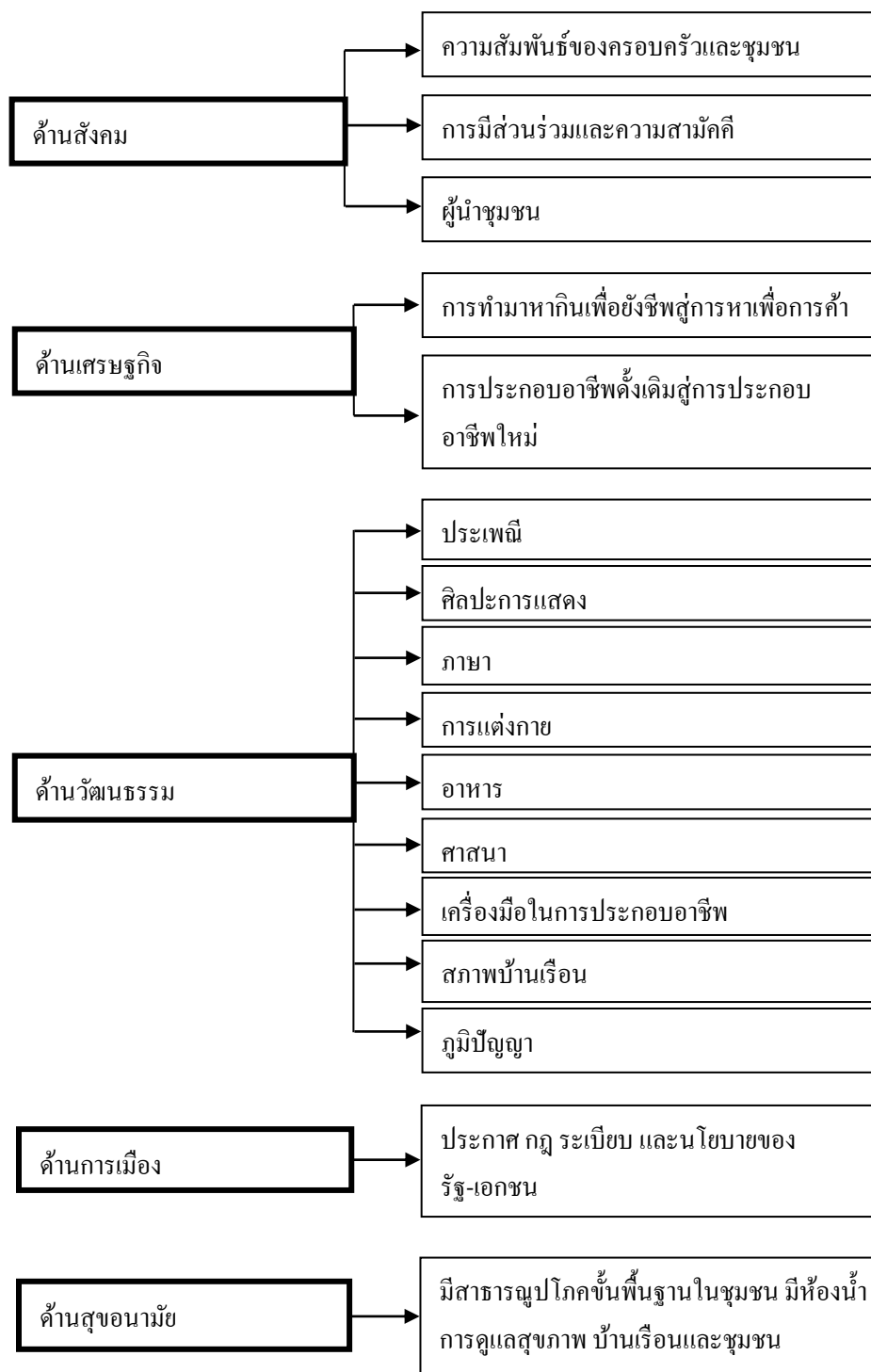
จับกุมแต่เมื่อให้นายทุนมาสร้างสะพานสะพานสร้างเสร็จโดยไม่มีปัญหา แต่ชาวบ้านประสบปัญหาและความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อีกหนึ่งปัญหา พวกเราอยากจะทำให้พวกเราอยู่ได้ อยากจะทำให้ถูกกฎหมาย แต่ไม่สำเร็จ เพราะอยู่ตรงจุดไหนก็จะถูกขับไล่ เพราะภวนายทุนกลับแกล้ง เมื่อเกิดการปะทะกันกรมเจ้าท่าหรือป่าไม้เขาคำเนินการเอง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

การเปลี่ยนแปลงด้านสุขอนามัย

การเปลี่ยนแปลงสุขอนามัย พบว่า ด้านสุขอนามัยของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย มีพัฒนาการในทางที่ดี เช่น มีการสวมใส่เสื้อผ้า การมีห้องน้ำห้องส้วม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเก็บขยะ และการรักษาความสะอาดของร่างกาย บ้านเรือน และชุมชน เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เรามีการพัฒนาทุกวัน เราอาจมองไปถึงมอร์แกนก็มีการพัฒนา พัฒนาเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานหรือสิ่งต่าง ๆ แต่มอร์แกนเขาพัฒนาเพื่อการมีชีวิตรอด แต่เขาไม่ได้คิดไปถึงการปรับตัวในวันพรุ่งนี้ เขาคิดเพียงว่าขณะนี้เวลานี้ให้เขาอยู่รอดเพียงเท่านั้น แต่ปัจจัยภายนอก สิ่งแวดล้อม ตัวคนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเขามากขึ้น ซึ่งที่กล่าวมาเป็นตัวเร่งให้เขาปรับตัว ทั้งระบบของหน่วยงานของราชการ อบต. อนามัย เมื่อหมออนามัยเข้าไป เขาก็จะต้องปรับตัว อย่างน้อยคือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ให้เขาแปรงฟัน ให้เขาซักเสื้อผ้า กวาดขยะให้เรียบร้อย ห้ามไม่ให้ทิ้งถุงพลาสติกเกลื่อนกลาด เพราะเป็นที่ท่องเที่ยวและอาจจะเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ซึ่งอดีตอาจมองว่าชาวเลไม่ค่อยสะอาด การพูดจาจะต้องเสียงดัง จนบางครั้งคนเมืองมักจะดูค่าลูกและมักเปรียบเทียบว่าเป็นชาวเล แต่เมื่ออนามัยเข้าไปทำให้เขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐาน เรียกได้ว่าสาธารณสุขพื้นฐานจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2560)

แผนภาพแสดงการเปลี่ยนแปลง ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

ภาพที่ 10 แสดงการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

ผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

ผลกระทบด้านสังคม

ผลกระทบด้านสังคม พบว่า มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) การไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก 2) เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3) การมีส่วนร่วม และ 4) ภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษา

1. การไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก

ผลกระทบจากการไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นกลุ่มชนที่มีแบบแผนและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากสังคมใหญ่ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อและพฤติกรรม การแสดงออก เป้าหมายการดำเนินชีวิตมีความแตกต่าง เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมสู่สังคมภายนอก จึงเกิดการไม่ยอมรับของสังคมหมุ่มมาก มีความอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ในระบบโรงเรียน ครู หรือ นักเรียน จะไม่เข้าใจเด็กชาวเล ยกย่อง หรือดูว่า ทำให้เด็กยิ่งอับอาย และไปสู่ออกจากระบบโรงเรียน เช่น การไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย พูดเสียงดัง เมื่อดำเนินการสิ่งใด ๆ ชาวเล มักจะเป็นบุคคลที่ได้รับการตอบสนองซ้ำว่าบุคคลปกติทั่วไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เดี๋ยวนี้เราบังคับให้เด็กเรียนหนังสือ แต่พ่อแม่เขาไม่ยินยอม เพราะลูกฟ้องว่าครูตี พ่อแม่ก็ไม่ยอมให้ไปเรียนแล้ว จริงๆครูตีเป็นเรื่องธรรมดา แต่เด็กบ้านนั้น ครูไม่ค่อยสนใจ ครูสนใจแต่เด็กคนไทย เวลาเกิดอะไรขึ้นมาเขาจะโทษแต่เด็กบ้านเราว่าเด็กเรานี้แหละทำ”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 26, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชาวเลมีผลกระทบหลายด้านเพราะโดนอคติ ก่อนหน้านี้นี้ออคติมาก จริง ๆ เขาเป็นคนหลบ ๆ ซ่อน ๆ อยู่ข้างหลัง ตอนสี่นามีเขาารู้สึกว่าคนในหมู่บ้านมองแบบเหยียดหยาม ต่ำ เป็นผลกระทบทางความรู้สึกทำให้เขาต้องหลบซ่อน เช่น ให้คนไทยได้ก่อนแล้วพวกเขาค่อยได้ สิ่งนั้นที่หลัง ยิ่งทำให้ถูกกดทับ คนทั้งชุมชนก็รู้สึกว่ามีทัศนคติเป็นลบกับชาวเล เขาไม่เข้าใจวิถีชีวิต วิถีทำมาหากิน รวมถึงงานกินบุญ เวลาเขาเดินขอ ช่วงเทศกาลเดือนสิบ เขาก็ไม่เข้าใจ คนทั่วไปมองชาวเลว่าต่ำค่า เราก็รู้สึกทำไมคนไม่เข้าใจ เช่น เมื่อชาวเลเดินขอบุญเราไม่เข้าใจ ซึ่งจำเป็นมากที่เราต้องทำความเข้าใจเขาว่า คือประเพณี ส่วนตัวจึงพยายามเขียนประเพณีกินบุญเสมือนว่าการแสวงบุญ เช่นเดียวกับพี่น้องมุสลิมที่เดินทางไปแสวงบุญที่เมกะ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

“ก่อนนี้คนไทยไม่ค่อยเข้ามาในนี้ ส่วนมากเขาจะแบ่งแยกไม่ค่อยชอบชาวเล จำได้ว่าคนไทยเริ่มเข้ามาใกล้ชิด เขามาคลุกคลีกับชาวเล คือไปมาหาสู่กัน มาซื้อของมาคุยกับชาวเล เมื่อก่อนชาวเลกลัว กลัวคนไทยจะรังแก เหมือนตอนไปเรียน เขาจะว่าพวกเราเป็นชาวเล ก็เกิดความน้อยใจที่เขาแบ่งแยก ว่าทำไมเขาต้องเรียกเราแบบนี้ หลังจากนั้นเรารับได้ เพราะชาวเลคือคน

หากินทางทะเล แล้วก็ภาษาของเราก็คือภาษาของเราเอง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

2. เทคโนโลยีและการสื่อสาร

ผลกระทบด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานถาวรและมีการเรียนรู้รูปแบบการดำเนินชีวิตสังคมเมือง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อความสะดวกสบาย และสนองต่อความต้องการของสมาชิกให้มีความทันสมัย ส่งผลกระทบ คือ ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง และการขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน และให้ความสำคัญกับความสมัยใหม่มากกว่าความดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การให้ความสำคัญกับเพลงสมัยใหม่ มากกว่าเพลงของเผ่าพันธุ์ หรือการนิยมและสนใจเพลงที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้ละเลยความเป็นตัวตน และถูกกลืนไปกับวิถีของสังคมเมือง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เดี๋ยวนี้มันเรียนรู้เพลงสากล เพลงคนในเมือง โหลดกันมาดู ใส่ในโทรศัพท์ ดูในโทรศัพท์ เพลงดั้งเดิมเรา เพลงร่ำวงแบบโบราณก็ไม่มีแล้ว เด็กร้องไม่เป็น ฟังไม่รู้เรื่อง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามายิ่งทำให้เด็กไม่อยากไปเรียน เด็กที่ไปเรียนก็มีที่ออกกลางคันบ้าง เนื่องจากที่บ้านไม่มีเงิน บ้างก็ตามเพื่อน บ้างก็ไม่สนใจการเรียนติดเกมติดมือถือ บ้างก็มั่วสุมาเสพติด” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“การรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ สื่อ โทรศัพท์ ทีวี ทำให้คนมีความคิดเปลี่ยนพี่น้องไม่ยอมกัน การแบ่งปันมีน้อย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามา เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โทรศัพท์ ทำให้แต่ละคนในครอบครัวมีโลกส่วนตัว มีการสื่อสารกับบุคคลภายนอก มีเวลาให้กันน้อยลง ให้ความสำคัญกับบุคคลอื่นมากกว่าคนในครอบครัวลูกไม่ช่วยพ่อแม่ สอนไม่เชื่อฟัง สนใจเทคโนโลยีและสื่อ เริ่มสนใจการเรียนน้อยลง ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้น สมัยก่อนไม่มีการติดต่อสื่อสารกับชุมชนภายนอก อยู่กันอย่างเรียบง่ายตามวิถีชีวิตของชาวน้ำ... เดี่ยวนี้ทุกคนในครอบครัวก็ต้องทำงานรับจ้างมากขึ้น เพื่อความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นตามสมัยใหม่ มีค่านิยมด้านวัตถุและเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงทุกด้าน เยาวชนรุ่นหลังกลืนไปกับชาวเมืองบางคนไม่ตั้งใจเรียน ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ และที่สำคัญเด็กเริ่มติดเกม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

3. การมีส่วนร่วม

ผลกระทบจากการมีส่วนร่วม พบว่า ค่ายลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย รักความสงบ ไม่นิยมคบค้าสมาคมกับสังคม เป็นคนขี้อาย ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก เมื่อเข้าสู่

ระบบสังคมเมือง จำเป็นจะต้องแสดงออกในบทบาทของการเป็นผู้นำ ทั้งผู้นำธรรมชาติ เช่น โຕ้ะหมอ หรือผู้นำทางการ ซึ่งการแสดงออกร่วมกับกลุ่มคนในสังคมภายนอก จึงไม่สามารถแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งด้วยเพราะบุคลิกลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่อีกประการหนึ่งคือ ไม่สามารถแสดงความคิดได้เท่าทันกับกลุ่มคนในสังคมปกติ ดังนั้นแม้มีตัวแทนหรือผู้นำจากกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ อบต. ก็ไม่สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ แก้ไข ปรับปรุง และการพัฒนา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่ได้รับการสนองตอบต่อความต้องการ และไม่สามารถร่วมเสนอแนะนโยบายทั้งในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“คนกลุ่มนี้เข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อย แม้จะมีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำ ความเชื่อที่ชาวเลนับถือแต่งตั้งให้เป็น คือ โຕ้ะหมอ เขาพูดไม่เป็น ไม่ใช่มีความรู้ ทำให้ไม่สามารถพูดได้เท่าทันคนปกติทั่วไป ผู้นำชุมชนที่พูดได้ เพราะเกิดจากตัวเอง เช่น หมูบ้านทับตะวันมีผู้นำชาวบ้านที่เป็น อบต. แต่ไม่สามารถทำอะไรได้ ส่วนใหญ่ทำตามเขาสั่ง ระดมคนใช้แรงงาน ผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้านที่เป็นทางการ ท้ายเหมือง 2 คน ที่ราไวซ์ เป็นผู้ช่วย เดียวที่เกาะลันตามาเป็น อบต. ผู้ใหญ่นิรันดร เป็นลูกครึ่งผสมจีน เป็นชาวเลสายเลือดผสม ซึ่งเป็นผู้นำอีกแบบหนึ่ง นอกจากนี้โลกสังคมที่มีการสื่อสารหลากหลาย เช่น เขารับรู้เรื่องการพัฒนาจากโทรทัศน์ เขาก็อยากพัฒนาให้ทัน แต่ส่วนหนึ่งเพราะเงินไม่มี ประกอบกับผู้เฒ่าผู้แก่ยังเชื่อโบราณ ไสยศาสตร์ ซึ่งเด็กรุ่นใหม่ปัจจุบันหรือผู้ใหญ่บ้านได้งบประมาณมาทำโครงการ ทำให้ชาวเลได้ค่าแรงมากกว่าการไปเจาะหอย แต่โครงการรัฐให้ 300 บาท ซึ่งคนยุคนี้ก็ได้ไม่ไ้แก่มาก ไม่ได้โบราณมาก นี่ก็เป็นผลกระทบหนึ่งที่ทำให้ภูมิปัญญาการทำมาหากินหายไป” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

“ทุกอย่างเริ่มระดมความคิด และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยถือเป็นการเรียนรู้ของชุมชน ชาวบ้าน แต่ก็จะต้องขอรับการสนับสนุนทางวิชาการ เทคนิคและอื่น ๆ ด้วย ตอนนี่ถึงเวลาการยกระดับการทำงาน ขับเคลื่อนกิจกรรม หรือข้อเสนอแนะของพี่น้องชาวเล ดังที่จะเห็นมาตลอด และต่อเนื่องจากเหตุการณ์สึนามิ การแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดิน การใช้เรื่องมือจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การจัดการกิจกรรมทั้งงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล และอื่นๆ ทำให้เห็นว่าการสร้างเครื่องมือใหม่ ๆ ยังจำเป็น รวมทั้งกฎหมายและนโยบายในการดำเนินการ การดำเนิน ปัจจุบัน เราเห็นการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนชาวเลในพื้นที่ 5 จังหวัด 43 ชุมชน มีการทำข้อมูลร่วมกัน การสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการทำงาน การทำงานวิชาการเชิงรุก และการทำข้อเสนอพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมพิเศษจังหวัดละ 1 แห่ง...รัฐบาลจะยอมรับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือกันของชาวบ้านทุกคน ให้พยายามคิดทุกเช้าว่าจะทำอย่างไรให้รัฐบาลยอมรับ ทำหมู่บ้านของเราให้สะอาดน่าอยู่ ทำป้ายเขียนบอกเขตอุทยานให้ชัดเจน เรามีพิธีกรรมอะไรดี ๆ เช่น

พิธิลอยเรือ เป็นต้น ก็ให้ประกาศให้นักท่องเที่ยวรู้จัก เพราะเดี๋ยวนี้โลกมันง่ายขึ้นแล้ว มี Facebook อยู่ในมือ นักท่องเที่ยวก็รู้แล้วว่าเราทำอะไรที่น่าสนใจกันบ้าง ชาวบ้านต้องช่วยกันต้องลุกขึ้นมาเพื่อเรียกร้องบ้าง โดยยึดรัฐธรรมนูญมาตรา 70 อันเป็นสิทธิที่เราจะเรียกร้องได้ให้แน่” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 30, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

4. ภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษา

ผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษา พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายสร้างความ เป็นหนึ่งของคนในชาติ กลุ่มชาติพันธุ์เป็นหนึ่งในพลเมืองของสังคมไทยจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด จากวิถีชีวิตที่ไม่ยึดติดและไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เมื่อนโยบายให้ทุกคนได้รับการศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์จึงต้องเข้ารับการศึกษาดำเนินนโยบาย แต่ด้วยวิถีชีวิตที่แตกต่างของความเป็นชาติพันธุ์ ทั้งภาวะด้านภาษา พฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ ทำให้เห็นนโยบายที่ดีและประโยชน์ในการให้โอกาสทางการศึกษา กลับเป็นผลกระทบแก่กลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากการศึกษามีค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้เพิ่มภาระแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ส่วนหนึ่งเพราะมีรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง จึงประสบปัญหาด้านการศึกษา พ่อแม่ไม่มีเงินเด็กออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครอง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ยังมีเด็กบางกลุ่มที่ไม่เรียนต่อ ด้วยเหตุผลของการช่วยเหลือพ่อแม่ หรือพ่อแม่ไม่สนับสนุน แต่กลับสนับสนุนให้เด็กทำงานมากกว่าและบางครั้งการศึกษาต้องใช้เงิน ค่าเทอม การอาหาร การแต่งกาย เพราะค่าใช้จ่ายเรื่องการเรียนค่อนข้างสูง และชาวบ้านเราไม่ยอมเป็นหนี้ การจะให้ไปกู้ยืมเพื่อลงทุนเรื่องใด ๆ ค่อนข้างมีน้อย เพราะคนในชุมชนไม่ชอบเป็นหนี้ ชาวเล จะอยู่แบบพอเพียง หามาเพื่อใช้ไว้เลี้ยงแก่ชีวิต” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“บางครอบครัวที่มีความสามารถส่งลูกให้เรียนระดับการศึกษาที่สูง ลูกหลานที่เรียนจบสูงเมื่อจบแล้วก็ทำงานในเมือง แต่ก็ยังอาศัยอยู่ในชุมชน แต่เขาไม่ได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน เพราะเขาต้องทำงานและหาเงินเพื่อความอยู่รอด ไม่มีเวลาในการพัฒนาชุมชนโดยหน้าที่เหล่านี้ส่วนใหญ่ก็เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน หลังจากทีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นคนพื้นเพมาจากชาวเลหรือชาวน้ำคนล่าสุดได้เสียชีวิตไปผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ไม่ได้เป็นชาวเลดั้งเดิม เป็นคนในเมืองที่เข้ามาแต่งงานกับชาวเล เป็นการผสมผสานชาวเลเริ่มกลืนกับวัฒนธรรมข้างนอกมากขึ้น จากที่เคยนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เริ่มลดน้อยลง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“การที่เราให้ลูกเข้าเรียนตามหลวงบอก และบอกว่าการให้การศึกษาที่เขาว่าดี กลายเป็นสร้างภาระเพิ่มให้ชาวเลต้องดิ้นรนมากยิ่งขึ้น เขามีนโยบายให้เราดิ้นรน แต่เราดิ้นรนไม่รอดเพราะเราหาเช่ากินค่า จะส่งลูกให้เรียนสูง ๆ ได้อย่างไร เดี่ยวนี้ข้าวสารแข็ง กิโลกรัมละ 5 บาท ยังไม่มีปัญญาจะซื้อ คราวนี้เราจำเป็นต้องหามาเพิ่มเพราะความเจริญเข้ามา ไหนจะให้ลูกกิน ให้ลูกไปโรงเรียน การแต่งกายมันก็ลำบาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) พื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป 2) การประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป 3) การแย่งอาชีพ และ 4) เครื่องมือและอุปกรณ์การประกอบอาชีพมีราคาแพง

1. พื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป

ผลกระทบต่อพื้นที่ในการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ด้วยลักษณะวิถีชีวิตที่ไม่ยึดติด มีชีวิตเพื่อความอยู่รอดวันต่อวัน การไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิ โดยเฉพาะสิทธิที่อยู่อาศัย เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวรชาวเลซึ่งเลือกอาศัยบนพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิต คือ บริเวณเกาะแก่ง หรือบริเวณชายฝั่งของทะเล เมื่อมีนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และการให้ภาครัฐและเอกชน เข้ามาดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาพื้นที่ เช่น การสร้างโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล และการเกิดขึ้นของธุรกิจทางการค้าขายและบริการนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับธุรกิจภาคบริการด้านการท่องเที่ยว ประกอบกับการประกาศพื้นที่เพื่อเป็นเขตอนุรักษ์จากกรมอุทยาน กรมประมง และมีการออกเอกสารสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ สร้างข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ส่วนบุคคลและหน่วยงาน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ โดยเฉพาะผลกระทบที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และผลกระทบกับการประกอบอาชีพ ตลอดจนผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลให้พื้นที่ที่เป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่เคยมีและเคยใช้ประโยชน์ได้หายไป เช่น จากเดิมที่ใช้พื้นที่บริเวณหน้าหาดในการเก็บหอย ตกหมึก หรือการใช้พื้นที่ทางทะเลในการจัดหาทรัพยากรทางทะเลเพื่อยังชีพหรือจำหน่าย ปัจจุบันไม่สามารถมีวิถีชีวิตได้อย่างเดิม ในทางกลับกันเกิดการดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดของกลุ่มชนที่ไม่เหมาะสม เช่น การนำวัฒนธรรมเดินขอเงิน ซึ่งลักษณะการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับประเทศ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เมื่อก่อนเราสามารถจะอยู่อาศัยตรงไหนก็ได้ เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามา สิ่งต่าง ๆ สูญหายไป มีปัญหาเกี่ยวกับเขตอุทยาน ดิดกกฎหมายประมง ที่ไม่ให้ออกไปไกลเกินที่กำหนด กฎหมายซ้อนกัน สุดท้ายก็ต้องทำมาหากินในที่แคบ ๆ ที่มีอยู่ที่ดินก็ไม่ใช่ของชุมชน ไม่มีความชัดเจน

ถ้านายทุนจะลุกขึ้นมา เราก็ห้ามไม่ได้ เพราะเขาเสียภาษี เขาจับไปมาเรื่อย ๆ ขณะนี้ที่ตรงนี้เป็นที่สุดท้าย ถ้านายทุนจับไปอีก พวกเราก็ไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหน เพราะที่ดินมีราคา ต้องทำให้ถูกกับกรมเจ้าท่า ต้องทำหนังสือ ถ้าทำไม่ชัดเจนเขาจะไม่ให้อยู่” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2561)

“สิ่งที่มีผลกระทบมากที่สุดคือ ที่ดินทำกิน ทั้ง ๆ ที่เราเกิด แก่ เจ็บ ตายที่นี่ กลับเป็นว่าชาวเลเป็นผู้บุกรุก เพราะเกิดจากเราไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่กลับเป็นว่าคนอื่นมีเอกสารสิทธิ์ แต่ทำไมไม่มองถึงการอยู่ก่อนของชาวเล การต่อสู้ของเรา ถ้ามองเอกสารชาวบ้านอาจไม่มี แต่ถ้าไม่มีชาวเลไปอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ เกาะนี้ก็จะเป็นอย่างมาเลย์” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เมื่อก่อนเขาอยู่เลยเขตชายหาด นายทุนเข้ามาให้เงิน ให้ยืม เมื่อถึงเวลานายทุนก็เอาที่ดินไป เมื่อไม่มีที่อยู่ก็จับไปอยู่หน้าหาด เขาคิดว่าเขาสามารถร่อนเร่ไปได้ เขาไม่กลัว ตอนนี้อยู่ไม่ได้แล้ว เพราะมีการแบ่งเขต เขาไม่รู้หนังสือ ไม่รู้เท่าทันนายทุน เขาไม่มีโฉนดแค่จับจองในหมู่บ้าน 70% ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีสัมปทานเหมืองเก่า เขาไปจดทะเบียน ตอนนี้อยู่หมู่บ้านเป็นสัมปทานหอย ชาวเลเข้าไปในพื้นที่ไม่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, มกราคม 2561)

2. การประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป

ผลกระทบด้านการประกอบอาชีพดั้งเดิม พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ ผูกพันกับทะเล มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงมาตั้งแต่สมัยบรรพกาล จากพรานทะเลเป็นประมงพื้นบ้าน เมื่อมีนโยบายทางการท่องเที่ยว มีการเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาพื้นที่การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ และกำหนด จำกัดพื้นที่การประกอบอาชีพของกลุ่มชน ทำให้ชาวอุรักลาไวย์ได้รับผลกระทบจากการจำกัดพื้นที่การทำมาหากินและที่อยู่อาศัย และไม่สามารถประกอบอาชีพแบบเดิมได้ ปัจจุบันอาชีพการประมงกำลังสูญหายไป และหันไปประกอบอาชีพใหม่ เช่น การรับจ้างทำสวน รับจ้างทั่วไป แม่บ้านในโรงแรม รีสอร์ท คนขับเรือหางยาวนำเที่ยว เป็นเด็กท้ายเรือสปีดโบ๊ท เป็นต้น สำหรับการประกอบอาชีพใหม่ ส่วนหนึ่งไม่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิม ประกอบกับคนรุ่นใหม่ไม่มีอาชีพเดิมให้เรียนรู้จากบรรพบุรุษและไม่สนใจที่จะสืบทอด แต่สนใจอาชีพที่ได้เงินมากกว่าการทำประมง หรือจากเดิมที่ผู้หญิงอยู่บ้านเลี้ยงลูกและหาหอยหน้าหาด เมื่อสถานประกอบการเข้ามา จึงหันไปประกอบอาชีพรับจ้าง นอกจากนี้เพราะไม่มีการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานที่ดีและมีคุณภาพ ดังนั้นจึงต้องเรียนรู้ ปรับตัวกับการทำงานในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างรายได้นำมาใช้ในชีวิตและครอบครัว ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“พวกเราไม่สามารถทำอาชีพแบบเดิมได้ เพราะทุกอย่างมันเปลี่ยนไป เราต้องเปลี่ยนตาม และต้องเอาตัวให้รอดให้ได้ ชาวบ้านในปัจจุบันจะเช่าบ้านอยู่นอกหมู่บ้านเกือบทุกคน โดยเฉพาะวัยรุ่นจะไม่ทำสวนอย่างรุ่นพ่อแม่ทำในอดีต แต่กลับออกหาเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งเมื่อคนรุ่นใหม่มุ่งมั่นกับการหาเงินด้วยการรับจ้าง จึงเป็นเรื่องยากที่จะกลับมาดำเนินตามวิถีเดิมอย่างรุ่นพ่อแม่ และแม้ว่าจะมีการกลับมายังชุมชน คนรุ่นใหม่อาจไม่ถนัดกับการประกอบอาชีพดั้งเดิมอย่างพ่อแม่ นอกจากนี้การออกทะเลเป็นงานที่เหนื่อย ประกอบกับการประกาศข้ามของหน่วยงาน ที่ไม่ให้มีการจับสัตว์ในที่ทำม ซึ่งพื้นที่ห้ามต่าง ๆ มักจะเป็นที่อยู่ของสัตว์ทะเลซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สันทนาการกลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“ในอนาคตรันไกล เรื่องอาชีพ การประมงจะหายไป ชาวเลจะเริ่มไปทำงาน สปีดโบ๊ท พวกผู้หญิงจะไปเป็นแม่บ้านเพราะการท่องเที่ยวเข้ามาจึงต้องเปลี่ยนอาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“สมัยก่อนชาวเลทำอาชีพประมงเพียงอย่างเดียว เพราะมีความชำนาญในการดำน้ำ และเครื่องมือ อุปกรณ์การหาสัตว์ทะเลชาวเลจะทำกันเอง ช่วยกันทำช่วยกันสอน แต่อาชีพเริ่มมีการเปลี่ยนเริ่มได้รับผลกระทบ เช่น การจำกัดเรื่องพื้นที่ ในหมู่เกาะต่าง ๆ ที่สามารถหาอาหารทะเลได้ กลายเป็นเขตหวงห้าม ทั้งส่วนเอกชน และส่วนราชการ มีการอนุรักษ์สัตว์ทะเลและปะการังตามพื้นที่ที่เคยทำมาหากิน ถ้าทำการทำประมงจึงต้องออกทะเลไกลมากขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สังคมเกิดเองเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจเมืองการท่องเที่ยวเป็นหลัก นายทุนเข้ามามีบทบาทครอบครองพื้นที่เกาะต่าง ๆ และห้ามไม่ให้คนนอกเข้ามาในพื้นที่ ชาวเลจึงหันมาทำธุรกิจทั้งภายในชุมชนและทำงานรับจ้างนอกชุมชนมากขึ้น เช่น เปิดร้านขายของชำ มีเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ขับรถรับจ้าง อาชีพเสริมของแม่บ้าน เช่น รับจ้างแกะหอย แกะปลาฉิ้งฉ้าง และรับจ้างนอกชุมชน เป็นลูกจ้างรายวันขององค์การสะพานปลา รับแพ็คเกจของรายวัน รับจ้างขับเรือสปีดโบ๊ท หรือเป็นกัปตันเรือ ในชุมชนมีร้านขายมุกของกลุ่มแม่บ้านขายทั้งในและนอกสถานที่ กลุ่มแม่บ้านได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ อบต. เข้ามาสร้างศาลากลางบ้าน หรือศาลาอเนกประสงค์ มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน ศูนย์เตือนภัยสึนามิ และกำลังสร้างศูนย์วัฒนธรรม เหล่านี้เมื่อมันเกิดขึ้นแล้ว เขาก็ต้องอยู่กับมันให้ได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

3. การแย่งอาชีพ

ผลกระทบจากการแย่งอาชีพ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวสู่วิถีชีวิตใหม่ส่งผลกระทบต่อ การโดนแย่งอาชีพหลายรูปแบบ จากปัจจัยหลายประการ 1. ชาวเลขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพใหม่ ทำให้บุคคล องค์การจากภายนอกเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่และใช้ทรัพยากร เช่น การจัดโปรแกรม

ทัวร์นำเที่ยวบริเวณพื้นที่ของกลุ่มชน รวมถึงการเป็นไกด์นำนักท่องเที่ยวคู่วิถีชีวิตชาวเลในชุมชนของบริษัททัวร์ โรงแรม รีสอร์ท สิ่งเหล่านี้กลับกลายเป็นการตลาดโอกาสของชาวเลซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นเจ้าของประวัติศาสตร์ และลดโอกาสในการสร้างรายได้จากทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่

2. ชาวเลขาดความรู้ความเข้าใจในการเทคโนโลยีมาใช้ และไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้อีกทั้งการขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีความรู้เรื่อง การประชาสัมพันธ์และการให้บริการการท่องเที่ยวของของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านเว็บไซต์ เฟสบุค หรือช่องทางออนไลน์ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยตรงได้ ทำให้สถานประกอบการดึงลูกค้าเข้าสู่ตลาดสถานประกอบการ 100% กรณีที่กลุ่มชนสามารถได้นักท่องเที่ยวคือการแบ่งปันจากสถานประกอบการ ผ่านการหักค่าหัวคิว รายได้ของชาวเลจึงลดลงและโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและบริการน้อยลง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การเข้ามาของการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ต้องสู้กับการแข่งขัน ซึ่งปัจจุบันมีการเข้ามาทำอาชีพจากการเกิดขึ้นของ โรงแรม รีสอร์ท บริษัททัวร์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางภาษา ทางด้านเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต เขาสามารถนำลูกค้าเข้าสู่ระบบได้ง่าย สะดวก และสร้างรายได้ได้มากกว่าชาวเล ในขณะที่ชาวเลบนเกาะหลีเป๊ะ ยังขาดระบบการจัดการด้านท่องเที่ยว ชาวเลไม่มีความรู้ความสามารถ เช่น การบริการ การโรงแรม การบริหารคิวเรือ การจัดนักท่องเที่ยว ทำให้นายทุนรายใหญ่รับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวไปหมด ชาวเลทำได้เพียงการรับลูกค้า ที่ได้จากคนไทยจัดส่งมาให้อีกต่อหนึ่ง ทำให้รายได้ที่ควรจะได้กลับน้อยลง เช่น ในอดีตชาวเลเป็นคนรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากการที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวบนเกาะ และชาวเลมีความสามารถในการสร้างรีสอร์ท บังกะโล ร้านอาหารด้วยตนเอง แต่ปัจจุบันต้องอาศัยคนนอกมาบริหารจัดการ ให้เช่า หรือขายต่อให้คนนอกเข้ามาดำเนินการ เพราะปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ชาวเลทำไม่เป็น เพราะปัจจุบันโลกออนไลน์มีความสำคัญและส่งผลมากกับการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวในอดีตไม่มีการจองการท่องเที่ยวผ่านโลกออนไลน์ แต่สามารถเข้าหาแหล่งท่องเที่ยวได้เลย ซึ่งแตกต่างกับปัจจุบันที่ระบบออนไลน์สำคัญกับระบบการท่องเที่ยว ในขณะที่ชาวเลขาดการจัดการด้านนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะอยู่รอดได้ค่อนข้างลำบาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ชาวอุลักลาไว้ย ได้มีการปรับไปตามเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว เพราะในปัจจุบัน เกาะลันตากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ที่มีความงดงามของธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจ ทำให้มีกลุ่มนักธุรกิจได้เข้ามาหารายได้จากการทำธุรกิจด้าน

การท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งคนในพื้นที่และนายทุน” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สันทนาการ, ธันวาคม 2560)

“ประมาณ 3-4 ปี ที่ผ่านมา คนข้างนอกเริ่มเข้ามาแย่งอาชีพเกี่ยวกับการนำเที่ยว เมื่อก่อนคนข้างนอกหรือคนไทย จะหาลูกค้าให้กับชาวเลอุรักลาโว้ย เมื่อเขาทำเป็นธุรกิจเอง เขาก็ไม่ได้จัดหาลูกค้าให้กับเรา เราเสียเปรียบด้านภาษา เราไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ แต่เราสามารถติดต่อสื่อสารผ่านเว็บไซต์ ผ่านออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยวที่เคยทำสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนน้อยลง เช่น ใน 100% ของนักท่องเที่ยว บริษัททัวร์ โรงแรม บังกะโล มีเอเจนต์ที่สนามบิน สถานีรถไฟ มีวอเชอร์ เมื่อนักท่องเที่ยวลงมาจะไปหาบริษัททัวร์ ซึ่งจะมีการจัดการจัดหาแหล่งท่องเที่ยวและบริการให้นักท่องเที่ยวแล้วเสร็จ มีเพียง 10% ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเอง ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจะมาไม่ถึงชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ลดลง กรณีที่จะได้ลูกค้าก็ต้องยอมให้เอเจนต์หักค่าหัวคิว อยากให้วันเดย์ทริปใช้เรือยนต์ของชาวเล แต่เขาใช้สปีดโบ๊ทขนาดเล็ก ทำให้เรามีรายได้น้อย เพราะเครื่องมือหรือการนำเที่ยวของบริษัทเขามีมาตรฐาน ทั้งที่จริง ๆ แล้วถ้านักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกี่ยวกับเรือหางยาวของชาวเลจะจ่ายเฉพาะค่าเรือ อาหารการกินสามารถหากินได้ เรามีหน้าที่ขับเรือพาเที่ยว แต่ของบริษัทมีครบทั้ง อาหาร น้ำดื่ม อย่างไรก็ตามถ้าบริษัททัวร์หรือเอเจนต์ ส่งนักท่องเที่ยวให้กับชาวเล ถึงไม่คุ้ม แต่เราจำเป็นต้องทำ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพมีราคาแพง

ผลกระทบด้านเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ พบว่า จากเดิมที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น แวนดำน้ำ เหล็กสองง่าม เหล็กยาว ปาโต๊ะ ตะขอเกี่ยวอวน ขุน ตะกั่ว ตะขอ ตัวตีน้ำ เบ็ด ถูอวน และเรือ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ของชาวเลแบบดั้งเดิมสามารถจับสัตว์ทะเลได้ค่อนข้างจำกัด หลังจากมีเรือประมงพาณิชย์สามารถจับสัตว์ทะเลได้มาก ทำให้กลุ่มชนมีความต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ จากเครื่องมือแบบดั้งเดิม และใช้เครื่องมือที่มีความทันสมัย จากการใช้เรือกาบซึ่งเป็นพาหนะของการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ โดยใช้คนพายไม่มีเครื่องยนต์ ใช้กรรเชียงและใบเรือใช้เวลาในการเดินทางนาน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนเป็นเรือหางยาวที่มีเครื่องยนต์ การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลและครอบครัว เนื่องจากเครื่องมือสมัยใหม่มีราคาแพง ชาวบ้านไม่สามารถซื้อเพื่อนำมาประกอบอาชีพได้หมดทุกครัวเรือน นอกจากนี้การมีเครื่องมือที่ทันสมัย จะต้องคืนรนามากกว่าที่เป็นอยู่ ผลกระทบต่อมา คือ เครื่องมือและอุปกรณ์ดั้งเดิมได้หายไป ประกอบกับข้อจำกัดเกี่ยวกับประกาศ และข้อกำหนดของหน่วยงานภาครัฐ-เอกชน ทำให้

ชาวเลไม่สามารถจับสัตว์ในน้ำตื้นต้องดำน้ำลึกสมาชิกหลายคนพิการและเสียชีวิต ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“อดีตชาวเลมีอุปกรณ์มากมาย ตอนนี้แบบดั้งเดิมไม่มี เขาใช้แบบใหม่ แบบใหม่ต้องซื้อราคาแพง ต้องใช้เครื่องสูบลม เพราะดำน้ำตื้นไม่ได้ต้องดำน้ำลึก เครื่องมือพัฒนาเพิ่มขึ้น ถ้าเราไม่พัฒนาเราก็จะอดตาย เครื่องมือหากินต้องเปลี่ยน เช่น จับหอย เมื่อก่อนดำน้ำ ตอนนี้ใช้เครื่องลม เครื่องใช้สูบลม เพราะของหายาก บริเวณน้ำตื้นเป็นเขตหวงห้ามจึงต้องออกไปไกลใช้เครื่องมือที่ทันสมัยขึ้น ชาวบ้านจะทำมาหากินแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษไม่ได้ ทำให้วิธีการทำมาหากินจะหายไป ดั้งเดิมเราใช้แวนตาลงดำน้ำบริเวณที่ตื้น แต่ปัจจุบันให้ระยะพิกัด 30 กิโลเมตร ซึ่งเราไปดำก็ไม่ได้อะไร ปลาจะอยู่ในชอกหินไม่เกิน 3 กิโล จากหัวแหลม ถ้าออกไปมากน้ำทะเลจะลึก ระยะ 20 เมตรก็ลึกแล้ว 3 กิโลออกจากฝั่งเป็นระยะทางที่ไกล ให้ทำได้ แล้วจะดำได้อะไร เหลือแต่การทำรอบ และการทำรอบตอนนี้ก็ต้องใช้เครื่องลม ดำน้ำลึกประมาณ 30 เมตร ถ้าไม่ทำแบบนี้เราก็ไม่สามารถอยู่ได้ เราไม่มีที่ให้ทำมาหากิน ทั้งหมดบ้านไปจมที่ปะการังเทียม ถ้าไปวางข้างนอกก็ไม่มีปลา มีแต่ทราย เครื่องมือก็ต้องใช้ชนิดเดียวแต่จะต้องใช้จับสัตว์ทุกชนิดได้ แบบรวม เช่น หาดหอยเครื่องมือก็ร่วมกัน ถ้าทำรอบก็เหมือนกันอาชีพชาวเลมันต้องร่วมกัน เพราะเขาใช้พิกัดเราก็ต้องใช้เครื่องลม ดำประมาณ 30 เมตร เลยต้องใช้เครื่องอัดลม คนสมัยนี้ เป็นพิการเป็นอัมพฤกษ์ และตายกันหลายคน เพราะดำน้ำลึก น้ำหนัก ทั้งราไว้ยและแหลมตุ๊กแก ดังนั้นเราต้องเปลี่ยนเพราะคนข้างนอกบังคับให้ดำน้ำลึก ถ้าเราไม่เปลี่ยนเราจะหากินไม่ได้ การออกหากินไกลก็ลำบากมากขึ้น เพราะไปตรงไหน ๆ เขาก็บังคับ เพราะเราไม่มีทางสู้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“เมื่อก่อนเราดกเบ็ดได้ครั้งละตัวสองตัว และเปลี่ยนมาทำรอก ทำไซ ทำให้ได้ปลามากขึ้น แต่ได้มากก็แค่พอกินพอใช้ ตอนนี้ประมงพาณิชย์เข้ามาจับปลาได้คราวละมาก ๆ ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกอิจฉา เพราะเขาใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เขาวางอวน ไม่เหมือนของเรา อวนของพาณิชย์เรือใหญ่ ใช้วนล้อมหิน ของเราใช้วนแบบนี้ ต่อให้ปลามาเป็นฝูงก็จับได้น้อย เราจะสร้างแบบนั้นไม่ได้ เราใช้รอก ใช้วนแบบสั้น ๆ 15 วา แต่ของเขาเป็นพันวา ซึ่งก่อนนี้ เครื่องไม้เครื่องมือที่ออกทะเล ทำแบบธรรมชาติ คือ เครื่องยนต์ไม่มี เรือใช้กรรเชียง เวลาออกใช้กรรเชียงแล้วก็มีใบ คนพายข้างหนึ่งประมาณ 5 คน ไปครั้งหนึ่งเป็นเดือน เมื่อก่อนเรามีเรือไม้ก็ลำเป็นเรือพาย ตอนนี้เขาเรียกเรือหางยาว มันมีเครื่องยนต์ เราก็ต้องปรับเปลี่ยนเพราะข้างนอกเขาเปลี่ยน ถ้าไม่เปลี่ยนเราก็อยู่ยาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มี 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. การผสมผสานวัฒนธรรม และ 2. การถูกบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม

1. การผสมผสานวัฒนธรรม

การผสมผสานวัฒนธรรม พบว่า ภาษา ประเพณี วิถีดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ไม่นิยมวิถีดั้งเดิม เช่น ภาษา การไม่พูดภาษาอุรักลาไวย์ในครอบครัวและชุมชน ทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่สามารถพูดภาษาตนเองได้ สังคมภายนอกสามารถเข้าถึงชุมชนได้สะดวก การนำวัฒนธรรมเข้ามา เช่น การแต่งกาย ภาษา และการแสดงออกถึงพฤติกรรมให้สมาชิกของชุมชนรับรู้ จนเกิดการลอกเลียนแบบและปฏิบัติตาม ส่งผลให้ละเลยความดั้งเดิมของชุมชน นอกจากนี้บางพื้นที่ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทัน มีการนำเอาสิ่งดี เช่น วัฒนธรรมประเพณี นำไปหารายได้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การนำศิลปะการแสดงไปเดินเร่ขอเงินนักท่องเที่ยว หรือการขอเงินเพื่อได้บุญตามความเชื่อ ซึ่งในอดีตมีการปฏิบัติปีละ 1-2 ครั้ง ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ มีการขออนุญาตความเชื่อในวัดหลายพื้นที่ทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ชาวอุรักลาไวย์มีความเชื่อเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์ การแก้บน นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีโตะหมอที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมสำคัญ พิธีที่สำคัญที่ปฏิบัติกันในปัจจุบันคือ ลอยเรือชาวเล การอาบน้ำมนต์ การไหว้บรรพบุรุษยังเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ แต่ในปัจจุบัน โตะหมอเริ่มจากไปเรื่อย ๆ ไม่มีคนสืบทอดต่อ จะทำให้เกิดผลกระทบในอนาคตข้างหน้าถ้าไม่มีคนทำพิธีกรรมเหล่านี้ต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“ปัญหาในชุมชนที่เห็นอยู่ตอนนี้ก็คือ มีขอทานเกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยการออกไปเร่ขอคือ ชาวเล แต่ไม่ได้ขอเงินในพื้นที่ ออกไปข้างนอก เกิดอาชีพขอเงิน เป็นคนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร เป็นคนพิการ ซึ่งจริง ๆ แล้วการขอเงิน สมัยโบราณเขาจะทำกันในเดือน 10 ปีละ 1 วัน ถ้าเขาไม่ไปขอจะบาป แต่ตอนนี้การไปนั่งขอตามวัดเยอะมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

2. การถูกบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม

การบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม พบว่า การเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐและ การดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ เพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มอุรักลาไวย์ จากเดิมที่กลุ่มอุรักลาไวย์มีพื้นที่สำหรับฝังศพของบรรพบุรุษบริเวณใกล้ชุมชนหรือพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมสำคัญ หลายพื้นที่และเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชน เมื่อมีการกำหนดให้เป็นจุดบริการเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มชน ไม่สามารถป้องกันพื้นที่ดังกล่าวไว้ได้

เนื่องจากไม่มีสิทธิในการครอบครองตามกฎหมาย ไม่ได้รับการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ไม่มีควมใจเกี่ยวกับประกาศ กฎ นโยบายของสังคมเมือง ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการถูกบุกรุกพื้นที่ทางวัฒนธรรม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ จิตวิญญาณ สภาพจิตใจ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การสืบทอดวัฒนธรรมและการดำเนินการตามจิตวิญญาณเป็นเรื่องสำคัญของชาวเล แต่ในปัจจุบันมีข้อจำกัดจากการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ การใช้พื้นที่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น ซึ่งทำให้ชาวเลได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ชุมชนชาวเล 44 ชุมชน ประชากรประมาณ 12,000 คน ใน 5 จังหวัดอันดามัน มีชุมชนที่ไม่มั่นคง 36 แห่ง โดย 31 แห่งอยู่ในที่ดินของรัฐ และอีก 5 แห่งเป็นที่ดินที่เอกชนแสดงสิทธิเหนือพื้นที่ มีการฟ้องร้องขับไล่ในหลายพื้นที่ทั้งราไวย์ (ภูเก็ต) หลีเป๊ะ (สตูล) มีภาวะที่ต้องเจอการคุกคาม อีก 40 คริวเรือนที่กระบี่ มีประเด็นเรื่องการท่องเที่ยว ที่เกาะสิเหร่มีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินชุมชน ชุมชนที่กล่าวถึง ล้วนมีปัญหาเรื่องการออกเอกสารสิทธิ์ทับพื้นที่อยู่อาศัย สุสานของชุมชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ชาวเลมีผลกระทบสูง เช่นเรื่องวัฒนธรรม ซึ่งพื้นที่วัดสมัยก่อนอยู่ในพื้นที่สุสาน โดยรัฐทำเป็นที่ฝังศพ เช่น ที่ทับตะวันจะมีที่ฝังศพที่ปากวิป พุงหว่า เมื่อวัดหรือการท่องเที่ยวเข้ามา ซึ่งที่ฝังศพอยู่ที่ชายทะเล คนที่เข้ามาอยากได้ที่ฝังศพไปทำการท่องเที่ยว มีการพัฒนา ทำที่สาธารณะหลายจังหวัดขอมขุดศพออกไป ห่อผ้าและจ่ายเงินชดเชยให้ญาติ ศพ 500-2,000 บาท เพื่อให้ญาติเอาศพ กระดูกไป ซึ่งสิ่งนี้เป็นผลกระทบรุนแรงต่อความเชื่อ คำถามคือใครจะไปลานจอดรถที่มีหลุมฝังศพปู่ย่าตาวดของตัวเองได้ เช่น พื้นที่ของพุงหว่ามีการเอารถแมกโครไถเอาสุสานมาทำเป็นที่จอดรถ ทำให้เห็นว่าการพัฒนากระทบต่อความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ จิตวิญญาณ สภาพจิตใจ วิถีชีวิต การทำมาหากิน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

ผลกระทบด้านการเมือง

ผลกระทบด้านการเมือง พบว่า การประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายของภาครัฐ-เอกชน ส่งผลกระทบโดยตรงกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยเฉพาะการทำมาหากิน เนื่องจากการกำหนดเขตพื้นที่ในการออกทะเล ทำให้กลุ่มชนต้องทำการประมงไกล เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงที่มีราคาแพง รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ประกอบกับการถูกดำเนินตามกฎหมาย ทั้งการปรับเป็นเงิน และการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ผลกระทบดังกล่าวเกิดจากการประกาศเขตพื้นที่อุทยานสำหรับการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว กรมประมง กรมเจ้าท่า ซึ่งประกาศ กำหนด

ขอบเขตพื้นที่การประกอบอาชีพและวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ถ้าไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด จะมีการดำเนินตามกฎหมาย ตลอดจนการออกนโยบายของหน่วยงานภาครัฐราชการเอกชน ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นในการให้พื้นที่ทางทะเลและใกล้เคียง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้มีการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ การบริหารจัดการให้เป็นพื้นที่ทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีการลงทุนของเอกชน ส่งผลให้มีการเบียดขับกลุ่มชาติพันธุ์ออกจากพื้นที่ เกิดความขัดสนในการดำเนินชีวิตตามวิถีแบบเดิมและแบบใหม่ ประการสำคัญกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ได้ ทำให้รากเหง้าและวิถีแห่งชาติพันธุ์หายไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การท่องเที่ยวเข้ามาก่อนสินามิเริ่มมีการประกาศอุทยาน เราทำมาหากินไม่ได้ เมื่อมีการห้ามตามนโยบายของการท่องเที่ยว เช่น หน่วยงานบอกว่าจะปรับการท่องเที่ยวให้เข้ากับวิถีชุมชน ในความเป็นจริงไม่ได้เกิดขึ้นจริง เขามองจำนวนนักท่องเที่ยว ฝรั่ง จีน ไม่ได้มองชาวประมงว่าได้รับความเดือดร้อน จับปลาได้หรือไม่ แต่เขา รอช่วง Hi season ไม่มองวิถีชีวิตของชุมชนว่า มันกระทบมากแค่ไหน ซึ่งในความเป็นจริง เกิดผลกระทบหลายด้าน 1. เรื่องเขตอุทยาน 2. การทำประมง โดยออกประกาศมากมาย การทำประมง มองว่าชาวเลจะจับปลาเล็ก เพราะมีเครื่องมือเราค้าเพื่อเอาลอบไปวาง ไม่ให้โดนปะการัง ไม่ให้อะไรเสียหาย เราพยายามรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะทรัพยากรธรรมชาติจะอยู่กับเรา ถ้าเราทำลายจะสูญพันธุ์ เรา รู้จักรักษา แต่การท่องเที่ยวมากอบ โภย เช่น บริษัททัวร์ อุทยาน เขาไม่ได้ทำประโยชน์ เก็บค่าอุทยานต่อวันนับ 100,000 บาท เก็บจากนักท่องเที่ยว เก็บจากผู้ประกอบการที่เข้าไป เก็บพี่น้องชาวบ้าน เขียบขาดอุทยานบ้านตัวเองก็ต้องจ่าย ซึ่งถ้าเป็นคนบ้านเราควรจะให้เข้าฟรี เขาไม่ได้ไปเพื่อการท่องเที่ยว แต่เขาเข้าไปเพื่อกินข้าว ไม่ได้ไปดำน้ำ กฎหมาย ก็รุนแรงต่อต้านไม่ได้ ทั้งป่าไม้ อุทยาน และกฎหมายที่มาบังคับใช้ของหน่วยงานรัฐ คือมาบังคับใช้ มาประกาศใช้ ไม่ได้ถามชาวบ้าน เช่น การประกาศเขตอุทยานก็ไม่ได้ถาม เขาวางแผนที่จากกรุงเทพฯ มาบังคับให้เราทำตาม เขาไม่ได้มาเห็นแผนที่จริงจากพื้นที่ตรงนี้ จนทำให้เราเกิดผลกระทบ คือ เข้าเขตอุทยานไม่ได้ เรือต้องวิ่งไกล อันตราย ค่าใช้จ่ายเพิ่ม หาปลาได้น้อยลง ผลกระทบที่ร้ายแรงมากที่สุดคือ เขตอุทยานบนบกก็ถูกบีบหมดตอนนี้กฎหมายล่าสุด ห้ามออกเกิน 3 ไมล์ทะเล ประมาณ 5 กิโลเมตรทั้งหมดนี้จึงเกิดผลกระทบกับพื้นที่ที่ทำประมงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และรากเหง้าหายไปเลย เราพยายามหาวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้สามารถอยู่กับการท่องเที่ยวได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“นโยบายการท่องเที่ยวส่งผลกระทบ เคยคิดว่าจะสร้างรายได้กับชุมชน แต่กลายเป็นว่าชาวเลได้เพียงเศษเงิน เพราะชาวเลบริหารจัดการไม่เป็น ไม่เข้าใจ และ รู้สึกว่าเราอยู่ใต้อำนาจนายทุน ไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง รู้สึกอึดอัด ทั้ง ๆ ที่เราควรจะได้มากกว่านี้ การจำกัดพื้นที่ใน

การประกอบอาชีพ การห้ามหาหอย ห้ามเดินบนปะการัง ห้ามตกปลาในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว ทั้งเกาะ อาดัง เกาะดง เกาะราวี ซึ่งเมื่อก่อนเราทำได้ เพราะเป็นวิถีชีวิต แต่กลับจำกัดให้ไปที่ไกล น้ำลึก ห่างบ้านห่างครอบครัว การออกกฎเพื่อการอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่ควรมีการผ่อนปรนให้บ้าง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ชาวอุรึกลาไว้ปรับตัวตามกฎหมายเพื่อความอยู่รอด ด้านการทำมาหากินมีการกำหนดเขตพื้นที่ออกทะเลมีขอบเขตในการหาหูกุ้ง หอย ปู ปลา ปัจจุบันการทำประมงต้องออกไปไกล ทำให้หายากมากขึ้น ค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณปลาที่หาได้กลับมีจำนวนน้อยลง ทำให้มีรายได้ลดลงไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ในขณะเดียวกันถ้าละเมิดเข้าไปพื้นที่ที่กฎหมายกำหนด ก็โดนจับดำเนินคดีตามกฎหมายต้องโดนปรับ” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

ผลกระทบด้านสุขอนามัย

ผลกระทบด้านสุขอนามัย พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนทุกพื้นที่ ประสบปัญหาสุขภาพในชุมชน ทั้งปัญหาขยะที่มาจากการพัฒนาพื้นที่ เช่น การสร้างและพัฒนาสาธารณูปโภค อาคาร และสิ่งก่อสร้าง เช่น จากเดิมที่ชาวเลมีน้ำดื่ม น้ำใช้ อย่างเพียงพอในชุมชน ขยะในชุมชนค่อนข้างน้อย เมื่อมีการเข้ามาพัฒนาพื้นที่ทางการท่องเที่ยว มีการสร้างโรงแรม รีสอร์ท ห้องพัก บังกะโล และมีการใช้ทรัพยากรของชุมชนค่อนข้างมาก เพื่อให้บริการธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนเปิดบริการร้านค้า ตลาด สถานที่จำหน่ายสินค้าและบริการในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมแล้ว ไม่มีการจัดการขยะ ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอุรึกลาไว้ ทั้งปัญหาขยะที่ส่งกลิ่นเหม็น การปล่อยน้ำเสียสู่ชุมชนทำให้น้ำบ่อของชุมชนเสียหาย ปัญหาส่วนใหญ่มาจากการพัฒนาพื้นที่ของท่องเที่ยวโดยเฉพาะพื้นที่ฝั่งอันดามัน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เมื่อก่อนมีผักบุงทะเลสวยมาก เปลี่ยนไปมาก ตั้งแต่มีกำแพงกันคลื่นรอบชายหาดของหมู่บ้าน กำแพงนี้มาก่อนสันามิ เมื่อก่อนมีที่ให้เราวิ่งเล่นหน้าหาด ตอนนี้ชาวบ้านสร้างบ้านเลยติดกับกำแพง บางหลังสร้างเลยกำแพง ดังนั้นไม่เห็นว่ารัฐมาช่วยเหลืออะไร เราไปแจ้ง อบต. หรือราชการ เข้ามาดู แก่ใจ แต่ไม่เห็นใครทำอะไรปล่อยทิ้งคูрок สกปรกเต็มไปหมด ปูนขยอก เอาออกลำบาก ต้องมีรถใหญ่ๆ มาเอาออก ถ้าพึ่งชาวบ้านเราจะเอาเศษหิน เศษอิฐไปทิ้งที่ไหน บ้านก็พัง หน้าของหาดพอดี ใครเขาอยากจะอยากมาดู” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ในปัจจุบัน ขยะมีมากขึ้นทั้งพื้นดินและในท้องทะเล สัตว์ในทะเลก็มีจำนวนน้อยลงมาก เพราะไม่มีการอนุรักษ์รักษาไว้” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“ก่อนสิ้นนามิ มีการใช้น้ำ ใช้ไฟอย่างประหยัด ใช้น้ำดื่ม หลังสิ้นนามิมีรีสอร์ท ห้องพัก มีการใช้แอร์ ใช้ไฟฟ้า มีการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้ามากขึ้น บ่อน้ำดื่มแห้ง ชาวบ้านใช้น้ำไม่พอ มีกลุ่มทุนรายใหญ่จ้างให้ขุดบ่อบาดาลไว้ใช้ ส่วนชาวเลมีความเร้นเค้นในการใช้ทรัพยากร เพราะรีสอร์ทเจาะบาดาล เขามีเงินทุนในการเจาะเอาน้ำไว้ใช้ เราไม่มีปัญญา ชุมชนมีปัญหาขยะที่เกิดจากตลาดนัด เพราะมีนักท่องเที่ยว มีการค้าขาย น้ำเน่าเสียไม่มีระบบบำบัด แจ้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการแต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เกาะหลี่เป๊ะ ไม่ค่อยบังคับใช้กฎหมายให้จริงจัง การจัดการขยะยังไม่มีระบบ เจ้าหน้าที่ให้การดูแลไม่ทั่วถึง ทำให้ร้านอาหาร ร้านค้าไม่เห็นความสำคัญ จึงปล่อยน้ำเสียทำให้อ่างน้ำชาวบ้านเสียหาย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ตอนนี้ประสบกับน้ำเสีย ปัญหายุขะ อดีตจะมีร่องระบายน้ำเสีย น้ำไม่ขังน้ำจะลงทะเล รีสอร์ททอม น้ำไหลลงทะเลไม่ได้ ทำให้น้ำท่วม เมื่อก่อนเป็นครองสาธารณะ แต่นายทุนทำได้ทั้งที่ควรเป็นทางเดินสาธารณะ แต่นายทุนบอกว่าซื้อแล้วก็สามารถทำได้ ชายหาดก็มีเจ้าของ กลายเป็นส่วนบุคคลไปหมดแล้ว เราไม่สามารถพุดออกไปได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

แผนภาพผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ฝั่งอันดามัน

ภาพที่ 11 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

ความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน การพัฒนาด้านสังคม

การพัฒนาด้านสังคมในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักทางการศึกษา 2) การให้ทุนการศึกษา 3) การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ และ 4) การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

1. การสร้างความตระหนักทางการศึกษา

การส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษา พบว่า ด้วยลักษณะวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาตามอัธยาศัย เรียนรู้วิถีชีวิตจากบรรพบุรุษ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบอย่างสังคมเมือง ดังนั้นผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองด้านการศึกษา เพื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองเกิดการส่งเสริมบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป ในระดับชุมชนผู้นำชุมชนพยายามเป็นแบบอย่างกับสมาชิกโดยการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อบต. เป็นต้น พร้อมทั้งกลุ่มผู้นำและแกนนำชุมชนได้ให้แนวคิดแก่สมาชิกในชุมชนถึงความสำคัญของการศึกษา เช่น การได้รับศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้สมาชิกสามารถมีชีวิตที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเอง และชุมชนได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

พ่อแม่ต้องสอนลูกเรื่องการศึกษาว่าเป็นเรื่องสำคัญ จะต้องให้เรียนต่อ และต้องหาหนทางให้เด็กได้เรียน แม้ไม่มีเงิน และสุดท้ายต้องกู้ กยศ. ก็ต้องทำ เพราะถ้าลูกจบการศึกษา ลูกมีงานมีเงิน ก็สามารถช่วยเหลือพ่อแม่ได้ พ่อแม่ก็จะสามารถอยู่อย่างสบายได้ แต่ส่วนหนึ่งเด็กที่ไม่ไปเรียน ดิดโทรศัพท์ และพ่อแม่ส่วนใหญ่ให้เหตุผลคือ ไม่มีเงินส่งให้เด็กเรียน ซึ่งจริง ๆ แล้วถ้าเด็กไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้เรียนรู้ ไม่สามารถตามทันสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป และเด็กปัจจุบันหลงกับความรื่นเริง ไม่คิดถึงอนาคตหรือพ่อแม่ เด็กบางคนเรียนจบเพียงมัธยมตอนต้นก็ทำงานไม่สามารถเรียนในระดับที่สูงขึ้นได้ และเด็กรุ่นใหม่มองว่าการเรียนสูง ๆ สุดท้ายก็ต้องเป็นลูกจ้าง แต่การออกเรือในทะเล ไม่เป็นลูกจ้าง...นอกจากนั้นความคิดของพ่อแม่มองถึงมูลค่าจากเงินที่เด็กสามารถหามาได้ จึงละเลยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เรียนต่อ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วต้องให้พ่อแม่เห็นถึงคุณค่าที่จะได้รับจากการศึกษา เช่น การรู้เท่าทันคน ความรู้ที่สามารถนำไปหาเลี้ยงได้ในอนาคต” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“เราพยายามบังคับ ติดตามบังคับให้เรียนจบ ม.3 แม้บังคับก็ยังหลุดกลางคัน บังคับไม่ได้พยายามคัดเลือกเพื่อให้ทุนการศึกษา แต่เด็กเรียนไม่ได้ ออกกลางคัน สาเหตุเพราะอยู่ร่วมกับเพื่อนไม่ได้ เพราะพฤติกรรมวิถีชีวิตชาวเลที่ชอบอยู่กับทะเล ดักไซ ลากเบ็ด มีไม่กี่คนที่จบปริญญาตรี จึงพยายามผลักดันให้ทุกคนได้รับการศึกษา เพราะคนที่มีการศึกษาจะเป็นอนาคตของหมู่บ้าน

ทั้งผู้ใหญ่บ้าน นักการเมือง ผู้นำชุมชนควรจะต้องจบปริญญาตรี เพราะกฎหมายบังคับ แต่ตอนนี้
ทั้งหมดบ้านไม่มีใครจบ ผมที่ได้เรียนจบปริญญาตรีเพราะเหตุผลนี้ ที่เกาะอาดังมีคนเรียนจบ
และได้เป็นสมาชิก อบต.” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

2. การให้ทุนการศึกษา

การให้ทุนการศึกษา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการให้เด็กได้รับทุนการศึกษา เพื่อเด็ก
เยาวชน และผู้ที่สนใจ ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความยากลำบากของผู้ปกครอง
ในบางพื้นที่หน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ช่วยกันจัดหาทุนการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษา
ของกลุ่มชนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น การยึดติดในวิถีชีวิตดั้งเดิม พ่อแม่ไม่เงิน
ให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษา
เอกสาร ต่อไปนี้

“ต้องส่งเสริมการศึกษาให้กับชาวเลรุ่นหลัง เด็กเข้าเรียนตามระบบเพียง 5% ที่เหลือ
ออกมาช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน เพราะปัญหาความยากจน ส่วนใหญ่จบ ม.3 เด็กที่ไม่เรียนต่อ
จะออกมาจับเรือเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“การเรียนของเราตอนนี้ เราต้องทุกคนต้องการให้เด็กในชุมชนได้เรียน แต่ด้วย
ความลำบากหลายอย่างในตอนี้ การทำมาหากินที่ลำบาก ทำให้เราต้องแบกรับภาระหนักในการส่ง
ให้ลูกเรียน แม้ว่าหน่วยงานราชการบอกว่าให้เรียนฟรี แต่เมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนจริง ๆ แล้ว
ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกมากมายที่เราต้องจ่าย แต่ถ้าหลวงให้ทุนสำหรับเด็กชาวเล ก็จะทำให้เด็ก
ได้เรียนหนังสือกันมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

3. การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์

การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ชุมชนในหลายพื้นที่
ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้นในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหา เกี่ยวกับ
การให้การดูแลของครอบครัว ลดค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพ ความปลอดภัยในการใช้ชีวิต ดังปรากฏ
ข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ชาวเลต้องรู้เท่าทันในการอยู่ในโลกสมัยใหม่ ต้องมีการปรับตัว ถ้ายังอยู่เหมือนเดิม เช่น
ชาวเลยังอยู่แบบวัน ๆ ไม่คิดอนาคต เรื่องการศึกษา ชาวเลต้องมีการศึกษาที่ดี ซึ่งตอนนี้ชาวบ้าน
เริ่มมีความพยายามให้ลูกเรียน แต่ปัญหาเรื่องความปลอดภัยจากการส่งไปเรียนบนฝั่ง ค่าใช้จ่าย
ที่มีมาก การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และเด็กชาวเลยังไม่รู้จักคิด เพราะไปอยู่บนเกาะห่างไกลจากครอบครัว
สำหรับเด็กที่อยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเรียน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“อดีตชาวบ้านเป็นห่วงลูกหลานไม่ยอมให้ไปไหนไกล และได้กลับบ้านน้อย แต่ปัจจุบัน
มีการผลักดันและพยายามให้พ่อแม่ชาวเลอุรึกลาไว้วางเสริมให้เด็กรุ่นใหม่ได้ศึกษา และให้ข้อคิด

กับคนในชุมชนถึงความยากลำบากที่จะเกิดขึ้น เช่น ค่าครองชีพสูงขึ้น จะทำให้อยู่อย่างลำบาก ถ้าลูกหลานไม่มีการศึกษา ดังนั้น เด็กต้องไปเรียนเหมือนเด็กทั่วไป เพื่อรู้เท่าทันสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ซึ่งคนรุ่นก่อนไม่ได้เรียนเพราะไม่มีโอกาส ดังนั้น ในกลุ่มชาวเลด้วยกันจึงพยายามพูดคุยให้พ่อแม่และเยาวชนรุ่นใหม่ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ก็ยังมีเด็กบางกลุ่มที่ไม่เรียนต่อ ด้วยเหตุผลของการช่วยเหลือพ่อแม่ พ่อแม่ไม่สนับสนุน แต่กลับสนับสนุนให้เด็กทำงานมากกว่า ประกอบกับต้องใช้เงิน ค่าทอม การอาหาร การแต่งกาย ซึ่งค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และชาวบ้านไม่ยอมเป็นหนี้ ชาวเลจะอยู่แบบพอเพียง หามาเพื่อใช้ไว้เลี้ยงแก่ชีวิต” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

4. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ พบว่า กลุ่มอุรักลาไวย์ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น หรือเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น สอดคล้องกับการประกอบอาชีพด้านการประมง การท่องเที่ยว ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การจัดการศึกษานอกจากจะใช้หลักสูตรแกนกลางแล้ว ก็ควรจะมุ่งเน้นพิเศษ สำหรับชาวเลเรื่องการอาชีพและการท่องเที่ยว เป็นอาชีพที่ชาวบ้านจะต้องทำงานอยู่บนเกาะ หากให้เด็กไปเป็นเจ้าของที่ธนาคาร เด็กก็ไม่สามารถทำได้ เพราะชาวเลผูกพันกับทะเล บ้าน วิถีชีวิต และถ้าอยู่นอกเกาะเด็กจะอยู่ลำบาก ชาวเลเราจะนัดกับการอยู่เกาะหลีเป๊ะ ดังนั้น การเรียนก็ควรจะเน้นไปทางการประกอบอาชีพของชาวเลเช่นเดียวกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เด็กชาวเลชอบทำงานมากกว่า อยากให้เด็กเรียนด้านการท่องเที่ยว จะได้ดูแลและทำการท่องเที่ยวของชุมชน ต้องการให้มีการศึกษา เรียนรู้ อบรม ให้เด็กรุ่นใหม่เกิดการพัฒนาและก้าวหน้าไป บางครั้งระบบโรงเรียน ครู เมื่อเด็กไปโรงเรียนเด็กยิ่งแย่ เลยไม่เข้าใจว่าเป็นที่เด็กที่ครูพยายามสอนลูกหลานให้รู้ เข้าใจในความยากลำบากของชาวเล ถ้าหากมีการจัดการเรียนการสอนให้เด็ก ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวเล ควบคู่กับการจัดการศึกษาแบบปกติ เด็กจะได้อะไรมากกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“อยากให้หน่วยรัฐมีงบมาให้เด็กเรียน อย่าให้ชาวบ้านต้องออกตังค์เอง ทั้งเรียนในโรงเรียน และเรียนเพื่ออาชีพ เรียนภาษา ใครมีลูกก็สามารถเรียนได้ เรียนฟรี ถ้าเป็นอาชีพก็จะได้เป็นไกด์ ตัดผม ขายลูกชิ้นรับออเดอร์ได้ ก็จะได้มีอาชีพ ต้องใช้ภาษา เพราะเราเป็นแหล่งท่องเที่ยว 100% แล้ว ให้หน่วยงานมาชุมชนโต๊ะบะหลิว เดือนละ 2-3 ครั้ง และให้เรียนฟรี ใคร ๆ ก็อยากจะเรียน ในระบบพวกเราอยากให้ลูกเรียน ใครก็อยากให้ลูกเรียน แต่ถ้าจะให้เขาส่งลูกเรียนเอง มันหนัก” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ พบว่า มี 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. การประกอบอาชีพประมงผู้ประกอบการประกอบอาชีพท่องเที่ยว และ 2. การเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพการท่องเที่ยว

1. การประกอบอาชีพประมงผู้อาชีพการท่องเที่ยว

การพัฒนาจากอาชีพดั้งเดิมด้านประมงสู่อาชีพใหม่ด้านการท่องเที่ยว พบว่า ในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ ต้องการให้มีการปรับตัวเกี่ยวกับการจัดให้บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการนำวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไปสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ลักษณะของการปรับตัวนั้น ในแต่ละพื้นที่สามารถนำเสนอจุดเด่นของกลุ่มชน เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการจัดการท่องเที่ยวและบริการ สามารถจัดบริการได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทางทะเลโดยการนำนักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวเล เช่น การดำน้ำ การวางอวน การลากเบ็ด การดำชั๊ สำหรับรูปแบบบนบกเป็นการนำนักท่องเที่ยวชมวัฒนธรรม ด้านอาหารการกิน ศิลปะการแสดง ประเพณีและวัฒนธรรมตามเฉพาะของแต่ละพื้นที่ พร้อมกันนี้จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสมาชิกในชุมชนเพื่อพร้อมรับการท่องเที่ยว เช่น แม่บ้านส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยว การทำอาหารให้นักท่องเที่ยว การสร้างอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ เช่น การทำงานรับจ้างในโรงแรม การประดิษฐ์ของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความมั่นคงมากขึ้น ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“พยายามผลักดันให้เกาะตันดาเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อสร้างอาชีพ เราหาวิธีการสร้างอาชีพด้วยการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 1. ตั้งกลุ่มประมงเพื่อการท่องเที่ยว และกลุ่มวัฒนธรรมประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว สามารถเปิดรับ จัดทำคิวทำเป็น Package เช่น ดูการดำน้ำ การวางอวน การลากเบ็ด การดำชั๊ คิดเป็นรายชั่วโมง ซึ่งเป็นการขายวิถีชีวิต ส่วนบนบกมีลานวัฒนธรรม สามารถขาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาดู ตอนนี้นำกำลังทำโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวอนถ้าแขกเพิ่ม 20-30 คน จะคิดรายหัว นักท่องเที่ยว สามารถชมประเพณีวัฒนธรรม ชมการแสดง ซึ่งเป็นจุดเด่น ตอนเข้าไปดูทะเล กลับมาได้ 1 ทริป หลังจากนั้นให้แม่บ้านทำกับข้าวจากของที่ชาวเลหามาขายให้นักท่องเที่ยวกิน เป็นอาหารของชาวเล หอย กอหญา ปลา ซึ่งหมู่บ้านเรามีกิจกรรมหลากหลาย ใน 113 ครัวเรือน เราจะผลักดันให้ทุกคนรับแขก คัดเฉพาะคนหรือครอบครัวที่พร้อม จะรับสมาชิกเพิ่ม ให้ชาวบ้านรู้จักการออมทรัพย์ เพื่อสร้างกองทุนหมุนเวียน จะเป็นลักษณะนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“เมื่อธุรกิจท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เกาะนี้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อมในการบริการให้กับนักท่องเที่ยว มีที่พัก อาหาร การเดินทาง ทุกอย่างต้องมีความสะดวกสบาย

มากขึ้น กิจการที่เกิดขึ้นใหม่มีมากมาย มีโรงแรม รีสอร์ท และบังกะโล มีสถานที่ท่องเที่ยว ทางธรรมชาติหมู่เกาะต่าง ๆ สถานที่บันเทิง ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายที่ระลึก เรือท่องเที่ยว เศรษฐกิจเปลี่ยนชาวเลต้องเปลี่ยน เปลี่ยนมาทำอาชีพรับจ้างด้านธุรกิจการท่องเที่ยว เพราะที่อยู่อาศัยกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“อยากขอกลับคืนสู่อดีต ขอคืนเขตแดนทำมาหากิน เพื่อทำควบคู่กับการท่องเที่ยว เพราะถ้ากรมอุทยานอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าได้ แต่ชาวเลไปทำมาหากินไม่ได้ เราจะขอแบ่งเขต ให้ชัดเจน เช่น เขตทำมาหากิน เขตบริการนักท่องเที่ยว เราสามารถอยู่ร่วมกันได้ เราเป็นประมงพื้นบ้าน ที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสูญหาย ถ้าประเทศต้องการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อเศรษฐกิจ เราคงหนีไม่พ้นต้องอยู่ร่วมกับการท่องเที่ยว อาจใช้วิธีการทำการท่องเที่ยวชุมชน โดยให้แต่ละชุมชน แสดงวิถีชีวิตของตนออกมาให้ได้ และต้องไม่หนีชีวิตดั้งเดิม เราไม่มีทางด้านแรงการท่องเที่ยว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

2. การเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพการท่องเที่ยว

การพัฒนาด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้เท่าทันกับสถานการณ์ เช่น การเสริมความรู้ด้านภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การบริหารจัดการธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว และด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“จะต้องเร่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อนำนักท่องเที่ยวไปชมสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงความจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาจีน ซึ่งถ้าชาวบ้านรู้ภาษาก็อาจจะสามารถรับนักท่องเที่ยวโดยตรงได้ด้วยตัวชาวบ้านเองถ้าไม่รู้ภาษา จะไม่สามารถดำรงอาชีพได้ ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักสำหรับชาวเลในขณะนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“การพัฒนาเรื่องภาษาให้กับชาวเล ซึ่งขณะนี้ชาวเลสามารถสื่อสารได้เล็กน้อย ทั้งภาษา มาลายู ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ซึ่งสามารถนำ 3 ภาษาดังกล่าวสามารถนำเที่ยวได้ นอกจากนี้ ด้วยการเข้าถึงนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป คือเข้าถึงจากการสื่อสารออนไลน์ ดังนั้นชาวเลเราจะต้องมีการปรับตัวในเรื่องของการเข้าถึงและเท่าทันเทคโนโลยี เท่าทันสื่อออนไลน์ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องให้การศึกษา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เราปรับตัวมาก มากจนลืมวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่ม ทำให้ชาวบ้านไปประกอบอาชีพท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ประมงอันดับ 2 เราปรับตัวให้เข้ากับ

การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป แต่ชาวเลยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดต้นทุนในการดำเนินการ จำเป็นต้องจ้างบุคคลอื่นเข้ามาทำแทนหรือเช่า สุดท้ายเพราะขาดทักษะ ทำให้ชาวเลขายธุรกิจ ดังนั้น จำเป็นต้องให้ชาวเลได้รับการอบรม เข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้น เช่น การบริหารจัดการ นักธุรกิจ โดยหลักสูตรต่าง ๆ จะต้องให้สอดคล้องกับชาวเลเรา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

การพัฒนาด้านวัฒนธรรม

การพัฒนาด้านวัฒนธรรมในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ พบว่า กลุ่มชน มีความต้องการปรับตัวด้านวัฒนธรรม ในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1. การสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี 2. การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน และ 3. การจัดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

1. การสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี

การสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี พบว่า กลุ่ม ชาติพันธุ์ มีการดำเนินการ โดยการสร้างแกนนำของชุมชนในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ให้ผู้รู้ หรือผู้ที่สนใจแต่ละด้านในชุมชนเป็นครูสอนสมาชิก เช่น ภาษา ศิลปะการแสดงที่สำคัญของชาวเล ทั้งนี้เพื่อวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คงอยู่ต่อไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“มีคนรุ่นกลางที่เราปั้นดูแลเรื่องร้องเริงเป็นเยาวชนที่เป็นผู้นำอยู่ตอนนี้ เรามีหมอเขานับถืออยู่ ต้องให้เด็กรุ่นใหม่มาฝึกมาเรียนรู้วัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมยังคงอยู่” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

“เรายังมีวัฒนธรรมประเพณี มีลอยเรือ รำมะนา เรามีโต๊ะหม้อ 1 คน ทำหน้าที่เมื่อมีพิธีกรรม เขารู้หลักการและวิธีการ แต่ภาษาอุรักลาไวย์เด็กรุ่นใหม่ ไม่ค่อยใช้สื่อสาร แต่พยายามผลักดันให้กับคนในหมู่บ้าน ในครอบครัวพูดภาษาอุรักลาไวย์ให้ตลอด ถ้าเราไม่พูดเราจะลืม บอกกับชาวบ้านตลอด ให้พวกเขาพูดภาษาของเราให้ได้มากที่สุด ส่วนภาษาไทยแม่เราจะพูดออกทองแดงเราก็ต้องพูดเพื่อสื่อสารกับคน เพราะภาษาหลักของเราคือภาษาอุรักลาไวย์ อุรักลาไวย์ที่หลีเป๊ะเราอยู่ไม่เหมือนที่อื่น แม่ภาษาเปลี่ยนไปเลย เป็นภาษาไทย โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นสมัยนี้ ไม่พูดภาษาอุรักลาไวย์เลย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

2. การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในบางพื้นที่มีแนวคิดจัดทำ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการนำเสนอศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา เพื่อเป็นจุดขาย และให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการถ่ายทอดและเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมให้กับเด็ก

เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สูญหาย ดำเนินการ โดยการรวมกลุ่มจัดทำกลุ่มทัวร์ จัดทำธุรกิจ ของชาวเล ก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ในบางพื้นที่มีการส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามา มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ต้องการให้มีสะพานรอบหมู่บ้าน จะเกิดประโยชน์ที่ดีมากกับชาวบ้าน เพราะตอนนี้ ชาวบ้านหากินลำบาก ทะเลก็ไม่ได้ออก ถ้ามีสะพานหมู่บ้านสามารถอนุรักษ์วิถีของพวกเขา เรามีวิถี ชีวิตที่สามารถตั้งโชว์ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การไปเก็บหอยสด ๆ มาขายหน้าบ้าน เพราะเรามี วิถีชีวิตแบบนี้อยู่แล้วหมู่บ้านเรามีแค่ 44 หลังคาเรือน ถ้าทำแบบนี้ได้จริง ๆ ชาวบ้านจะได้มีอาชีพ สามารถเผยแพร่วัฒนธรรม รุ่นลูกหลานเขาจะได้สบาย พยายามสอนพวกเด็ก ๆ ว่าพวกเขาต้อง พยายามสนใจ ต้องทำข้อมูลเอาไว้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 27, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชุมชนได้มีการรวมกลุ่มชาวเลจัดทำกลุ่มทัวร์ ซึ่งเป็นธุรกิจของชาวเล มีการขายทัวร์ วัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว มีการก่อตั้งวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะหลีเป๊ะ มีการขาย โปรแกรมทัวร์ที่เป็นกิจกรรมทั่วไป แต่ชาวเลจะมีอาหาร ที่พัก เรือนำเที่ยว การนำชมพิพิธภัณฑ์ ของชาวเล มีโปรแกรมนำเที่ยวชมการวางอวน การตกหมึก การแสดงร้องเงิ้ง รำมะนา มีทีมบริการ การท่องเที่ยว เช่น ทำอาหารบริการนักท่องเที่ยว 5-7 คน ทีมนำเที่ยว ทีมนักแสดง ซึ่งทุก ๆ กิจกรรม ดำเนินการโดยชาวบ้านชาวเล ที่มีการนำเสนอวิถีชีวิตแก่นักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เสริม เล็กน้อยจากการจัดกิจกรรม เด็กและเยาวชน หรือกลุ่มคนในชุมชนได้เรียนรู้ ได้เห็นประเพณี วัฒนธรรม ที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดการเผยแพร่และไม่หายไป และทำให้เด็กสมัยใหม่ได้มีโอกาสแสดง ทั้งเป็นนักร้อง นักแสดง เป็นการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ปรับปรุงและพัฒนาชุมชนเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน คุณปะการัง คุณสิ่งสวยงาม ชมพิพิธภัณฑ์มีการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิตชาวเล โดยพักในชุมชน แม้เรามีข้อจำกัด หลายอย่างในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้านการให้บริการ และหลายอย่างที่ไม่สามารถทำได้ อย่าง การท่องเที่ยวทั่วไป แต่ถ้านักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในชุมชน โดยตรง ชุมชนก็จะได้เงินในอัตราเต็ม นักท่องเที่ยวหลายกลุ่มมีความต้องการจะมาเรียนรู้วิถีของชาวเล เรารู้สึกภูมิใจในการทำงานลักษณะนี้ เราได้ถ่ายทอดความเป็นจริงจากชาวเล อาหารพื้นบ้าน วิถีชาวเล เราพยายามทำความเข้าใจกับ ตัวเราเอง และสืบทอดต่อเด็กเพื่อให้เขานำนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวในชุมชนด้วยความเข้าใจ และนำเด็กที่ออกจากโรงเรียน มาทำงาน การจัดแบบนี้ทุกอย่างจะยังคงอยู่ต่อทั้งวัฒนธรรมและ ผู้สืบทอด” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 28, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เรามีวิธีแก้ในการรับมือกับการท่องเที่ยว คือ เราต้องทำท่องเที่ยววิถีชีวิตของเรา เพื่อนำเสนอนักท่องเที่ยว จะทำให้วิถีชีวิตของตัวเองไม่หายไป เราสามารถทำได้ เพราะทำเลที่ตั้งสวย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

3. การจัดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

การจัดทำเป็นพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ ต้องการให้เป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษ เพื่อการคุ้มครองทางวัฒนธรรม สร้างความเสมอภาค และความเท่าเทียมให้กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้ตามลักษณะของกลุ่ม อย่างไรก็ตามชุมชนจะต้องเตรียมความพร้อมหลายมิติในการประกาศเป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ถ้าชาวเลสามารถอยู่แบบชาวเขา ซึ่งเขาสามารถอยู่เฉพาะกลุ่มได้เลย ไม่มีใครมาวนวายเป็นพื้นที่เฉพาะชาวเขา เราก็อยากให้เป็นแบบนั้นบ้าง อย่างน้อยจะช่วยให้เรามั่นคง ไม่ต้องกังวลว่าใครจะมาไล่ และเราก็สามารถมีวิถีชีวิตของพวกเขาได้ เป็นพื้นที่เฉพาะชาวเลในแต่ละพื้นที่ไปเลย ซึ่งตอนนี้หน่วยงานหลายหน่วยงานกำลังเข้ามาช่วยเหลือ ผลักดันในเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นให้ได้” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3, สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2560)

“การกำหนดเขตวัฒนธรรมพื้นที่พิเศษ การมองวิถีการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ความพอเพียงในการใช้ชีวิตแบบที่เป็นอยู่ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องปรัชญาการดำรงชีวิต ดังนั้นจะต้องมีนโยบายส่งเสริม ที่สร้างความเสมอภาค เท่าเทียม สร้างความมั่นคงทางธรรมชาติ จิตวิญญาณพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่กล่าวถึง จึงมิใช่การใช้พื้นที่ทางกายภาพ แต่มีการมองถึงจิตวิญญาณ สิ่งที่จับต้องไม่ได้ ในมิติที่เห็นวัฒนธรรมเป็นรากฐานชีวิต การอยู่ร่วมกัน เราสร้างการแบ่งปัน การอยู่ร่วมกับมนุษย์ และสิ่งเหนือธรรมชาติ การมองเรื่องคุณค่าในพื้นที่อันค้ำประกัน การท่องเที่ยวเข้ามาต้องหาวิธีการอยู่ร่วมกับการท่องเที่ยว วัฒนธรรมชุมชน และต้องมองวิธีการทำงานหรือการลงทุนทางธุรกิจ หรือรูปแบบการท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องใส่ใจหรือคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับชาวบ้าน และชุมชน โดยต้องมองถึงอนาคตการดำรงอยู่ของชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน”

“อยากให้เป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ พวกเราอยู่บนเขาป่าไม้เขาไม่ได้ทำลาย จริงแล้วพวกเราเป็นคนที่รักษาป่าไม้ตั้งแต่แรกเกิดขึ้นแต่นานมาแล้ว อยากให้ประสบผลสำเร็จในเรื่องนี้ อยากมีข้อเสนอเหมือนกันทั้งในทะเลทั้งบนบก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 27, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

การพัฒนาด้านการเมือง

ด้านการเมืองในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ อูร์กลาไว๋ ผึ่งอันค้ำประกัน พบว่า กลุ่มชนต้องการให้มีการปรับเกี่ยวกับ ประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐและเอกชน เช่น ต้องการให้มีการกฎหมายที่ชัดเจน ทั้งกฎหมายพื้นที่อยู่อาศัยและที่ประกอบอาชีพ ซึ่งปัจจุบันเป็นเพียง

ข้อตกลงกับส่วนราชการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานประสานกันและกันเพื่อการแก้ไข ปัญหาในข้อกฎหมาย เพื่อให้กลุ่มชนมีพื้นที่ในการดำเนินชีวิต พื้นที่ในการประกอบอาชีพ พื้นที่ ทางประเพณีและวัฒนธรรม ในส่วนของนโยบายที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว จะต้องให้กลุ่ม ชชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น ในการจัดทำนโยบาย ทั้งนี้เพื่อนโยบายที่บังคับใช้จะไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชน ไม่ลดรอนวิถีชีวิต ควรมีการผ่อนปรน และควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ดูแลช่วยเหลือให้กลุ่มชนสามารถดำเนิน ชีวิตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจาก การศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เราพยายามผลักดัน กรม.วัฒนธรรม แต่อย่างที่บอกว่าเราได้รัฐธรรมนูญมาตรา 70 เพื่อช่วยผลักดันให้ง่ายขึ้น ซึ่งมีความสำคัญต่อชาวเล เราต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิพื้นที่ทำกิน เขตในการทำประมงที่ชัดเจน เราคาดหวังข้อกฎหมายที่ชัดเจน ตอนนี้เหมือนโดนตีกรอบตลอดเวลา ตอนนี้ต้องทำข้อตกลงกับหัวหน้าของส่วนราชการแต่ละที่ เมื่อเจ้าหน้าที่มีการโยกย้าย ข้อตกลง สัญญาก็สลาย ต้องทำใหม่ “ไม่มีความแน่นอน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, ธันวาคม 2560)

“ต้องการให้เจ้าหน้าที่อุทยาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการกำหนดขอบเขตพื้นที่ ทำมาหากินของชาวเล มีการสำรวจข้อมูลพื้นที่ที่ชาวเลดำเนินชีวิต ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และ ส่วนใดที่หน่วยงานต้องการกันไว้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อยากให้มีการประชุม สร้างความเข้าใจ ทำประชาพิจารณ์กับชาวเล ที่ผ่านมานักหน่วยงานภาครัฐจัดประชุม ชาวเลส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบ และเมื่อถึงเวลาในการประชุมชาวเลไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือถ้ามีการประชุมก็ประชุมแค่กลุ่ม คนน้อย ๆ ไม่เป็นกลุ่มใหญ่ และให้เฉพาะตัวแทนเข้าร่วม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งตัวแทนในบางครั้ง อาจไม่ได้เป็นตัวแทนของชาวเล โดยแท้จริง ดังนั้นควรสอบถามชาวเล แต่ละครอบครัวโดยตรง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“อยากจะทำให้คืนพื้นที่ให้กับชาวเล พื้นที่ทำมาหากิน เช่น เกาะที่เราต้องอนุรักษ์ ให้ยกเลิก การจำกัดเขตออกหากิน 10 ไมล์ทะเล อยากให้หน่วยงานรัฐให้เราทำเหมือนเดิม” (ผู้ให้ข้อมูล รายที่ 25, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

การพัฒนาสุขอนามัย

การพัฒนาด้านสุขอนามัยในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ อูรักลาโว้ย ผังอันดามัน พบว่า กลุ่มชนต้องการให้สมาชิกในชุมชน ช่วยกันดูแลรักษา สภาวะอนามัยในชุมชน เช่น การจัดการขยะ การดูแลรักษาความเรียบร้อยในชุมชน เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่ และสามารถต้อนรับบุคคลภายนอก ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน และในการปรับปรุงและพัฒนาชุมชน หรือ โครงการต่าง ๆ ควรมี การให้ชาวบ้านได้ร่วมกัน คิด ตัดสินใจ เพื่อการพัฒนานั้นจะได้ไม่เป็นภาระของคนในชุมชน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

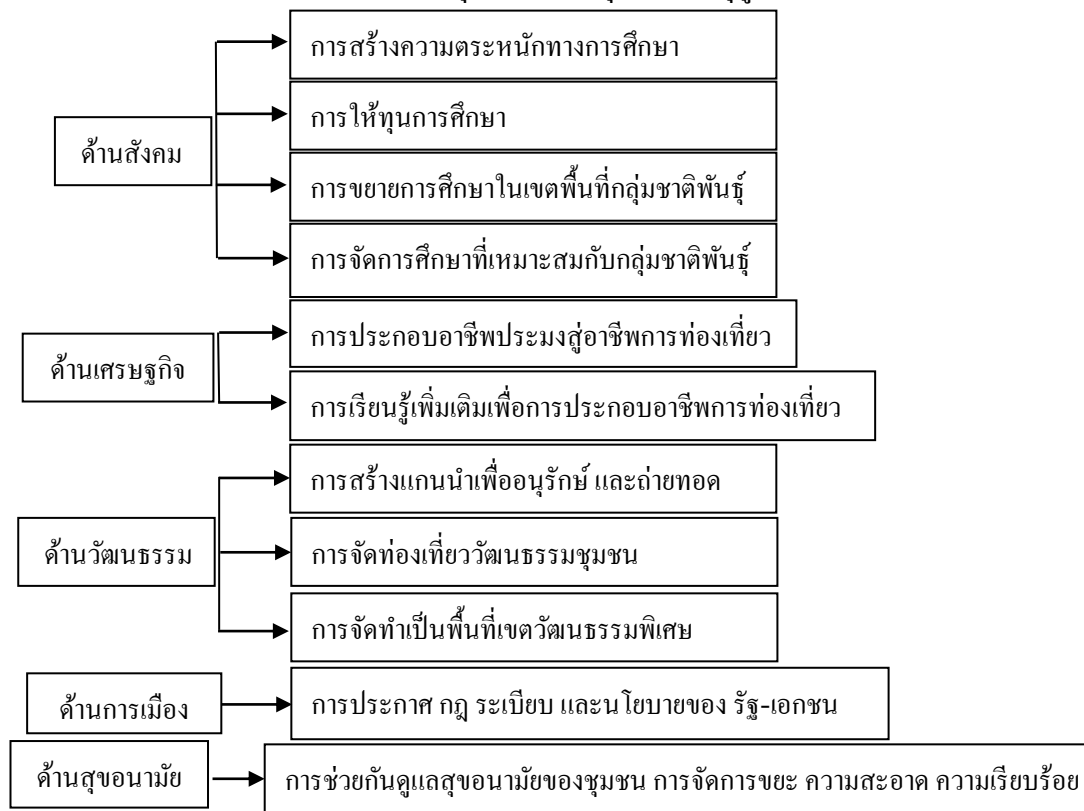

“เราทุกคนในหมู่บ้านต้องช่วยกัน ช่วยกันดูแลบ้าน ชุมชนช่วยกันแก้ปัญหาให้กับชุมชน การแก้ปัญหาหยาบๆ เมื่อก่อนแต่ละสัปดาห์เราจะช่วยกัน เก็บกวาดถุงพลาสติกหน้าหาด ขยะต่าง ๆ เราช่วยกัน ตอนนี้ทุกคนละเลย ชุมชนเลยดูไม่น่าอยู่เท่าไร” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, กันยายน 2560)

“ด้านอนามัยส่วนบุคคล ชาวเลมีความสุขภาพแข็งแรง มีอาหารโปรตีนที่สมบูรณ์จากทะเล ปัจจุบันได้ใช้กันยุง รู้จักการแพทย์มากขึ้น เมื่อไม่สบายเล็ก ๆ น้อย ๆ ปวดหัว ปวดท้อง สามารถซื้อยามารับประทานเอง มีการนำเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้ในการทำคลอด ในชุมชนมีการสร้างบ้านเป็นกลุ่มก้อน อดีตจะไม่รู้จักการวิธีการดูแลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูล มีน้ำขัง ส่งกลิ่นเหม็น ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำ ทำให้มีการสร้างบ้านเป็นสัดส่วนขึ้น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น รู้จักทำความสะอาดของบ้านเรือน” (วิถีชีวิตชุมชนเกาะสิเหร่, 2558, หน้า 11-12)

“เราต้องพัฒนาเราให้เรามอง น่าชม คนนอกหรือนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านจะได้มองอย่างสะอาดสะอ้าน ชุมชนไม่มีขยะ รอบบริเวณไม่มีสิ่งปรักหักพังจากเศษอิฐ หิน ดินทรายหรือซากจากการก่อสร้าง ถ้าเราทำให้ตัวเราและชุมชนน่าอยู่ได้ ก็จะง่ายในการที่ใคร ๆ จะมาทำกิจกรรมกับชุมชนเราได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 27, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

แผนภาพความต้องการพัฒนาในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน

ภาพที่ 12 ภาพความต้องการในการพัฒนามุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน

สรุปสภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนามุมมองของ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

สภาพของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

สภาพชุมชนใน 5 พื้นที่ 3 จังหวัดผังอันดามัน ประกอบด้วย ชุมชนราไวย์ ชุมชน

หาดสะป๋า และชุมชนเกาะลิหะห์ 2) จังหวัดกระบี่ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล ชุมชน
เกาะหลีเป๊ะ พบว่า ที่ตั้งชุมชนอยู่บริเวณชายหาดและใกล้พื้นที่ชายหาดทุกพื้นที่ ประชากรที่อาศัย
หนาแน่นที่สุดเป็นพื้นที่เกาะลิหะห์จังหวัดภูเก็ต การศึกษากลุ่มอุรักลาไวย์ ได้รับการศึกษาตอนต้น
และตอนปลาย มีการศึกษาระดับปริญญาตรีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ศึกษาโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้
ชุมชนของแต่ละพื้นที่ การนับถือศาสนา ชาวอุรักลาไวย์นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และหลังภัย
พิบัติสึนามิได้มีการนับถือคริสต์ ซิกข์ ตามลำดับ วัฒนธรรมประเพณี มีประเพณีลอยเรือที่กลุ่มชาติ
พันธุ์ในทุกพื้นที่ยังคงสืบทอด เพราะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตตั้งแต่บรรพกาล ศิลปะการแสดง
มีการอนุรักษ์และสืบสาน เช่น ร่องเง็ง รำมะนา ด้านภาษา มีการสื่อสารด้วยภาษาถิ่นได้และ
ภาษากลาง สำหรับภาษาอุรักลาไวย์มีการใช้ในครอบครัวโดยเฉพาะในกลุ่มผู้อาวุโส สภาพเศรษฐกิจ
ของแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่ มีการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีทางการท่องเที่ยว ยังคงมีการทำ
การประมงตามฤดูกาล และหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป บางพื้นที่มีสภาพความเป็นหนี้สิน
ค่อนข้างสูง ด้านสาธารณสุขพบทุกพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีการเชื่อมต่อให้มีการสัญจรไปมา
สะดวกระหว่างชุมชนและสังคมภายนอก เช่น มีถนน สะพานเชื่อมกับชุมชน ไฟฟ้า ปะปา และ
มีพัฒนาสภาพบ้านเรือน อาคารและสถานที่และแหล่งอำนวยความสะดวกในทุกพื้นที่ ทั้งนี้
ส่วนใหญ่เกิดจากการเข้ามาพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

ด้านสังคม ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีความห่างเหิน

ขาดการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การมีส่วนร่วมและความสามัคคี มีสภาพต่างคนต่างอยู่เพิ่มมากขึ้น
สมาชิกร่วมกิจกรรมสำคัญของกลุ่มน้อยลง และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในชุมชน
แต่ละพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบสังคมภายนอก บทบาทของผู้นำธรรมชาติหรือ “โตะหมอ”
มีลดน้อยลง ในบางพื้นที่ยังคงมีโตะหมอที่เป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดทำพิธีกรรม และในหลายพื้นที่ที่มี
ผู้นำที่เป็นทางการที่ได้รับการเลือกตั้งในการดูแลชุมชนมาจากบุคคลสังคมภายนอก ทั้งผู้ใหญ่บ้าน
กำนัน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์บางพื้นที่ไม่ได้รับการยอมรับ เกิดความขัดแย้ง
และขาดความรักสามัคคีในการช่วยกันพัฒนาชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม
ส่วนใหญ่เกิดจากการเลียนแบบวิถีชีวิตจากสังคมภายนอก เกิดการเรียนรู้ การนำมาใช้ซึ่งไม่สอดคล้อง
กับวิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงจากการทำมาหากินเพื่อยังชีพสู่การหาเพื่อการค้าขาย และการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพดั้งเดิมสู่การประกอบอาชีพใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงจากการทำมาหากินเพื่อยังชีพสู่การหาเพื่อการค้า พบว่า การตั้งถิ่นฐานถาวร ซึ่งมีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการเดียวกันกับสังคมภายนอก ตลอดจน เพื่อให้การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ จึงมีการเปลี่ยนจากการจัดหาเพื่อยังชีพสู่การจัดหาเพื่อการขาย เพื่อสร้างรายได้ และนำไปสู่การใช้จ่ายของบุคคล ครอบครัวต่อไป นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์ มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพดั้งเดิมจากการทำการประมงสู่การประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว ด้วยสภาพพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์อาศัยเป็นแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ เอกชน เข้าไปบริหารจัดการพื้นที่เพื่อสร้างประโยชน์ทั้งในเชิงอนุรักษ์และเชิงธุรกิจ มีการใช้สิทธิครอบครองพื้นที่ เช่น กฎหมาย นโยบาย ประกาศ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ประกอบอาชีพด้วยความยากลำบากด้วยข้อจำกัดดังกล่าว กลุ่มชาติพันธุ์จึงมีการปรับเปลี่ยนอาชีพจากการประมง สู่การประกอบอาชีพที่หลากหลาย มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอาชีพด้านการท่องเที่ยว

ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงประเพณี ศิลปะการแสดง ภาษา การแต่งกาย อาหาร ศาสนา วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สภาพบ้านเรือน และการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิปัญญา 1. การเปลี่ยนแปลงประเพณีที่สำคัญที่สืบทอดกันมา เช่น ประเพณี ลอยเรือ มีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการจัดทำพิธีกรรมที่สั้นลง การให้ความสำคัญกับกิจกรรมของสมาชิกมีน้อยลง แต่จะร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ที่มีความบันเทิงซึ่งมีการดื่มกินสุรา ยาเมา มากขึ้น วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมมีการปรับเปลี่ยนไปตามความสะดวก การนำศิลปะการแสดงมาใช้ในงานประเพณีมีการปรับเปลี่ยนจากที่มีการใช้ การขับร้องเพลงด้วยเสียงสด เต้นรองเง็ง มีการรำวง รำมะนา ได้เปลี่ยนเป็นเครื่องขยายเสียง และเปิดเพลงสมัยใหม่ 2. การเปลี่ยนแปลงภาษา ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ย ไม่มีภาษาเขียน มีเฉพาะภาษาพูด ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่พูดภาษาอูรักลาโว้ย แต่ใช้ภาษาถิ่นได้และภาษากลางแทนภาษาดั้งเดิม มีเฉพาะผู้สูงอายุ หรือผู้อาวุโสในครอบครัวที่ยังคงพูดภาษาอูรักลาโว้ย และด้วยภาษาอูรักลาโว้ยมีคำศัพท์ค่อนข้างยาก ยิ่งทำให้ภาษาอูรักลาโว้ยกำลังจะสูญหาย 3. การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายของกลุ่มอูรักลาโว้ย มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งรุ่นพ่อ แม่ จนถึงรุ่นเด็กและเยาวชน การแต่งกายแบบดั้งเดิมซึ่งผู้ชายสวมใส่กางเกงเล หรือ โสร่ง มีลักษณะคล้ายกับกางเกงจีน ผู้หญิงสวมใส่ผ้าถุงระดับอก หรือการสวมใส่เสื้อผ้าน้อยชิ้นค่อนข้างมีน้อย แต่จะสวมใส่เสื้อผ้าตามการแต่งกายประจำถิ่นพื้นเมืองของสังคมภายนอกตามลักษณะของแต่ละพื้นที่ เช่น แต่งกายด้วยชุดบาบา ฉำฉำ ในพื้นที่จังหวัด และพบเห็นการสวมใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่นสมัยใหม่มากขึ้น 4. การเปลี่ยนแปลงด้านอาหารการกินและวิธีการปรุงอาหาร ในชุมชนทุกพื้นที่ที่มีการรับประทานอาหารและมีวิธีการปรุงอาหารแบบสังคมภายนอก

มากยิ่งขึ้น แต่บริโภคอาหารอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารทะเล ประกอบกับปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ทำอาหารไม่เป็น วิธีการประกอบอาหารการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลง 5. การเปลี่ยนแปลงศาสนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ซึ่งมีการนับถือศาสนาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น จากเดิมที่นับถือธรรมชาติและนับถือผี แต่เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร จึงมีการนับถือศาสนาที่อยู่ใกล้พื้นที่โดยในหลายพื้นที่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ หน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานอิสระเข้ามาช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้มีการเข้ามาของศาสนาคริสต์ และศาสนาซิกข์ 6. การเปลี่ยนแปลงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การประกอบอาชีพ เช่น เรือ “ปราฮู” ซึ่งเป็นภาชนะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ใช้กำลังคนในการแจว ใช้เวลาเดินทางค่อนข้างนาน เปลี่ยนเป็นการใช้เรือหางยาวที่มีเครื่องยนต์ มีความรวดเร็วในการเดินทาง ในส่วนของเครื่องมือในการประกอบอาชีพมีการปรับเปลี่ยน ทั้งการทำวน ทำไซ จากเดิมที่มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวายป่า แต่ด้วยข้อห้ามจากหน่วยงานรัฐและเอกชน จึงปรับเปลี่ยนมาใช้พลาสติก เชือก หรือลวดแทน เพื่อให้มีความทันสมัย ทนทาน และสามารถประกอบอาชีพให้อยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านเรือน มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร จากที่มีการใช้ภูมิปัญญามาใช้ในการสร้างบ้าน การพิจารณาทิศทาง การสร้าง การใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติ เช่น ใบมะพร้าว ใบจาก ฝาบ้านจะสานด้วยไม้ไผ่ ไม้ใหญ่ มีการเรียนรู้ ผสมผสานรูปแบบและลักษณะการสร้างบ้านแบบสังคมภายนอก โดยสร้างบ้านตามแบบแปลนสมัยใหม่ ใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น หลังคาเป็นสะเกสี กระเบื้อง และฝาไม้เชอร์ราตามลำดับ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ปี พ.ศ. 2547 หน่วยงานภาครัฐมีการสร้างบ้านเรือนแบบประยุกต์ ยกพื้นสูง วัสดุอุปกรณ์จะทำด้วยปูนซีเมนต์ มีความคงทนถาวรให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งทำให้ลักษณะบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ และ 8. การเปลี่ยนแปลงด้านภูมิปัญญา จากเดิมที่กลุ่มชาติพันธุ์มีการใช้ภูมิปัญญาเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติและเรียนรู้ สังกัด จดจำ ภูมิปัญญาจากธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ดำเนินชีวิตทั้งการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่ด้วยลักษณะของภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่เฉพาะบุคคล ขาดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อภูมิปัญญาเสียชีวิตไปทำให้ความรู้หรือภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ สูญหายไป โดยเฉพาะภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทางทะเล เช่น ลักษณะน้ำ ลักษณะลม ลักษณะคลื่น ลักษณะท้องฟ้า ซึ่งสามารถล่วงรู้ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งปัจจุบันภูมิปัญญาไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง การไม่ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวอุรักลาไวย์ ประกอบกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพยากรณ์แทนภูมิปัญญา เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา การใช้เครื่องจีพีเอส ทำให้ภูมิปัญญาสำคัญ ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์กำลังจะสูญหายไป เช่น ความสามารถของกลุ่มชาติพันธุ์ในการ “อ่านน้ำจืด อ่านฟ้าจืดดาว”

ด้านการเมือง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายภาครัฐ และเอกชน โดยจากเดิมที่กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มีอิสระไม่ละเมิด ไม่มีขอบเขตในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวรและพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานเป็นพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน พัฒนา ปรับปรุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและเพื่อดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งในการออกกฎหมาย นโยบาย ประกาศและข้อกำหนด เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ปฏิบัติตามภายใต้ข้อกำหนดนั้น ทำให้เกิดผลกระทบ เช่น การประกาศของกรมอุทยานแห่งชาติ ในการประกาศพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์ เขตท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถเข้าไปประกอบอาชีพทำการประมงได้ การประกาศของกรมประมง กรมเจ้าท่า ในการให้กลุ่มชาติพันธุ์มีการขึ้นทะเบียนเรือประมง การต่อใบอนุญาต และข้อกำหนดเกี่ยวกับเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การทำประมง หรือหน่วยงานภาครัฐ ที่มีนโยบายอนุรักษ์พื้นที่หรือพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งอันดามัน หน่วยงานเอกชนที่เข้ามาบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยว สร้างระบบอุปโภคบริโภค สร้างโรงแรม รีสอร์ท รวมถึงมีการกำหนดบริเวณเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนถูกเบียดขับจากพื้นที่อยู่อาศัยและมีความยากลำบากในการประกอบอาชีพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์มีการเปลี่ยนแปลงไป

ด้านสุขอนามัย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ด้านสุขอนามัยของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ เช่น มีการสวมใส่เสื้อผ้า การมีห้องน้ำห้องส้วม การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเก็บขยะ และการรักษาความสะอาดของร่างกาย บ้านเรือน และชุมชน เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในอดีตกลุ่มชนขาดการดูแลสุขภาพใส่ใจเรื่องสุขอนามัยของตนเอง เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวรร่วมกับสังคมภายนอก จึงมีการปรับเปลี่ยนให้มีความไปในทางที่ดีขึ้น

ผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฝั่งอันดามัน

ด้านสังคม ประกอบด้วย การไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก เทคโนโลยีและการสื่อสาร การมีส่วนร่วม และภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษา 1. การไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก ซึ่งเกิดจากความแตกต่างด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ทำให้สังคมภายนอกขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความเชื่อและพฤติกรรมการแสดงออก เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมสู่สังคมภายนอก จึงเกิดการไม่ยอมรับของสังคมหมู่มาก เกิดอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ในกลุ่มสังคม เช่น สังคมโรงเรียน ครู ไม่เข้าใจพฤติกรรมของเด็กชาติพันธุ์ การพูดจาเสียงดัง แต่งกายไม่สะอาด ชอบอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เมื่อมีการลงโทษทำให้เด็กอับอาย ออกจากระบบโรงเรียน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กชาติพันธุ์ไม่ชอบการไปโรงเรียน 2. เทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เพื่อสนองต่อความต้องการทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง และการขาดความรู้ความเข้าใจในการเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน และให้ความสำคัญกับความสมัยใหม่มากกว่าความดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การให้ความสำคัญกับเพลงสมัยใหม่มากกว่าเพลงของเผ่าพันธุ์ หรือการนิยมและสนใจเพลงที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้ละเลยความเป็นตัวตน และถูกกลืนไปกับวิถีของสังคมเมื่อ 3. ผลกระทบจากการมีส่วนร่วม ซึ่งลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยมีบุคลิกลักษณะที่รักความสงบ ไม่นิยมคบค้าสมาคมกับสังคม ใช้อาย ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก เมื่อจำเป็นต้องแสดงออกร่วมกับกลุ่มคนในสังคมภายนอก จึงไม่สามารถแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และไม่เท่าทันกับกลุ่มคนในสังคมปกติ ดังนั้นจึงไม่สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ การแก้ไข การปรับปรุง และการพัฒนา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่ได้รับการสนองต่อความต้องการ และไม่สามารถร่วมเสนอเชิงนโยบายทั้งในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศได้ และ 4. ผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษา ด้วยนโยบายการสร้างความเป็นหนึ่งของคนในชาติด้วยการจัดการศึกษา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยต้องปฏิบัติตาม แต่ด้วยวิถีชีวิตที่แตกต่างของความเป็นชาติพันธุ์ ทั้งภาวะด้านภาษา พฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ทำให้นโยบายที่ดีและประโยชน์ในการให้โอกาสทางการศึกษา กลับเป็นผลกระทบแก่กลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากการศึกษามีค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้เพิ่มภาระแก่พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนหนึ่งเพราะมีรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง จึงประสบปัญหาด้านการศึกษา พ่อแม่ไม่มีเงินเติบออกจากการเรียนกลางคันเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครอง การจัดการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์จึงไม่ประสบความสำเร็จทั้งในเชิงปริมาณหรือจำนวนสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ารับการศึกษ และคุณภาพในการนำความรู้ที่ได้รับการศึกษาไปพัฒนาในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและในกลุ่มชาติพันธุ์ได้

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ผลกระทบต่อพื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป ผลกระทบต่อการแย่งอาชีพ และผลกระทบต่อเครื่องมือและอุปกรณ์การประกอบอาชีพมีราคาแพง 1. ผลกระทบต่อพื้นที่ในการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์หายไป โดยการที่หน่วยงานภาครัฐเอกชนมีนโยบายพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่เพื่อทำธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งมีการประกาศพื้นที่เพื่อเป็นเขตอนุรักษ์จากกรมอุทยาน กรมประมง มีการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อดำเนินการทำธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้มีการออกเอกสารสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ มีการสร้างข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลให้พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หายไปและทำให้เกิดการดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด เช่น การนำวัฒนธรรมขอเงิน สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ

2. ผลกระทบด้านการประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีนโยบายทางการท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ และกำหนด จำกัดพื้นที่ การประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลกระทบต่อการจำกัดพื้นที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัย ไม่สามารถประกอบอาชีพดั้งเดิม อาชีพการประมงกำลังสูญหายไป มีการประกอบอาชีพใหม่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิม และคนรุ่นใหม่ไม่มีอาชีพเดิม ให้เรียนรู้จากบรรพบุรุษ ไม่มีการสืบทอด แต่ให้ความสนใจในการประกอบอาชีพที่ได้เงินมากกว่า อาชีพดั้งเดิมเช่นการทำประมง นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ ตลาดแรงงานที่ดีและมีคุณภาพ ดังนั้นจึงต้องเรียนรู้ ปรับตัว และคืนรนกับการประกอบอาชีพใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ผลกระทบจากการแย่งอาชีพ จากการทำกลุ่มชาติพันธุ์ขาดการเตรียมความพร้อม เพื่อการปรับตัวสู่วิถีชีวิตใหม่ส่งผลกระทบต่อการโค่นแย่งอาชีพ สาเหตุเกิดจากชาวเลขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพใหม่ ทำให้บุคคล องค์กรจากภายนอกเข้ามาประกอบ อาชีพในพื้นที่และใช้ทรัพยากร เช่น การจัด โปรแกรมทัวร์นำเที่ยวบริเวณพื้นที่ของกลุ่มชน การเป็น ไกด์นำนักท่องเที่ยวดูวิถีชีวิตชาวเลในชุมชนของบริษัททัวร์ โรงแรม รีสอร์ท เป็นการลดโอกาส ของชาวอุรักลาโว้ย ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นเจ้าของประวัติศาสตร์ ลดโอกาสในการสร้างรายได้ จากทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ นอกจากนี้การขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี ไม่สามารถ สื่อสารภาษาต่างประเทศได้ การขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ เช่น การประชาสัมพันธ์ การให้บริการการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่ม นักท่องเที่ยวโดยตรงได้ ทำให้สถานประกอบการดึงลูกค้าเข้าสู่ตลาดสถานประกอบการอื่น ส่งผล ให้รายได้ โอกาสในการจำหน่ายสินค้าและบริการน้อยลง และ

4. ผลกระทบด้านเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ การใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลง ไปจากดั้งเดิมซึ่งจัดหาและจัดทำได้ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และการลงทุนค่อนข้างน้อย เช่น แวนดำน้ำ เหล็กสองง่าม เหล็กยาว ปาโตะ ตะขอเกี่ยวอวน ชุน ตะกั่ว ตะขอ ตัวตีน้ำ เบ็ด ถุงอวน และเรือ ต้องการพัฒนาและมีการเปลี่ยนให้มีความทันสมัย เช่น เรือ จากที่ใช้กำลังคน ใช้กรรเชียง และใบเรือต้องปรับเปลี่ยนเป็นเรือหางยาวที่มีเครื่องยนต์ ส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจของ บุคคลและครอบครัว เนื่องจากเครื่องมือสมัยใหม่มีราคาแพง ไม่สามารถซื้อได้หมดทุกครัวเรือน และการมีเครื่องมือที่ทันสมัยต้องคืนรนมากกว่าที่เป็นอยู่ ผลกระทบอีกประการหนึ่งคือ เครื่องมือ และอุปกรณ์ดั้งเดิมหายไป นอกจากนี้การออกกฎหมาย นโยบาย ประกาศ และข้อกำหนดของ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่งผลกลุ่มอุรักลาโว้ยต้องดำเนินน้ำลึก ซึ่งทำให้สมาชิกหลายคนพิการ และเสียชีวิต

ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย การผสมผสานวัฒนธรรม และการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรม

1. การผสมผสานวัฒนธรรม การเปิดรับสังคมภายนอกเข้ามาสู่ชุมชน การนำวัฒนธรรม การแต่งกาย ภาษา พฤติกรรมการแสดงออก ส่งผลให้มีการรับรู้ เรียนรู้ การลอกเลียนแบบและนำไปปฏิบัติตาม ประกอบกับ เด็กรุ่นใหม่ไม่นิยม ไม่สืบสาน วิถีดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม ส่งผลให้ความดั้งเดิมกลืนหายไป เกิดการละเลย นอกจากนี้บางพื้นที่ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทัน มีการนำเอาสิ่งดี เช่น วัฒนธรรมประเพณี นำไปหารายได้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การนำศิลปะการแสดงไปเดินเร่ขอเงินนักท่องเที่ยว หรือการขอเงินเพื่อได้บุญตามความเชื่อ ซึ่งในอดีต มีการปฏิบัติปีละ 1-2 ครั้ง ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ มีการขออนุญาตตามความเชื่อในวัดหลายพื้นที่ ทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา และ 2. การอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรม ซึ่งการเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ เพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ทางจิตวิญญาณ พื้นที่สำหรับ ผังศพของบรรพบุรุษ พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถป้องกันพื้นที่ได้ เนื่องจากไม่มีสิทธิในการครอบครองตามกฎหมาย ประกอบกับการไม่ได้รับการศึกษา และการไม่มีความใจเกี่ยวกับประกาศ กฎ นโยบายของสังคมภายนอก ส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ทางวัฒนธรรม ซึ่งกระทบโดยตรงต่อความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ จิตวิญญาณ สภาพจิตใจ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่

ด้านการเมือง ผลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่วนกลางและท้องถิ่นในการให้พื้นที่ทางทะเลและใกล้เคียง และมีการนำกฎหมาย นโยบาย ประกาศมาบังคับใช้ การอนุรักษ์และการท่องเที่ยว กรมประมง กรมเจ้าท่า ซึ่งประกาศ กำหนด ขอบเขตพื้นที่การประกอบอาชีพและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หน่วยงานเอกชน ปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ การบริหารจัดการให้เป็นพื้นที่ทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการกำหนดเขตพื้นที่ในการออกทะเล ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต้องประกอบอาชีพอย่างยากลำบาก ทั้งระยะทางในการไปประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจากค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และทรัพยากรทางทะเล มีน้อยลงทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การดำเนินตามกฎหมายซึ่งมีการดำเนินการในรูปแบบปรับเป็นเงิน และการดำเนินคดีตามกฎหมาย ส่งผลให้มีการบีบบังคับกลุ่มชาติพันธุ์ออกจากพื้นที่ เกิดความขัดสนในการดำเนินชีวิตตามวิถีแบบเดิมและแบบใหม่ ประการสำคัญกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ได้ ทำให้รากเหง้าและวิถีแห่งชาติพันธุ์หายไป

ด้านสุขอนามัย จากการพัฒนาพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และเพื่อรองรับธุรกิจทางการท่องเที่ยว การปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ให้รองรับกับการท่องเที่ยวและการอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มชาติพันธุ์

ในทุกพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนทุกพื้นที่ประสบปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย ที่มาจากการพัฒนา การสร้างระบบสาธารณูปโภค อาคารและสิ่งก่อสร้าง จากเดิมที่กลุ่มชาติพันธุ์มีน้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอในชุมชน ไม่มีปัญหาขยะในชุมชน เมื่อมีการสร้าง โรงแรม รีสอร์ท ห้องพัก บังกะโล และใช้ทรัพยากรของชุมชน การให้บริการร้านค้า ตลาด สถานที่จำหน่ายสินค้าและบริการในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว แต่ขาดการจัดการ ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอุรึกลาไวซ์ ทั้งปัญหาขยะ ส่งกลิ่นเหม็น การปล่อยน้ำเสียสู่ชุมชนทำให้น้ำบ่อของชุมชนเสียหาย

การพัฒนาในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์

ด้านสังคม ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักทางการศึกษา การให้ทุนการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ 1. การสร้างความตระหนักทางการศึกษา จะต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยผู้นำชุมชนต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดการส่งเสริมบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป ในระดับชุมชนผู้นำชุมชนพยายามเป็นแบบอย่างกับสมาชิกโดยการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อบต. เป็นต้น พร้อมทั้งกลุ่มผู้นำและแกนนำชุมชน ได้ให้แนวคิดแก่สมาชิกในชุมชนถึงความสำคัญของการศึกษา เช่น การได้รับศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้สมาชิกสามารถมีชีวิตที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชนได้ 2. การให้ทุนการศึกษา ซึ่งจะต้องมีทุนการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เด็ก เยาวชน และผู้ที่สนใจ ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาความยากลำบากของผู้ปกครอง โดยในแต่ละพื้นที่หน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ได้มีการจัดหาทุนการศึกษา เพื่อลดปัญหาด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ และช่วยเหลือผู้ปกครองเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายจากการศึกษา 3. การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ชุมชนแต่ละแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการให้การดูแลของครอบครัว ลดค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพ และทำให้สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์มีความปลอดภัยในการใช้ชีวิตมากขึ้น และ 4. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น หรือเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพด้านการประมง การท่องเที่ยว เพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ให้ความสนใจเรียนรู้ในสิ่งที่มีความถนัด สามารถเรียนรู้ได้ และนำความรู้ที่ได้รับสู่การนำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตต่อไป

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพประมงสู่อชีพการท่องเที่ยว และการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว 1. การประกอบอาชีพประมงสู่อชีพการท่องเที่ยว โดยจะต้องปรับเกี่ยวกับการจัดให้บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการนำวิถีชีวิต

ประเพณีและวัฒนธรรมไปสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน โดยแต่ละพื้นที่ที่สามารถนำเสนอจุดเด่น เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการจัดการท่องเที่ยวและบริการ สามารถจัดบริการได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทางทะเล โดยการนำนักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวเล เช่น การดำน้ำ การวางอวน การลากเบ็ด การดำงู สำหรับรูปแบบบนบกเป็นการนำนักท่องเที่ยวชมวัฒนธรรม ด้านอาหารการกิน ศิลปะการแสดง ประเพณีและวัฒนธรรมตามเฉพาะของแต่ละพื้นที่ พร้อมกันนี้จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสมาชิกในชุมชนเพื่อพร้อมรับการท่องเที่ยว เช่น แม่บ้านส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยว การทำอาหารให้นักท่องเที่ยว การสร้างอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ เช่น การทำงานรับจ้างในโรงแรม การประดิษฐ์ของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้ มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพมากขึ้น และ 2. การเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว จะต้องมีการปรับตัวด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบ อาชีพ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้เท่าทันสถานการณ์และสังคมภายนอก เช่น การเสริมความรู้ด้านภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การบริหารจัดการธุรกิจบริการท่องเที่ยว และด้านอื่นที่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ไม่ถูกแย่งอาชีพจากสังคมภายนอก

ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย การสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน และการจัดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ 1. การสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี จะต้องใช้วิธีการ คือการสร้างแกนนำเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี โดยให้ผู้รู้หรือผู้ที่สนใจแต่ละด้านในชุมชนเป็นครูสอนสมาชิก เช่น ภาษา ศิลปะการแสดงที่สำคัญของชาวเล ทั้งนี้เพื่อวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คงอยู่ต่อไป 2. การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน จะต้องใช้วิธีการจัดการท่องเที่ยว วัฒนธรรมชุมชน โดยการนำเสนอศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา เพื่อเป็นจุดขายและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการถ่ายทอดและเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมให้กับเด็ก เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สูญหาย ดำเนินการโดยการรวมกลุ่มจัดทำกลุ่มทัวร์ จัดทำธุรกิจของชาวเล ก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ในบางพื้นที่ที่มีการส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป และ 3. การจัดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ เพื่อการคุ้มครองทางวัฒนธรรม สร้างความเสมอภาค และความเท่าเทียมให้กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้ตามลักษณะของกลุ่ม อย่างไรก็ตามชุมชนจะต้องเตรียมความพร้อมหลายมิติในการประกาศเป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษ

ด้านการเมือง โดยมีวิธีการคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำงานร่วมกันเพื่อการแก้ไข ปัญหากฎหมาย ในส่วนของนโยบายที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว จะต้องให้กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็น กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำนโยบาย เพื่อนโยบายจะไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชน ไม่ลดรอนวิถีชีวิต จึงต้องมีการผ่อนปรน และควรส่งเสริม สนับสนุน ดูแลช่วยเหลือให้กลุ่มชนสามารถดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวได้

ด้านสุขอนามัย โดยกลุ่มชาติพันธุ์ต้องการให้สมาชิกในชุมชน ช่วยกันดูแลรักษา สภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น การจัดการขยะ การดูแลรักษาความเรียบร้อยในชุมชน เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่ และสามารถต้อนรับบุคคลภายนอกที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน และในการปรับปรุงและพัฒนา ชุมชน หรือ โครงการต่าง ๆ จะต้องให้ชาวบ้านร่วมกันคิด ตัดสินใจ เพื่อให้การพัฒนานั้น ไม่เป็น ภาระของคนในชุมชนในการดูแล และจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพสรุปการศึกษาวิจัย ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ กลุ่มชาติพันธุ์ อูร์กลาไว๋ ผังอันคามัน

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพ	การเปลี่ยนแปลง	ผลกระทบ
ด้านสังคม	สมาชิกของชุมชน มีเพิ่มขึ้น มีการสร้าง บ้านเรือนอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่ม มีการติดต่อกับคนภายนอก มากขึ้น	- ความห่างเหินของ ครอบครัวและชุมชน - การมีส่วนร่วมและความสามัคคีน้อยลง - จากผู้นำธรรมชาติที่ได้มาจากความเลื่อมใสศรัทธา เปลี่ยนเป็นผู้นำที่เป็นทางการ ที่มาจากการเลือกตั้ง	- การไม่ยอมรับของสังคมภายนอก - การขาดความรู้ความเข้าใจการใช้ เทคโนโลยีและการสื่อสาร - การมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ไม่สามารถนำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนได้ - การศึกษาทำให้เพิ่มภาระค่าใช้จ่าย ของกลุ่มชน
ด้านเศรษฐกิจ	- มีการประกอบ อาชีพหลากหลาย ประกอบด้วย ประมง ทำงาน ด้านการท่องเที่ยว รับจ้างทั่วไป	- จากการเข้ามาหาเงินเพื่อ ยังชีพสู่การหาเพื่อการขาย - การประกอบอาชีพดั้งเดิมด้านการประมงสู่การประกอบ อาชีพใหม่ด้านการท่องเที่ยว	- พื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป - การประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป - เครื่องมือและอุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพมีราคาแพง

ภาพที่ 13 แสดงสรุปการศึกษาวิจัย ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ กลุ่มชาติพันธุ์ อูร์กลาไว๋ ผังอันคามัน

ภาพสรุปการศึกษาวิจัย ตอนที่ 1 สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ กลุ่มชาติพันธุ์
อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ภาพที่ 13 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพ	การเปลี่ยนแปลง	ผลกระทบ
ด้านวัฒนธรรม	มีประเพณี วัฒนธรรมที่ ยังคงปฏิบัติ ได้แก่ ประเพณี ลอยเรือ ประเพณีอนหาด การแสดงร้องเงิ่ง ใช้ภาษา อุรักลาไวย์ในกลุ่ม มีการทำ ไซ ทำอวน	ประเพณี ศิลปะการแสดง ภาษา การแต่งกาย ศาสนา เครื่องมือประกอบอาชีพ สภาพบ้านเรือนภูมิปัญญา เปลี่ยนแปลงไปตามสมัย นิยมมากขึ้น	- เกิดการผสมผสาน ทางวัฒนธรรม - การถูกบุกรุกพื้นที่ ทางวัฒนธรรม
ด้านการเมือง		- มีนโยบายการท่องเที่ยว นำมาสู่พื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์ อาศัย - มีกฎหมายในการประกอบ อาชีพ - มีประกาศ ข้อกำหนด เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ดำเนิน ชีวิตและการประกอบอาชีพ	- การถูกไล่พื้นที่ที่อาศัยด้วย เพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์ - การประกอบอาชีพด้าน การประมงทำได้ยากขึ้น - ไม่สามารถใช้พื้นที่ใน การดำเนินชีวิตและประกอบ อาชีพได้ตามปกติ
ด้านสุขอนามัย	เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร มีระบบสาธารณสุขพื้นฐาน เข้าสู่ชุมชน	มีสุขาภิบาลพื้นฐานใน แต่ละชุมชน มีห้องน้ำห้อง ส้วม ทำให้สุขอนามัยของ บุคคลและชุมชนดีขึ้น	มีการปลูกสร้างอาคารและ สิ่งก่อสร้างและเกิดซาก ปรักหักพัง น้ำเน่าเสีย ขยะ ส่งกลิ่นเหม็นในชุมชน แต่ขาดการบริหารจัดการ ให้กับชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์
ผังอันดามัน

การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ในมุมมองของหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน
(จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล) ใน 5 พื้นที่ ประกอบด้วย ชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก
ชุมชนสะปำ ชุมชนราไวย์ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ พบว่า มีประเด็นเกี่ยวกับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย 1. ด้านสังคม 2. ด้านเศรษฐกิจ 3. ด้านวัฒนธรรม
4. ด้านการเมือง และ 5. ด้านสุขอนามัย

การพัฒนาด้านสังคม

การพัฒนาด้านสังคม มี 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1. การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ 2. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ 3. การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ และ 4. การดำเนินงานแบบบูรณาการ 5. การสร้างทัศนคติที่เหมาะสม และ 6. การสร้างความตระหนักด้านความเชื่อที่ถูกต้องแก่กลุ่มชาติพันธุ์

1. การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า วิถีคิด วิถีปฏิบัติที่มีตั้งแต่สมัยบรรพกาลของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต การปลูกฝัง กล่อมเกลาสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ให้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเพื่อการดำรงอยู่ จากรุ่นสู่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นพ่อแม่ และสืบต่อมาถึงเด็กและเยาวชน จนทำให้การจัดการศึกษาที่ภาครัฐดำเนินการ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทำให้เด็ก เยาวชนของกลุ่มชาติพันธุ์ จบการศึกษาในระดับสูงค่อนข้างน้อย จึงต้องมีการปรับตัวด้วยการปรับทัศนคติของบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ เด็กและเยาวชน ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เป้าหมาย ความสำคัญของการจัดการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อสมาชิกในชุมชนได้รับการศึกษา สามารถนำไปพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์ให้มีความเจริญเติบโตต่อไปในอนาคตได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ในเรื่องของการศึกษาพ่อแม่จะต้องความสำคัญกับการศึกษา ส่งลูกไปเรียน ไม่ใช่มองว่าออกไปทำงานกับเรือ ไปช่วย ไปเป็นลูกเรือ จะได้เงินละ 300 บาท ไปนั่งเรียนทำไม ทำงานดีกว่าได้เงินมาใช้ ซึ่งครอบครัวก็ต้องช่วยกันส่งเสริมเรื่องการศึกษา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“การที่จะต้องให้มีการปรับตัวของชาวเล เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องหลัก เพราะเขาเป็นชุมชนบุพกาลหรือชุมชนที่ล้าหลัง ทั้งสภาพชุมชน ลักษณะเฉพาะของชาวเลที่แฝงอยู่ในตัวตน เช่น ทัศนคติ มีความเชื่อ วิถีชีวิต การดำรงอยู่ ยังล้าหลัง ดังนั้นจะต้องขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

โดยเชื่อมโยงกับการศึกษา ต้องพยายามที่จะผลักดันให้ชาวเลได้รับการศึกษา เริ่มจากการปรับทัศนคติซึ่งใช้การศึกษาเป็นตัวนำ เด็กชาวเลไม่ชอบการเรียนหนังสือและไม่ได้เรียนต่อ เมื่อจบภาคบังคับ โอกาสในการเรียนต่อค่อนข้างน้อย บางคนยังไม่จบภาคบังคับก็ออกโดยอายุหรือ

หายไปจากระบบการศึกษา จึงต้องปรับทัศนคติส่งเสริมค่านิยมในการให้เด็กรักการเรียนให้มากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“รุ่นพ่อแม่ไม่มี ไม่พยายามและไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา รุ่นลูกจึงไม่ส่งให้เรียน ดังนั้นอันดับแรกต้องส่งเสริมให้ลูกเรียน เพื่อให้มีอนาคต เมื่อมีการศึกษาเด็กจะมีความคิด และจะต่างจากพ่อแม่ และถ้าจบปริญญาก็สามารถกลับมาพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้ แต่ตอนนี้เขาเรียนน้อย คนที่ได้เรียนก็ย้ายตัวเองออกไปจากหมู่บ้านชาวเล และกลายเป็นคนปกติ เพราะฉะนั้นต้องเริ่มจากข้างในชุมชน ต้องมีผู้นำชาวเลที่มีการศึกษา จบแล้วกลับไปและสามารถชักจูงทุกคนให้เห็นดีเห็นตามกันได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

2. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันกับท้องทะเล ยึดติดกับธรรมชาติตั้งแต่บรรพกาล การหล่อหลอมแบบแผนการดำเนินชีวิต ความรู้ ความเชี่ยวชาญจนกลายเป็นภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ สืบทอด ดังนั้นการจัดการศึกษาควรจะต้องเป็นรูปแบบการผสมผสาน ซึ่งต้องมีทั้งหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรที่จัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ และควรมีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน กองทุนสนับสนุนการศึกษาระดับต้นจนถึงระดับภาคบังคับ เพื่อให้เด็กชาวเลได้เรียนจนจบการศึกษา และในการจัดการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลัก เช่น เป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษานอกระบบ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาอาชีพ ที่กลุ่มชนสามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้ได้ ไม่ควรจัดการศึกษาแบบทั่วไป และลักษณะการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ในทุกมิติที่มีความเชื่อมโยงของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ลักษณะการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ครูหรือผู้สอนควรมาจากผู้รู้หรือปราชญ์ในชุมชน ในส่วนของการวัดและประเมินผล จะต้องมีความแตกต่างกับการวัดผลแบบทั่วไป และไม่ควรมีการจัดการศึกษาที่ยึดหลักสูตรแกนกลางเพียงแบบเดียว แต่จะต้องจัดการศึกษาหลักสูตรที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐเกี่ยวกับ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ทั้งนี้เพื่อให้รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อชาติพันธุ์ เช่น ได้เกิดการสืบทอดวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มให้คงไว้ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษา จำเป็นต้องใช้หลักสูตรแกนกลางควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาอคติชน ความไม่รู้ และเพื่อให้กลุ่มชนสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ตลอดจนเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาในระดับบุคคลและชุมชนในอนาคตได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การศึกษาคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้เรื่องที่รู้และเชี่ยวชาญ เด็กที่ออกกลางคัน ของชาวเล สอบตกในความรู้ทั่วไป แต่สามารถหาปลาได้เก่งกว่าเด็กปกติ และเด็กปกติอาจจะสอบตก เรื่องการดำน้ำ ดังนั้นการอ่านออกเขียนได้ การสื่อสารได้ การตอบโต้ได้ คือสิ่งสำคัญ ทักษะและ ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ ให้เขามาเทียบเป็นความรู้ และรู้จักการเข้าสังคม...การใช้หลักสูตร แกนกลางแล้วนำมาใช้ให้การศึกษากับคนต่างกัน จะไม่เกิดประโยชน์ที่แท้จริงได้ การจัดการศึกษา ต้องเป็นรูปแบบที่จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับวิถีชีวิตของเขา ซึ่งต้องปรับวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเลกลุ่มนี้ใหม่” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ควรมีกองทุนสำหรับการศึกษาของชาวเลเฉพาะ ตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงภาคบังคับ เพื่อให้เด็กได้เรียนจนจบภาคบังคับไม่สะดุด เป็นทุนให้เปล่า แต่ละชุมชนต้องมีศูนย์ โดยให้คน ในชุมชนที่จบสูงกว่าภาคบังคับเป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นครู ได้ครูของชาวเล” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชาวเลต้องพัฒนาเรื่องการศึกษา การศึกษาชาวเลในเมืองไทยมี 2 รูปแบบ 1. เป็นการจัดการศึกษาในระบบ 2. คือ การจัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยสำหรับทุกกลุ่มทุกคนได้มีโอกาสเรียน การศึกษากับชนกลุ่มน้อยควรเป็นการเรียนรู้มากกว่า เพราะถ้าเป็นการศึกษาทั่วไปทำให้เกิดการกำหนดกรอบใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เร่งให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่การเรียนรู้เป็นการคิดร่วมกัน ครูหรือผู้ที่เข้าไปจัดการการเรียนรู้ควรเป็นเพียงผู้ศึกษาหรือเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีชีวิตชนกลุ่มน้อย...การใช้หลักสูตรแกนกลางต้องใช้ร่วมกันทั้งรูปแบบกิจกรรม โครงการที่เหมือนกัน หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้กับชนกลุ่มน้อย ควรมีการนำวัฒนธรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ของเขามานำบูรณาการ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

3. การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ด้วยวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มอุรักลาโว้ยได้เปลี่ยนไปสู่วิถีแห่งการท่องเที่ยว หลักสูตรที่จะต้องส่งเสริมหรือให้การเรียนรู้ จะต้องมีความสอดคล้องวิถีชีวิตและวิถีการท่องเที่ยวควบคู่กัน โดยหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพ จะต้องจัดการเรียนการสอนทุกกระบวนการ เช่น การดำน้ำ การว่ายน้ำ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อการทำธุรกิจท่องเที่ยว หรือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การจับสัตว์ทะเล กุ้ง หอย ปู ปลา จะต้องสอนการผลิต การดูแลรักษา การจัดจำหน่าย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และเกิดประโยชน์จริงจากการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เราต้องปรับตัวทิศทางให้เขาอยู่รอด 1. ต้องพัฒนาอาชีพ วิธีการ คือ ต้องส่งเสริมอาชีพ ชาวเลนัดประมง เรื่องการประกอบอาชีพเป็นเรื่องสำคัญ ชาวเลขาดความรู้ความเข้าใจในการจับ

สัตว์ เพราะเขาไม่มีธนาคาร ไม่มีการรวมกลุ่มสหกรณ์ ธนาคารปู เราต้องเข้าไปเสริมให้เขาได้เรียนรู้ และเข้าใจเป็นเรื่อง ๆ ทุกกระบวนการ ความรู้ต้องหากินได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 27, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2561)

“การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะหลักสูตร ที่เป็นทักษะชีวิตความเป็นอยู่ ทักษะการประกอบอาชีพ นำคนที่เข้าใจจริง ๆ หรือผู้รู้มาสอน เช่น การดำน้ำ ซึ่งเป็นทักษะที่เขาสืบต่อกัน แต่เขาอาจจะไม่มีความรู้ แคร์ หรือรู้ไม่ครอบคลุมไม่ถูกวิธี เกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เกิดโรคน้ำหนึบ เช่น อาการน้ำหนึบตามความเชื่อของเขาคือ ต้องดำเรื่อย ๆ แล้วก็ค่อย ๆ ขึ้นอย่างช้า ๆ หรือเรียกว่าผ่อน ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ได้ถูกต้อง ทั้งที่เมื่อเป็นโรคน้ำหนึบควรจะไปเข้าเครื่องสแกน บำบัดรักษาตามแพทย์สมัยใหม่ คนต้องไม่เป็น อัมพฤกษ์ ซึ่งต้องสอนให้เขาู้จริงทุกกระบวนการ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2561)

“ต้องเติมในสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้ ต้องทำอาชีพในชุมชน เช่น การสื่อสารภาษาจีน เพื่อให้สามารถขายปูปลา เพื่อจะอยู่รอด...เด็กสมัยใหม่ ที่เข้าสู่งานภาคธุรกิจท่องเที่ยว แต่ด้วยขาด การกำหนดตำแหน่งท่องเที่ยวให้ชาวเล ทำให้ชาวเลขาดโอกาสในการสร้างอาชีพที่มั่นคง ไม่รู้จัก การขายออนไลน์ เพราะเราไม่เคยสอน การ Booking online การจองห้องพักออนไลน์ เทคโนโลยี โสมสเตอร์ อัปโหลดเข้ามือถือ ถ้าเราทำได้ ลูกค้าก็จะเกิดขึ้นกับชุมชน สิ่งเหล่านี้ต้องกลับไปดูชาวเล จำเป็นต้องทำสิ่งนี้เป็นอันดับต้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

4. การดำเนินงานแบบบูรณาการ

การดำเนินงานแบบบูรณาการ พบว่า การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการศึกษา ยังไม่จริงจัง และไม่ต่อเนื่อง และขาดการประสานงานเพื่อขับเคลื่อนร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับ เช่น เขตพื้นที่การศึกษา มหาวิทยาลัย ซึ่งในการจัดการศึกษา ต้องให้หน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ด้านการศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อน เป็นผู้ริเริ่ม เช่น มหาวิทยาลัย มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริการและจัดการศึกษาให้ประชาชนพึ่งอันดามัน ควรจัดตั้งเป็น ศูนย์พัฒนาการศึกษาเฉพาะเด็กชาวเล นำอาจารย์ นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์ หรือนักลค หน่วยงาน ที่เข้าไปจัดการศึกษาควรเป็นเพียงพี่เลี้ยงหรือผู้ที่เข้าไปศึกษา เรียนรู้ ตัวตน วิถีชีวิต วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ควรจะให้สมาชิกในชุมชนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ผู้รู้ หรือปราชญ์ภูมิปัญญา ของชุมชนเป็นผู้สอน ซึ่งจะประสบความสำเร็จด้านการดำเนินการมากกว่า ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องไปสนับสนุนการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย ไปจัดเป็นโปรเจก เพราะเรามีหน้าที่ให้บริการทางการศึกษา เช่น กองทุนหรือศูนย์ ศูนย์พัฒนาการศึกษาของเด็กชาวเล เฉพาะเจาะจงให้กับกลุ่มเด็กกลุ่มนี้ ถ้าจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ภาพรวม เด็กชาวเลจะถูกกลืนเลย เพราะเขา

มีความบอบบางต้องจัดทำพิเศษ คือ กลุ่มด้อยโอกาส จะต้องดูแลเป็นพิเศษ มหาวิทยาลัยจะต้องทำ ในหลวงท่านตรัสว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏต้องแก้ปัญหาให้กับพื้นที่ ถ้าเรายอมรับว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มเปราะบาง มีปัญหาเราต้องเข้าไปแก้ปัญหา อาจจะทำเป็นโปรเจก 3-5 ปี เป็นระยะ นำนักศึกษาไปฝึกงาน ไปเรียนรู้ คณะ ครุศาสตร์ สนับสนุนเด็ก ไปฝึกงาน สนับสนุนอาจารย์ เราต้องเป็นผู้ริเริ่ม มหาวิทยาลัยของเรามีขอบข่ายงานรับผิดชอบจนถึงฝั่งอันดามัน ตรัง ระนอง กระบี่ สตูล” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2561)

5. การสร้างทัศนคติที่เหมาะสม

การสร้างทัศนคติที่เหมาะสม พบว่า ต้องมีการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมให้กับสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้กับบุคคลภายนอก กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์มีทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นผู้รับ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ-เอกชน มีการเข้าไปช่วยเหลือและให้การส่งเสริม สนับสนุนมาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ในการเป็นผู้รับส่งผลให้กลุ่มชนมีทัศนคติของการเป็นผู้รอคอยในการรับความช่วยเหลือ ประการต่อมาวิถีชีวิตที่ผูกติดทะเลเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่แสวงหาสิ่งใหม่ หรือรูปแบบการดำรงชีวิตที่แปลกแตกต่างออกไปจากเดิม นอกจากนี้การสร้างทัศนคติของสังคมภายนอก ทั้งบุคคลและหน่วยงานที่เข้าไปให้การช่วยเหลือ จะต้องไม่มองกลุ่มชนเป็นผู้ด้อยโอกาส และทำหน้าที่เป็นผู้ให้ทุกโอกาส ดังนั้นในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจะต้องเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ โดยในการดำเนินงานจะต้องสอนวิธีคิดและให้มีการดำเนินการด้วยตนเอง หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลที่แท้จริง ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ชาวเลมีทัศนคติในการเป็นผู้รับ รอการช่วยเหลือ เขาต้องลุกขึ้นมาแสวงหาประโยชน์และโอกาส ไม่ต้องรอใครมาช่วย เขาต้องเปลี่ยนความคิดและทัศนคติใหม่ 2. ค่านิยม ที่สอนกันมาเกี่ยวกับการเป็นผู้รับ หรือการต้องไปนั่งขอเงิน ต้องปรับเปลี่ยนเพราะ โลกและกฎหมายเปลี่ยนไปโลกเข้าสู่โลกยุคไอที แต่เขายังใช้ชีวิตแบบโบราณ ต้องเปลี่ยนหลายอย่างในชีวิตเขาเขาถึงจะอยู่ได้ แต่รากเหง้าของชาวเลที่มีอยู่จะต้องมีการรักษา ต้องธำรงไว้...ภาครัฐก็ไม่ควรมองชาวเลเป็นผู้ด้อยโอกาสที่จะต้องให้และต้องเติม แต่ต้องมีวิธีคิดที่ว่า จะทำอย่างไร วิธีการใดให้กับชาวเล ภาครัฐพร้อมแค่สนับสนุน ภาครัฐจะต้องเปลี่ยนวิธีการ วิธีทำงาน และชาวเลก็ต้องเปลี่ยนมาทำงานของตัวเอง เพราะชีวิต ญาติ และชุมชนของคุณอยู่ตรงนั้น ใครจะรักพวกเดียวกันเท่าพวกเดียวกัน นี่คือนี่สิ่งที่เขาต้องเปลี่ยนและบุคคลและหน่วยงานภายนอกต้องเปลี่ยน ต้องเปลี่ยนทั้ง 2 ฝ่าย ต้องเปลี่ยนทัศนคติ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ตอนนี้มีการแก้เรื่องอคติชาติพันธุ์ โดยส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาด้านของร่องเง้งไปสอนที่โรงเรียนที่ทำฉัตรไชย ให้เด็กชาวเลและเด็กทั่วไป ให้เขาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และพยายามให้คนทั่วไปยอมรับว่าไม่ได้มีความต่าง การเอาปราชญ์ชาวบ้านกับทีมงานมาสอนเรื่องมวกหาหยงในโรงเรียน จะช่วยลดในเรื่องของอคติด้วย ก็เริ่มในวัยเด็ก ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้เขายอมรับกันและกัน ถ้าในวัยผู้ใหญ่ อาจไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

6. การสร้างความตระหนักรู้ด้านความเชื่อที่ถูกต้องแก่กลุ่มชาติพันธุ์

การสร้างความตระหนักรู้ที่ถูกต้องด้านเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เป็นชนบรรพกาล ความคิด ความเชื่อที่ผ่านการเรียนรู้ สัมผัส จนกลายเป็นวิถีปฏิบัติสืบทอดกันมากกว่า 300 ปี ทั้งวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งวิถีการปฏิบัติหลายอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เมื่ออดีตหน้าที่ในการรักษาพยาบาลสมาชิกอุรูลาไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย คือ โต้ะหมอ ซึ่งใช้วิธีการรักษาแบบโบราณ เช่น ไสยศาสตร์ หรือ การใช้สมุนไพรจากธรรมชาติในการรักษา ต่อมาเมื่อมีอนามัยเข้าสู่ชุมชน จึงมีการรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามสมาชิกของกลุ่มชนบางส่วน ยังคงมีความเชื่อกับการรักษาพยาบาลแบบโบราณ ซึ่งควรจะมีส่งเสริมสุขภาพพลานามัยที่ดี นอกจากนี้กลุ่มชนยังมีความเชื่อในเรื่องประเพณีการเอาบุญ ด้วยวิธีการขอเงิน โดยในอดีตกลุ่มชนมีความเชื่อว่าจะต้องขอเงินเพื่อการได้บุญ โดยยึดถือปฏิบัติปีละ 2 ครั้ง ซึ่งปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติและมีการขอเงินในหลายโอกาส ลักษณะความเชื่อนี้ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับเมืองท่องเที่ยว หรือกรณีความเชื่อของผู้หญิงที่แต่งงานมีครอบครัว จะต้องมีรูปร่างที่อ้วนท้วมสมบูรณ์เพื่อเป็นการแสดงถึงการเลี้ยงดูที่ดีจากผู้ชายที่เป็นสามี โดยลักษณะความเชื่อดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เราต้องมีการปรับ ทัศนคติ ความเชื่อ ความเชื่อผู้หญิงต้องอ้วนท้วมสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ แปลว่าผู้ชายเลี้ยงไม่ดี เป็นความเชื่อที่ใช้ไม่ได้กับสมัยนี้ เด็กชาวเล ไปขอเงินนักท่องเที่ยว เชื่อว่าเป็นการได้บุญ แต่ที่รู้มาเขาจะปฏิบัติกันในเดือน 10 แต่ปัจจุบันทุกเทศกาล เพราะหาเงินได้ง่าย โดยที่ไม่ได้นึกถึงภาพลักษณ์ คนจะมองชาวเลไปอีกแบบหนึ่ง หน่วยงานรัฐและผู้นำต้องเข้าไปสร้างความเข้าใจ วิธีการคือหาคนที่เป็นแกนนำที่ชาวบ้านศรัทธา เช่น โต้ะหมอ พุดถึงข้อดีข้อเสีย ต้องมีเครือข่ายผู้นำเป็นคนขับเคลื่อน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“ความเชื่อสามารถเปลี่ยนได้ ซึ่งความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นต้องเปลี่ยน แต่ยังคงรักษารากเหง้าของเดิมที่เป็นจุดที่ดีให้คงไว้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เป็นธรรมเนียม ความเชื่อโบราณของชาวเล คือเมียต้องอ้วนอย่าทำงาน แต่ตอนไม่แต่งงานผู้หญิงขยันปกติ ถ้าแต่งงานแล้วจะไม่ต้องทำอะไรแล้ว และไม่ยอมเปลี่ยนทั้ง ๆ ที่สังคมภายนอกเปลี่ยนไปแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ 2. การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ 3. การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ

1. การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และสตูล เน้นการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทำให้กลุ่มชนมีการปรับตัว เช่น จากเดิมที่มีการประกอบอาชีพทำประมง เมื่อการท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน จึงเริ่มสร้าง โอกาสที่หลากหลาย ทั้งการประกอบธุรกิจนำท่องเที่ยว การขับเรือนำเที่ยว การนำนักท่องเที่ยวดำน้ำ ชมปะการัง รวมทั้งการทำงานรับจ้างในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว ผังอันดามัน และยังคงประกอบอาชีพประมงสลับสับเปลี่ยนกับการท่องเที่ยวตามสภาพการณ์ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ต้องสำรวจความต้องการจำเป็นและบริบทของชาวเล ในแง่การพัฒนาต้องเริ่มจากการส่งเสริมอาชีพทำให้เขามีอาชีพ ทำประมงไม่ได้แล้ว เพราะทรัพยากรธรรมชาติน้อยลงและชาวเลมีบุคลิกของดำรงชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ ไม่ได้มีการอนุรักษ์ ไม่เก็บออม ซึ่งเป็นลักษณะของกลุ่มชน เขาเป็นแบบนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นต้องสำรวจหาความต้องการจำเป็นและเร่งเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องเร่งด่วนกับชาวเลเป็นอันดับแรก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2561)

“อันดามันเน้นการท่องเที่ยวเป็นหลัก ชาวเลก็ต้องปรับตัวเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการท่องเที่ยว เป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ มีการจ้างที่มีระยะเวลา ไม่ได้เป็นการจ้างประจำ หลักประกันเรื่องสวัสดิการไม่มี จะก้าวสู่การเป็นลูกจ้างรายวันของภาคธุรกิจท่องเที่ยว แต่ถ้าเราสามารถทำการท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่ เขาอาจจะสามารถเป็นเจ้าของกิจการได้ ซึ่งเขามีทักษะและประสบการณ์อยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการทำประมง ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของ แต่ต้องหันมาทำอาชีพประมงที่ถูกกับปัจจุบัน และต้องเป็นอาชีพที่เป็นวิถีชีวิต เช่น ทำไร่ เราต้องส่งเสริม แบ่งโซนให้เขาทำอาชีพ ทำอยู่ใกล้บ้าน เลี้ยงปลาในกระชัง กุ้งมังกร เลี้ยงบริเวณหน้าหาด ไม่ต้องออกไปไกลได้อยู่กับครอบครัว เขามีรายได้ หน่วยงานรัฐต้องเสริมลักษณะนี้ให้มากขึ้น ให้ตรงและเหมาะสม...เรื่องการท่องเที่ยว การค้ำน้ำ ต้องทำให้เป็นเชิงระบบให้ได้ มีแหล่งค้ำน้ำ ชาวเลต้องฝึกนำเที่ยว ค้ำน้ำ นักท่องเที่ยวสนใจวิถีชีวิต เรือ ตกปลา ขณะนี้นักท่องเที่ยวไม่มีความมั่นใจ ซึ่งเราไม่มีระบบ ซึ่งถ้าภาครัฐเข้าไปเฉพาะกลุ่มจะเห็นผล” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ชาวเลต้องใช้ทรัพยากรที่หาได้อย่างจำกัดมาแปลงเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากขึ้น ทั้งการจำหน่ายวัตถุดิบที่หาได้ให้กับชุมชนเมือง รวมทั้งการแปรรูปเป็นสินค้าอื่นเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึก เพื่อเพิ่มมูลค่าไปแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยในการดำรงชีพ ต้องเรียนรู้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าครองชีพในพื้นที่อันดามันอยู่ในระดับที่สูงกว่าพื้นที่อื่นของประเทศ การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรที่หาได้ ต้องได้รับการพัฒนาและถ่ายทอดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชาวเลดำรงชีพอยู่ได้ในสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

2. การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์

การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า เนื่องจากการมีกฎระเบียบ จากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพของชาวเล ทำให้ชาวเลต้องออกเรือไปไกลจากที่อยู่อาศัย และมีความเสี่ยงในการเดินทาง ความเสี่ยงจากหน่วยงานราชการในการจับกุม ดังกล่าวนี้เพื่อให้กลุ่มชนสามารถประกอบอาชีพ และเพื่อการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชาวเล ตลอดจนเพื่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีที่สืบทอดกันมา จึงต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่ให้กับกลุ่มชนอย่างชัดเจน โดยควรจะต้องมีการกำหนดเงื่อนไข กฎ กติกาจากหน่วยงานภาครัฐ-เอกชนที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มชนสู่แนวทางการปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ชาวเลสามารถอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพภายในบริเวณเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความใกล้ชิดในครอบครัวและชุมชน เกิดความช่วยเหลือกันและกัน เหล่านี้จะทำให้ความเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์มีความยั่งยืน นอกจากนี้การแบ่ง โชนหรือพื้นที่ให้กับกลุ่มชน ยังเป็นการช่วยลดปัญหาการแย่งพื้นที่ในการดำเนินชีวิตทั้งจากชาวเลต่อหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานหรือบุคคลที่เข้ามาแย่งพื้นที่ของชาวเล ซึ่งต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จริงจัง จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จะสามารถอยู่รอดได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การแย่งอาชีพจากกลุ่มบุคคลอื่นในพื้นที่ของชาวเล ซึ่ง เขาไม่ได้ใช้พื้นที่และแสดงออกถึงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ เป็นหน้าที่ของภาครัฐ ดังนั้น 1. ในพื้นที่ที่เป็นอุทยานหรือในเขตรักษา

พืชพันธุ์ ต้องออกระเบียบและให้สิทธิ์กลุ่มชนนี้เข้าไปทำประโยชน์ เข้าไปทำมาหากินตามที่รัฐกำหนด ตามกติกาที่เหมาะสม 2. ในพื้นที่ทางทะเลจะต้องมีโซน โซนนิ่งในการเพาะเลี้ยง การทำมาหากิน ในทะเลมีการแบ่งโซน คนอื่นที่ไม่ใช่ชาวประมงหรือชาวเลจะได้ไม่ต้องแย่งพื้นที่เพราะการแย่งพื้นที่ตอนนี้เป็นเรื่องใหญ่ ดังนั้นภาครัฐจะต้องเอาจริงเอาจัง โซนไหนสำหรับเพาะเลี้ยงโซนสำหรับทำมาหากิน โดยเฉพาะชาวเลอย่างยิ่งต้องเข้าไปช่วยอย่างจริงจัง เขาจะได้มีที่ยืนที่ทำมาหากินเพราะไม่อย่างนั้นเขาถูกแย่ง ถูกบีบหมด ต้องทำ ถ้าไม่ทำไม่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“วางยุทธศาสตร์เพื่อให้ชุมชนชาวเล เป็นชุมชนของการท่องเที่ยว เช่น นิวซีแลนด์จะมีการชมชุมชนที่สามารถทำได้ เพราะมีการกำหนดการท่องเที่ยวที่เป็นคนพื้นถิ่น แต่ประเทศไทยไม่เคยมีการกำหนด...ซึ่งถ้าสามารถทำให้เป็นรูปธรรม ชาวเลจะสามารถดำรงอยู่ได้ เกิดความยั่งยืนได้ด้วยวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของเขาเอง ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว กรณีที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่ป่าชายเลน ก็อาจจะมีการทำเรื่องการอนุรักษ์เพิ่มในกิจกรรมกับการท่องเที่ยวคือการผูกโยงกับมิตินักท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลักษณะนี้จะเกิดการพัฒนาทำให้ชาวเลมีคุณภาพชีวิตที่ดี หน่วยงานรัฐต้องกำหนดตำแหน่งแห่งที่ให้กับกลุ่มชนให้ชัดแล้ว การพัฒนาอื่น ๆ จะทำได้ไม่ยาก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

3. การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ

การสนับสนุนการประกอบอาชีพ พบว่า หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนสมาชิกในชุมชนในทุกพื้นที่ ในรูปแบบของการอบรมให้ความรู้ แต่เนื่องด้วยการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง กลุ่มชนขาดแกนนำทางความคิดที่จะชี้นำทาง การต่อยอดความรู้ การขาดงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อจะนำไปสู่การสร้างอาชีพได้อย่างมั่นคง ทำให้หลายโครงการ กิจกรรม ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ ดังนั้นการปรับตัวของหน่วยงานภาครัฐต่อการส่งเสริมสนับสนุน และสร้างอาชีพให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ จึงควรจะต้องมีลักษณะการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร เช่น กระบวนการให้ความรู้ กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งจากการศึกษาทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มชนมีความรู้ ความถนัดในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเล ดังนั้น จะต้องสอนหรือให้ความรู้กับกลุ่มชนที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรทางทะเล เช่น การเพาะเลี้ยง กุ้ง หอย ปู ปลา หรือการนำนักท่องเที่ยวเข้ามา ดูปะการัง ซึ่งนอกจากจะทำให้ชาวเลมีความรู้ทั้งระบบแล้วยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบกับการประกอบอาชีพของบุคคลในครอบครัวหรือชุมชนที่แตกต่างกัน จะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการประกอบอาชีพ ไม่ประสบปัญหาการแย่งอาชีพของกันและกัน ในชุมชน ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับ

ครอบครัวและชุมชนได้อย่างมั่นคง ยิ่งยืนมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ชุมชนชาวเลมิโอกาส ซึ่งภาครัฐสนับสนุนเต็มที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน เขาต้องเตรียมของตัวเองให้พร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยว วิธีชีวิตที่สามารถพัฒนาขึ้นมาให้โดดเด่นและสามารถทำงานควบคู่ไปกับภาครัฐ... ในส่วนของโรงแรมสามารถช่วยชาวเลได้ในระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นชาวเลต้องเตรียมสินค้าของเขาให้ดีก่อน ให้มีความพร้อม และเข้าหาโรงแรม โรงแรมจะขายให้ โอกาสในการทำธุรกิจ อันนี้เราต้องบอกว่าเป็นการทำธุรกิจที่เขามีโอกาสสูงมาก เขามีต้นทุนที่เป็นประวัติศาสตร์ที่ยาวนานที่ชัดเจนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งทำได้ หน่วยงานราชการ เอกชน และชุมชนเองร่วมกัน ก็สามารถทำให้เขาเกิดความมั่นคงได้ ต้องช่วยกัน โดยเฉพาะชาวเล ต้องช่วยตัวเองเป็นเบื้องต้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“เรามีศูนย์วัฒนธรรม แต่ขาดองค์ความรู้ ซึ่งถ้าขับเคลื่อนได้ อาจทำให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีเรื่องราวประวัติ มีการแสดงวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวดู การทำมาคิน นำเสนอวิถีชีวิต การแกะหอยดิบ ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะลงเรือ หรือขึ้นมาจากเรือ หรือนำนักท่องเที่ยวชมชุมชน ชุมชนก็สามารถอยู่รอด มีรายได้ ซึ่งต้องประสานความร่วมมือกับหลายฝ่าย ช่วยเหลือ แนะนำ สอนการประกอบอาชีพ เขามีพรสวรรค์ด้านศิลปะในสายเลือด การขายของที่ระลึก เป็นโอกาสของชาวเล ก็ไม่ควรปล่อยให้คนอื่นมาฉวยโอกาส การพื้นที่ผ้าปาเต๊ะ สกรีนเสื้อ ต้องพยายามเพิ่มศักยภาพ เพื่อให้เป็นมืออาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“เราต้องพยายามส่งเสริมเรื่องอาชีพให้มากขึ้น ต้องให้เขามีรายได้และมีความยั่งยืน ที่สำคัญจะต้องให้ตรงกับบริบทของชาวเล เราไม่ควรนึกคิดตามความอยากของเราใส่ให้กับชาวเล เราต้องไปเรียนรู้ และสอนให้เขารู้ ก่อนจะทำอะไรก็ต้องถามความต้องการของชาวเลในสิ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถประกอบอาชีพในปัจจุบันได้ เช่น 1. การท่องเที่ยว ถ้าเป็นการท่องเที่ยวจะต้องไม่ใช่ว่าท่องเที่ยวทั่วไป เช่น ไปสอนในเรื่องการนำเที่ยว การดำน้ำ เราต้องสอนตามหลักวิชา และให้เขาทำได้จริง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

การพัฒนาด้านวัฒนธรรม

การพัฒนาด้านวัฒนธรรม มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมเพื่อสืบทอด และเผยแพร่ 2. การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 3. การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการเรียนรู้แก่กลุ่มชาติพันธุ์

1. การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรม เพื่อสืบทอดและเผยแพร่

การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรม เพื่อสืบทอดและเผยแพร่ พบว่า ควรจะต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกด้าน เช่น ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม

ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนพัฒนาของกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสืบทอดให้กับคนในกลุ่มและสังคมภายนอก ประกอบกับจะต้องมีการเผยแพร่เพื่อยกระดับให้สังคมได้รับรู้ เข้าใจ ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์ รักษาสิ่งดีให้คงอยู่ไม่ให้สูญหาย ซึ่งจากการศึกษาทำให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนรุ่นหลังขาดการสืบทอดที่เข้มข้น เช่น การสื่อสารด้วยภาษาดั้งเดิมน้อยลง แต่จะสื่อสารด้วยภาษาถิ่นใต้และภาษากลาง และด้วยภาษาของกลุ่มอุรูกลาไว้อย่างไม่มีภาษาเขียน และไม่มีกำกวมเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะง่ายต่อการสูญหาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำภาษาให้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมศิลปะการแสดง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน จะต้องมีการส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีการสืบทอด ต้องอนุรักษ์ และรักษาไว้เพื่อให้คงอยู่ต่อไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ด้านวัฒนธรรมต้องใช้วิธีการให้ผู้นำชุมชนเป็นคนชี้แนะ เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของเขา ต้องปลูกฝังก่อนจะหายไป คนรุ่นใหม่ออกไปทำงานอาจจะเลย และมีเฉพาะคนแก่ที่สามารถทำได้ หรือทำด้วยวิธีการแบบง่าย ๆ ซึ่งทำให้วัฒนธรรมหายไป ควรยกระดับงานประเพณีเพื่อจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ทำให้คนนอกมองเห็นวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเขามีการถ่ายทอดมีการยกระดับ เผยแพร่สู่สาธารณะชน ถ้าชาวเลทำได้ จะเป็นแรงบันดาลใจให้เขาหันกลับมามองประเพณีของชาวเล จะได้เห็นความสำคัญ ซึ่งขณะนี้มีความเชื่อ บางประเพณีที่หายไป เช่น อาบน้ำมนต์” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“การให้เขามีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีที่ดี เราต้องทำให้เขามีความภูมิใจ เด็กชาวเลต้องพูดภาษาชาวเลได้ และต้องเพิ่มอีกภาษาหนึ่ง แต่ไม่ได้ทั้งภาษาชาวเล เพราะภาษาไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ... ฟันฟูหรือเสริมสร้างในเรื่องของวัฒนธรรมชาวเล เครื่องไม้เครื่องมือที่มันเป็นชาวเลทำมาหากินก็มาจัดเป็นนิทรรศการ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“การนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเกาะหลีเป๊ะ เกาะตันตาหรือราไว ควรจะเป็นเรื่องของชาวเล นำเสนอถึงสืบสาวคาบเกี่ยวถึงประวัติความเป็นมาดั้งเดิมของเขาในอดีต... การใช้แหล่งความรู้ เขาจะสามารถเชื่อมโยงวิวัฒนาการของชนกลุ่มน้อยเขาได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

2. การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าด้วยวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรูกลาไว้อย่างกลุ่มชาวเลเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะ มีวิถีที่เรียบง่าย ไม่ยึดติด เคารพในธรรมชาติและอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ทำกินอย่างเคารพและผูกพันทางจิตวิญญาณ ลักษณะเฉพาะของกลุ่มชน ประกอบกับเพื่อสร้าง

ความเสมอภาคและเท่าเทียม สามารถมีส่วนร่วมอื่นๆ กับสังคมได้ จึงควรมีการกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ นอกจากนี้ด้วยลักษณะที่ตั้งทางกายภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาศัยในพื้นที่ท่องเที่ยวของทุกจังหวัดฝั่งอันดามัน จึงควรมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีแก่นักท่องเที่ยว นำวัฒนธรรมมาสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน ทำให้สมาชิกเห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“บริบทชาวเลสามารถนำเสนอวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และการท่องเที่ยว การจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เขาควรจะนำวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ มาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว เช่น หลีเป๊ะ เกาะลันตา แทนที่จะได้ชื่นชมธรรมชาติที่สวยงาม แต่สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย ที่อยู่ท่ามกลางแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้ ซึ่งลักษณะแบบนี้ทำให้เขาได้มีความรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของ ดังนั้นต้องมีการจำกัดให้เป็นพื้นที่วัฒนธรรมของชาวเล ซึ่งเป็นการใช้บริบทชุมชนมาเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว เพราะชาวเลส่วนใหญ่เขาไปอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้นการให้เขาทำอย่างอื่นมันเป็นไปได้”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“พื้นที่การคุ้มครองทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ โดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ควรจะยกระดับเพื่อเป็นผลบังคับใช้ให้เป็นเขตคุ้มครองพื้นที่ทางวัฒนธรรม และชนพื้นเมือง ต้องทำให้คนยอมรับทั้งคำว่า ชนชาติพันธุ์ และชนพื้นเมือง ซึ่งชาวเลมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีความเคารพธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ทำกินอย่างเคารพและผูกพันทางจิตวิญญาณในมิติที่เหนือกว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นเป้าหมายระยะยาวของมติ ครม. จะสำเร็จได้ถ้าเราได้ยกระดับ พรบ. นี้เป็นเขตคุ้มครองพิเศษ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 30, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

“การท่องเที่ยวอันดามันที่เข้ามา เราต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมชาวเลที่ดีมีมาก ถ้าชาวเลรักษา ชำรง และจรรโลงไว้แล้วสิ่งเหล่านี้ จะกลายเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่น การออกทะเลหาปลาสามารถนำมาสร้างเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวได้ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ใช่เพื่อยังชีพ แต่เป็นการท่องเที่ยวชุมชน บ้านชาวเลที่อยู่ในพื้นที่มีวิถีชาวเล อัตลักษณ์ นักท่องเที่ยวสามารถชมวิถีชีวิต เรียนรู้กับชาวเล เป็นกลุ่มชนที่มีโอกาสในการสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและสิ่งดี ๆ ของชาวเลให้อยู่ได้”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

3. การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กลุ่มชาติพันธุ์

การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานและการเรียนรู้ให้กลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า หน่วยงานทุกภาคส่วนควรจะต้องมีการดำเนินงานร่วมกัน ทำข้อตกลงร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนและการพัฒนาในแต่ละด้าน ทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ โดยระยะแรกหน่วยงานทำหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยง เพื่อแนะนำและให้ความรู้ และทำให้เกิดการเรียนรู้ จนชุมชนสามารถบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้ด้วยตนเอง รวมถึงการนำกลุ่มชนไปศึกษาเรียนรู้ เพื่อเปิดโลกทัศน์และสามารถถอดบทเรียนของการดำเนินงานจากพื้นที่อื่นมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนกับกลุ่มชน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ที่ผ่านมามีการผลักดันในเรื่องทิศทางของชาวเลไม่ประสบผล เพราะราชการไม่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยต้องเข้าไปส่งเสริม ร่วมมือกับเจ้าของพื้นที่ คือ ทรัพย์สิน เช่น เทศบาล เพื่อให้เทศบาลทำงานร่วมกัน MOU กับมหาวิทยาลัย เข้าไปส่งเสริมแบบง่าย ๆ ทำเรื่องของวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมมีคุณค่ากับชาวบ้านชาวเล เราต้องทำให้เขาภูมิใจ ภูมิใจในวิถีของเขา ถ้าเป็นแบบนี้ในอนาคตเขาก็ไม่ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ซึ่งหลายหน่วยงานต้องทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ต่อเนื่อง ถึงจะสำเร็จ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ลักษณะการทำงานต้องประสานความร่วมมือกับหลายฝ่าย บริษัททัวร์นำเที่ยว องค์กรท้องถิ่น ชุมชน มหาวิทยาลัย ต้องเข้ามาช่วย ในระยะแรกเราเป็นที่เลี้ยง ไปสอน ให้เขาสามารถบริหารจัดการและทำให้เกิดรายได้ในชุมชนได้ หลังจากนั้นเราต้องฝึกให้เขาบริหารจัดการเอง เขาถึงจะเกิดความยั่งยืน... ในการขับเคลื่อนด้านวัฒนธรรม การนำชาวเลไปศึกษาดูงานในหลายพื้นที่ เพื่อให้เขาได้เรียนรู้ ถอดบทเรียน แล้วนำมาใช้กับ 5 ชุมชน นำผู้แทนที่ทำงานร่วมกับเรา เราคัดเลือกเฉพาะแกนนำจาก 5 ชุมชน ให้เขาเรียนรู้ วิเคราะห์ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการช่วยได้ในระดับหนึ่ง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

การพัฒนาด้านการเมือง

การพัฒนาด้านการเมือง พบว่า จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาด้านประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐและเอกชน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาโว้ย คู่ขนานกับการดำเนินชีวิตที่มีอิสระ ไร้แบบแผน และกฎเกณฑ์กติกา ไม่ยึดติด แต่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร จึงต้องปฏิบัติตามแบบแผนที่สังคมเมือง หน่วยงาน หรือองค์กร มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกาขึ้น ดังนั้นเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงตามวิถีชีวิตและสอดคล้องกับวิถีดั้งเดิม กลุ่มชนจึงควรมีความยืดหยุ่นประกาศ กฎ นโยบายของรัฐ เอกชน อย่างไรก็ตามกลุ่มชนยังคงต้องปฏิบัติตามกฎ กติกา และความเหมาะสม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ใน

การประกอบอาชีพด้านการประมงพื้นบ้าน หน่วยงานภาครัฐจะต้องพิจารณาให้ชัดเจน เกี่ยวกับประเภทการทำประมงของกลุ่มชนว่าเป็นการทำประมงประเภทใด เนื่องจากประเภทของการทำประมงมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณา กรณีที่ให้กลุ่มชนทำการประมงในประเภทใด จะมีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการทำประมง ขนาดเรือ ดังนั้นจึงไม่ควรใช้ ประกาศ กฎ เดียวกันกับการบังคับใช้ของบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะกลุ่มชนมีความล้ำหลังกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งในด้านศักยภาพในการจัดหาซึ่งมีราคาสูง และความรู้ความเข้าใจในอุปกรณ์ที่ทันสมัย เป็นต้น นอกจากนี้นโยบายของหน่วยงาน จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะหากมีการออกนโยบายที่แตกต่างไปจากความเป็นตัวตนของกลุ่มชน ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิเสธต่อต้าน และอาจจะละเมิดกฎหมายได้ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“ในเรื่องของกฎ ระเบียบ ภายใต้ประเทศไทยทุกคนต้องปฏิบัติเหมือนกัน แต่ชาวเลเขาไม่ทราบกฎ ระเบียบ ซึ่งต้องย้อนกลับไปดูกฎ ระเบียบ ว่าจะทำอย่างไรให้มีความยืดหยุ่น รัฐบาลเคยกำหนดจุดให้ชาวเลหรือไม่ มีการกำหนดตำแหน่งในเรื่องพื้นที่ของชาวเลว่าเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวหรือไม่ ทำให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาวเลจะไม่มีปรากฏ เราจึงไม่สามารถวางตำแหน่งของชาวเลได้ แต่ทุกคนวางตำแหน่งของชาวเลเหมือนบุคคลทั่วไป ทำให้การวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชาวเลจึงไม่มี ไม่เกิดขึ้น และเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะเหตุผล 1. อยู่ในพื้นที่ของบุคคลอื่น 2. ไม่มีระบบสาธารณูปโภค ซึ่งไม่มีอะไรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว...ดังนั้นกฎหมายจะต้องไม่แข็งตัวจนเกินไป เพราะกลุ่มชุมชนชาวเล เขาอยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเขตพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ ประกาศเขตอุทยาน ทั้งที่ชาวเลอยู่มาก่อน ในประวัติศาสตร์ชาวเลเป็นกลุ่มที่เข้ามาอยู่ก่อน และเมื่อประกาศแล้ว จึงเกิดผลกระทบกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเลเพราะชาวเลไม่มีทั้งโอกาส และการต่อสู้ เพราะเขาไม่มีความรู้..หน่วยงานแต่ละหน่วยงาก็ถือกฎหมายของตนเอง และกฎหมายที่ออกมา ก็ออกมาเพื่อเป็นข้อยกเว้นของประกาศอีกฉบับ”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“ในพื้นที่ที่เป็นของรัฐ ต้องยืดหยุ่นให้กับชาวเล เพราะถือว่าเป็นชนกลุ่มที่มีความเปราะบาง ตามกติกาตามความสมควรที่เหมาะสม ปัจจุบันมีพื้นที่ที่เขาทำเป็นแบบภาพกว้าง พื้นที่ประมง เขาเรียกประมงพื้นบ้าน พื้นที่ในทะเล แต่กฎหมายกำหนดประมงพื้นบ้านสามารถทำมาหากินได้ไม่เกิน 1.5 ไมล์ 3 กิโลเมตร ซึ่งชาวเลอยู่ในกลุ่มนี้ เพราะตอนนี้เขาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1. คือประมงพื้นบ้าน 2. ประมงพาณิชย์ ดังนั้นชาวเลอยู่ตรงจุดไหน รัฐไม่ได้กำหนดไว้ ซึ่งขณะนี้เขาถูกให้อยู่ในกลุ่มประมงพื้นบ้าน กฎหมายกำหนดให้ออกทะเลได้ 1.5 ไมล์ เราจึงต้องวางแผนให้เขามีการแบ่ง

โชน และเป็นการเฉพาะ เพราะไม่อย่างนั้น ชาวเลก็ยิ่งยากลำบากมากขึ้น เป็นหน้าที่ของหน่วยงาน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ในส่วนของนโยบายเพื่อการท่องเที่ยว พี่น้องชาวเลต้องผลักดันอย่างเอาใจจริงเอาใจ โดยงบประมาณที่ลงมายังอันดามันต้องให้มาส่งเสริมในส่วนของชุมชนชาวเลด้วย อย่างน้อย ร้อยละ 20 เพราะปีหนึ่งงบประมาณการท่องเที่ยวลงมาที่อันดามันเยอะมาก แต่ไม่เป็นประโยชน์กับชาวเล หน้าที่ยังคุกคาม เบียดขับชาวเลอีกด้วย บางแห่งอุทยานก็ยังถูกนำไปทำเป็นโรงแรม ในส่วนนี้มองว่าอาจเป็นความไม่ตั้งใจ ความไม่รู้ของรัฐบาลแต่ละสมัย รัฐบาลต้องกลับมาดูใหม่ เพราะเรามีชุมชนชาวเลแค่ 40 กว่าแห่ง ถ้ากระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงพัฒนาสังคม กระทรวงวัฒนธรรม จับมือกันแล้วส่งเสริมให้เป็นชุมชนที่สามารถเกิดการท่องเที่ยวได้ ไม่นอ การท่องเที่ยวเบียดขับ แต่ให้ชาวเลมีรายได้ มีวิถีชีวิตนักท่องเที่ยวไปเที่ยวได้ ก็จะดีกับชาวเล” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 31, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

การพัฒนาด้านการทำงานหน่วยงานภาครัฐ

การพัฒนาด้านการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ มี 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐ 2. การกำหนดนโยบายและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

1. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐ

การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า หน่วยงาน ภาครัฐหรือเอกชน ที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน ควรจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีระบบ การทำงานกับกลุ่มชนในลักษณะ การร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมวางแผน เช่น กรมประมง กรมอุทยาน กรมเจ้าท่า กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา โดยกระบวนการทำงานต้องเริ่มจาก การศึกษาบริบทของชาวเล สำรวจปัญหา และความต้องการ นำมาวิเคราะห์ และพิจารณาหาแนวทางเพื่อแก้ไขที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ทั้งด้าน อาชีพ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ทุกกระบวนการดำเนินงาน จะต้องมีการวิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผลทั้งระบบ ทั้งคน งบประมาณ รวมทั้งพฤติกรรมของ คุณภาพชีวิต เกี่ยวกับรายได้ การฝาก การออม มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดให้กับ กลุ่มชน จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับชาวเล การให้บริการ นักท่องเที่ยว มารยาท ภาษา การขายวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เหล่านี้เพื่อเป็นการยกระดับให้เป็น แรงงานที่มีฝีมือ หน่วยงานคอยเป็นที่เคียงในระยะแรก และให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รู้ เข้าใจ และสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้ ซึ่งการทำงานลักษณะนี้จะช่วยให้เกิด

ความยั่งยืน นอกจากนี้การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องวางระบบการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐให้เป็นการเฉพาะสำหรับกลุ่มชน แต่ด้วยหน่วยงานของภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ทำให้ไม่มีการกำหนดพื้นที่ของชาวเล เช่น การเป็นพื้นที่วัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของชาวเล ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว จะต้องเริ่มต้นจากการที่ทุกหน่วยงานมีการคิด พิจารณา งบประมาณและการจัดสรร และนำมาสู่การส่งเสริมหรือสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ส่งผลให้การทำงานไม่ซ้ำซ้อน และสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างคล่องตัว ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เราไม่ได้ไปส่งเสริมอย่างจริงจังและไม่ไปขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องของอาชีพ นั่นคือสิ่งที่เราต้องลงไปส่งเสริมช่วยเหลือและสนับสนุน ถ้าเราไม่ทำอย่างนี้ พวกนี้จะถูกสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และจะโดนกลืนหมด...ส่วนราชการเราเข้าไปแตะ ๆ แล้วก็ออก” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2561)

“เราไม่ควรที่นำคนจากบนฝั่งไปทำงานแย่งอาชีพของเขา ในทางกลับกันเราจะต้องทำหน้าที่ที่จะทำอะไร จะมีหน่วยงานไหน คอยทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้เขารู้จักในเรื่องของความปลอดภัย เราให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยลงไป ใส่ในเรื่องของมารยาทเรื่องอะไรลงไป อย่างนี้ให้เขาบ้าง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

“เกี่ยวกับการทำงานที่ต่อเนื่องของระบบการจัดสรรงบประมาณของรัฐ ที่ไม่ตอบสนองการทำงาน สำนักงบประมาณไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องชาวเล ขาดการวางตำแหน่งของชาวเลในเรื่องการท่องเที่ยว สำนักงบประมาณต้องลงพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนชาวเล ซึ่งจะเกี่ยวกับคนคิดระบบงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นหน่วยงานยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดให้ชัดเจนความต้องการให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชาวเล สำนักงบประมาณจะต้องมีหน้าที่จัดสรรให้พื้นที่ชาวเลต้องการให้พื้นที่เป็นลักษณะไหน เพื่อจัดทำเป็นโมเดลให้ได้ ก็ปี ๆ ต้องมีการวางแผน ซึ่งต้องคิดอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ ระบบคน ระบบงบประมาณ ติดตามเรื่องของรายได้ การฝาก การออม คุณภาพชีวิต ต้องใช้กระบวนการทำงานร่วมกัน...เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ผ่านกลไกกรรมการที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือจังหวัดเดิม เข้าไปเป็นที่เลี้ยงและให้ชุมชนเรียนรู้และดำเนินการจนเกิดผลทุกอย่างต้องไม่จับด้วยรัฐ แต่ต้องจับด้วยชุมชนของชาวเลเอง มีเงินบริหารเองจะเกิดความยั่งยืนเพียงแต่ขณะนี้เขาขาดกระบวนการคิด เราต้องไปสร้างกระบวนการคิดให้กับชาวบ้านและเขาเกิดกระบวนการคิดต่อ ในพื้นที่ ต้องวางแผนงาน รัฐต้องให้เงินและให้ชาวบ้านคิด วางเป้าหมายที่ต้องการ เช่น ชาวบ้านสามารถขายการท่องเที่ยวได้ ระหว่างนี้คุณต้องเตรียม 1. เรื่องของ

ภาษาอังกฤษ และมีคนรับผิดชอบ 2. การทำประวัติศาสตร์ชุมชน มีหน่วยงานใดบ้างจะเข้ามาจัดทำ ซึ่งเป็นงานชุมชนที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันในการดำเนินการ ทุกหน่วยงานต้องลงมาเติมเต็ม ในบทบาทของตนเองที่รับผิดชอบ โดยใช้งบประมาณก้อนกลาง ซึ่งระบบราชการเราเป็นการทำงานแบบแยกส่วน เราต้องเปลี่ยนเป็นการทำงานแบบวางแผนร่วมกันทำงาน (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

2. การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาของภาครัฐ ขาดการวางยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเลในภาพรวม หรือขาดการกำหนดยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ชุมชนในแต่ละพื้นที่ ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือตรงกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่ ดังนั้นจะต้องมีการกำหนดนโยบายและต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชน ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“การสำรวจความต้องการจำเป็นจริง ๆ ของเขา 1. เราต้องรู้ข้อมูล รู้ว่าบริบทเขาและความต้องการเขาเป็นลำดับแรก แต่ที่ผ่านมาหน่วยงานราชการมีภาวะจำกัด เราจะช่วยเขาตามคำขอทั้ง 100% อย่างมากที่สุดได้แค่ 20% เพราะเราเป็นหน่วยงานของรัฐ...ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องเข้าไปดูแลเขา เริ่มด้วยการสำรวจปัญหา ดูว่าเรื่องนี้ควรส่งเสริมอะไร และต้องทำอะไร เช่น เรื่องที่ดิน เรื่องอาชีพ เรื่องสุขภาพ เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องสังคม เราก็แบ่งเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาวิเคราะห์ นำหลักการตรงนี้ มาหาทางแก้ อันไหนแก้ได้ให้แก้ทันที ซึ่งที่ผ่านมา เราไม่ได้ให้ความสำคัญกับเขามาก...เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและมนุษย์ วัฒนธรรมซึ่งเป็นเรื่องของปลื้มย่อยความมั่นคงของมนุษย์ ชาวเลก็คือมนุษย์ แต่กระทรวงความมั่นคงก็ต้องพิจารณาว่า อันไหนช่วยได้ก่อน อันไหนช่วยได้หลัง เพราะหลักคิดของการทำงานของหน่วยงานรัฐ ทำแล้วต้องเกิดผลไม่เช่นนั้นต้องชี้แจงกับหน่วยงานตรวจสอบ เหล่านี้คือภาวะจำกัด แต่ถ้าเป็นองค์กรของเอกชนเขาไม่สนใจเรื่องงบประมาณที่เข้าไปช่วยเหลือ เขาสามารถทำได้เลย โดยเฉพาะการพัฒนาคนที่ค่อยพัฒนา ที่ช่วยตัวเองไม่รอด ซึ่งองค์กรเอกชนช่วยได้มาก เพราะว่ามีภาวะจำกัด ทั้งงบประมาณกำลังในการช่วยเหลือ ดังนั้นการช่วยชาวเลต้องเป็นองค์กรข้างนอกเข้ามาถึงจะช่วยด้วยเต็มที่ ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะหน่วยงานรัฐติดอยู่กับข้อบังคับ ระเบียบ การใช้บประมาณดิน ที่ว่า ตคน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ กฎเกณฑ์ กติกา ของการใช้งบประมาณเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นข้อจำกัด แต่การจะส่งเสริมจริง ๆ เราต้องพิจารณาเรื่องของการความต้องการของเขาก่อน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“การทำยุทธศาสตร์พัฒนาชีวิตชาวเล ทำงานแบบระบบราชการ ที่ไม่มียุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือการกำหนดยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ของชุมชนเองก็ไม่ปรากฏในแผนพัฒนาชาวเล ส่งผลให้การแก้ปัญหาใด ๆ ไม่ได้ เช่น ปัญหาที่ดินก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐเราทำงานแบบตะ ๆ ไม่ต่อเนื่อง แต่ชาวเลเขาต้องการให้ความรู้เป็นเรื่องเฉพาะสำหรับเขา คือ ชาวเลเป็นกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ ดังนั้นเราจะทำให้อย่างไรให้เขามีทักษะ จากแรงงานไร้ฝีมือ เราจะต้องฝึกฝนให้เขาเป็นแรงงานที่มีฝีมือ ซึ่งจะทำให้เขามีโอกาสในการพัฒนา ในขณะที่เดียวกัน ชาวเลก็ต้องรักษาความเป็นชาวเลของตนเอง ให้เขากลายอมรับตัวเองว่าเขาคือชาวเล 100%” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, มีนาคม 2561)

“รัฐบาลปัจจุบันได้พูดถึงความเหลื่อมล้ำและการสร้างโอกาสคนด้อยโอกาสให้เข้าถึง การบริการของภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่องที่อยู่อาศัย แต่รูปธรรมที่เกิดขึ้นนั้น กระทรวงสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เสนอแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย 20 ปี และกรมเห็นชอบ โดยสาระ เกี่ยวข้องกับชาวเล คือตั้งแต่ปีนี้ไปถึงปี 2579 ทุกคนต้องมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีคุณภาพที่ดีภายใน ปี 2579 ภายใต้การกำกับของท่านรองนายกเป็นประธาน แล้วก็มียุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์ โดยชุด ที่เกี่ยวข้องกับเราคือ ชุดที่ 3 ที่ว่าด้วยการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อ ที่อยู่อาศัย ซึ่งคงจะช่วยคลี่คลายทางโครงสร้างได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 29, สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2560)

การพัฒนาด้านสุขอนามัย

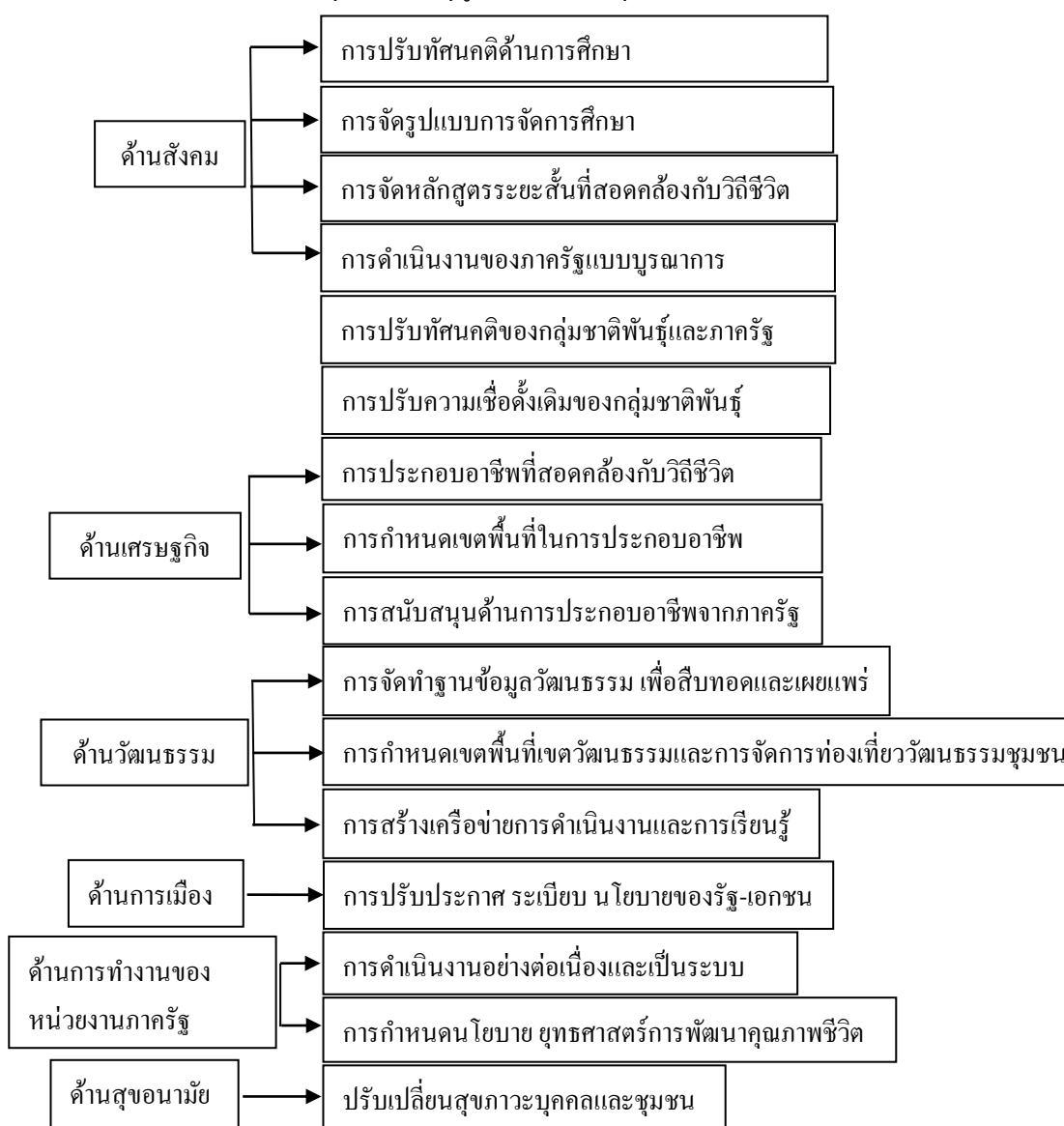
การพัฒนาด้านสุขอนามัย พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จะต้องปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับ บุคลิกภาพส่วนบุคคลทั้งที่เกิดจากพฤติกรรมส่วนบุคคลและความเชื่อ เช่น ปัญหาภาวะอ้วนของ ผู้หญิงในชุมชน และการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชน จะต้องดำเนินการร่วมกัน ช่วยกันในการบริหารจัดการสภาพของชุมชนให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การดูแลรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ขยะ น้ำเน่าเสีย อีกทั้งพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันค่อนข้างมีความแออัด เนื่องจากจำนวนมาสมาชิกต่อครัวเรือนค่อนข้างมาก ดังกล่าวนี เพื่อเป็นการสร้างความพร้อม และเพื่อเป็นการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับบุคคลและชุมชน ตลอดจน เพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อกับนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการพัฒนาสุขอนามัยของชุมชน แต่ละพื้นที่ ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสาร ต่อไปนี้

“เราต้องปรับเขาเรื่องสาธารณสุข เราต้องไปให้ความรู้ส่งเสริมเรื่องการรักษาสุขภาพ ชาวเลอุรักลาไว้นี้แหละส่วนใหญ่ผู้หญิงจะอ้วน ถามว่าอ้วนเพราะอะไร อ้วนในเชิงพฤติกรรมที่ สะสมกันมา สามีออกหาอาหาร ผู้หญิงอยู่บ้านเฉย ๆ กินและนอน ส่วนหนึ่งเป็นความเชื่อถ้าอ้วน แล้วแสดงถึงความสมบูรณ์ แต่จริง ๆ แล้วถ้าเราเรียนในเรื่องของสาธารณสุขมันเชิงพฤติกรรมที่เป็น สาเหตุเบื้องต้น ร้อยละ 80 อ้วนเกินมาตรฐานเพราะอยู่บ้านอยู่เฉย ๆ รอว่าเมื่อไรสามีจะกลับ เวลา

ว่างเยอะ ไม่ทำอะไรเอาแต่นอน 2. เล่นไฟ ซื้อหอย ซึ่งเป็นเชิงพฤติกรรมคนที่ว่าง และเขากินเยอะ กินแล้วนอน ๆ เลยอ้วน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, สิงหาคม 2560)

“ต้องรักษาความสะอาด วินัย เพื่อทำให้เกิดการยอมรับ ชุมชนสะอาดที่พร้อมจะให้นักท่องเที่ยวเดินเข้าไปในชุมชน แต่ตอนนี้ไม่สะอาด สภาพแวดล้อมหลายแห่งเสียไป เขาต้องจัดการขยะ และความจำกัดพื้นที่สมาชิกใหม่เพิ่มลูกแต่งงานก็อยู่บ้านหลังเดียวกัน เขาเรียนน้อย แต่งงานเร็ว ทุกอย่างผสมกันยิ่งจะทำให้เกิดภาวะที่ไม่ดี เกิดความแออัดเพราะข้อจำกัดด้านพื้นที่อยู่อาศัยครัวเรือนหนึ่ง ๆ อยู่ประมาณ 12 คน แล้ววิถีเขาจะเป็นยังไง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2561)

แผนภาพการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 14 การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปภาพรวมการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านสังคม ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพแก่กลุ่มชาติพันธุ์ การดำเนินงานแบบบูรณาการ และสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมแก่กลุ่มชาติพันธุ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1. การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีวิธีการ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้นำชุมชน ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ในชุมชนทุกพื้นที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น 2. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีวิธีการ การใช้หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ กองทุนสนับสนุนการศึกษาระดับต้นจนถึงระดับภาคบังคับ เพื่อให้เด็กชาวเล ได้เรียนจบการศึกษา และการจัดการศึกษาจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น การจัดการศึกษาตามอัชชาศัย นอกระบบ ตลอดชีวิต การอาชีพ ที่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้ได้ และสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ เอกลักษณะ อัตลักษณ์ และมีความเชื่อมโยงทุกมิติ มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้สอน ผู้รู้หรือปราชญ์ในชุมชนกับนักเรียน การวัดและประเมินผลต้องมีความแตกต่างกับการวัดผลแบบทั่วไป นำนโยบายของรัฐ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มาใช้ เพื่อให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับชาติพันธุ์ 3. การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพแก่กลุ่มชาติพันธุ์ โดยหลักสูตรระยะสั้น จะต้องจัดการเรียนการสอนทุกกระบวนการ เช่น การดำน้ำ การว่ายน้ำ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อการทำธุรกิจท่องเที่ยว หรือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การจับสัตว์ทะเล กุ้ง หอย ปู ปลา จะต้องสอนการผลิต การดูแลรักษา การจัดจำหน่าย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และเกิดประโยชน์จริงจากการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริงและ

4. การดำเนินงานแบบบูรณาการ มีวิธีการดำเนินการ โดยการประสานงานการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาทุกระดับ ควรมีการจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ โดยหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยง ให้สมาชิกในชุมชนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ผู้รู้หรือปราชญ์ภูมิปัญญาของชุมชนเป็นผู้สอน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

5. สร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมแก่กลุ่มชาติพันธุ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสร้างทัศนคติที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นผู้รับผู้รอคอยความช่วยเหลือ และแสวงหาสิ่งใหม่หรือรูปแบบการดำรงชีวิตที่แปลกแตกต่างออกไป

จากเดิม และต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติสังคมภายนอก ต้องไม่มองกลุ่มชาติพันธุ์เป็นผู้ด้อยโอกาส ต้องเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ และสร้างวิธีคิดและสอนให้มีการดำเนินการด้วยตัวกลุ่มชาติพันธุ์เอง จะทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลและเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ประการต่อมาการสร้าง ความตระหนักรู้ด้านความเชื่อที่ถูกต้องแก่กลุ่มชาติพันธุ์ โดยจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีการปฏิบัติ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ควรเข้ารับการรักษาที่แพทย์แผนปัจจุบัน หรือความเชื่อ บางความเชื่อควรมีการปรับเปลี่ยน เช่น ประเพณีการขอขมาบุญด้วยวิธีการขอเงิน ซึ่งลักษณะ ความเชื่อบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ หรือความเชื่อของผู้หญิงชาวเล จะต้องอ้วนท้วนสมบูรณ์ ลักษณะ ความเชื่อไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ และการสนับสนุน ด้านการประกอบอาชีพ 1. การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวทางฝั่งทะเล อันดามัน กลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนจากประกอบอาชีพประมง สู่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เช่น การขับเรือนำเที่ยว การนำนักท่องเที่ยวค้ำน้ำ ชมปะการัง รวมทั้งการรับจ้าง ในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว ฝั่งอันดามัน และควรที่จะประกอบอาชีพประมงสลับ สับเปลี่ยนกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ 2. การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ ควรมีการจัดแบ่งพื้นที่ในการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยจะต้องมีการกำหนดเงื่อนไข กฎ กติกาจากหน่วยงานภาครัฐ-เอกชนให้มีความเหมาะสมสู่ แนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้ชาวเลสามารถอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพได้ ลักษณะการดำเนินการ ดังกล่าว จะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว ชุมชน เกิดความใกล้ชิดและมีการช่วยเหลือ กันและกัน ตลอดจนเป็นการช่วยลดปัญหาการแย่งพื้นที่ในการดำเนินชีวิตจากหน่วยงานรัฐ เอกชน ซึ่งต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จริงจัง จะทำให้กลุ่ม ชาติพันธุ์จึงจะสามารถอยู่รอดได้ 3. การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ โดยในการส่งเสริม สนับสนุน การอบรม การให้ความรู้ ของหน่วยงานควรจะต้องมีความต่อเนื่อง มีการต่อยอดความรู้ และจะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็น ระบบ ครบวงจร เช่น กระบวนการให้ความรู้ กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย และในการดำเนินงานนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับความรู้ ความถนัดของ กลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้จะช่วยให้เกิดการประกอบอาชีพที่หลากหลาย แตกต่าง จะทำให้ไม่เกิด ความซ้ำซ้อนในการประกอบอาชีพ ไม่ประสบปัญหาการแย่งอาชีพของกันและกัน ในชุมชน ส่งผล ให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมเพื่อสืบทอด และเผยแพร่ การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กลุ่มชาติพันธุ์ 1. การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดและเผยแพร่ โดยควรจะมีการจัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกด้าน เช่น ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนพัฒนาของกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสืบทอดให้กับคนในกลุ่มและสังคมภายนอก และนำไปสู่การยกระดับด้านการรับรู้แก่สังคมภายนอก ควรมีการจัดทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เพราะเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์ รักษาสิ่งดีให้คงอยู่ไม่ให้สูญหาย 2. การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน โดยควรจะมีการกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ เฉพาะ และมีความแตกต่างกับสังคมภายนอก นอกจากนี้ควรมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี นำวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้เห็นคุณค่าและเกิดการร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป และ 3. การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กลุ่มชาติพันธุ์ โดยควรจะมีการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการขับเคลื่อนและการพัฒนา โดยหน่วยงานทำหน้าที่เป็นที่เล็งเห็น แนะนำ ให้ความรู้ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเรียนรู้ จนสามารถดำเนินการได้เอง เช่น ด้านวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวชุมชน และการนำผู้มาศึกษาเรียนรู้ เพื่อเปิดโลกทัศน์ นำมาถอดบทเรียนและนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนกับกลุ่มชนมากขึ้น

ด้านการเมือง ควรจะต้องมีการปรับด้านประกาศ กฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐและเอกชน และการดำเนินงานของภาครัฐ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ มีการดำเนินชีวิตที่ไม่สะดวก ไม่ยืดหยุ่น แต่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานถาวร จึงต้องปฏิบัติตามแบบแผนที่ตั้งคมเมือง หน่วยงาน หรือองค์กรมีการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงตามวิถีชีวิตและสอดคล้องกับวิถีดั้งเดิม ดังนั้น 1. ควรมีความยืดหยุ่นประกาศ กฎ นโยบายของรัฐ เอกชน อย่างไรก็ตามกลุ่มชนยังคงต้องปฏิบัติตามกฎ กติกา และความเหมาะสม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ในการประกอบอาชีพด้านการประมงพื้นบ้าน หน่วยงานภาครัฐจะต้องพิจารณาให้ชัดเจน เกี่ยวกับประเภทการทำประมงของกลุ่มชนว่าเป็นการทำประมงประเภทใด เนื่องจากประเภทของการทำการประมงมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณากรณีที่ทำให้กลุ่มชนทำการประมงในประเภทใด จะมีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการประกอบ

อาชีพ เช่น เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการทำการประมง ขนาดเรือ ดังนั้นจึงไม่ควรใช้ ประกาศ กฎ เดียวกันกับการบังคับใช้ของบุคคลทั่วไป เพราะกลุ่มชาติพันธุ์มีความล้าหลัง ทั้งในด้านศักยภาพ ซึ่งมีความจำกัด ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจในอุปกรณ์ที่ทันสมัย นโยบายของหน่วยงาน จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะหากมีการออกนโยบายที่ แตกต่างไปจากความเป็นตัวตนของกลุ่มชน ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิเสธต่อต้าน และอาจจะละเมิด กฎหมายได้ 2. นอกจากนี้ในด้านการทำงานหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย การดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องและเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบของหน่วยงาน ภาครัฐ จะต้องมีการทำงานร่วมกับกลุ่มชนในลักษณะ การร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมวางแผน เช่น กรมประมง กรมอุทยาน กรมเจ้าท่า กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา โดยกระบวนการทำงานต้องเริ่มจาก การศึกษาบริบทของ ชาวเล สำรวจปัญหาและความต้องการ นำมาวิเคราะห์ และพิจารณาหาแนวทางเพื่อแก้ไขที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิต ทั้งด้านอาชีพ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ทุกกระบวนการดำเนินงาน จะต้อง มีการวิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผลทั้งระบบ ทั้งคน งบประมาณ รวมทั้ง พฤติกรรมของคุณภาพชีวิต เกี่ยวกับรายได้ การฝาก การออม มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดให้กับกลุ่มชน จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับชาวเล การให้บริการนักท่องเที่ยว มารยาท ภาษา การขายวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เหล่านี้เพื่อเป็นการยกระดับ ให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ หน่วยงานคอยเป็นที่ปรึกษาในระยะแรก และให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รู้ เข้าใจ และสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้ ซึ่งการทำงานลักษณะนี้จะช่วยให้เกิด ความยั่งยืน นอกจากนี้การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องวางระบบ การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ ให้เป็นการเฉพาะสำหรับกลุ่มชน แต่ด้วยหน่วยงานของภาครัฐ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ทำให้ไม่มีการกำหนดพื้นที่ของชาวเล เช่น การจัดเป็นพื้นที่วัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของชาวเล ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว จะต้อง เริ่มต้นจากการที่ทุกหน่วยงานมีการคิด พิจารณา งบประมาณและการจัดสรร และนำมาสู่การส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ส่งผลให้การทำงาน ไม่ซ้ำซ้อน และสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างคล่องตัว

ด้านสุขอนามัย พบว่า โดยชุมชนควรจะต้องดำเนินการร่วมกัน ช่วยกันในการบริหารจัดการสภาพของชุมชนให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การดูแลรักษาความสะอาดของ สภาพแวดล้อมภายในชุมชน ขยะ น้ำเน่าเสีย อีกทั้งพื้นที่ที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันค่อนข้างมีความแออัด

เนื่องจากจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนค่อนข้างมาก ดังกล่าวนี้เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมและเพื่อเป็นการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับบุคคลและชุมชน ตลอดจนเพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการปรับตัวสุขอนามัยของชุมชนแต่ละพื้นที่

ภาพเปรียบเทียบการพัฒนา ในมุมมองกลุ่มชาติพันธุ์ และมุมมองหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ศึกษา	การพัฒนามุมมองกลุ่มชาติพันธุ์	การพัฒนามุมมองหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้สมาชิกในชุมชน - การให้ทุนการศึกษา - การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในพื้นที่ของชุมชน - การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างความตระหนักด้านการศึกษาให้กลุ่มชาติพันธุ์ - การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ - การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพ - การดำเนินงานแบบบูรณาการ - การสร้างทัศนคติที่เหมาะสมของกลุ่มชาติพันธุ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - การสร้างความตระหนักรู้ด้านความเชื่อที่ถูกต้องแก่กลุ่มชาติพันธุ์
ด้านเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพประมงคู่ - การประกอบอาชีพท่องเที่ยว - การเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพการท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ - การกำหนดเขตพื้นที่ในการประกอบอาชีพ - การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ
ด้านวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างแกนนำและถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี - การจัดท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน - การจัดทำเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรม - การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม - การสร้างเครือข่ายและเสริมสร้างการเรียนรู้แก่กลุ่มชาติพันธุ์
ด้านการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การยึดหยุ่นกฎหมาย ระเบียบและข้อกำหนด เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้เช่นเดิม 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงและพัฒนา กฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ประกาศและข้อกำหนด - การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ
ด้านสุขอนามัย	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาบุคคลและชุมชนให้น่าอยู่ มีความพร้อมในการต้อนรับบุคคลภายนอกและนักท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลและสุขภาวะของชุมชน ให้มีความพร้อมในการต้อนรับสังคมภายนอกและนักท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเป็นนักท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน

ภาพที่ 15 การพัฒนาในมุมมองกลุ่มชาติพันธุ์ และมุมมองหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน

จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน ในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ สามารถสรุปประเด็นการพัฒนาได้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านสังคม 2. ด้านเศรษฐกิจ 3. ด้านวัฒนธรรม 4. ด้านการเมือง และ 5. ด้านสุขอนามัย โดยทั้ง 5 ด้าน มีองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ 3 ประการ คือ 1. หลักการ 2. วิธีการ และ 3. เป้าหมาย สามารถอธิบาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านสังคม

การสร้างความตระหนักทางการศึกษา

1. หลักการ

เป็นประเด็นหลักที่จะต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากการศึกษา คือ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และทำให้ความเท่าเทียม ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกันได้ ถ้าบุคคลได้รับการศึกษา ซึ่งการศึกษาจะสอนและสั่งสมบุคคลให้มีความรอบรู้ที่ควรจะรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ชีวิต และมีการถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้สู่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์รุ่นใหม่ ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ต้องอยู่ร่วมกับคนสังคม จึงจำเป็นต้องมีภูมิความรู้ที่มีใช้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์เพียงอย่าง ดังนั้นจึงต้องเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการศึกษา และสามารถนำไปโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ไปพัฒนาบุคคล ครอบครัว ชุมชนกลุ่มและชาติพันธุ์ต่อไป

2. วิธีการ

การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการดำเนินการ คือ

2.1 การให้ผู้นำในชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการตระหนักรู้และ เห็นความสำคัญจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากผู้นำเป็นบุคคลที่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์มีความใกล้ชิด และเป็นตัวแทนผู้นำทางความคิดที่สมาชิกให้การยอมรับ และสามารถชี้แนะทางให้กับกลุ่มได้ ดังนั้นการให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นผู้นำและอยู่ในชุมชน เป็นผู้ขับเคลื่อนจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการผลักดันมากยิ่งขึ้น ประการต่อมา การให้ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบของการมีการศึกษาในระดับสูง ซึ่งจะ เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เห็นประจักษ์ เนื่องจากผู้นำที่ได้รับการศึกษา สามารถขับเคลื่อนและดำเนินงานทั้งภายในและบุคคลของสังคมภายนอกได้ ซึ่งศักยภาพการทำหน้าที่ผู้นำที่เกิดจากการได้รับการศึกษา จะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะกระตุ้นให้สมาชิกมีทัศนคติที่ดีของการศึกษา

2.2 หน่วยงานภาครัฐ สามารถเข้าไปส่งเสริม และสนับสนุน ด้านการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การให้ทุนการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ชุมชน รวมถึงการไปจัดงาน โครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดการตื่นตัว การตระหนักรู้เพิ่มมากขึ้น จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของการศึกษามากยิ่งขึ้น

3. เป้าหมาย

การสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์เป้าหมายสูงสุดของการดำเนินการ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ เห็นความสำคัญและเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยมุ่งหวังว่า การได้รับการศึกษาในระดับสูง จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีภูมิความรู้ มีความเท่าทันสังคม ลดปัญหาการเอารอดเอาเปรียบจากสังคม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่รู้ ความไม่เข้าใจทั้งสิทธิหน้าที่ กฎ ระเบียบของสังคม และสามารถนำความรู้จากการศึกษามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การนำการศึกษาสู่การประกอบอาชีพที่หลากหลายและมีความมั่นคง โดยเฉพาะการศึกษาสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคคล ครอบครัวชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ให้สามารถอยู่รอดได้

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นประเด็นหลักและสำคัญที่จะต้องนำมาสู่การจัดการศึกษา เนื่องจากพัฒนาการด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อยู่ สันถัมภ์นั้น เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกที่เข้ารับการศึกษาในระบบ จะพบว่ามีความน้อย และเมื่อเข้าสู่ระบบแล้ว มีลักษณะการออกกลางคัน ส่วนใหญ่ที่เข้ารับการศึกษาในระบบจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ในการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีค่อนข้างน้อย ทั้งนี้มีปัจจัยหลายสาเหตุในการตัดสินใจเข้ารับการศึกษา เช่น ปัญหาภายใน เช่น ความต้องการใช้ชีวิตและต้องการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตดั้งเดิมคือการออกทะเลกับผู้อุปการะ การที่ผู้อุปการะไม่มีทุนทรัพย์ ปัญหาภายนอก เช่น การที่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ในระบบร่วมกับเด็กปกติทั่วไปได้ เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การส่งเสียงดัง มีความไม่สะอาด การล้อเลียนของกลุ่มเด็กปกติ เป็นต้น การที่ครูผู้สอนไม่เข้าใจในความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ หรือ การที่ครูไม่ยอมให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจับกลุ่มกันเป็นกลุ่มก้อน เป็นต้น ไม่ชอบไปเรียนหนังสือในโรงเรียน ประกอบกับหลักสูตรที่มีการจัดการศึกษาไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ล้วนส่งผลให้สมาชิกและกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ดังนั้น จะต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

สอดคล้องกับวิถีที่สมาชิกพร้อมที่จะเรียนรู้ ต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จมากขึ้น

2. วิธีการ

วิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ คือ รูปแบบในการจัดการศึกษาในระบบ ซึ่งมี 2 รูปแบบการจัดการศึกษาร่วมกัน คือ

1) การใช้หลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนรู้ โดยหลักสูตรแกนกลาง จะทำให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ ได้เรียนรู้ความรู้รอบตัวที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ สามารถวิเคราะห์ คำนวณพื้นฐานได้ และประการสำคัญทำให้เรียนรู้สังคมเพื่อนฝูง และระบบการอยู่ร่วมกับของคนในสังคม การเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้มีความรู้ ความเข้าใจวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องกับสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น

2) การใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยนำความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ มาเรียนรู้ร่วมกัน เช่น วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพประมง การจับสัตว์ทางทะเล การดำกุ้ง การวางอวน วางไซ การตกหมึก ความสามารถในการดำน้ำได้เป็นเวลานาน ความรู้ความสามารถของปราชญ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในมิติต่าง ๆ เช่น การพยากรณ์ น้ำ ดิน ฟ้า อากาศ ลม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่าง เป็นต้น โดยนำความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ มาร่วมจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้มากขึ้น จะทำให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการบังคับให้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความสำคัญกลุ่มคนบรรพกาลหรือกลุ่มคนด้าหลัง เมื่อเทียบกับสังคมภายนอก อีกทั้งการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา การแต่งกาย อาหาร บ้านเรือน ภูมิปัญญา หรือการลงชุมชนเพื่อเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ การดำน้ำ การจับสัตว์ทะเล ซึ่งจำเป็นต้องมีการสืบทอดให้คงอยู่ จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนมากยิ่งขึ้น

3) ในการจัดการเรียนรู้ในบางเรื่องบางประเด็น จำเป็นต้องใช้ผู้สอนที่เป็นผู้รู้หรือปราชญ์ชาวเลที่อยู่ในชุมชน ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่สั่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้จริงในชีวิตและนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นผู้สอน ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในตัวบุคคลมาเผยแพร่ มาถ่ายทอดแก่สมาชิกรุ่นใหม่ ๆ จะทำให้ความรู้ที่เด็กรุ่นใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์และเด็กปกติทั่วไป ได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากขึ้น หรือการนำบุคคลในชุมชนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงมาเป็นครูสอนให้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากกว่าการให้บุคคลจากสังคมภายนอกไปให้การศึกษามากกว่า

4) ในการวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษา จะต้องมีความแตกต่างกับการวัดผลแบบทั่วไป เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีศักยภาพ และความสามารถทางด้านวิชาการน้อยกว่าเด็กปกติ

ทั่วไป สาเหตุหนึ่ง เกิดจากการแต่งงานในเครือญาติ ซึ่งมีผลต่อความสามารถทางด้านสติปัญญา และความเป็นกลุ่มชนบรรพกาล จึงต้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น เด็กกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความสามารถด้านการว่ายน้ำ ดำน้ำ แต่อาจจะสอบตกวิชาภาษาไทย หรือคณิตศาสตร์ และในขณะที่เด็กปกติทั่วไป มีความรู้ความสามารถด้านการคิด ด้านภาษา แต่ความสามารถด้านการว่ายน้ำมีน้อย เป็นต้น ด้วยลักษณะความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงต้องมีการวัดและประเมินผลการศึกษาต่างกัน

5) ลักษณะการจัดหลักสูตรการเรียนรู้อาจต้องมีการจัดการเรียนการสอน ที่สามารถทำให้ สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ในทุกกระบวนการ เช่น การวางแผนการผลิต กระบวนการจัดหาและ จัดจำหน่าย และการดูแลรักษา อนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการจัดการ เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้ที่ได้รับ กลุ่มชาติพันธุ์สามารถนำไปใช้ได้จริง

3. เป้าหมาย

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ มีเป้าหมายเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องกับสังคมภายนอก ภูมิความรู้จากการศึกษาจะทำให้ไม่เกิดการเอาัด เอาเปรียบ ความไม่เสมอภาค ความไม่เท่าเทียม ตลอดจนสิทธิของสังคมภายนอก และสามารถนำเสนอ นโยบาย เพื่อสะท้อนปัญหา ความต้องการ การแก้ไข และการพัฒนาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นชาติพันธุ์ จะเป็นประโยชน์ต่อ กลุ่มชาติพันธุ์หลายประการ ประการ

1) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่มีความถนัดและเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนรู้ในระบบการศึกษาปกติทั่วไป

2) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้มีการเรียนรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตนเองผ่านรูปแบบ การจัดการศึกษา

3) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ความเข้าใจตามวิถีของสังคมภายนอก

4) เพื่อความรู้ที่ได้รับจากการจัดการศึกษา สามารถสร้างความมั่นคงในดำเนินชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์

5) เกิดการเรียนรู้ ถ่ายทอด สืบทอด และได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการเรียนรู้จากการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ความเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ในมิติต่าง ๆ ไม่สูญหายไป สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์จะเกิดความภาคภูมิใจ มีศักดิ์ศรี ในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้อย่างภาคภูมิใจต่อไป

การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การจัดหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นประเด็นสำคัญจำเป็น เนื่องจากสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพราะเป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์จะต้องอยู่รอดด้วยปัจจัย 2 ประการเป็นสำคัญ เช่น การมีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นถึงการมีรายได้ การประกอบอาชีพที่มั่นคง หากแต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปรูปแบบ การดำเนินธุรกิจเปลี่ยนไป จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ให้สามารถดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และเมื่อปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนวิถีชีวิตการประกอบอาชีพประมง สู่อารมณ์วิถีทางการท่องเที่ยว กลุ่มชาติพันธุ์จึงพัฒนาเพื่อความอยู่รอด การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ความรู้จากการจัดหลักสูตรระยะสั้น จึงเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะหลักสูตรระยะสั้นที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ รองรับกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงได้ จำเป็นต้องส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์เรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถอยู่รอด และมีความมั่นคง

2. วิธีการ

1) การให้หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจทาง การท่องเที่ยว อบรมให้ความรู้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น หลักสูตรการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีความครอบคลุมในหลายมิติ ทั้งมิติของวิถีชีวิต มิติการท่องเที่ยว เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ ทุกพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางการท่องเที่ยว หลักสูตรการประกอบอาชีพทางการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเล หลักสูตรการบริการทางการท่องเที่ยว เช่น การอบรมและการให้ความรู้ ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริการนักท่องเที่ยว หลักสูตร การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว หลักสูตรการใช้เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว

2) การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น จะต้องสนองตอบในการดำเนินการในประเด็น ความรู้ที่ถ่ายทอดทุกระบวนการ เช่น กระบวนการผลิต การดูแลรักษา การจัดจำหน่าย การอนุรักษ์ เช่น การอบรมการเลี้ยงกุ้ง จะต้องให้ความรู้ตั้งแต่กระบวนการแรก ความรู้ความเข้าใจเรื่องของการเลี้ยงกุ้ง ลักษณะทำเลที่เพาะเลี้ยง กระบวนการเลี้ยง การผลิต การหาช่องทางทางการตลาด การจัดจำหน่าย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้จริงในทุกกระบวนการ สามารถปฏิบัติ เองได้ทุกระบวนการหลังเสร็จสิ้นการอบรม เป็นหลักสูตรที่ช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตรงกับ ความต้องการและมีความรู้ที่ยั่งยืน

3. เป้าหมาย

การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ซึ่งการให้ความรู้ที่ครอบคลุมและครบทุกกระบวนการ จะทำให้สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่รอบด้าน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริง สามารถทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อยู่รอดได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และจะทำให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงานแบบบูรณาการ

1. หลักการ

การดำเนินงานของหน่วยงานแบบบูรณาการด้านการศึกษา เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา มีลักษณะแยกส่วน หน่วยงานทางการศึกษาในแต่ละระดับ มีการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ดำเนินการร่วมกัน ทำให้การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ กลุ่มชาติพันธุ์จึงได้รับการศึกษาจากระบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งไม่ตอบสนองหรือสอดคล้องในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะต้องทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง เกิดการประสานงานเพื่อขับเคลื่อนให้มีความสอดคล้องประสานร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การจัดการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความเหมาะสมตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์

2. วิธีการ

1) หน่วยงานทางการศึกษาจะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษาในทุกระดับให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา และมีการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาในแต่ละระดับเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดรับซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษา มีความต่อเนื่อง การทำงานจะขับเคลื่อนอย่างคล่องตัวจากการดำเนินงานร่วมกัน

2) หน่วยงานทางการศึกษา ควรมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาหรือการขยายระดับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ของชุมชน และการจัดตั้งกองทุนเฉพาะชาวเลในชุมชน เพื่อให้มีทุนการศึกษาในระดับภาคบังคับ จะส่งผลดีทำให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์สามารถเข้ารับการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น ลักษณะการดำเนินงานดังกล่าว จะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนทุนของผู้ปกครองในการให้การศึกษาแก่สมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ การที่หน่วยงานทางการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ฟังอันตามัน สามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งบางพื้นที่มีศูนย์การเรียนรู้ โดยการดูแลของส่วนท้องถิ่น แต่ขาดการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยควรทำงานร่วมกับส่วนท้องถิ่น และเข้าไปจัดทำให้เกิดการเรียนรู้ในศูนย์ หรือการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในชุมชน จะช่วยให้สมาชิกเล็งเห็นความสำคัญของการเป็นชาติพันธุ์

นอกจากนี้ การได้เรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนจะทำให้สมาชิกเข้าสู่การศึกษาได้มากขึ้น

3. เป้าหมาย

การดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานทางการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้การดำเนินงานในการจัดการศึกษามีระบบ สอดประสานทั้งระบบ และมีความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การอยู่ร่วมกันกับคนในสังคมอย่างเท่าเทียม เท่าเทียม และสามารถนำการศึกษาไปสู่การพัฒนาบุคคล ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่อย่างมั่นคง อันจะเป็นการสร้างประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมโดยรวมต่อไป

การสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสม

1. หลักการ

ทัศนคติและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย เป็นประเด็นหนึ่งที่สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ด้วยความเป็นกลุ่มชนบรรพกาล ซึ่งมีการสั่งคมระบบความคิด ความเชื่อ ตามวิถีชีวิต ตามธรรมชาติ และตามบรรพบุรุษ ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ทัศนคติในการเป็นผู้รอคอย โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ รอคอยการกลับมาของผู้นำครอบครัว รอให้สามารถออกไปประกอบอาชีพเพื่อนำมาดูแลคนในครอบครัว ให้คนในครอบครัวมีความสมบูรณ์ หรือประเพณีการขอเงินเพื่อเอานูญ ซึ่งเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตามความเชื่อ หากไม่ปฏิบัติจะเป็นผู้มีบาป ดังนั้นใน 1 ปี จะมีการนั่งขอ 2 รอบ เป็นต้น หรือความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ในบางชุมชนยังคงรักษาด้วยไสยศาสตร์ เวทย์มนต์ และสมุนไพร ทั้งที่มีสถานที่รักษาพยาบาล ซึ่งบางความเชื่อเป็นสิ่งที่ดีที่ควรยึดถือปฏิบัติ เช่น การยึดถือประเพณีลอยเรือ เป็นกิจกรรมสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพถือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตามเมื่อสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง สังคมเปลี่ยนไป จะต้องมีการปรับทัศนคติและความเชื่อที่มีอยู่เดิม เพื่อการอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ

2. วิธีการ

1) ผู้นำชุมชน หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานทางการศึกษา จะต้องเข้าไปให้ความรู้ ความเข้าใจ ถึงผลดีผลเสีย ของการความเชื่อที่สืบทอดกันมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องให้ความรู้ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เข้าใจระบบความคิดของสังคมภายนอก และโดยเฉพาะระบบ

ความคิดของสังคมภายนอกประเทศ และยังไม่เข้าใจระบบแบบแผนของการดำเนินชีวิตของสังคมภายนอก

2) กลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องแสวงหาสิ่งใหม่เพื่อการดำรงอยู่ เปลี่ยนพฤติกรรมการรอคอยความช่วยเหลือ รอคอยการให้ ปรับเปลี่ยนเป็นการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องผู้หญิงของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต้องมีความอุดมสมบูรณ์ อ้วนท้วน อันแสดงถึงการที่ผู้ชายหรือสามีได้มีการดูแลเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ลักษณะความเชื่อดังกล่าว ต้องปรับเปลี่ยน เพราะปัจจุบันการรอคอยคือการเสียโอกาสในการอยู่รอด ดังนั้นผู้หญิงยุคใหม่ จะต้องทำงาน สร้างรายได้ หาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เพื่อความมั่นคงของชีวิต หรือความเชื่อเรื่องการขอเงินเอาบุญ แม้จะเป็นความเชื่อ แต่ปัจจุบันการขอเงินเป็นลักษณะที่ไม่เหมาะสม และจะสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อบุคคลที่ขอและต่อสายตาของสังคมที่มองทั้งระดับบุคคล และระดับสังคม ซึ่งจะทำให้เสียภาพลักษณ์ของระดับสังคมใหญ่ได้

3) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือบุคคล ที่เข้าไปให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการ “ให้” และปรับวิถีคิดในการเป็นผู้ให้ โดยลักษณะการให้ที่สามารถทำได้ คือ การแนะนำวิถีคิด วิถีปฏิบัติ แก่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถพึ่งตนเองได้ แม้มีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สภาพความต้องการหรือพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ยังคงรอคอยการให้การช่วยเหลือ ดังนั้น หน่วยงานต้องปรับวิถีคิดและวิถีปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ

3. เป้าหมาย

การเสริมสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสม เป้าหมายเพื่อเป็นการให้กลุ่มชาติพันธุ์เรียนรู้ที่จะอยู่รอดด้วยการพัฒนาตนเอง ต่อสู้ คดิรน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล จากการแสวงหาสิ่งใหม่ไม่ยึดติดกับความเชื่อ วิถีคิดที่ล้าหลัง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเหยียดหยาม และการไม่ยอมรับของคนในสังคม

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การประกอบอาชีพเหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นเรื่องหลักที่จะต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากวิถีชีวิตและความเป็นอยู่เดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ เกี่ยวข้องกับทะเล ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความถนัดจึงเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเล เพราะทะเลเปรียบเสมือนลมหายใจของกลุ่มชาติพันธุ์อุรึกลาไว้อยู่ เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ทำมาหากินและประกอบอาชีพ เป็นที่เรียนรู้และสืบทอดของกลุ่มชาติพันธุ์ และเมื่อบริบทในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป จะต้องมีการปรับเปลี่ยนตาม ด้วยลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

และเขตการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันมีเจ้าของถือกรรมสิทธิ์พื้นที่ มีการออกนโยบาย การออกกฎ ข้อกำหนดในการใช้พื้นที่ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่เคยปฏิบัติ สืบต่อกันมา อย่างไรก็ตามเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป กลุ่มชาติพันธุ์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่ต้องเปลี่ยนจากการทำประมงสู่ การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

2. วิธีการ

1) กลุ่มชาติพันธุ์จะต้องปรับเปลี่ยนจากอาชีพเดิมคือการทำประมงสู่การประกอบอาชีพ ใหม่ด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ประกอบกับพื้นที่อาศัย ของกลุ่มชาติพันธุ์ทุกพื้นที่ เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวทางทะเล ฝั่งอันดามัน เป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยว ระดับประเทศ ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องปรับเปลี่ยนอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การนำท่องเที่ยว การขับเรือนำเที่ยว การนำนักท่องเที่ยวดำน้ำ ชมปะการัง และการรับจ้าง ในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวฝั่งอันดามัน

2) กลุ่มชาติพันธุ์ ควรจะยังคงประกอบอาชีพดั้งเดิมทางการประมง ทั้งนี้เพื่อให้ดำรงไว้ ซึ่งวิถีชีวิตให้คงอยู่ และเพื่อให้สามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยอาจจะมีโอกาส มีการสลับสับเปลี่ยนตามช่วงของการท่องเที่ยว วิธีการดังกล่าวเพื่อจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้ อย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืนได้

3) กลุ่มชาติพันธุ์ ควรจะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสมาชิกในชุมชน และ ความพร้อมของชุมชน ในการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกกับหน่วยงาน ที่จะเข้ามาให้การส่งเสริมหรือสนับสนุน และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามา ท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

3. เป้าหมาย

การปรับเปลี่ยนอาชีพดั้งเดิมสู่อาชีพใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสอดคล้องกับบริบท ที่เปลี่ยนไป เป็นสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มจะมีการปรับเปลี่ยนอาชีพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการแข่งขันทางธุรกิจของหน่วยงานภาคเอกชน และบุคคล ในความต้องการที่จะสร้าง ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย และมีศักยภาพด้านการเรียนรู้ที่ด้อยกว่ากลุ่มสังคมภายนอก อาจจะส่งผลให้เสียโอกาสใน การประกอบอาชีพ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการประกอบอาชีพเดิมสู่อาชีพใหม่ เพื่อความอยู่รอด และความมั่นคงของครอบครัว ชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์

การเสริมความรู้ด้านอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การเสริมความรู้ด้านอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในปัจจุบัน ความรู้ความถนัดเฉพาะกลุ่มชนซึ่งได้รับจากวิถีชีวิตดั้งเดิม ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติได้ ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมมีการคืบคลาน แข่งขัน เพื่อความอยู่รอด ดังนั้นกลุ่มบุคคล องค์กรที่มีความได้เปรียบเกี่ยวกับความรู้รอบตัว เช่น การสื่อสาร ภาษา และมีศักยภาพในเรื่องของเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เป็นต้น จะทำให้มีความอยู่รอดจากการใช้ทักษะรอบตัวในการประกอบอาชีพ ซึ่งแม้ว่ากลุ่มอุรูกลาไว้อยู่ จะมีความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องกับทะเล แต่หากขาดความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้เพิ่มเติมตามกระแสความต้องการของสังคมย่อมจะทำให้การดำรงอยู่เพื่อการประกอบอาชีพค่อนข้างลำบาก ดังนั้นสิ่งที่เป็นความสำคัญเร่งด่วนเพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคง จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว

2. วิธีการ

1) หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน หรือเสริมสร้างความรู้ในด้านการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ควรจะต้องพิจารณาการอบรมและการความรู้ที่มีความคล้อยกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่ เพื่อจะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการประกอบอาชีพ ไม่เกิดการแย่งอาชีพของกันและกัน อันจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

2) หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน จัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้รอบตัวเพื่อการประกอบอาชีพ ควรส่งเสริมสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์มีความต้องการเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับอาชีพด้านการท่องเที่ยว เช่น การเสริมความรู้ด้านภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การบริหารจัดการธุรกิจ การบริการท่องเที่ยว ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

3) หน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ควรจะมีลักษณะการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร เช่น กระบวนการให้ความรู้ กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ความถนัดในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเล ดังนั้น จะต้องให้ความรู้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรทางทะเล เช่น การเพาะเลี้ยง กุ้ง หอย ปู ปลา หรือการนำนักท่องเที่ยวค้ำน้ำ คูปะการัง ซึ่งจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ทั้งระบบ

3. เป้าหมาย

การเสริมความรู้ด้านการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย มีศักยภาพในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมากขึ้น ด้วยวิธีการศึกษา เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่มีความถนัด เป็นการสร้างอาชีพที่มั่นคงได้ และประการสำคัญ จะทำให้ปัญหาการแย่งอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะหากกลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ และสามารถสนองต่อความต้องการในการให้บริการของสังคมได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ก็จะทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพและรายได้ที่มั่นคงเช่นเดียวกัน

ด้านวัฒนธรรม

การจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อการเชื่อมโยงระหว่างอุดมคติกับสภาพความจริง กล่าวคือ ด้วยลักษณะวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เช่น ความสันโดษ เรียบง่าย ไม่ยึดติด ไม่สะสม เคารพธรรมชาติ รักพวกพ้อง หาเช้ากินค่ำ เป็นต้น ในขณะที่สภาพแวดล้อมสังคมภายนอก มีวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยการดิ้นรน แข่งขัน เอาตัวรอด เพื่อความอยู่รอด ซึ่งลักษณะวิถีชีวิตของกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม มีความแตกต่างแต่ต้องมาอยู่ร่วมกัน จะทำให้กลุ่มที่ด้อยกว่าหรือไม่มีความเข้มแข็ง มีวิถีชีวิตที่ยากลำบาก นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันจะเป็นตัวเร่งให้ความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มที่อ่อนแอกว่าสูญหายไป ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่คงเดิม การจัดทำเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อปกป้องกลุ่มชนน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ จึงเป็นวิธีการแก้ไขปัญหานี้ที่สามารถทำได้

2. วิธีการ

1) ควรมีการประกาศให้ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในแต่ละพื้นที่ เป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น สามารถมีพื้นที่ในการดำเนินตามวิถีชีวิตดั้งเดิม มีที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ มีพื้นที่ทางจิตวิญญาณ มีพื้นที่ในการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเป็นการปกป้องกลุ่มชนที่มีความเปราะบาง ล้าหลัง เมื่อเทียบกับสังคมภายนอก ให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้

2) หน่วยงานจะต้องเข้าไปส่งเสริมให้สมาชิกสังคมภายนอก ได้มีการเรียนรู้ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อให้บุคคลและสังคมภายนอก ได้มีการเรียนรู้ เข้าใจ และให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์ ซึ่งจะทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน สร้างความเสมอภาค และความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์มากขึ้น และจะทำให้กลุ่มชนรู้สึก

ในความเป็นกัลยาณมิตรกับสังคมภายนอก ไม่หว่านระแวง ไม่เกรงกลัว ลักษณะดังกล่าวจะช่วยลดทัศนคติที่ไม่ดีและอคติชนได้

3. เป้าหมาย

ในการจัดทำเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันคามัน เป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อเป็นการปกป้องชนกลุ่มน้อยที่มีความเปราะบางในการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะความเป็นตัวตน เช่น การปกป้องให้วัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมไม่ให้ถูกกลืนหรือเกิดการผสมผสานไปกับสังคมภายนอก วิถีชีวิตที่เป็นภูมิปัญญาสามารถส่งผ่านสู่ชาติพันธุ์รุ่นใหม่ ด้วยเพราะมีพื้นที่ให้เรียนรู้ และถ่ายทอด และประการสำคัญจะทำให้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สูญหายไปจากประวัติศาสตร์ของสังคมโลก

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นหนึ่งวิธีการที่สามารถทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คงอยู่อย่างมั่นคง กล่าวคือ ด้วยลักษณะที่ตั้งทางกายภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาศัยในพื้นที่ท่องเที่ยวของทุกจังหวัดฝั่งอันคามัน การจัดการท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นยุทธวิธีหรือวิธีการหนึ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์คงอยู่ โดยลักษณะของการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน

2. วิธีการ

1) ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีแก่นักท่องเที่ยว ใน 2 รูปแบบ คือ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนทางทะเล และวัฒนธรรมชุมชนบนบก ด้วยมีวิถีชีวิตที่โดดเด่นและมีศักยภาพทางด้านทะเล การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมทางทะเล กลุ่มชาติพันธุ์สามารถนำนักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี เช่น การตกหมึก การวางอวน การวางลอบ การวางไซ การจับเรือชมเกาะ การดำน้ำ ดูปะการัง หรือการนำชมทรัพยากรทางทะเล

2) ชุมชนชาติพันธุ์ควรจัดให้มีการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมบนบก ซึ่งชุมชนสามารถนำเสนอวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะการจัดการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ เช่น การนำนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวในชุมชน ศึกษาประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สภาพบ้านเรือน ชมการแสดง ร้องเงี้ยว รับประทานอาหารพื้นถิ่นของชาวเล เป็นต้น

3) ชุมชนควรมีลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มและเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของตน ในชุมชนเป็นการเฉพาะ โดยให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตามความรู้ ความสามารถและตามความถนัด เช่น สมาชิกที่มีความรู้ ความถนัดในการจับเรือ ก็สามารถจับเรือนำนักท่องเที่ยวชม

ทรัพยากรทางทะเลได้ สมาชิกที่มีความสามารถทางการแสดงวัฒนธรรม ประเพณี ก็ให้มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการแสดง ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านที่มีความถนัดและมีความรู้ด้านอาหารพื้นถิ่นของชาวเล ก็สามารถประกอบอาชีพบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ เด็กและเยาวชนมีความถนัดในการวาดรูป ซึ่งเป็นพรสวรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในการวาดลายเส้น ก็สามารถวาดภาพจำหน่ายนักท่องเที่ยวในชุมชนได้ เป็นต้น ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ สามารถสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกพื้นที่ได้

3. เป้าหมาย

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน เป้าหมายสำคัญ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ให้คงไว้ ผ่านการจัดการท่องเที่ยว และประการสำคัญ เพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยกันจัดการโดยชุมชน ด้วยการนำวิถีชีวิตมาสร้างประโยชน์ และสร้างคุณค่าให้กับสมาชิกและกลุ่มบุคคลภายนอกได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะทำให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตนที่มีคุณค่าของวิถีชีวิต คุณค่าที่สามารถกินได้ อันเป็นการเสริมสร้างให้เกิดการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

การจัดทำฐานข้อมูล เพื่อสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การที่กลุ่มชาติพันธุ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าน้อย ละเลยความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ ประกอบกับ เด็กรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับความทันสมัย บ้างจึงดั่งกล่าว จึงเป็นตัวเร่งให้ความเป็นชาติพันธุ์สูญหายไป เช่น ด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับภาษา การแต่งกาย ศาสนา ภูมิปัญญาที่อยู่อาศัย ด้านสังคม เช่น ความรักสามัคคี การแบ่งปันมีสภาพที่ลดน้อยลง เป็นต้น ดังนั้น จำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ และต้องมีการเผยแพร่เพื่อการรับรู้ที่กว้างขวาง เพื่อนำไปสู่การยอมรับมากขึ้น

2. วิธีการ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวข้องกับประวัติ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาของกลุ่มชน โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่ดีที่สืบทอดกันมา ถูกกลืนและเกิดการผสมผสาน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร บ้านเรือน ประเพณี จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้มีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ เช่น ภาษาอุรักลาโว้ย ซึ่งไม่มีภาษาเขียน มีเพียงภาษาพูด ดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

2) ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ควรมีการยกระดับการรับรู้หรือการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบในวงกว้าง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกันในเรื่องความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์

และเพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับกลุ่มสมาชิกชาติพันธุ์ เช่น การเผยแพร่การแสดงร้องเงืง การร้องเพลงจากชาวเล การแสดงรำมะนา กลอง หรือการแสดงมวยกาหย่ง เป็นต้น เพื่อนำเสนอศักยภาพที่กลุ่มชาติพันธุ์มีให้ปรากฏแก่สังคมทั่วไป

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้มีการจัดทำเป็นองค์ความรู้ และมีการเผยแพร่ถ่ายทอดไปสู่สังคมภายนอกและกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ภูมิปัญญาด้านการจับสัตว์ทะเล กุ้ง หอย ปู ปลา หมึก หรือความสามารถในการพยากรณ์ลักษณะ ดิน ฟ้า อากาศ น้ำ ลม ได้อย่างแม่นยำ หรืออาหารและการประกอบอาหารพื้นถิ่น ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งลักษณะภูมิปัญญาเหล่านี้ คือการแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ให้มากขึ้น

3. เป้าหมาย

การจัดทำฐานข้อมูล เพื่อสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เป้าหมายสำคัญที่จะต้องมีการดำเนินการ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แก่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมภายนอก ประการสำคัญ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่ ไม่สูญหายไปตามกาลเวลาและบุคคล

ด้านการเมือง

การปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย นโยบายสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การออกนโยบายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 บางพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น เกาะหลีเป๊ะ หรือชุมชนชาวเลในจังหวัดภูเก็ต การท่องเที่ยวเริ่มมีการเข้ามาหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรทางชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งรัฐบาลสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมหาศาลในแต่ละปี ทำให้เกิดการประกาศเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบกับหน่วยงานเอกชน นายทุนเริ่มเข้ามากว้านซื้อที่ดินของกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มแรกที่อาศัยบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองพื้นที่ หลายครอบครัวจึงสูญเสียพื้นที่อยู่อาศัยพื้นที่ประกอบอาชีพ โดยในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางฝั่งทะเลอันดามัน จึงกลายเป็นทำเลทองของภาคส่วนต่าง ๆ ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในเอกสารสิทธิ การครอบครองที่ดิน มีการซื้อขายมากขึ้น ชุมชนชาติพันธุ์บางแห่งถูกบีบให้ย้ายออกจากพื้นที่ บางแห่งถูกจำกัดจากการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จนปัจจุบันทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทุกแห่ง มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมหายไป

การครอบครองพื้นที่โดยหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน มีการออกกฎ และข้อกำหนดในการใช้พื้นที่ เช่น การกั้นเขตระหว่างชุมชนกับโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล สะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับสังคมภายนอก และอาคารและสิ่งก่อสร้างอื่นใด ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีพื้นที่ในการออกไปประกอบอาชีพ เช่น ค่อยหอยบริเวณหน้าหาด พื้นที่จอดเรือด้านหน้าชุมชน หรือพื้นที่ฝั่งศพ ซึ่งเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อมีการครอบครองพื้นที่โดยการออกเอกสารสิทธิ์ ข้อมประกาศ การกำหนดต่าง ๆ จึงส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์

การประกาศด้านการประกอบอาชีพทางการประมง ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การแบ่งประเภทของผู้ทำการประมงเป็น 2 ประเภท คือ ประมงพื้นบ้านและประมงพาณิชย์ ทำให้ชนกลุ่มน้อยต้องอยู่ในประเพณีประมงพื้นบ้าน ซึ่งลักษณะการทำการประมงพื้นบ้านมีความได้เปรียบเสียเปรียบกับประมงของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่มีความแตกต่างกัน ด้วยศักยภาพที่ด้อยกว่าของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ และความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพ ย่อมเป็นการเสียเปรียบ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีเพียงเรือหางยาวไว้ใช้สำหรับการวางอวน วางไซ ไม่มีความสามารถในการซื้อหรือเช่าเรือขนาดใหญ่ เช่น ประมงพื้นบ้านหรือประมงพาณิชย์ได้ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพก็จัดทำด้วยภูมิปัญญาเดิมที่มีความสามารถในการจัดหาจึงด้อยกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นการออกประกาศด้านการประกอบอาชีพประมง เช่น ขนาดของเรือ เครื่องมือ จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความยากลำบากเช่นเดียวกัน ดังนั้นนโยบาย กฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนดต่าง ๆ ควรพิจารณาให้มีความเหมาะสมสำหรับการบังคับใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้

2. วิธีการ

1) ด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว จะต้องจัดให้สมาชิกของชุมชนชาติพันธุ์เข้าไปมีส่วนร่วม ในการร่วมแสดงความคิดเห็นการจัดทำนโยบาย เพื่อให้เห็นนโยบายเกิดขึ้นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ส่งผลกระทบต่อไม่ลดทอนวิถีชีวิต ในทางกลับกันควรพิจารณานโยบายที่เป็นการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลช่วยเหลือให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวได้

2) การใช้สิทธิ์ครอบครองพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีการพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน ไม่ควรมีการเบียดขับพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่จิตวิญญาณและพื้นที่ในการดำเนินชีวิต เพราะอย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์เป็นผู้มาอยู่อาศัยดั้งเดิม เพียงแค่ขาดความรู้ความเข้าใจ เพราะด้วยลักษณะวิถีชีวิตที่ไม่สะสม ไม่ยึดติด และไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นใดกว่าการดำรงชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ ความเสียเปรียบทางความรู้ ความคิดและความเชื่อ จึงควรมีการพิจารณาอย่างผ่อนปรนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3) การออกกฎ ประกาศ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของหน่วยงานภาครัฐ ควรมี การพิจารณาถึงศักยภาพ ความได้เปรียบเสียเปรียบของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดกฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนดที่เป็นธรรม และเอื้อให้การประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ ซึ่งลักษณะ การดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม อาจจะทำให้เกิดการปฏิเสธต่อต้าน และอาจจะละเมิดกฎหมายได้

3. เป้าหมาย

การมีนโยบายทางการท่องเที่ยว การถือครองสิทธิ์พื้นที่ และการออกกฎหมาย เป้าหมาย สำคัญ คือ ต้องการให้ นโยบาย ระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดต่าง ๆ มีการพิจารณาถึงลักษณะ เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ การดำเนินการใดหากขาดซึ่งการพิจารณาความแตกต่างแล้ว จึงทำให้ เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นทั้งการออกนโยบายเพื่อการท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์จากสิทธิ์การถือครองที่ดิน และการออกกฎหมาย ประกาศ ข้อกำหนด ควรมี การให้สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเสนอแนวทาง ที่เหมาะสมร่วมกัน ไม่ทำให้เกิดการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของกลุ่มชนใดกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้ทั้งนั้น การดำเนินการใด ๆ ควรมีการพิจารณาความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสามารถจัดสรร ความต้องการของแต่ละกลุ่มได้ตรงจุด จะทำให้ลดความขัดแย้งของกลุ่มคนในสังคมได้

การทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์

1. หลักการ

การปรับปรุงและพัฒนาด้านการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมประมง กรมอุทยาน กรมเจ้าท่า กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ควรมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพสูงในเชิงการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดการประสานร่วมกัน ขาดการทำงานร่วมกัน และดำเนินการในลักษณะต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างคิด และคิดในมุมมองของหน่วยงาน โดยปราศจากความคิดความเห็นที่แท้จริงจาก กลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้การดำเนินงานที่ผ่านไม่มีประสิทธิภาพ เป็นการลงทุนที่สูญงบประมาณเปล่า ชุมชนได้ประโยชน์จากการดำเนินงานค่อนข้างน้อย จึงต้องมีการพัฒนาระบบการทำงานของ หน่วยงานภาครัฐใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

2. วิธีการ

1) การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมีความต่อเนื่องและเป็นระบบใน การเข้าไปส่งเสริมสนับสนุน ต้องขับเคลื่อนให้มีการทำงานในลักษณะ การร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมวางแผน ระหว่างหน่วยงานกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวน

การคิดให้กับกลุ่มชน ตั้งแต่กระบวนการศึกษาบริบท สำรวจปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์ และการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในทุกมิติ การประกอบอาชีพ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม นอกจากนี้จะต้องมีการ วางแผนการดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผลทั้งระบบ และเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์สามารถบริหารจัดการหรือสามารถดำเนินงานเองได้ ซึ่งเป็นการยกระดับแรงงานที่มีฝีมือแล้ว หลังจากนั้นหน่วยงานจะเป็นเพียงพี่เลี้ยง โดยการทำงานลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดความยั่งยืน ทั้งต่อชุมชนชาติพันธุ์ และต่อหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนการดำเนินงาน

2) การสนับสนุนของหน่วยงานด้านงบประมาณกับกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการวางระบบการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการกำหนดพื้นที่ที่เป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่วัฒนธรรม พื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน และนำบริบทที่ได้รับมาพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ผู้การส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ซ้ำซ้อน ขับเคลื่อนไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่

3. เป้าหมาย

ลักษณะการดำเนินงานทั้ง 3 วิธีการดังกล่าว จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและตรงกับความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการทำงานที่มีความคุ้มค่าในการลงทุนด้านงบประมาณ และคุ้มค่าในการช่วยเหลือกลุ่มคนให้สามารถดำเนินชีวิตต่อได้ด้วยการเข้าไปสนับสนุน และดำเนินงานของหน่วยงาน การทำงานลักษณะนี้เกิดคุณค่าต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย

ด้านสุขอนามัย

1. หลักการ

ด้วยด้านสุขอนามัยของบุคคล ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย บางพื้นที่ บางชุมชนยังมีการปรับตัวค่อนข้างช้า โดยเฉพาะสุขอนามัยพื้นฐาน เช่น การดูแลสุขภาพตนเอง มีพื้นที่สะอาด การไม่มีโรค มีสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาสุขภาพะบุคคล เช่น โรคอ้วน โรคผิวหนัง โรคน้ำหนึบ รวมถึงการไม่ดูแลสุขภาพปากและฟัน หรือสภาพร่างกาย เป็นต้น ปัญหาสุขภาพะชุมชน ชุมชนเกือบทุกพื้นที่ มีสุขภาพะและสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีต่อการอยู่อาศัยหรือผู้พบเห็น เช่น บ้านเรือนไม่สะอาด ชุมชนสกปรก ขยะมูลฝอยและน้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น ด้วยพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ละเลยและขาดการใส่ใจดูแลสุขภาพะ ทำให้การจะเข้า

ไปปรับปรุงและพัฒนาของหน่วยงานหรือองค์กร ค่อนข้างมีข้อจำกัด ดังนั้น ชุมชนจะต้องมีการพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมด้านสุขอนามัยเป็นเบื้องต้น

2. วิธีการ

1) สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการพัฒนาสุขภาพของแต่ละบุคคล เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้กับตนเอง เช่น เรื่องความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า หน้าผม และพฤติกรรมการใช้ชีวิต จะต้องมีการระเบียบวินัย ในการดูแล รักษาสภาพร่างกายและจิตใจ ที่พร้อมให้การต้อนรับกับแขกผู้มาเยือนอยู่เสมอ

2) สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องช่วยกันดูแล ใส่ใจ ช่วยกันสร้างชุมชนให้มีความน่าอยู่ มีความสะอาด ร่มรื่น เพื่อพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมรองรับการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชนจะต้องดำเนินการร่วมกัน ช่วยกันในการบริหารจัดการสภาพของชุมชน ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น รักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ขยะ น้ำเน่าเสีย อีกทั้งพื้นที่ที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันค่อนข้างมีความแออัด เนื่องจากจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามจะต้องมีการบริหารสุขภาพที่ดีให้เกิดขึ้น

3. เป้าหมาย

การสร้างสุขภาพที่ดีของบุคคลและในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย เป้าหมายเพื่อสร้างศักยภาพและความพร้อมในการเข้าไปให้การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งถ้าบุคคลและชุมชนมีความพร้อม อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีระเบียบวินัยของบุคคลและสมาชิกในชุมชน จะเป็นผลดีต่อชุมชนเองในการเข้าไปส่งเสริมพัฒนา โดยจะเกิดขึ้นตามมา เมื่อชุมชนมีความพร้อม หรือเพื่อก้าวสู่ชุมชนแห่งการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการพัฒนาสุขภาพพื้นฐานเบื้องต้นเป็นสำคัญ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และความต้องการในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อย่างยั่งยืน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) เป็นการวิจัยลักษณะพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ประกอบด้วย 1) จังหวัดภูเก็ต คือ ชุมชนหาดราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ ชุมชนเกาะสิเหร่ ซึ่งเป็นกลุ่มอุรกลาไว้อาศัยอยู่มากที่สุด เป็นชุมชนที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต 2) จังหวัดกระบี่ คือ ชุมชนสังกะอู๊ เกาะลันตาใหญ่ 3) จังหวัดสตูล คือ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Document research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive) และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักแนะนำบุคคลอื่น (Snowball) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 34 คน สามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบและความต้องการในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อย่างยั่งยืน

สภาพของกลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว้อย่างยั่งยืน

สภาพชุมชนใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ชุมชนราไวย์ ชุมชนหาดสะปำ และชุมชนเกาะสิเหร่ 2) จังหวัดกระบี่ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ พบว่า ที่ตั้งชุมชนอยู่บริเวณชายหาด ประชากรกลุ่มอุรกลาไว้อาศัยหนาแน่นที่สุด เป็นพื้นที่เกาะสิเหร่จังหวัดภูเก็ต สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยศึกษาโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้ชุมชน ชาวอุรกลาไว้นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และหลังภัยพิบัติ สีนามมีการนับถือคริสต์ ซิกข์ ตามลำดับ วัฒนธรรมประเพณี ที่ยังคงปฏิบัติและสืบทอด คือ ประเพณีลอยเรือที่มีศิลปะการแสดง เช่น ร่องเง็ง รำมะนา ใช้ภาษาอุรกลาไว้อสื่อสารเฉพาะภายในกลุ่มหรือในชุมชน เมื่อออกสู่สังคมภายนอกจะสื่อสารด้วยภาษาถิ่นได้และภาษากลาง สภาพเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีทางการท่องเที่ยว และยังคงมีการทำประมงตามฤดูกาล และรับจ้างทั่วไป ชุมชนทุกพื้นที่มีการเชื่อมต่อสามารถสัญจร

ไปมาสะดวกระหว่างชุมชนและสังคมภายนอก เช่น มีถนน สะพานเชื่อมกับชุมชน มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา มีการพัฒนาสภาพบ้านเรือน อาคารและสถานที่และแหล่งอำนวยความสะดวกในทุกพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

1. ด้านสังคม เกิดความห่างเหินในความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน ขาดการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ขาดการมีส่วนร่วมและความสามัคคี มีสภาพต่างคนต่างอยู่เพิ่มมากขึ้น สมาชิกร่วมกิจกรรมสำคัญน้อยลง มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในชุมชน จากการยกย่อง “โต๊ะหมอ” เป็นผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันมีการใช้ระบบการเลือกตั้ง มี ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นคนดูแล บางพื้นที่ไม่ให้การยอมรับ เกิดความขัดแย้ง และขาดความรักสามัคคี ส่วน โต๊ะหมอ ยังคงมีบทบาทในการจัดทำพิธีกรรมสำคัญ ๆ ของชุมชน การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เกิดจากการเลียนแบบวิถีชีวิตจากสังคมภายนอก เกิดการเรียนรู้ การนำมาใช้ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์

2. ด้านเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ จากการประกอบอาชีพเพื่อยังชีพสู่การหาเพื่อการค้าขาย ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้ให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัว และมีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ จากอาชีพดั้งเดิมในการทำการประมง สู่การประกอบอาชีพทางด้านการท่องเที่ยวและอาชีพอื่น ๆ มากมาย

3. ด้านวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมในทุกมิติ ทั้งประเพณี ศิลปะการแสดง ภาษา การแต่งกาย อาหาร ศาสนา วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สภาพบ้านเรือน และภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพ ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

4. ด้านการเมือง มีนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ เกิดขึ้น จากการที่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนเข้ามาพัฒนา ปรับปรุงเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและเพื่อดำเนินการทางธุรกิจทางการท่องเที่ยว และ

5. ด้านสุขอนามัย เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานถาวรมีระบบสุขาภิบาลเข้าถึงชุมชน มีห้องน้ำห้องส้วม มีการดูแลรักษาร่างกาย มีการสวมใส่เสื้อผ้า การรักษาความสะอาดของร่างกาย บ้านเรือน และชุมชน

ผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

1. ด้านสังคม เกิดการไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของสังคมภายนอก ผลกระทบจากเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์มีการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจและรู้ไม่เท่าทัน สร้างภาระค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง นอกจากนี้ได้รับผลกระทบจากเข้าไป

มีส่วนร่วมกับประชาคมกลุ่มสังคมในแต่ละระดับ โดยไม่สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ การปรับปรุง และการพัฒนาและไม่สามารถเสนอเชิงนโยบายทั้งในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศได้ ตลอดทั้งผลกระทบจากภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการศึกษา เพราะมีรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง

2. ด้านเศรษฐกิจ คือ การที่พื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป การประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป การแย่งอาชีพ เครื่องมือและอุปกรณ์การประกอบอาชีพมีราคาแพง ส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนมีนโยบายพัฒนาพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ และการพัฒนาพื้นที่เพื่อทำธุรกิจท่องเที่ยว การออกนโยบาย ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนดเขตพื้นที่เพื่อดำเนินการ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบ ทั้งที่อยู่อาศัย และวิถีชีวิต พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หายไป เกิดการประกอบอาชีพใหม่ แต่ขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจทำให้บุคคล องค์กรจากภายนอกเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่และใช้ทรัพยากร เกิดการแย่งอาชีพ ตลอดทั้งเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพมีราคาแพง ต้องจัดซื้อในราคาแพง สร้างภาระค่าใช้จ่าย ในขณะที่เครื่องมือและอุปกรณ์ดั้งเดิมหายไป

3. ด้านวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม และการถูกบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม เนื่องจากการเปิดรับสังคมภายนอก มีการนำวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้าสู่ชุมชน ทำให้สมาชิกมีการรับรู้ เรียนรู้ การลอกเลียนแบบ เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม วัฒนธรรมดั้งเดิมหายไป รวมทั้งการถูกบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ซึ่งถือครองกรรมสิทธิ์พื้นที่และมีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้วิถีชีวิต พื้นที่ทางจิตวิญญาณ พื้นที่ฝั่งศพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมกลุ่มชาติพันธุ์หายไป จากสาเหตุการไม่มีสิทธิในการครอบครองพื้นที่ตามกฎหมาย ส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ทางวัฒนธรรม กระทบโดยตรงต่อความรู้สึก ความเชื่อ จิตวิญญาณ สภาพจิตใจ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

4. ด้านการเมือง ซึ่งมีการออกนโยบาย กฎหมาย ประกาศมาบังคับใช้ ส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่ยากลำบาก เพิ่มค่าใช้จ่าย ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ถูกขับออกจากพื้นที่เกิดความขัดสนในการดำเนินชีวิตตามวิถีแบบเดิมและแบบใหม่ และไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ได้

5. สุขอนามัย ซึ่งเกิดจากการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความเจริญในพื้นที่ เช่น อาคาร สิ่งก่อสร้าง และการเกิดสิ่งปลูกสร้าง นำเน่าเสีย ปัญหาขยะ ซึ่งทำให้สุขอนามัยของแต่ละชุมชนไม่น่าอยู่อาศัย

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และสุขอนามัย โดยทั้ง 5 ด้าน มีการนำเสนอรายละเอียดผ่านองค์ประกอบของยุทธศาสตร์การพัฒนา 3 ประการ คือ 1) หลักการ 2) วิธีการ และ 3) เป้าหมาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านสังคม

การสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา

หลักการ เป็นการสร้างความตระหนักรู้แก่สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ ในด้านการศึกษา

วิธีการ

1) ผู้นำในชุมชนส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการตระหนักรู้และเห็นความสำคัญ จำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

2) หน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริม สนับสนุน ด้านการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในหลายรูปแบบ เช่น การให้ทุนการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ชุมชน การจัดโครงการที่เสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านศึกษา

เป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาความไม่รู้ ความไม่เข้าใจในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ซึ่งมีกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน และเพื่อให้สามารถนำความรู้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาบุคคล ครอบครัวชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

วิธีการ

1) การใช้หลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เรียนรู้สิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้

2) การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์

3) การใช้ผู้สอนจากผู้ที่เป็นผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ในหลักสูตรท้องถิ่น

4) การวัดและประเมินผลต้องมีความแตกต่าง เช่น การวัดทักษะทางวิชาการเทียบกับประสบการณ์

5) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ ต้องครอบคลุมทุกกระบวนการ เพื่อกลุ่มชาติพันธุ์สามารถนำไปใช้ได้จริง

เป้าหมาย

- 1) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามความถนัดและเชี่ยวชาญ สามารถเรียนรู้ได้มากกว่าการศึกษาในระบบ
- 2) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีการเรียนรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ผ่านรูปแบบการจัดการศึกษา
- 3) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ความเข้าใจตามวิถีชีวิตของสังคมภายนอก
- 4) เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ไปสร้างความมั่นคงในดำเนินชีวิต
- 5) เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ่ายทอด สืบทอดและได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ผ่านการเรียนรู้จากการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในมิติต่าง ๆ ไม่สูญหาย มีความภาคภูมิใจ มีศักดิ์ศรี

การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต
วิธีการ การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพ มีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยว
- 2) การจัดการศึกษาจะต้องตรงกับความต้องการและให้ความรู้ทุกระบวนการ เพื่อสร้างความรู้ที่ยั่งยืน

เป้าหมาย การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อยู่รอดได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และจะทำให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงานแบบบูรณาการ

หลักการ การดำเนินงานแบบบูรณาการ ร่วมกันดำเนินงาน ต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความเหมาะสมตามอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์

วิธีการ

- 1) ต้องร่วมกันจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา ทำงานร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดรับซึ่งกันและกัน ทำให้การจัดการศึกษามีความต่อเนื่อง
- 2) ควรมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาหรือการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในเขตพื้นที่ของชุมชน จัดตั้งกองทุนเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์

เป้าหมาย ทำให้การดำเนินงานการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ได้ประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา

การสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ สร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

วิธีการ

- 1) ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2) การแสวงหาสิ่งใหม่ ปรับพฤติกรรมการรอคอยการให้ความช่วยเหลือ เพื่อการอยู่รอด

ในสังคม

เป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการพัฒนาตนเอง ปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การให้มีการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของกลุ่ม

วิธีการ

1) การปรับเปลี่ยนจากอาชีพดั้งเดิมการทำประมงสู่การประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญ และสภาพพื้นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์

2) การปรับการประกอบอาชีพตามช่วงฤดูกาล ฤดูกาลท่องเที่ยว และช่วงไม่มี การท่องเที่ยวทำประมง

3) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกและชุมชน ในการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เป้าหมาย เพื่อให้เกิดการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สร้างความมั่นคงให้กลุ่มชาติพันธุ์

การเสริมความรู้ด้านอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพที่มั่นคง

วิธีการ

1) การส่งเสริม สนับสนุน การอบรมและให้ความรู้ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

2) การเพิ่มเติมความรู้รอบตัวและสิ่งที่คุณลักษณะชาติพันธุ์ต้องการเรียนรู้ โดยเฉพาะทางการท่องเที่ยว

3) การดำเนินงานเป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการความรู้ จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ มีความรู้ทั้งระบบ

เป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ได้เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่อง ที่มีความถนัด ลดปัญหาการแย่งอาชีพ จะทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

ด้านวัฒนธรรม

การจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อการเชื่อมโยงระหว่าง อุดมคติกับสภาพความจริง และเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่และยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้คงเดิม

วิธีการ

1) การประกาศให้ชุมชนแต่ละพื้นที่เป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อเป็นพื้นที่เฉพาะ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

2) การส่งเสริมสมาชิกสังคมภายนอกได้มีการเรียนรู้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในเขตพื้นที่ วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อให้เข้าใจและให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์

เป้าหมาย เพื่อปกป้องกลุ่มชาติพันธุ์ให้สามารถดำรงของเผ่าพันธุ์ ไม่สูญหายไปจาก ประวัติศาสตร์ของสังคมโลก

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และการสืบทอด และให้คงอยู่

วิธีการ

1) จัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน 2 รูปแบบ การท่องเที่ยวทางทะเลและบนบก เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีแก่นักท่องเที่ยว โดยใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มี

2) จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตามความรู้ ความสามารถและตามความถนัด สามารถสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและกลุ่ม ชาติพันธุ์ในทุกพื้นที่ได้

เป้าหมาย เพื่ออนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ให้คงไว้ ผ่านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อเป็น การเสริมสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เกิดการจัดการโดยชุมชน เสริมสร้าง การอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

การจัดทำฐานข้อมูล เพื่อสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์สามารถเผยแพร่และสร้างการรับรู้ในวงกว้าง
ผู้การยอมรับมากขึ้น

วิธีการ

- 1) การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวข้องกับประวัติ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้
- 2) การยกระดับการรับรู้หรือการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบในวงกว้างเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับกลุ่มสมาชิกชาติพันธุ์
- 3) การจัดให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องภูมิปัญญาในทุกแง่มุม เพื่อจัดทำเป็นองค์ความรู้เผยแพร่ถ่ายทอดไปสู่สังคมภายนอกและกลุ่มชาติพันธุ์

เป้าหมาย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แก่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมภายนอก และเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา

ด้านการเมือง

การปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย นโยบายสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา นโยบาย กฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนด ให้มีความเหมาะสมสำหรับ

วิธีการ

- 1) ด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว ต้องให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็นการจัดทำนโยบาย เพื่อให้นโยบายเกิดขึ้นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์
- 2) การใช้สิทธิ์ครอบครองพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีการพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน ควรผ่อนปรนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- 3) การออกกฎ ประกาศ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการพิจารณาถึงศักยภาพ ความได้เปรียบเสียเปรียบของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดกฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนดที่เป็นธรรม และเอื้อให้การประกอบอาชีพที่เหมาะสม

เป้าหมาย เพื่อให้มีนโยบาย กฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนด ที่มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้

การทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการ การพัฒนาระบบการทำงานหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง
วิธีการ

- 1) การดำเนินงานต้องมีความต่อเนื่อง เป็นระบบ การการทำงานต้องมีลักษณะ
การร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมวางแผน ระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ หน่วยงานเป็นที่เลี้ยง
  - 2) การสนับสนุนงบประมาณ ต้องมีจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์
การดำเนินงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน คล่องตัว
  - 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพ
ชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่
- เป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตรงกับความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ สร้างการทำงานที่มีความคุ้มค่า
และมีคุณค่าต่อกลุ่มชาติพันธุ์

ด้านสุขอนามัย

หลักการ สร้างความพร้อมบุคคลและชุมชนด้านสุขอนามัยพื้นฐาน เพื่อรองรับเข้ามา
ส่งเสริมและสนับสนุนของบุคคล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน

วิธีการ

- 1) การพัฒนาสุขภาพะบุคคล เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่ดี พร้อมให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน
  - 2) การดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ด้วยการดูแล ปรับปรุง พัฒนาชุมชนให้มีความ
น่าอยู่ สะอาด ร่มรื่น เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ต้อนรับการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว
- เป้าหมาย เพื่อสร้างความพร้อมให้กับบุคคลและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ในการก้าวสู่
ชุมชนแห่งการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุร้กลาไว้อยู่
ฝั่งอันดามัน สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

สภาพ การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนาในมุมมองกลุ่มชาติพันธุ์อุร้กลาไว้อยู่
สภาพชุมชนใน 3 จังหวัด 5 พื้นที่ ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย ชุมชนราไว้อยู่ ชุมชน
หาดสะป้า และชุมชนเกาะสิเหร่ 2) จังหวัดกระบี่ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และ 3) จังหวัดสตูล ชุมชน
เกาะหลีเป๊ะ พบว่า ที่ตั้งชุมชนอยู่บริเวณชายหาด ประชากรกลุ่มอุร้กลาไว้อยู่ที่อาศัยหนาแน่นที่สุด
เป็นพื้นที่เกาะสิเหร่จังหวัดภูเก็ต สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยม

ตอนปลาย โดยศึกษาโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้ชุมชน ชาวอูรักลาโว้ยนับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และหลังภัยพิบัติ ลินามิมีการนับถือคริสต์ ซิกซ์ ตามลำดับ วัฒนธรรมประเพณี ที่ยังคงปฏิบัติและสืบทอด คือ ประเพณีลอยเรือที่มีศิลปะการแสดง เช่น ร่องเง็ง รำมะนา ใช้ภาษาอูรักลาโว้ยสื่อสารเฉพาะภายในกลุ่มหรือในชุมชน เมื่อออกสู่สังคมภายนอกจะสื่อสารด้วยภาษาถิ่นใต้และภาษากลาง สภาพเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีทางการท่องเที่ยวและยังคงมีการทำการประมงตามฤดูกาล และรับจ้างทั่วไป ชุมชนทุกพื้นที่ที่มีการเชื่อมต่อสามารถสัญจรไปมาสะดวกระหว่างชุมชนและสังคมภายนอก เช่น มีถนน สะพานเชื่อมกับชุมชน มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา มีการพัฒนาสภาพบ้านเรือน อาคารและสถานที่และแหล่งอำนวยความสะดวกในทุกพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ย ผังอันดามัน

มีการเปลี่ยนแปลงใน 5 ด้านประกอบด้วย ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และสุขอนามัย สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เกิดความห่างเหินในความสัมพันธ์ของครอบครัว และชุมชน ขาดการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ขาดการมีส่วนร่วมและความสามัคคี มีสภาพต่างคนต่างอยู่เพิ่มมากขึ้น สมาชิกร่วมกิจกรรมสำคัญน้อยลง มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในชุมชน จากการยกย่อง “โตะหมอ” เป็นผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันมีการใช้ระบบการเลือกตั้ง มีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นคนดูแล บางพื้นที่ไม่ให้การยอมรับ เกิดความขัดแย้ง และขาดความรักสามัคคี ส่วนโตะหมอ ยังคงมีบทบาทในการจัดทำพิธีกรรมสำคัญ ๆ ของชุมชน การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เกิดจากการเลียนแบบวิถีชีวิตจากสังคมภายนอก เกิดการเรียนรู้ การนำมาใช้ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ จากการประกอบอาชีพเพื่อยังชีพสู่การหาเพื่อการค้าขาย ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้ให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัว และมีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ จากอาชีพดั้งเดิมในการทำการประมง สู่การประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวและอาชีพอื่น ๆ มากมาย ด้านวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมในทุกมิติ ทั้งประเพณี ศิลปะการแสดง ภาษา การแต่งกาย อาหาร ศาสนา วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สภาพบ้านเรือน และภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพ ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ด้านการเมือง มีนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ เกิดขึ้น จากการที่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนเข้ามาพัฒนา ปรับปรุง เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและเพื่อดำเนินการทางธุรกิจทางการท่องเที่ยวและด้านสุขอนามัย เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานถาวร มีระบบสุขภาพเข้าถึงชุมชน มีห้องน้ำห้องส้วม มีการดูแลรักษาร่างกาย มีการสวมใส่เสื้อผ้า และการรักษาความสะอาดของร่างกาย บ้านเรือน และชุมชน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ สอดคล้องกับจินตวีร์ เกษมสุข (2554 , หน้า 8-9) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลง คือ สภาวะของการเคลื่อนไหวในสถานการณ์จากเวลา ช่วงเวลา การเปลี่ยนแปลงสะท้อนให้เห็นถึงผลทางด้านบวกและด้านลบ สอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546, หน้า 7-8) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดจากสาเหตุจากภายในและสาเหตุจากภายนอก สาเหตุภายใน (Causes from within) เช่น ปัจจัยธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ของธรรมชาติ วัตถุภัย อุทกภัย ปัจจัยทางสังคม เช่น การเพิ่ม-ลด ของประชากร การขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือ ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของพลเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพ ความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้าและบริการปัจจัยทางการเมือง การออกกฎหมาย การบริหาร การทหารปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา อุดมการณ์ เทคโนโลยี เป็นต้น และสาเหตุจากภายนอก (Causes from without) เช่น มีการติดต่อระหว่างสังคมหลากหลาย การท่องเที่ยวระหว่างกัน การค้าขาย การศึกษา การอบรมระหว่างกัน การเผยแพร่ศาสนาระหว่างกัน เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ เขียวลักษณ์ ศรีสุโกไส (2545) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม: กรณีชาวเล สังกาอู้อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ การขยายตัวของอำนาจรัฐและธุรกิจท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพภายในชุมชนเปลี่ยนไปเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้าเกิดอาชีพที่หลากหลายในชุมชน เช่น อาชีพรับจ้างทำงานในรีสอร์ท อาชีพนายหน้า ด้านการเมืองการปกครองทำให้ชาวเลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น หน้าที่ของผู้ในชุมชนในอดีต คือ “โตะหมอ” ถูกลดบทบาทลง มีการติดต่อกับบุคคลภายนอก การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม และรับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาปฏิบัติ คนในชุมชนมีค่านิยมทางวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีบาง อย่างคนในชุมชนเข้าร่วมน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยพื้นฐานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสถานะในบรรพบุรุษร่วมกัน มีความเป็นเครือญาติในชุมชน จึงทำให้ชาวเลรักษายอดลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ถึงแม้จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีต แต่ก็แข็งแรง ยึดเหนี่ยวทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นไปอย่างไม่รวดเร็วนัก

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องเดียวกับดาฤณัย จรูญทอง (2550) ศึกษาประวัติชุมชนอุรักลาไวย์ เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2549 พบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2493 อุรักลาไวย์มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ในระบบเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอุรักลาไวย์เกาะหลีเป๊ะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจัยต่าง ๆ การเสียชีวิตของผู้นำในยุคดั้งเดิม การเข้ามาของพ่อค้าคนกลางและการขยายตัวของอำนาจรัฐ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของอุรักลาไวย์เกิดการท่ามาหากินในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ความเปลี่ยนแปลงของ

สถานที่ตั้งบ้านเรือนในชุมชนและการนับถือศาสนา หลังปี พ.ศ.2493 เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวเช่น ด้านการทำมาหากิน เกิดอาชีพใหม่ การขับเรือหางยาวรับจ้าง แรงงานรับจ้าง แม่บ้าน พนักงานในครัว พนักงานเสิร์ฟ และอาชีพค้าขาย และมีความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของวิถีชีวิตทุกด้าน เช่น สถานที่ตั้งและลักษณะบ้านเรือน ความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการยอมรับหรือคล้อยตามไปกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่ไหลเข้ามาและสอดคล้องกับลัทธิ จิตตคฤตตานนท์ (2552) ศึกษาการวิเคราะห์การสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดงานประเพณีบูชาอินทิล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลง คือ ปัจจัยภายใน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง การย้ายเสาอินทิลและการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ กลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการรุกรานของสื่อสมัยใหม่ และปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดของประเพณี ได้แก่ อายุของประเพณี ขอบเขตของประเพณี ความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ของประเพณี การถดถอยของผู้สืบทอด/ผู้รู้ ประเพณีบูชาอินทิล

ผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย ผังอันดามัน

กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และสุขอนามัย 1) ผลกระทบด้านสังคม เกิดการไม่ยอมรับจากสังคมภายนอก ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของสังคมภายนอก ผลกระทบจากเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์มีการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจและรู้ไม่เท่าทัน สร้างภาระค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง นอกจากนี้ได้รับผลกระทบจากเข้าไปมีส่วนร่วมกับประชาคมกลุ่มสังคมในแต่ละระดับ โดยไม่สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ การปรับปรุง และการพัฒนา และไม่สามารถเสนอเชิงนโยบายทั้งในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศได้ ตลอดทั้งผลกระทบจากภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการศึกษา เพราะมีรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง 2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คือ การที่พื้นที่ในการดำเนินชีวิตหายไป การประกอบอาชีพดั้งเดิมหายไป การแย่งอาชีพ เครื่องมือและอุปกรณ์การประกอบอาชีพมีราคาแพง ส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนมีนโยบายพัฒนาพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ และการพัฒนาพื้นที่เพื่อทำธุรกิจท่องเที่ยว การออกนโยบาย ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนดเขตพื้นที่เพื่อดำเนินการ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบ ทั้งที่อยู่อาศัย และวิถีชีวิต พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หายไป เกิดการประกอบอาชีพใหม่ แต่ขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจทำให้นुकคล องค์กรจากภายนอกเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่และใช้ทรัพยากร เกิดการแย่งอาชีพ ตลอดทั้งเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพมีราคาแพง ต้องจัดซื้อในราคาแพง สร้างภาระค่าใช้จ่าย ในขณะที่เครื่องมือและอุปกรณ์ดั้งเดิมหายไป 3) ผลกระทบด้านวัฒนธรรม เกิดการผสมผสาน วัฒนธรรม และการถูกบงกชพื้นที่วัฒนธรรม เนื่องจากการเปิดรับสังคมภายนอก มีการนำ

วัฒนธรรมใหม่ๆ เข้าสู่ชุมชน ทำให้สมาชิกมีการรับรู้ เรียนรู้ การลอกเลียนแบบ เกิดการผสมผสาน วัฒนธรรม วัฒนธรรมดั้งเดิมหายไป รวมทั้งการถูกบุกรุกพื้นที่วัฒนธรรม จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ซึ่งถือครองกรรมสิทธิ์พื้นที่และมีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว ทำให้วิถีชีวิต พื้นที่ทางจิตวิญญาณ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมหายไป ด้วยสาเหตุ การไม่มีสิทธิครอบครองพื้นที่ตามกฎหมาย ซึ่งกระทบโดยตรงต่อความรู้สึก ความเชื่อ จิตวิญญาณ สภาพจิตใจ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ 4) ผลกระทบด้านการเมือง ซึ่งมีการออกนโยบาย กฎหมาย ประกาศมาบังคับใช้ ส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่ยากลำบาก เพิ่มค่าใช้จ่าย ถูกดำเนินคดีตาม กฎหมาย ถูกบีบ ออกจากพื้นที่ เกิดความขัดสนในการดำเนินชีวิตตามวิถีแบบเดิมและแบบใหม่ และไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ได้

การศึกษาถึงผลกระทบของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว สอดคล้องกับนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ และคณะ (2558, หน้า 16-33) ซึ่งได้กล่าวว่า “ชาติพันธุ์” ได้รับผลกระทบจากโลกเสรีนิยมใหม่สร้างความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ผลประโยชน์กระจุกตัวอยู่กับนายทุน การผูกขาดของนายทุนและรัฐ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน รัฐบาล และกลุ่มคนท้องถิ่น ในชุมชนจะเกิดการแบ่งแยกชนชั้น ระหว่างคนที่มีฐานะกับกลุ่มคนที่ยากจน การไม่ยอมรับความเป็นพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ การทำให้คนบางกลุ่มกลายเป็นคนไร้รัฐและผิดกฎหมายการท่องเที่ยวเปลี่ยนวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ การถูกแย่งชิงทรัพยากรระหว่างคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวการเปิดรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ การปรับตัวของคนท้องถิ่น วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่มาพร้อมกับนักท่องเที่ยว การพึ่งเงินตราจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ที่มีความแตกต่างท่ามกลางการดำรง อยู่ของผู้สูงวัยที่เป็นตัวแทนของเวลาที่ผ่านเลย ความล้าสมัยกับเยาวชนรุ่นใหม่ที่อยู่กับความเสี่ยง การทำทนาย สิ่งล่อแหลม ความไม่หยุดยั้งที่หรือเสรีนิยมที่มากับการเปลี่ยนแปลงและปรับ รับของใหม่ เข้ามา นอกจากนี้ สุริชัย หวันแก้ว (2550, หน้า 62-68) กล่าวว่า ปัจจัยด้านนโยบายการพัฒนาที่มุ่งสู่ ความทันสมัย การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (INCs) โลกาภิวัตน์ที่ชี้นำ มิติทางเศรษฐกิจและการตลาด เป็นกระบวนการที่ทำให้กลุ่มชนกลายเป็นคนชายขอบ นโยบาย การพัฒนา โครงการพัฒนาของรัฐ ทั้งส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และอมรา พงศาพิชญ์ (2547, หน้า 200-205) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อกลุ่ม ชาติพันธุ์ เช่น การมองความหลากหลายทางชาติพันธุ์ด้วยทัศนยะชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย เป็นการมองเชิงอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย จะเป็นความสัมพันธ์ ที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับนโยบายและการใช้อำนาจของรัฐบาลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยนโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ต้องใช้

หาวิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ต่างกัน ควรพิจารณาวิธีการจัดการเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่ หรือการแพร่กระจายของวัฒนธรรมสากล ทำให้เกิดกระบวนการเรียกหารากเหง้าของบรรพบุรุษ เพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัว จึงต้องยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยอมรับคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคลและกลุ่มคน และแก้ปัญหาความขัดแย้ง ตลอดจนสอดคล้องกับ Hassan (2001) ศึกษาการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของผู้ลี้ภัยชาวโซมาเลียในโตรอนโต พบว่าในฐานะผู้อพยพใหม่ ผู้ลี้ภัยชาวโซมาเลียไม่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเชิงโครงสร้างกับสังคมแคนาดาไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การพึ่งพาความช่วยเหลือด้านสวัสดิภาพสังคม อัตราการว่างงานสูง การศึกษาต่อที่จำกัดและการแปลกแยกด้านที่อยู่อาศัย และสังคมเป็นองค์ประกอบที่พบเห็นทั่วไปในกลุ่มผู้ลี้ภัยโซมาเลียในโตรอนโต ปัจจัยที่ขัดขวางการปรับตัว ยังรวมถึงการขาดการบริการในการตั้งรกรากเบื้องต้น การจำกัดระยะเวลาในการพำนักอาศัย ข้อจำกัดด้านศักยภาพทางภาษาราชการของแคนาดา อคติและการเลือกปฏิบัติ การแบ่งแยกสีผิวซึ่งโจมตีพวกเขาว่าเป็นคนผิดและเป็นมุสลิม ในด้านภายใน ชาวโซมาเลียกำลังปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมครั้งสำคัญโดยการสังเคราะห์สองวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เด็กวัยรุ่นชาวโซมาเลียต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูงซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่นกับสมาชิกภายในครอบครัว ประเด็นด้านศาสนาระหว่างผู้ใหญ่และวัยรุ่นเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นการแบ่งแยกสีผิวในแคนาดาและการปฏิเสธกลุ่มชาติพันธุ์ผิดคำออกจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นไปไม่ได้ว่าประสบการณ์ที่ชาวโซมาเลียเผชิญแตกต่างจากประสบการณ์ของกลุ่มผิดคำอื่น ๆ ชาวโซมาเลียส่วนใหญ่นิยมตนเองว่าเป็นคนมุสลิมและคนโซมาเลีย แต่คนอื่น ๆ จะมองตนเองว่าเป็นแค่คนผิดคำ

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาไว๋ ผังอันดามัน

การศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์อูร์กลาไว๋ ผังอันดามัน จากการศึกษาพบว่ามี 5 ประเด็น 1) ยุทธศาสตร์ด้านสังคม 2) ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ 3) ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม 4) ยุทธศาสตร์ด้านการเมือง และ 5) ยุทธศาสตร์ด้านสุขอนามัย โดยทั้ง 5 ประเด็น มีความสอดคล้องกับเสรี พงศ์พิศ (2555, หน้า 192-194) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์จะต้องมีการวางเป้าหมาย มีวิธีการหรือเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาว่าจะใช้วิธีใดและสอดคล้องกับ เฉลียว บุรีภักดี (2550, หน้า 3-6) ซึ่งกล่าวว่า ยุทธศาสตร์แผนการที่ใช้ทำงานพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความยากเป็นพิเศษ ไม่อาจทำให้บรรลุได้ด้วยวิธีปกติธรรมดา ซึ่งจุดมุ่งหมายการพัฒนา คือ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม อีกทั้งสอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การ์ณัจิต (2556, หน้า 97-99) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ คือ การวางแผนทางในการใช้ทรัพยากรที่เหนือคู่แข่ง ปรับเปลี่ยนจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง สร้างวิกฤตให้เป็น โอกาสเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ได้ศึกษาทฤษฎี

การปรับตัวของ Lazarus (1969, p. 18) กล่าวว่า การปรับตัวเกิดจากแรงผลักดันจากภายนอก (External demands) เพื่อการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกัน การผูกพันกับผู้อื่น และแรงผลักดันจากภายใน (Internal demands) ที่เกิดจากความต้อการ เป็นผลจากการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Linda (2013, pp. 86-92) ซึ่งอธิบายสาเหตุของการปรับตัวว่า เกิดจากสภาวะด้านเศรษฐกิจ (The economic) เช่น การสร้างรายได้ การสร้างความร่วมมือ การหาเครือข่ายการทำงาน ด้านกฎหมาย (The legal constraints) ต้องมีการเรียนรู้ข้อจำกัดของกฎหมาย ด้านทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) เพื่อให้ได้รับการยอมรับหรือเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น และด้านบุคคล การเมืองที่เป็นแรงจูงใจ (Personal and political motives) การปรับตัวของบุคคลแต่ละคน จะมีเหตุผลของตนเอง เพื่อที่จะใช้ปรับเปลี่ยนและเลือกในการเปลี่ยนแปลง โดยลักษณะยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวมา จึงมีการศึกษาข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไว้อย่างมั่นคง สามารถอธิบายยุทธศาสตร์หรือวิธีการการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ด้านสังคม ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การสร้าง
ความตระหนักทางการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักแก่สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ ในด้าน
การศึกษา มีวิธีการดำเนินการ การให้ผู้นำชุมชนส่งเสริม สนับสนุนสมาชิกเกิดความตระหนักและ
เห็นความสำคัญจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริม สนับสนุน ด้านการศึกษา
ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในหลายรูปแบบ เช่น การให้ ทุนการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาใน
พื้นที่ชุมชน การจัดโครงการที่เสริมสร้างความตระหนักด้านศึกษา โดยมีเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหา
ความรู้ ความไม่เข้าใจในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก และเพื่อให้สามารถนำความรู้จาก
การศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาบุคคล ครอบครัวชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ยุทธศาสตร์การจัด
การศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของ
กลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการคือ การใช้หลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เรียนรู้สิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต
การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์
การใช้ผู้สอนจากผู้ที่เป็นผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในหลักสูตรท้องถิ่น
การวัดและประเมินผลต้องมีความแตกต่าง และการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ ต้องครอบคลุมทุก
กระบวนการ เพื่อกลุ่มชาติพันธุ์สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตาม
ความถนัดและเชี่ยวชาญ สามารถเรียนรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ผ่านรูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อมี
ความรู้ ความเข้าใจตามวิถีชีวิตของสังคมภายนอก และเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ่ายทอด สืบทอด
และได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่สูญหาย 3) ยุทธศาสตร์
การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นการจัดการศึกษาหลักสูตร

ระยะสั้นด้านอาชีพที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต มีวิธีการคือ การอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยว การจัดการศึกษาจะต้องตรงกับความต้องการและให้ความรู้ทุกระบวนการ โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์อยู่รอดได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

4) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานแบบบูรณาการ การร่วมกันดำเนินงาน เพื่อให้งานมีความต่อเนื่อง มีวิธีการ คือ 1) ต้องร่วมกันจัดการศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาหรือการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในเขตพื้นที่ของชุมชน จัดตั้งกองทุนเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ 5) ยุทธศาสตร์การสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการ คือ ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อ การแสวงหาสิ่งใหม่ ปรับพฤติกรรมการรอคอยการให้ความช่วยเหลือ เพื่อการอยู่รอดในสังคม โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการพัฒนาตนเอง ปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับยุทธศาสตร์ด้านสังคม ข้อค้นพบจากการศึกษาสอดคล้องกับจิตซายงค์ ยมาภักย์ (2549) ศึกษายุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขา พบว่า ครูและนักพัฒนาให้ความหมายของการพัฒนาของรัฐ ซึ่งเน้นการทำให้ชาวไทยภูเขาสื่อสารด้วยภาษาไทย มีความเป็นพลเมืองไทย ในขณะที่ชาวไทยภูเขาให้ความหมายการพัฒนาว่า เป็นการช่วยกันทำงาน ปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น กระบวนการทางการศึกษา พบว่า ครูมีอำนาจในการควบคุมจัดการเรียนการสอน และมีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างความรู้ทางการกับความรู้ท้องถิ่น สำหรับการศึกษิตตามอรรถยาศัย ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ความหมายด้านการพัฒนา ช่วยให้ชาวไทยภูเขาสามารถยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจสังคม สามารถกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยได้ดีขึ้น แต่ก็อาจทำให้แปลกแยกจากเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ และสอดคล้องกับอุทัย ปัญญา โภค (2547) ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่า พบว่า วิธีการเรียนรู้เดิมเป็นการเรียนรู้ที่สอดแทรกอยู่ในวิถีการทำมาหากินและความเชื่อ มุ่งเน้นให้จำ ปฏิบัติเลียนแบบ ถ่ายทอดคนรุ่นหลัง ไม่มีการจัดการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม ต้องมีกระบวนการนำไปสู่ความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของอาข่าทุกขั้นตอน หลักสูตรต้องสามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการ มีเงื่อนไขความสำเร็จ 3 ประการ คือ บุคคล เครื่องมือ และบริบททางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอรรถยาศัยมีวัฒนธรรมอาข่าเป็นฐานการเรียนรู้ สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ พึ่งพร (2553) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่

ยั่งยืน วิธีการจัดการความรู้ต้องผสมผสานการเรียนรู้ประเพณีชุมชนควบคู่ไปกับการศึกษาสมัยใหม่ โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการ คือ การปรับเปลี่ยนจากอาชีพดั้งเดิมการทำประมงสู่การประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพตามช่วงฤดูกาล การจัดการท่องเที่ยว และช่วงไม่มีการท่องเที่ยวทำการประมง การเตรียมความพร้อมของสมาชิกและชุมชนในการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สร้างความมั่นคงให้กลุ่มชาติพันธุ์ 2) ยุทธศาสตร์การเสริมความรู้ด้านอาชีพที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพที่มั่นคง มีวิธีการ การส่งเสริมสนับสนุน การอบรมและให้ความรู้ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต การเพิ่มเติมความรู้รอบตัวและสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการเรียนรู้ โดยเฉพาะทางการท่องเที่ยว และการดำเนินงานเป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการความรู้ จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ทั้งระบบ โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ได้เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่มีความถนัด ลดปัญหาการแย่งอาชีพ สอดคล้องกับพิไลวรรณ ประพฤติ (2557) ศึกษาความยั่งยืนของการดำรงชีพบนเกาะขนาดเล็กของชาวอุรึกลาไว้อยู่ มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ คือ 1) ในการลดผลกระทบการดำรงชีพของชาวเล คือ การใช้ความเป็นอัตลักษณ์ของชาวเลผลิตสินค้าและบริการ การวางแผน กลยุทธ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะและการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้และแนวปฏิบัติพื้นบ้านของชาวเล 2) ในการเสริมการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ต้องเสริมระดับต้นทุนการดำรงชีพ ที่ไม่ขัดกับกฎระเบียบของอุทยาน พบว่า มียุทธวิธีที่เหมาะสม 3 ยุทธวิธี ได้แก่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การแสดงเจตจำนงในการปกป้องพื้นที่เกาะ และการจัดสรรสิทธิที่อยู่อาศัย ซึ่งการศึกษามีการเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบ “นิเวศวัฒนธรรม” ให้เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเป็นเกาะขนาดเล็กและการมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่บนเกาะ เพื่อลดผลกระทบการดำรงชีพและการพัฒนาเกาะสู่ความยั่งยืน และสอดคล้องกับดาฤทัย จรุงทอง (2550) ศึกษาประวัติชุมชนอุรึกลาไว้อยู่ เกาะหลีเป๊ะจังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2549 พบว่า ชุมชนอุรึกลาไว้อยู่เกาะหลีเป๊ะ มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญ ส่งผลให้มีการปรับตัว เช่น การปรับตัวในด้านการทำมาหากิน มีการเกิดขึ้นของอาชีพใหม่ เช่น อาชีพขับเรือหางยาวรับจ้าง แรงงานรับจ้าง แม่บ้าน พนักงานในครัว พนักงานเสิร์ฟและอาชีพค้าขาย ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับหรือคล้อยตามกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่ไหลเข้ามา

ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่

ให้คงเดิม มีวิธีการ คือ การประกาศให้ชุมชนแต่ละพื้นที่เป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อเป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ การส่งเสริมให้สมาชิกสังคมภายนอกเรียนรู้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อสร้างเข้าใจและให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์ โดยเป้าหมายเพื่อปกป้องกลุ่มชาติพันธุ์ให้สามารถดำรงของเผ่าพันธุ์ ไม่สูญหายไปจากประวัติศาสตร์ของสังคมโลก 2) ยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ มีหลักการ คือ การท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน 2 รูปแบบ การท่องเที่ยวทางทะเลและบนบก เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีแก่นักท่องเที่ยว โดยใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญของกลุ่มชาติพันธุ์ และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตามความรู้ ความสามารถ และตามความถนัด สามารถสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกพื้นที่ได้ โดยเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ให้คงไว้ ผ่านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เกิดการจัดการโดยชุมชน เสริมสร้างการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป และ 3) ยุทธศาสตร์การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการ คือ การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ การยกระดับการรับรู้หรือการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบในวงกว้าง และการจัดให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องภูมิปัญญาในทุกแง่มุม เพื่อจัดทำเป็นองค์ความรู้ เผยแพร่ถ่ายทอดไปสู่สังคมภายนอกและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเป้าหมายเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แก่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมภายนอก และเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่ ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา

ข้อค้นพบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม สอดคล้องกับจินตวิรี เกษมสุข (2554, หน้า 19) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการหรือการปรับเปลี่ยนลักษณะบางอย่างให้เข้ากับสภาพแวดล้อม จะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ชีวิตในแง่ของการอยู่รอดต่อไปได้ หรือเพื่อการแก้ปัญหาให้ชีวิตมีความสุข และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับสุทัศน์ ละงู (2551) ศึกษาวิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์ พบว่า วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ วิถีชีวิตด้านอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมลากอวน หาปลา ลากอวนกึ่งการดำน้ำลึกจับปลา การงมหอย การจับเรือหางยาว วิถีชีวิตด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การทำสมอเรือโบราณ การทำไชปลา การทำเรือปาจ๊าก การสานตะกร้าหวาย การทำกรงนก การผลิตเครื่องดนตรี วิถีชีวิตด้านประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การเชื่อผู้นำ สำหรับด้านศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ศักยภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม สาธารณูปโภค และที่พักรองรับนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับอะระระ โท โอชิม่า (2535) ซึ่งศึกษา

ชีวิต พิธีกรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนมอญในเมืองไทย เพื่อศึกษาการธำรงชาติพันธุ์มอญ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ ต้องมีปัจจัย 3 ประการ คือ กลุ่ม ประวัติ และเอกลักษณ์ และการมีเขตวัฒนธรรมมอญ มีประโยชน์ต่อการธำรงวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของชาติพันธุ์ รวมถึงการจัดทำเป็นตำราของคนมอญมีหน้าที่สำคัญต่อการธำรงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยการสืบต่อประวัติและพิธีกรรม และโดยการแสดงให้เห็นกฎและแบบอย่างการดำเนินชีวิตของคนมอญ อีกทั้งสอดคล้องกับ Amy (2006) ศึกษากระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของผู้อพยพและผู้อาศัยเดิมในท้องถิ่น พบว่า ความสามารถทางภาษา ประสบการณ์ในด้านความหลากหลายและความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน ผู้อพยพที่สามารถพูดได้ 2 ภาษา มีประสบการณ์การอยู่ท่ามกลางความหลากหลาย จะมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เป็นบวก

ยุทธศาสตร์ด้านการเมือง ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย นโยบาย เพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการ คือ การออกนโยบายด้านการท่องเที่ยว ต้องให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ เพื่อให้เห็นนโยบายสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ การใช้สิทธิ์ครอบครองพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีการพิจารณาถึงการให้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน ควรผ่อนปรนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และการออกกฎ ประกาศ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการพิจารณาถึงศักยภาพ ความได้เปรียบเสียเปรียบของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดกฎหมาย ประกาศหรือข้อกำหนดที่เป็นธรรม และเอื้อให้การประกอบอาชีพที่เหมาะสม โดยเป้าหมาย เพื่อให้มีนโยบายกฎหมาย ประกาศ หรือข้อกำหนด ที่มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้ 2) ยุทธศาสตร์การทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการ คือ การดำเนินงานต้องมีความต่อเนื่องเป็นระบบ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ มีจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน และควรมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่ โดยเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและตรงกับความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ สร้างการทำงานที่มีความคุ้มค่า และมีคุณค่าต่อกลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับข้อค้นพบยุทธศาสตร์ด้านการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับอมรา พงศาพิชญ์ (2547, หน้า 95-135) กล่าวถึงอุดมการณ์การพัฒนาและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมว่า...การเปลี่ยนแปลง

ทางเศรษฐกิจและการเมือง มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการปรับตัวเพื่อตอบสนองนโยบายพัฒนา
 ของรัฐ ดังนั้นการพัฒนาของรัฐ ควรได้รับการไตร่ตรองและพิจารณาให้รอบคอบ ต้องพิจารณา
 ทางเลือกของสังคมไทยในอนาคตให้ชัดเจน โดยต้องให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างทางชาติ
 พันธุ์และวัฒนธรรม และสอดคล้องกับพัชรินทร์ ลาภานันท์ (2542) ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรม
 ของชาวไทยชนบทที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ พบว่า กระบวนการทำงานของรัฐ
 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เน้นความเจริญภาพรวม จะละเลยผลกระทบต่อชีวิตของคนท้องถิ่น
 การมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูลแก่ชุมชน อีกทั้งสอดคล้องกับเจริญ ศิริวงศ์ (2543) ศึกษาการปรับตัว
 ด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน พบว่า ด้านการทำขององค์กรรัฐ ที่เน้นเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม
 การไม่ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ไม่เข้าใจระบบความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของบุคคลในชุมชน
 ทำให้เกิดความล้มเหลวของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนสอดคล้อง
 กับรุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์ (2551) ศึกษายุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
 ให้เข้มแข็ง พบว่า ความสามารถของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ความสามัคคีและร่วมกัน
 ทำเพื่อชุมชน การทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ มีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ
 รักษาประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกในชุมชน ได้รับความรู้ทางวิชาการ
 และวิชาชีพ การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐบาล การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง
 มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสร้างผู้นำที่มี
 ศักยภาพ การศึกษาดูงาน การอบรม และการปฏิบัติจริง การพัฒนาท้องถิ่น การให้ชุมชนจัดการ
 ตนเอง การสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของชุมชน
 การสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชน ราชการและเอกชน และให้ความร่วมมือประสานงานกับ
 เครือข่ายภายนอกชุมชน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านสังคม
 ประเด็นการสร้างทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มชาติพันธุ์
 อูรักลาโว้ย ยังคงยึดถือและปฏิบัติตามความเชื่อเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น ทัศนคติ
 ด้านการศึกษา ที่ยังคงให้สมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพทางทะเล ตามพ่อแม่ ซึ่งเป็นการศึกษา
 เรียนรู้การใช้ชีวิตมากกว่าการเรียนรู้ในระบบการศึกษา ส่งผลให้สมาชิกชาติพันธุ์ไม่สามารถ
 ปกป้องตนเอง ครอบครัวและชุมชน ด้วยเพราะขาดความรู้ความเข้าใจแบบแผนและวิถีชีวิตของ
 สังคมภายนอก หรือการยึดถือความเชื่อดั้งเดิม เช่น การขอเงินเพื่อสร้างบุญตามความเชื่อ การที่
 ผู้หญิงจะต้องอ้วน สมบูรณ์ เพื่อแสดงถึงการเลี้ยงดูที่ดีของสามี ความเชื่อดังกล่าวถ้านำมาแสดงออก
 สู่ภายนอก จะส่งผลต่อการยอมรับของสังคมได้ นอกจากนี้การศึกษายังมีข้อค้นพบว่า ยุทธศาสตร์
 ด้านสุขอนามัยของกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ทั้งการพัฒนาสุขภาวะบุคคลและ

การพัฒนาชุมชน อาจเป็นเพราะว่า ด้วยลักษณะพฤติกรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขอนามัยของบุคคลและชุมชน ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่คุ้นเคยต่อสังคมภายนอก เช่น พฤติกรรมการละเลยการรักษาความสะอาดของบุคคลและชุมชน สิ่งนี้จะทำให้สังคมภายนอกมองว่ายังไม่ได้รับการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษให้กับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน เพื่อให้มีดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะด้านการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ครอบคลุมในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผังอันดามัน เป็นการเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาสามารถทำให้เกิดการพัฒนาและทำให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีกฎหมาย นโยบาย เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำเนินตามวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็น ความถนัด และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้การจัดงาน โครงการ กิจกรรม เกิดประโยชน์สูงสุด
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสร้างระบบ กลไก ในการดำเนินงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง และกลุ่มชาติพันธุ์สามารถรับผลประโยชน์อย่างแท้จริงจากการดำเนินการ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมิติ แก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานและกับกลุ่มชาติพันธุ์

4. หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ควรมีการดำเนินการ ศึกษาวิจัย และนำองค์ความรู้สู่ การปฏิบัติการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา ได้ตรงตามความความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์

5. หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ควรมีการ
สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

1. กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ควรมีการเตรียมความพร้อมของบุคคลและ ชุมชน เพื่อรองรับกับการเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เช่น สุขอนามัย ของบุคคลและชุมชน การจัดการปัญหาพื้นฐานของชุมชน เช่น ขยะ น้ำเน่าเสีย ระเบียบวินัย ความสะอาด เป็นต้น

2. กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ควรมีการปลูกฝังสมาชิกรุ่นใหม่ให้ตระหนัก และเห็นคุณค่าในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้ผู้รู้ ผู้อาวุโส หรือภูมิปัญญาของชาวอุรักลาไวย์ ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อรักษา อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่ในรุ่นต่อไป เช่น ภาษา ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร การสืบทอด หรือการเรียนรู้ เพื่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีหรือเอกลักษณ์ อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

2. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาของชาวอุรักลาไวย์ เพื่อถอดองค์ความรู้ และนำไปเผยแพร่ ให้สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ และสังคมภายนอกได้รับรู้ ซึ่งจะสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าและ ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการจัดทำสารานุกรม สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบวิชาสอน สังคม เศรษฐกิจและการเมือง 901-102, วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม บางกอกใหญ่. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.
- จรัส ทองจีน. (2536). ชาวเลจังหวัดภูเก็ต: การศึกษาสภาพชุมชนเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชนกลุ่มน้อย. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินตวิรี เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จุไรพร จิตพิทักษ์. (2553). วัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษา วัยรุ่นปกากะญอ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจริญ ศิริวงศ์. (2543). การปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเนื่องจากการอพยพ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉันทส ทองช่วย. (2519). ระบบหน่วยเสียงภาษาชาวเลเกาะสิเหร่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2545). แนวคิดวัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชนกับการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2550). รูปแบบความคิดหลากหลายในยุทธศาสตร์การพัฒนา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชญาอนุตม์ อินทุคม. (2555). ศึกษาการดำรงอยู่และการสืบทอดความเป็นมอญผ่านความเชื่อและ พิธีกรรม: กรณีศึกษาชาวมอญที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, อักษรศาสตร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิตชยางค์ ยมาภัย. (2549). ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขาตามแนวทฤษฎี ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุปณี รัตนถาวร. (2555). ศึกษาเงื่อนไขเชิงพื้นที่เพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนบริเวณเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ โพธิ์พฤกษานันท์. (2555). สังคมกับเศรษฐกิจ *Society and economy*. กรุงเทพฯ: พูลสวัสดิ์ พับลิชชิ่ง.

- คูสิต หวันเหลี่ยม. (2550). *พลวัตทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ดาณัย จรูญทอง. (2550). *ประวัติศาสตร์ชุมชนอุรักลาไวย์เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2549*. การค้นคว้าอิสระอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). *ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์ และการพิมพ์.
- นฤมล อรุโณทัย. (2549). *โครงการนำร่องอันดามัน สถาบันวิจัยสังคม*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์.
- นฤมล อรุโณทัย. (2549). *ประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง ในบริบทของกลุ่มชายขอบ: กรณีศึกษากลุ่มชาวเลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นฤมล อรุโณทัย. (2557). *รายงานการรวบรวมความคิดจากกลุ่มประชากรชายขอบ เรื่อง วาระการพัฒนาหลังปี พ.ศ. 2558 อนาคตที่เราต้องการ เสนอต่อองค์กรสหประชาชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ขุนวิชัย. (2553). *ชีวิตและวัฒนธรรมชาวเลอุรักลาไวย์แห่งทะเลอันดามัน*. กรุงเทพฯ: ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- นิเทศ ดินณะกุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: แอ็กทีฟ.
- นิติ ภาวิครพันธุ์. (2558). *ชวนถก ชาติและชาติพันธุ์ ข้อถกเถียงว่าด้วยเรื่อง “ชาติ” และ “ชาติพันธุ์”*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- นฤพนธ์ ค้างวิเศษ. (2558). *ชาติพันธุ์ได้อ่านใจ: เสียงแห่งชาติพันธุ์ในโลกเสรีนิยมใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ประเวศ วะสี. (2546). *การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอบ้าน.
- ประทีป ชุมพล. (2514). *เสียงเพรียกจากท้องน้ำ หนังสือนวนิยาย อุรักลาไวย์*. กรุงเทพฯ: แพรว.
- ประสิทธิ์ เอื้อตระกูลวิทย์. (2534). *พิธีกรรมและความเชื่อของชาวเล: ศึกษาจากภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคใต้ของประเทศไทย*. ปรินูญานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, ภาควิชาโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนุช แก้วหนู. (2551). *ชาวประมงไซดักปลาและนักท่องเที่ยวดำน้ำ: กรณีศึกษาความขัดแย้งอันเกิดจากความไม่เข้าใจในวิถีชุมชนชาวเลอุรักลาไวย์ บ้านหาดราไวย์ ภูเก็ต*. ปรินูญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ประพันธ์ จันทร์ผง. (2548). *เงื่อนไขที่มีผลต่อการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา บ้านหาดผาขน หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองจันท์ กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประเทือง เครือหงส์. (2519). *ชาวน้ำ (ชาวเล) ในเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- พิมพ์ไผ่ ตั้งเมธากุล. (2529). *การผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเลเกาะสิเหร่ ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. ปริญญาโทศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา, คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิไลวรรณ ประพฤติ. (2557). *ศึกษาความยั่งยืนของการดำรงชีพบนเกาะขนาดเล็กของชาวอุรกลาไวย์: กรณีศึกษาเกาะหลีเป๊ะ ประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- ไพบูลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2555). *การจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- พัชรินทร์ ลาภานันท์. (2542). *ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวไทยชนบทที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ: กรณีศึกษาเขื่อนปากมูล*. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.).
- มูลนิธิชุมชนไท. (2555). *วิกฤติ วิถีชาวเล*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนไท.
- เมธีรา ไกรนที. (2552). *พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานชุมชนอุรกลาไวย์ในพื้นที่ที่เกิดจากมุมมองนิเวศวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตต์ เมตต์การ์ณจิต. (2556). *ยุทธศาสตร์การพัฒนา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.
- เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส. (2554). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ศึกษากรณีชาวเลลั้งกาอู๋ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

- เขานิตย์ ศรีละมุล. (2541). *ศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของชาวเล เกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล*.: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- ยศ บริสุทธิ์. (2558). *การศึกษาชุมชน: แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์* ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เลห้ำ ตรีเอกานุกูล. (2549). *ศึกษาการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยและผลกระทบของการถูกจำกัดสิทธิที่มีต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลไร้สัญชาติไทย ชาวไทยใหญ่ จังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2512). *สารานุกรมไทยฉบับบัณฑิตยสถาน*. เล่มที่ 10, หน้า 6225-6226.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญพัฒน์.
- ราตรี สิทธิพงษ์ และชาติ ตระกูล. (2552). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เอ็กเซอร์เน็ท.
- รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์. (2551). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนสวนดอก*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รวุฒิ โรมรัตนพันธ์. (2548). *ชุดความรู้ ทูตทางสังคม*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2542). *การปรับตัว*. สกลนคร: โครงการตำราวิชาการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงพระเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ. (2553). *กระบวนการดำรงอัตลักษณ์มุสลิมกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนมัธยมบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. *วารสารอัล-นุรบัณฑิตวิทยาลัย*, 5(9), 55-66.
- วิษุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี. (2553). *การปรับตัวและการดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่ง กรณีศึกษา บ้านเกาะแรด อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์นิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, บัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริรัตน์ กัตติยกุล. (2552). *บทความแปลงานวิจัยสถานการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในคาบสมุทรมลายู: โครงการปัญญาชนสาธารณะ (เอพีไอ หรือ Asian Public Intellectuals) มุลนิธินิปปอน*.

- ศรีสมพร สุขวงศา. (2551). *ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงบ้านโพทอง เมืองนาชายทอง นครอนหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศักราช ฟ้าขาว. (2553). *การปรับเปลี่ยนและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. (2559). *วิถีชีวิตชุมชนบ้านสะปำ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. ภูเก็ต: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
- สุภาพร นาคบัลลังก์. (2546). *ศึกษาการปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. (2558). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงเทคนิคเรื่อง “อ่านน้ำจมลม อ่านฟ้าจำดาว” ลิขัฮฮายจับอางน ลิขัฮฮาลแงะจับบีดัก”*. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2553). *วารสารวัฒนธรรมไทย*, 49(6).
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). *ชาวเลอุรักลาโว้ย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ สัจจารักษ์. (2554). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวมอแกน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสกสรร สรรสรพิสุทธ์. (2546). *ศึกษาอัตลักษณ์ของไทลื้อและการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม: กรณีศึกษาบ้านแม่สาบ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). *สู่ความเข้าใจวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

- เสรี พงศ์พิศ. (2551). *แนวคิดแนวปฏิบัติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ:
เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2555). *แผนที่ชีวิตเข้มทิศชุมชน เพื่อแก้หนี้แก้จนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ:
เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2536). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2538). *โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพฯ: 179 การพิมพ์.
- สุรัสวดี กองสุวรรณ. (2539). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในหมู่บ้านสงกาอู่ จังหวัด
กระบี่: การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ ละงู. (2551). *วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์: กรณีศึกษา
ชุมชนชาวเลบ้านสงกาอู่ อเภอกะลาตันตา จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2549). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องอัตลักษณ์สำหรับนักศึกษา
สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ*.
- สุรัชย์ หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบจากความคิดสู่ความจริง*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.
- สุชา จันท์เอม. (2536). *จิตวิทยากับการดำเนินชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: แพร์วิทยา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร สุวรรณ. (2554). *การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy formulation)*.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2550). *สังคมวิทยาชนบท แนวคิดทางทฤษฎีและแนวโน้มในสังคม*.
กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท ครีเอชั่น.
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. (2546). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมจินดา จิรายุกุล . (2554). *การนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิสิทธิ์ พิงพร. (2553). *การพัฒนากระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน
กะเหรี่ยงในพื้นที่สูง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อกิน รพีพัฒน์. (2551). *วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎีและวิถีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ชช,*
กรุงเทพฯ: โอ .เอส.ปรี้นติ้งเฮ้าส์.

- อระระโท โอชิม่า. (2536). *ชีวิต พิธีกรรม และเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนมอญในเมืองไทย กรณีศึกษาในเขตอำเภอบ้านเมืองโป่ง จังหวัดราชบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอนก รักเงิน. (2551). *ชาติพันธุ์สัมพันธ์กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในจังหวัดจันทบุรี*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2532). *พิธีลอยเรือ: ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. คุยฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2534). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2547). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาท ในประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2543). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ ชุมชนเข้มแข็ง: การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อร กุ้งแก้ว. (2522). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเลเกาะสิเหร่ภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย ปัญญาโกญ. (2547). *การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่า*. คุยฎีนิพนธ์ครุศาสตรคุยฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุรักษ์ ปัญญานูวัฒน์. (2548). *การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม*, กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.
- อัจฉรา ปานพ่วง. (2553). *การศึกษาชุมชนเข้มแข็งตามนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของ องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทกอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Ari Nave. (1997). *Marriage and the maintenance of ethnic group boundaries in mauritius*, Los Angeles: University of California.
- Rachel. (1994). *North American gypsies and roma: Linking ethnic survival to cultural secrecy and hidden/ Underground economies*. The University of New Brunswick.

- Amy, E. (2006). *An exploration of the cultural adaptation processes of immigrants and local residents in a rural community*. A dissertation the faculty of the graduate college at the university of Nebraska in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy, Lincoln Nebraska.
- Lazarus, R. S. (1969). *Patterns of adjustment and human effective*. New York: McGraw-Hill
- Linda, H., & Siobhan, O. F. (2013). *A theory of adaptation*. Simultaneously published in the USA and Canada.
- Li Yang (2007). *Planning for ethnic tourism: Case studies from Xishuangbanna, Yunnan, China*. A thesis presented to the University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor in Philosophy in Planning, Waterloo, Ontario, Canada.
- Sally. (1993). *Samakom khmer: The cross-cultural adaptation of a newcomer ethnic organization*. Submitted to the Graduate School of the University of Massachusetts in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of education, University of Massachusetts.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218/ ว 1011

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

31 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโครงการวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาววาสนา เจริญวัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัส 55810114 ได้รับอนุมัติให้ทำ ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโว้ย ผังอันดามัน โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอน การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ 0-3810-2067

โทรสาร 0-3839-1043

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แบบสัมภาษณ์
ชุดที่ .....

แบบสัมภาษณ์

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไว้ยฝั่งอันดามัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....

สถานภาพ: โสด สมรส มีาย หย่าร้าง แยกกันอยู่

ระดับการศึกษา: ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพหลัก: ประมง รับจ้างทั่วไป

ค้าขาย รับราชการ

อื่น ๆ.....

อาชีพเสริม: มี คือ..... ไม่มี

รายได้ต่อเดือน: ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท

10,000-15,000 บาท อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ภูมิลำเนา: จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดสตูล

อื่น ๆ.....

ภูมิลำเนาเดิม.....

การอาศัยในชุมชน: น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี 10-15 ปี 15-20 ปี

มากกว่า 20 ปี

ตำแหน่ง/ บทบาท/ หน้าที่ในชุมชน.....

จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และการพัฒนาในมุมมอง ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ฟังอันดามัน

ด้านการเปลี่ยนแปลง

1. การดำเนินชีวิตของชาวอุรักลาไวย์ ในอดีต เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ เทคโนโลยี เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชน และสังคมภายนอก เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เช่น โครงสร้างการปกครองในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบการปกครองในชุมชน นโยบาย กฎหมาย เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านสุขอนามัย เป็นอย่างไร

.....
การเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ เป็นอย่างไร

.....
2. สาเหตุใดบ้างที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวย์

.....
3. ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของชาวอุรักลาไวย์ เป็นอย่างไร

.....
4. ในอนาคตวิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวย์ ควรเป็นอย่างไร

.....

ด้านผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลง

ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน เป็นอย่างไร

.....

ผลกระทบทางด้านบวกหรือเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มอูรักลาโว้ย มีอะไรบ้าง และเป็น
อย่างไร

.....

ผลกระทบทางด้านลบหรือไม่เป็นประโยชน์ ต่อกลุ่มอูรักลาโว้ย มีอะไรบ้าง และเป็น
อย่างไร

.....

ผลกระทบด้านสังคม เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกใน
ชุมชน และสังคมภายนอก เป็นอย่างไร

.....

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ เทคโนโลยี
เป็นอย่างไร

.....

ผลกระทบด้านวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ
เป็นอย่างไร

.....

ผลกระทบด้านการเมือง เช่น โครงการปกครองในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบการปกครอง
ในชุมชน นโยบาย กฎหมาย เป็นอย่างไร

.....

ผลกระทบด้านสุขอนามัย เป็นอย่างไร

ด้านพัฒนาในมุมมองของชาวอูรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน

1. ชาวอูรักลาโว้ยต้องมีการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง และพัฒนาอย่างไร

.....

ด้านสังคม เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชน และ
สังคมภายนอก ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ เทคโนโลยี
ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านการเมือง เช่น โครงการปกครองในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบการปกครองในชุมชน
นโยบาย กฎหมาย ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ควรมีการพัฒนา
และวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านสุขอนามัย ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านอื่น ๆ ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

2. สาเหตุที่ชาวอุรุกรลาไวย์ต้องมีการพัฒนา มีอะไรบ้าง เพราะอะไร

.....

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการในการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างไร

.....

ผู้ให้ข้อมูล.....

สถานที่.....

วันที่/ เวลา.....

แบบสัมภาษณ์
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ฝั่งอันดามัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....

สถานภาพ: โสด สมรส มีาย หย่าร้าง แยกกันอยู่

ระดับการศึกษา: ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพหลัก: ประมง รับจ้างทั่วไป

ค้าขาย รับราชการ

อื่น ๆ.....

อาชีพเสริม: มี คือ..... ไม่มี

รายได้ต่อเดือน: ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท

10,000-15,000 บาท อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ภูมิลำเนา: จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดสตูล

อื่น ๆ.....

ภูมิลำเนาเดิม.....

การอาศัยในชุมชน: น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี 10-15 ปี 15-20 ปี

มากกว่า 20 ปี

ตำแหน่ง/ บทบาท/ หน้าที่ในชุมชน.....

ตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ในมุมมองของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรอิสระ
การพัฒนาของชาวอุรักลาไวย์ ผังอันดามัน ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ชาวอุรักลาไวย์ ควรมีการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง และพัฒนาอย่างไร

.....
ด้านสังคม เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชน
และสังคมภายนอก ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....
ด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ เทคโนโลยี ควรมี
การพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....
ด้านวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ควรมีการพัฒนา
และวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....
ด้านสุขอนามัย ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร ด้านการเมือง เช่น โครงการ
ปกครองในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบการปกครองในชุมชน นโยบาย กฎหมาย ควรมีการพัฒนาและ
วิธีการพัฒนา อย่างไร

.....
ด้านอื่น ๆ ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ละหน่วยงาน ควรดำเนินการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างไร

.....
ผู้ให้ข้อมูล.....

.....
สถานที่.....

.....
วันที่/ เวลา.....

แบบสนทนากลุ่ม
กลุ่มที่.....

แบบสนทนากลุ่ม

ข้อเสนอเพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อุรกลาไว๋ ผังอันดามัน

การพัฒนาในมุมมองของชาวอุรกลาไว๋ ผังอันดามัน

ชาวอุรกลาไว๋ ควรมีการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง และพัฒนาอย่างไร

.....

ด้านสังคม เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชน และสังคมภายนอก ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ เทคโนโลยี ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านการเมือง เช่น โครงการปกครองในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบการปกครองในชุมชน นโยบาย กฎหมาย ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านสุขอนามัย ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

ด้านอื่น ๆ ควรมีการพัฒนาและวิธีการพัฒนา อย่างไร

.....

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการในการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างไร

.....

ผู้ให้ข้อมูล.....

.....

สถานที่.....

.....

วันที่/ เวลา.....